

POLIROM

Joan Silber

Secretele fericirii

BIBLIOTECA POLIROM

Autoarea bestsellerului *Îmbunătăţire*

Joan Silber

Secretele fericirii

Traducere din limba engleză şi note
de Veronica D. Niculescu

POLIROM
2023

POLIROM | Ne veți citi și mâine!

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-9912-4
ISBN PDF: 978-973-46-9913-1
ISBN print: 978-973-46-9482-2

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © franckreporter/Getty Images

Lui Diane Churchill

1
Ethan

Când eram mic, tata stătea mult pe drumuri, era plecat prin Asia ca supraveghetor în diferite fabrici de haine ieftine de damă. În lumea afacerilor din ziua de azi n-ai cum să stai locului, zicea el.

— L-ai întrebat vreodată de gagicile de pe-acolo? a vrut să știe unul dintre prietenii mei. Ar trebui să te duci cu el data viitoare, Ethan.

Făcea pe deșteptul – eram doar niște băieți de cincisprezece ani pe atunci, făceam pe scârbele de câte ori aveam ocazia.

Tata se plângea că petrece prea mult timp departe de casă – îi era dor de noi, îi era dor de New York – și mereu ne aducea cadouri grozave. Mama și sora mea primeau eșarfe de mătase și coliere de perle. Eu am primit un tricou cu kung-fu din Hong Kong când eram în clasa întâi și casete demențiale cu muzică pop din Thailanda când eram la liceu. Mike, prietenul meu, a încercat să mă convingă să-mi pun casetele în joc la o partidă de cărți, ca să mi le şterpelească.

În realitate, eram îndrăgostit de Mike, un tip slăbănog și cam gură-spartă care, de fapt, era foarte deștept și avea aceleași gusturi muzicale ca mine. Nu era el primul de care m-am îndrăgostit, dar ţineam încă asemenea lucruri secret. Era sfârșitul anilor ’80, o perioadă nu chiar așa de emancipată pe cât le place oamenilor să-și amintească. Trăiam într-o lume a fanteziilor toride, un lung film interior în care jucau niște iubiți deosebit de recunoscători, selecționați din viața reală, din zona rock’n-roll și TV, de oriunde. Bineînțeles, era o lume mai fericită decât oricare alta în care-am pătruns vreodată cu adevărat. Și nu mi-am făcut

oficial „ieşirea“ până în anul întâi de facultate.

În liceu, tuturor colegilor le plăcea s-o ardă pe la noi. Apartamentul nostru era intim și dezordonat, cu camere spaţioase, foarte în stil Upper West Side, și mare pentru Manhattan. Mama ne lăsa singuri – ea preda toată ziua la școală, n-avea nevoie să vadă copii în fiecare clipă – și apoi dădea buzna la cină şi se interesa de noi, punându-le prietenilor mei exact acele întrebări la care ei voiau să răspundă. Mike i-a spus că el crede în reîncarnare, lucru de care eu habar n-aveam. Mama adora petrecerile. Când se întorcea tata dintr-o călătorie, mama îi punea pe toți prietenii mei să cânte vreo versiune caraghioasă a piesei „Love Shack“ și aprindea artificii pe platoul cu paste.

— Unde mă aflu? zicea tata. Am nimerit în altă casă?

O cuprindea pe mama cu brațul pe după mijloc, ne zâmbea tuturor. Sora mea trebuia să-i povestească absolut tot ce făcuse la școală.

— „S-a-ntors marinarul“, zicea mama, „de pe mări s-a ivit. Iar vânătorul de pe deal a sosit.“[1]

Mama a sperat mereu să ajungă să călătorească împreună cu el – poate vara, când lua vacanţă de la predat? –, dar el evita drumurile în perioada când era atât de cald acolo. De-a lungul anilor, destinațiile lui s-au schimbat, pe măsură ce se schimbau și locurile în care era externalizată producţia de „cârpe“, cum le zicea el în continuare. La început, când eram eu mic, a fost Hong Kong, iar apoi au fost, din câte se părea, Thailanda, Malaezia și Indonezia, iar mai târziu China și Bangladesh.

— Fiecare țară e altfel, zicea el.

Sora mea îl întreba de limbi – tata știa să zică „salut“ și „mulțumesc“ în cantoneză, thailandeză, *bahasa* malaeză, care e aproape la fel ca *bahasa* indoneziană, mandarină și *bangla*.

— Doar „salut“ și „mulțumesc“? Asta-i tot? întreba soră-mea.

— Mai știu și „delicios“ și „foarte bun“, spunea el. Oamenii vorbesc engleză, trebuie. Știu că suntem tâmpiți.

Uneori ne ducea la un restaurant thailandez preferat de-al lui din Queens, în Elmhurst, unde schimba câteva vorbe cu ospătărița, care ne așeza mereu la o masă bună. Mâncarea bătea de departe orice mâncare thailandeză scumpă din Manhattan și noi ne lăudam cu asta la prietenii noștri.

Primind toate eșarfele alea, mama și-a dorit mereu să învețe mai multe despre textile, care i se păreau splendide. Și despre toate religiile! Budiști, taoiști, comuniști, musulmani.

— Asia e fascinantă, zicea tata, ca un exploatator capitalist fericit ce era.

Când firma lui a fuzionat cu o companie mai mare, se lăuda că face mai mulți bani, dar pentru noi era totuna.

Am așteptat până s-a întors el acasă, în vacanța de primăvară din primul an de colegiu, ca să le dau amândurora vestea că noua mea pasiune amoroasă era cineva pe nume Robert. Au reacţionat OK, în mare. Ce-i drept, mama mai bine. Și i-am jurat că sunt mereu precaut. Tata a zis:

— Trebuie să revizuiesc tot ce știu.

— Nu tot, am spus.

Robert și cu mine am glumit mai târziu despre schimbările radicale pe care le-ar putea vedea tata la mine – o paloare acută a pielii de la nesomn, o figură veselă de la o grămadă de sex, pantaloni mai strâmți, dacă tot eram așa sexy. Însă lui Robert i-a plăcut de părinții mei când i-a cunoscut. L-am adus de la Yale la finalul primului semestru, doar pentru o vizită rapidă. Mama a pregătit o friptură de pui perfectă și l-a pus să-i explice lucrarea despre Thoreau.

— Ce plini de viață sunt. O mulțime de părinți mi se par deprimați, dar nu și-ai tăi – asta a avut de zis despre ei.

Ce romantic eram pe atunci. Țineam minte tot ce-mi spunea Robert de parcă ar fi fost cuvinte dintr-o carte pe care o învățam pe de rost. Parcă aveam toate replicile alea trecătoare tatuate pe piele, atât de des mi le repetam (încă nu mă deranjau repetițiile). Sigur, îmi formasem propriile mele păreri complicate despre lume și purtam discuții lungi, exaltate; abia dacă știam ce vrem să spunem și-o țineam așa, într-o obscuritate încântătoare. Ne potriveam cu adevărat foarte bine – cine-ar fi bănuit? – și îmi devenea zi de zi tot mai limpede că această nouă viață pe care o duceam era cea mai bună de până atunci. Robert avea mai multă experiență, dar și el era foarte implicat. Învățam la aceeași masă la bibliotecă; mâncam așezați față în față la cantină. Kevin, unul dintre prietenii noștri, zicea:

— Sunteți atât de dependenți unul de altul, ce drăguț.

Cei de-alde Kevin erau problema. După un timp, lumea prinsese obiceiul să facă mișto de devotamentul nostru – „ia uite, vin porumbeii“ –, iar eu ieșeam rău din poantele astea, iubițelul topit ca un cățeluș. Robert se pricepea mai bine să dea replici acide – „îmi pare așa de rău de bieții mei amici singuri“ –, în timp ce eu păleam și efectiv pufneam indignat. Nu eram obișnuit cu nimic din toate astea. Cum se putea să mă atace tocmai nişte tipi gay?

— Glumesc şi ei, zicea Robert. Tu chiar nu ştii de glumă?

Nu era vorba să facem front comun, știind ce știam atât de bine despre virusul care voia să ne omoare? Mă obișnuisem cu spaima mai bine decât pe vremuri (acum, că nu mai puteam da înapoi), dar greșeam când îmi închipuiam că suntem toţi nişte războinici care luptă umăr la umăr?

— Hai că nu suntem în armată, zicea Robert.

Chiar și așa, am rezistat un an jumate împreună, destul de mult pentru etapa aia a vieții, și nici măcar n-am fost foarte supărați când am pus punct. Dar ne tot întâlneam de câte ori mergeam prin campus și uneori doar când îl vedeam simţeam o strângere de inimă. Mama zicea:

— Virtutea, dacă n-o ai, însuşeşte-ţi-o. Poartă-te detaşat, asta-i tot.

Mi-a fost de mare ajutor pe atunci, în felul ei.

Am crezut mereu că mama trebuie să fie o profesoară nemaipomenită. Porneai pe o cale elementară, simplă, iar ea te conducea spre niște înălțimi amețitoare, în așa fel încât să crezi că ai ajuns acolo doar prin propriile puteri. Toți anii în care a predat engleza la clasa a opta într-o școală gimnazială din Bronx n-au făcut-o să deteste să recitească *Bătrânul și marea* sau *Autobiografia domnișoarei Jane Pittman*, sau *Poveste despre două orașe*, sau Langston Hughes, sau Emily Dickinson. Când eram mic, îmi citea „Hold fast to dreams“ a lui Hughes[2], iar eu aveam să-i recit acele versuri eului meu mult mai sofisticat când am mai crescut și dădeam de greu.

Bărbații îmi făceau probleme. Iar şi iar. Sora mea, Allyson, zicea:

— Bărbații le fac probleme tuturor. Nu-s buni de nimic.

Chiar vedeam viitorul ca pe-un șir de dezastre. Eram în ultimul an la Drept atunci, la New York University – oamenii zic că n-ai timp de întâlniri romantice când ești la Drept, însă eu reușeam prin farmecul meu personal să intru într-o relație dezastruoasă după alta. Oamenii m-au abandonat, m-au insultat, au împrumutat bani, m-au dezamăgit prin prostie. Și niciuna dintre relații n-a fost o distracție lipsită de griji. Tata îmi făcea morală despre cum să evit cu orice chip virusul – aveam grijă, da? Trăiam sub amenințare pe atunci, lumea deja a uitat. Cel mai maliţios dintre iubiţii mei a murit la trei ani după ce-l cunoscusem.

Nici sora mea, care s-a făcut frumoasă odată ce i-au crescut nasul şi dinţii de tot, nu se pricepea să-şi aleagă partenerii. Un actor profitor, un jurnalist lăudăros, un bucătar care s-a dovedit a fi însurat. Am crezut că-i un blestem al familiei noastre (oameni cu părinți mai răi ca ai mei se descurcau bine, care era problema?) până când ea a apărut odată, de Ziua Recunoștinței, cu Blake, un prieten de la facultate acum devenit iubit, care tocmai își încheia rezidențiatul în pediatrie, un tip deschis și modest, cu un umor sec și care părea s-o adore. S-au căsătorit la Cloisters; habar n-aveam că e posibil așa ceva. Mama, la ţol festiv într-o tunică de brocart țipătoare adusă de tata de pe undeva, zicea întruna:

— Asta e fericirea supremă când eşti mamă.

Ne-am făcut rangă cu toții, bineînțeles, și la aperitive am purtat o discuție gălăgioasă cu un tip, despre cum băgaseră gogoşarii în măsline. Îl chema Tony și nici n-arăta rău.

M-am îndrăgostit la nunta surorii mele. Ce poate fi mai stupid? S-a dovedit că și el era avocat și semăna cel mai bine cu mine dintre toți tipii cu care am ieşit de la Robert-bobocul încoace. Semăna cu mine dacă aș fi fost mai puțin anxios și mai chipeș. Am încercat s-o luăm ușurel și eram împreună de aproape un an când ne-am căutat un apartament.

Tocmai ne mutaserăm împreună și încă aranjam mobila ba într-un fel, ba în altul, căutându-ne propria perfecțiune, într-un soi de febrilitate fericită, când m-a sunat sora mea.

— Să-ţi zic ceva despre tata, n-o să-ți vină să crezi.

Mă gândeam: *Dacă e cancer, Blake o să știe la cine să apeleze*,

dar n-a fost asta. Când se întorsese de la școală, mama găsise sub ușă un aviz oficial, prin care tata era informat că e citat într-un proces de stabilire a paternităţii. Petiţionara avea un nume lung, din multe silabe, pe care sora mea nu și-l amintea, iar solicitarea era făcută în numele a doi copii de sex masculin, în vârstă de cincisprezece și șaptesprezece ani. Cincisprezece și șaptesprezece! Locuiau în Woodside, New York.

— Băga-mi-aș! am zis.

— Mama a crezut că poate-i o greșeală, a zis Allyson. Știi, că au greșit numele. Dar nu-i nicio greșeală.

Tata mai avea o familie în toată regula. Așa s-a zis la proces și așa a zis și tata, odată ce-a fost nevoit să zică ceva. A explicat că femeia era din Thailanda, el o adusese în ţară și le oferise ei și copiilor (ambii născuți aici) o viață bună, doar că unii oameni nu sunt niciodată mulţumiţi. Îi părea foarte rău că o anumită persoană se poartă aşa și că mama e nevoită să treacă prin toată chestia asta.

Mama tot zicea:

— Mă simt ca o nebună.

Fusese căsătorită cu omul ăla treizeci și doi de ani.

— Pur și simplu mă simt ca o nebună, zicea, atunci și mai târziu.

A avut prezența de spirit să-i spună tatei că trebuie să se mute imediat și s-a făcut şi înţeleasă.

— Treizeci și doi de ani de căsnicie, zicea ea.

Oricui o asculta.

Sora mea era de părere că mama ar fi trebuit să știe. Cum de nu știuse?

— De ce dai vina pe victimă? am zis.

Sora mea, mireasa – probabil voia s-o creadă pe mama mult mai bătută în cap decât avea ea să fie vreodată.

Cu toții trebuia să-l privim acum în altă lumină pe tata, care trăise atâția ani cu acest secret. Probabil că savurase puterea pe care i-o dădea (îi plăcea puterea). *Ghici ce știu eu și tu nu știi.* Femeia, ne-a informat el, era ospătărița de la restaurantul thailandez din Queens care ne plăcea nouă. Eu nici măcar nu-mi aminteam bine cum arată, îmi văzusem doar de puiul meu la

grătar cu orez lipicios, dar ce chestie că era băgată în toată povestea asta.

Tata, care se dădea drept ăla mai afectat de toată tevatura, a închiriat o garsonieră mobilată din West Fifties, care arăta ca o cameră de hotel. Din câte se părea, nu se grăbea deloc să se mute cu cealaltă familie a lui – păi, femeia aia îl dădea în judecată, nu?

— Femeile vor mereu bani, mi-a zis când m-am dus pe la el. Norocul tău că n-ai de-a face cu femeile.

— Mama n-a fost niciodată o profitoare, am zis.

Mă servise cu un pahar de bourbon și stăteam la măsuța lui de sticlă închiriată.

— Nu zic nimic de rău de mama ta, a spus el.

A urmat o pauză, cât timp ne-am gândit amândoi la tot ce-ar avea ea de zis de rău despre el, şi încă în gura mare. *Soțul meu m-a aburit cu căcaturile lui și s-a mai şi amuzat pe chestia asta.*

— Pot să-ți cer sfatul pe chestiuni juridice? a zis el.

— Nu, nu poți, i-am zis.

Tata avea un tupeu fantastic.

Mă gândeam la *Comoara din insulă*, cartea mea preferată din preadolescență, care nu avea personaje feminine, doar bărbați din toate categoriile sociale, în goană după argint și aur. Dar tata spunea de fapt că banii aveau de-a face cu sexul. Nu pentru plata directă, nu asta voia să zică, ci ca să epatezi, ca să strălucești, ca să aștepți și să primești mai mult – la asta erau buni banii. Tata n-a încetat niciodată să se poarte ca un om cu portofelul burduşit. Și unde a ajuns aşa? Încă rămânea de descoperit.

Iubitul meu, Tony, își făcea griji pentru mama. Stătea acasă în fiecare seară, în weekenduri dormea, nu răspundea la telefon, arăta ca naiba.

— Căsnicia mea a fost o iluzie, zicea întruna. Treizeci și doi de ani.

Tony ţinea neapărat s-o scoatem la cină o dată pe săptămână. Observa cu ce e îmbrăcată – „e doar o vechitură“, zicea ea, mai în glumă, mai în serios –, iar apoi el îi spunea ce-a mai citit și reușea s-o stârnească, să compare scriitori, să-i beştelească pe cei slabi, redevenind ea însăși.

— Poate c-ar trebui să mă pensionez, a zis ea. Am visat mereu să n-am nimic de făcut, doar să stau să citesc.

Avea numai cincizeci și șase de ani și amândoi ştiam că e o idee foarte proastă. Indiferent câți bani a primit în urma înţelegerii de divorț.

— Și la ce-ai mai visat, Abby? a zis Tony.

De parcă era terapeutul ei. Însă mamei i-a plăcut întrebarea.

— Distinsul meu soț, Gil, a avut parte de toate călătoriile, a zis ea. Mereu mi-am dorit să călătoresc și eu. Bine, acum înțeleg de ce nu mă lua niciodată cu el.

— Ar trebui să mergi, a zis Tony. Dacă nu acum, când?

Mama a luat foarte în serios sfatul ăsta nesolicitat. Însă, în loc să se ducă la Luvru și la Prado sau la Stratford-upon-Avon și în Cotswolds, a vrut să meargă în Asia – păi, doar auzise ani de zile despre ea. Chiar se gândea c-o să se ducă să vadă Thailanda – toată lumea spunea că-i o țară atât de frumoasă. *Cum? Thailanda?* Cum de putea să fie atât de bizar de lipsită de originalitate, atât de ostentativă în ironia ei?

— Păi, nu mă duc la Bangkok, unde se ducea tatăl tău mereu, a zis ea. Eu o să mă duc în nord, la Chiang Mai. Nici măcar nu știi unde-i asta, nu-i așa?

Nu știam.

Se gândea să stea un an. Până și Tony a zis:

— Un an? Și ce faci acolo?

— O să predau engleza, a zis mama. Deja m-am angajat.

Sora mea credea că mama se poartă ca un student pornit în lume cu rucsacul în spinare.

— Toți ăia care se lasă de facultate dau lecții de engleză.

Între timp, mama s-a apucat să subînchirieze apartamentul mare, scoţând o chirie grasă.

— O să locuiască altcineva în casa noastră! a zis sora mea.

Mama a spus că deja locuise o persoană necunoscută ani de zile acolo, tata adică.

— E interesant ce fac călătoriile din om, a zis Tony. Uite cât curaj a prins deodată, să se arunce în necunoscut.

— Încă n-a făcut mare lucru, am zis eu, dar eram impresionat

cum își lua mama acum soarta în mâini.

Și-a cumpărat o jachetă impermeabilă și sandale de drumeţie; s-a vaccinat împotriva hepatitei și a luat pastile împotriva malariei. A citit *Lonely Planet Thailanda* și ghidul *Fodor's*; a ascultat lecții din *Pimsleur Thai.*

— Știai că limba are cinci tonuri? mi-a zis.

Mi s-a părut că mama găsise o soluţie împotriva amărăciunii.

A trimis un e-mail ca să ne spună c-a ajuns cu bine – *vă scriu dintr-un internet cafe foarte drăguț, cu gustări delicioase* –, iar apoi n-am mai primit niciun semn de la ea două săptămâni. Următoarele ei mesaje au fost sumare. *A plouat mult în septembrie, ceva apă nu strică. Elevii nu-s obișnuiți să-și spună opiniile, dar îi presez. Încerc să nu mă las deranjată de ploaie când mă plimb. Mi-e foarte dor de cinele noastre.*

— Probabil că se simte singură, a zis Tony.

Ceilalți profesori erau tineri, zicea ea, și niciunul nu era vreun mare cititor (după standardele ei). Mă întrebam dacă avea cui să se plângă de nenorocitul ei de soț, Gil. Sau poate colegii fugeau de lamentările ei.

Dar apoi ceva s-a schimbat, așa cum se întâmplă cu toţi cei care călătoresc. În mesaje se întrezăreau fărâme de mândrie, cuvinte în thailandeză, semne de familiaritate cu tot felul de nimicuri locale. „Muncă multă, dar trece timpul“, scria mama. „Sigur, aici timpul trece altfel. Nu cred că pot să explic.“

Tony a zis să mergem s-o vizităm de Anul Nou (Chiang Mai iubea atât de mult distracția, încât sărbătorea trei feluri de An Nou, inclusiv pe-al nostru), însă a trebuit să recunosc că nu voiam să-mi petrec vacanța cu mama.

— Oricum e în plină autodevenire şi tot, am zis. Nu are nevoie de noi.

Tony m-a privit profund dezaprobator. Ce să-i faci, nu era mama lui.

Mesajele ei, deși rare, conțineau acum detalii mai vii. Din câte se părea, petrecea mult timp cu cuplul care conducea școala și avea și prieteni thailandezi. Sora mea se întreba dacă nu cumva are un iubit și de-asta uită de noi, dar eu nu credeam. Și nici Tony. Există un anumit ton, de victorie infatuată, care se strecoară

mereu în corespondența îndrăgostiţilor, iar mama nu scria așa. Alte lucruri o făceau fericită – țesătura pe care a găsit-o la piața nocturnă, sărbătoarea de la templul de pe munte și drumeţia prin pădure cu prietenii într-un weekend, când văzuseră peșteri și cascade.

Niciunul dintre noi nu-și pierdea vremea făcându-și griji pentru tata. Dacă îl deranja că e singur, dacă îl deranja că dă bani pentru două femei şi niciuna nu se îngrijeşte de el, nu era decât vina lui, dă-l în mă-sa. Când vorbeam cu el, se plângea că e mult mai greu să faci afaceri în China. Nu mai puteam eu de asta.

— Cred că se vopsește. Nu-i ridicol? mi-a zis sora mea.

— Cât de tânăr poate să pară? am zis. Are șaizeci și doi de ani.

De fapt, ca bărbat, încă arăta foarte prezentabil.

Pe sora mea a sunat-o o asistentă de la Spitalul Roosevelt, după ce tata nu s-a mai putut ridica de la masă, la restaurantul lui preferat, iar când ospătarul încercase să-l ajute, și-a dat seama că făcuse un accident vascular cerebral. Allyson plângea când m-a sunat. Cât de rău e? Destul de rău.

— I se împleticeşte limba, dar înțelegi ce zice. E foarte confuz, mi-a spus. Se crede la Beijing. Ar trebui s-o sunăm pe mama, să-i zicem să vină acasă.

Până am dat noi de mama, tata deja se îndrepta. Mai rămânea pentru niște analize, avea să înceapă un tratament în toată regula și, dacă se odihnea ca lumea acasă, cele mai multe simptome aveau să dispară.

— N-are dureri? a zis mama.

Îi tremura vocea.

— Nu, și nu cred că îl paşte vreun pericol, am zis.

Voiam s-o liniștesc cât puteam.

— Nu e pe moarte, a zis ea încet.

Am continuat să-i spun ce spital bun e. Soțul soră-mii avea o părere foarte bună despre doctori. Iar tata putea să beneficieze de îngrijiri la domiciliu, dacă ar fi avut nevoie, dar poate că nici n-avea să aibă. Serios, doctorii erau foarte optimiști.

— Poți să stai la mine și la Tony când te întorci, am zis. Știu că la tine ai chiriașii.

— Nu mă întorc, a zis mama. Îți mulțumesc că m-ai anunțat.

N-o crezusem niciodată pe mama fără inimă, deci unde-i era inima acum?

— Ce te face să crezi c-o să se bucure să mă vadă? mi-a zis.

De data asta o sunam de la birou, dis-de-dimineață; era încă întuneric afară, dincolo de ferestre.

— E foarte clar că i-e dor de tine, am zis. N-a vrut să pleci, știi doar. N-a intenționat deloc una ca asta.

Ea a râs auzindu-mă.

— Nu, n-a intenționat. A vrut doar să aibă totul deodată. În Thailanda, călugării spun că lăcomia e una dintre cele trei otrăvuri din viață.

— Așa spun? am zis.

Mă cam blocasem și nu știam cu ce să ripostez. Cine poate să apere lăcomia? Deși unii oameni o făceau și mai erau și bine plătiți.

— Aseară a fost un festival mare în cinstea lunii pline, a zis mama. S-au plimbat o mulţime de oameni pe la temple.

— Crezi c-o să vină acasă dacă tata o să se simtă mai rău? a zis sora mea.

— Ce te face să crezi că știu eu? am zis. Și vezi ce spui, să nu cumva să cobești.

Mama devenise de-acum un mister pentru noi. Tocmai când ne obișnuiserăm cu tata. Nu şi-a luat un mobil care să meargă în Thailanda, așa că trebuia să aranjăm s-o sunăm la o anumită oră la cancelarie, lucru care ne reamintea cât de departe era. Dar până la urmă s-a îndurat să-l sune pe tata.

— Gil, ce pacoste ești, i-a zis (ne-a povestit tata mai târziu). Trebuie să te faci bine, nu te pricepi să fii bolnav.

Tata i-a intrat în joc.

— Am fost mereu un pacient groaznic. Au vrut să mă taxeze dublu la spital pentru că-i scoteam din sărite.

— Încearcă să te odihnești, ce Dumnezeu, a zis mama.

El a jurat că așa va face, doar fiindcă l-a rugat ea.

— Un apel foarte scurt, ne-a zis tata. Nu i-a luat multe fise.

Sora mea spera că dezastrul atacului o să-i reunească pe părinții noștri. Oare asta vor mereu copiii? Nu eram sigur că eu

vreau.

— Ce bine se descurcă acum, a zis Tony. Un adevărat exemplu, nu crezi?

Și eu o admiram, dar nu știam dacă îmi doresc să-i urmez exemplul magistral în materie de despărțiri îngrozitoare. Voiam să trăiesc câte zile mai aveam fără să trebuiască să învăţ asta; speram să fiu mereu cu cineva. Îmi priveam oricum mama – cât de bine se descurcă fără tot ce ne așteptaserăm noi să-i trebuiască, cât de puțin era la mila noastră, a tuturor –, și vedeam că pun detaliile la păstrare pentru zile negre sau ceva de genul ăsta.

Mama s-a întors din Thailanda la sfârșitul lui august, după un an întreg. Tony și cu mine am luat-o de la aeroport. Era îmbrăcată ca proverbiala studentă cu rucsacul în spinare de care vorbea soră-mea, în sandale și blugi, cu mărgele la gât. Primise o sumă bunicică la divorț, dar nici nu se vedea pe ea.

— Salutare, băieți! a zis îmbrățișându-ne pe amândoi. Ce mult mă bucur să vă văd!

Era o arșiță înfiorătoare în parcare și ne-am cerut scuze că aveam atâta de mers până la mașină.

— Nu moare nimeni de la arșiță, a zis ea. Degeaba se plânge lumea.

Era mama din tinerețea mea, dar Tony n-o prea mai văzuse așa.

Chiriașii angajaseră pe cineva să facă curățenie lună, iar când am dus-o la apartamentul ei, camerele arătau ca un decor de teatru.

— Am şi uitat cum e aici, a zis ea când intram pe ușă.

— Asta fiindcă arată atât de curat, am zis.

— Ce apartament mare, a zis ea de parcă într-adevăr uitase.

N-a vrut să ia cina cu noi în seara aia, deși rezervaserăm o masă la un restaurant toscan scump care-i plăcuse dintotdeauna.

— Ai nevoie de o *panzanella* de la ei, a zis Tony.

— Am nevoie de niște timp neocupat, a zis ea.

Mama și Tony nu mai erau chiar pe-aceeași lungime de undă. Încă se îndrăgeau, dar ea era mult mai îndărătnică acum, nu se

mai lăsa aşa uşor îndrumată și dovedea un dispreț nou pentru restaurantele la modă, cu oameni la patru ace. S-a întors la serviciu, care părea să-i placă, dar spunea întruna că elevii de aici sunt cu totul altfel.

— Altfel în ce fel? am zis.

— Sunt atât de vorbăreţi, a zis ea. Se ceartă cu mine. Nu-i rău.

Ea și tata nu au luat deloc legătura, din câte știam noi. El era iarăși pe drumuri și aducea acasă cupoane de mătase și oale artizanale de lut din vizitele sale în Dhaka. (Știam că e capitala Bangladeshului? Am aflat acum.) Avea niște teorii despre noua Chină, dacă voiam să ascultăm. Un climat de afaceri foarte complicat.

— E tare plictisitor acum. Mereu a fost aşa plictisitor? a zis sora mea.

— Mama era cu vorbitul. Pe el nici nu-l vedeam așa mult.

— E ca un bătrân insuportabil pe care-l întâlnești la o petrecere și care nu vorbește decât de el și nici nu observă că nu-l asculți.

— Pun pariu că-i așa dintotdeauna, am zis. Copiii nu-și văd cu adevărat părinții.

— Ba e mai rău, a zis ea. Chiar cred că-i mai rău.

Între timp, mama spunea că vrea să se ducă în Islanda, să vadă aurora boreală. Trebuia să te duci iarna și puteai s-o ratezi dacă nu prindeai vreme bună. Dar n-ar fi fost minunat să vadă toate culorile alea?

— Vezi ce i-ai băgat în cap? i-am zis lui Tony. Acum crede că are lumea la degetul mic.

— E Văduva Veselă, a zis Tony. Eliberată de singurătate.

Mi-era greu să mi-o imaginez pe mama într-un sutien din ăla cu dantelă cum poartă Văduvele Vesele.

— Poate se întoarce cu un viking, a zis Tony.

Eu nu credeam, dar se dovedise deja de câteva ori că habar n-am de nici unele.

Până la urmă, mama n-a mai plecat nicăieri în iarna aia, dar le-a predat copiilor de clasa a opta despre saga nordice, poveștile cu Odin și lupul și corbul lui, Thor cu ciocanul său și proteicul

Loki. Ciclul de lecții a fost un mare succes. I-a pus pe elevi să asculte aliterații din nordica veche, cât de mișto.

— Mă distrez de minune, a zis ea.

Fusese mereu curioasă din fire, dar acum îşi lărgise aria de interes, se învăţase să ţintească mai departe. Tony se gândea că ar trebui să mergem și noi undeva cât de curând, că nu plecam deloc de-acasă. Cum ar fi la Tokio? Niciunul nu fusese în Japonia. Eu nu știam dacă sunt pregătit, limba ciudată, scrisul ilizibil, peștele-balon crud care putea să te omoare dacă mâncai *sashimi*, însă m-am prefăcut că e încă o idee genială de-a lui.

În aprilie, când se afla la Dhaka, în inspecţie la o altă fabrică, tata s-a prăbușit într-o după-amiază toridă.

— Dar ce l-a apucat să umble pe arșița aia? a zis sora mea.

Cineva din firmă îl dusese cu mașina la un spital și doctorii de acolo au crezut că poate făcuse iarăși un atac, dar nu erau siguri. Sora mea a luat legătura cu doctorul lui din New York, care a aranjat să fie adus cu avionul acasă.

Când ne-am dus să-l vedem la spital în New York, chiar părea mai confuz de data asta. Ne-a recunoscut pe mine și pe sora mea – „au venit copiii!“ –, dar pe Blake nu prea-l ştia și a rămas uluit când a văzut că am un iubit, mustăcind de parcă i-am fi făcut o farsă. Pronunţia neclară i s-a mai limpezit cât am stat noi acolo și ne-a cerut să-i aducem niște covrigei care-i plăceau. Știa marca, dar i-a luat ceva să-şi amintească cuvântul *covrigei*.

Data următoare am venit să-l văd sigur, când tocmai se uita la un meci de baseball la televizor, despre care probabil a vorbit mai coerent decât mine.

— Ar trebui să faci mai mult sport, Ethan, mi-a zis. O să te ajute.

N-am stat mult.

A fost greu să aflu clar cât voiau să-l țină internat. Sora mea s-a dus să-l vadă după mine, iar când a intrat în salon, patul era gol. Poate că-l mutaseră, în spitalele astea nimeni nu-ți spune nimic, dar sora mea s-a pomenit plângând. La oficiul asistentelor, cineva i-a citit fişa pe calculator.

— Ah, a plecat acasă azi-dimineață. A venit familia și l-a luat.

— Noi suntem familia, a zis Allyson.

Mai multe chiar nu-i puteau spune. Sora mea avea numărul lui de mobil, da, aşa era (dar omul avea măcar telefonul la el?) –, așa că i-a lăsat un mesaj. „Tata! Anunţă-ne și pe noi!“

— Bineînțeles. E cu *mia noi*, a zis mama când i-am spus. Soția lui mai mică, așa i se zice la ei. Probabil că se îngrijește bine de el. Biata fată.

Mama avea încă actele de paternitate, cu numele și adresa femeii. Dacă stătea tot acolo după trei ani. Și nici nu scosese vreun bănuț de la el. Nu figura niciun număr de fix; mama a căutat chiar mai multe variante de nume.

— Dar *trebuie* să-l *vedem*, a zis sora mea.

Câte mesaje putea să lase? Eram în apartamentul mamei atunci, la masa mare din bucătărie. Sora mea arăta ca o zgripțuroaică, cu ochii roșii și terminată, iar mama era îndurerată, dar stăpână pe ea, cu documentele oficiale în poală.

Când a sunat telefonul soră-mii, mama a făcut:

— Ah! Ah!

Și eu am zis:

— Asta e!

Și a fost.

— Bine, zicea soră-mea. Da. Sigur. Înțeleg. Mulțumesc. Da.

— Era unul dintre fii, ne-a zis ea apoi.

Unul dintre frații noștri vitregi! Tata era bine, așa i s-a spus. Încă nu se refăcuse destul ca să vorbească la telefon. Dar, da, puteam să venim să-l vedem, ar fi foarte drăguț.

Ne-am dus împreună prima oară, sora mea și cu mine. Ne-am rătăcit un pic pe drum, deși era un bloc mare, pe strada principală. Femeia care ne-a răspuns la ușă – am recunoscut-o de la restaurant? – avea patruzeci și ceva de ani și un gen de frumuseţe simplă, necăutată.

— Bună, ați ajuns, mă bucur, a zis.

Nu părea așa bucuroasă.

Tata era în living, se uita stând în capul oaselor pe canapea la un televizor mare montat pe perete.

— M-ați găsit, a zis.

De ce se uita la desene animate?

Sora mea s-a aplecat ca să-l îmbrățișeze.

— Arăți bine, a mințit ea.

Măcar era bărbierit, ceea ce în spital nu se întâmpla mereu.

— N-am murit, a subliniat el.

Nu vorbea tocmai limpede.

— Pot să dau televizorul mai încet? am zis eu.

— Ce anume? Da. Vorbea rar. Staţi jos, puteți să staţi. Vreţi ceai? Avem ceai. Abby, adu-le din ăla care-mi place mie. Știi tu. Și biscuiţi. Fiică-mii îi plac biscuiţii.

Abby o chema pe mama. Sora mea s-a uitat la mine. Femeia, care s-a dus chiar și-așa după ceai, se numea Nok (știam deja), deși în actele oficiale avea un nume mai lung.

Era un living obișnuit, toată mobila, simplă și ordonată, avea tapițerie bej și lemn gălbui. Femeia asta îl dăduse cândva în judecată, cerând conform legii bani pentru fiii ei – deci oare el scosese banul acum ca s-o convingă să se mute aici? Era acum în stare să scrie un cec? Sau să-şi lase cardul bancar pe mâna altcuiva, cu PIN cu tot? Poate că era, cu ceva îndrumare.

Femeia s-a întors de la bucătărie cu un ceainic și cești pe o tavă. Nu mi s-a părut isteaţă şi nici șireată. Dar oamenii care consideră că li se cuvine ceva nu par perfizi. Orice avocat știe asta. Ea abia de-a vorbit în timp ce noi făceam eforturi să discutăm cu tata. Sora mea i-a povestit despre munca lui Blake într-o clinică cu program interminabil, îngrijind bebeluși.

— Părinții pot fi o mare pacoste, a zis ea. Ei încă mai cred în teoria asta complet depășită care zice că poți să faci autism de la vaccinuri – ce nebunie.

Nu-mi dădeam seama dacă tata reușeşte s-o urmărească. Am deschis şi eu gura, strecurând câteva cuvinte despre vremea tot mai frumoasă. Lui îi plăcuse mereu vremea caldă.

— Scuzați-mă, am obosit, a zis tata. Așa sunt acum. Aveți nevoie de bani, careva?

— *Cum?* am făcut amândoi. *Nu!*

Eram atât de jigniţi.

— Tata! a zis sora mea.

— Abby o să vă conducă, a zis el.

Ne-a lăsat să-l îmbrățișăm de la revedere.

Am crezut că poate o să plece din Queens înapoi în

apartamentul lui când o să se simtă mai bine, dar nu se simţea mai bine. Sora mea îl vizita cel mai mult. Niciunul dintre noi n-a apucat să-i cunoască pe fii, dar Allyson a reușit să afle de la Nok că unul era student la Informatică și celălalt se întorsese la sora ei, în Thailanda. Allyson a văzut fotografii cu ei, niște băieți frumoși (puștiul mai mare avea bărbia tatei); Nok părea neconsolată după cel care plecase din țară. Probabil că Nok era neconsolată după mult mai multe lucruri decât știam noi.

L-am luat pe Tony cu mine într-o vizită. Era mult mai sociabil ca mine și chiar a reușit să poarte un fel de conversație cu tata, despre acordurile comerciale actuale cu China. Și i-a explicat criza ipotecară, ce tocmai începea să își facă simțită prezența atunci. Tata a spus:

— Mă bucur că ai amici inteligenți, nu ca în tinereţe.

Când am plecat, Tony a zis:

— Îi spune Abby! Pentru el toate femeile sunt la fel? De ce nu-l oprești?

— Nu ne ascultă niciodată.

Blake bănuia că tata avusese, probabil, câteva atacuri mai mici după cel mare. Nu mai putea să citească. Uneori Nok îl mai scotea din casă, în zilele frumoase de vară, dar el nu mergea prea departe.

Era deja octombrie când m-a sunat sora mea ca să-mi spună:

— Mie tata mi se pare la fel, dar Blake crede că e tot mai rău. Crezi că mama vrea să-l vadă, cât mai poate?

M-am gândit că trebuie s-o întrebăm. Mama a zis „Vai, Doamne“, pe un ton sfâșietor. Da, fără îndoială, o să se ducă. Sigur o să se ducă.

Am însoțit-o pe mama și, de îndată ce a deschis ușa, Nok și-a împreunat palmele în dreptul feţei și a făcut o mică plecăciune înaintea mamei. Cu noi n-a făcut niciodată așa! Mama i-a răspuns doar cu o înclinare a capului.

Când am intrat noi în sufragerie, tata dormita pe canapea, respirând șuierat.

— Musafiri, a zis Nok, iar el a tresărit și a deschis ochii.

— Bună, Gil, a zis mama. Sunt eu, Abby.

— Abby e aici, a zis tata.

— Da, sunt. Așa este.

S-a așezat pe un scaun, lângă canapea.

— Cum te simți?

— M-am simțit și mai bine, a zis tata, cu noua lui lentoare. Tu cum te simți? Care mai e treaba pe West End Avenue?

O recunoștea.

— Destul de bine. Tocmai am renovat bucătăria. Ce chin.

— Ce mai face Geraldo?

Ăsta era administratorul.

— Geraldo s-a pensionat. E altcineva acum.

— Băiat bun, Geraldo, dar nu prea se pricepea. Poate tipul ăsta-i mai bun.

— Din câte-am auzit, nu, a zis mama.

Nok, care dispăruse ca să facă ceai, s-a întors în cameră și a așezat pe măsuţă tava cu cești și un ceainic aburind.

— Place zahărul? a întrebat-o pe mama. Aduc dacă vrei.

— Abby nu bea *niciodată* cu zahăr, a zis tata.

A privit-o pe Nok indignat. Iar apoi s-a uitat când la o femeie, când la cealaltă, cu ochii mari, și și-a țuguiat buzele. Oare era derutat, asta era? Sau doar enervat?

— Nu știi tu, a zis mama. Poate c-am început să beau cu zahăr. Oamenii se schimbă.

— Nu despre tine vorbeam, a zis tata.

Nok se strecurase înapoi la bucătărie, o mișcare plină de tact.

— Ceaiul ăsta e fenomenal, i-am zis tatei.

— Abby! a strigat el. Nu uita de biscuiţi.

— Nu uit.

Nok s-a ivit din pragul bucătăriei cu o farfurie plină de biscuiți Oreo.

Mama părea îngrozită – treaba cu numele era limpede acum –, dar nu a pus nicio întrebare. Își sorbea ceaiul politicos-panicată.

Tata nu bea din nicio ceașcă – sugea cu paiul ceva dintr-un pahar înalt de plastic, care îi tremura în mână. Când am crezut că a terminat, i l-am luat din mână și l-am pus jos.

— Toamna asta, a zis mama, am fost dezamăgită de frunze. Nu-i așa că-n alți ani au fost mult mai colorate? Cred că încă nu-i destul de frig.

— Culorile alea costă scump, a zis tata.

Mama a stivuit ceștile noastre pe tavă, alături de ceainic, s-a

ridicat și le-a dus la bucătărie, unde se retrăsese Nok. Auzeam apa curgând în chiuvetă. Una dintre ele a râs. Păreau să spele vasele împreună.

— Mamei i-a plăcut mereu să treacă imediat la curăţenie, am zis, lucru complet neinteresant pentru el.

Se uita la televizor, care nici nu era pornit. Cum de-l iubiseră două femei ca astea? Le auzeam șușotind în bucătărie. Și totuși, amândouă se mâniaseră cândva pe el, angajaseră avocați ca să-i stoarcă bani, depuseseră plângeri într-un limbaj exasperat. Și iată-le, făcând curățenie în jurul hodorogului zgârcit, clăbucind și clătind. O făceau din dragoste și dintr-un fel de corectitudine, deși el le dezamăgise pe amândouă la categoria asta.

Acum tata picotea trântit într-o rână, iar respirația îi era punctată de sughițuri și gâfâieli. Mă înspăimântau izbucnirile alea sonore și nu ajuta la nimic să fii înspăimântat. Era momentul să fii doar respectuos, nu-i așa? Până și eu știam asta. Când s-a întors în cameră, mama a zis:

— Cred că l-am plictisit pân-a adormit. Hai să-l lăsăm să tragă un pui de somn.

I-am mulțumit amândoi lui Nok în bucătărie.

— Nimic de mulțumit, a zis ea. Nu mulțumesc.

A fost singura dată când l-a vizitat mama, deși tata a mai trăit încă opt luni. N-am știut niciodată sigur dacă își amintea că fusese la el – tăcea de câte ori aduceam vorba despre asta şi nu eram pregătit să-l interoghez despre toate femeile cu numele de Abby din viața lui.

Mama mi-a spus mai târziu că Nok făcuse acea mică plecăciune în fața ei fiindcă ea era mai bătrână.

— Mult mai bătrână, a zis mama sec.

— Ar putea să se aleagă cu toți banii lui, mi-a zis Tony când eram singuri. Nok asta. Iar voi ceilalţi să nu mai pupaţi un bănuț.

— Nu se pune deloc așa problema, am zis.

— Așa spui acum.

Oare Tony avea să mă părăsească într-o zi, cândva în viitor, dacă rămâneam fără o lețcaie? Aveam destui bănuți pe moment, bineînțeles, dar el era genul care ţinea neapărat la un anume stil, un anume nivel de prosperitate și gust. Sau așa considera el.

Până atunci, Allyson îl întâlnise pe fiul cel mare al lui Nok și-al tatălui meu, Joe, despre care mi-a zis că era tuns mișto și foarte de treabă. Joe a fost cel care a sunat-o ca să îi dea vestea, în vara aia, că tata tocmai murise.

— Îmi pare atât de rău, știi că îmi pare foarte rău, a zis el.

Din relatarea ei, a fost o discuţie penibilă, iar ea plânsese mult.

— Așa repede? tot repeta ea.

Nimeni nu știa ce să facă cu trupul tatălui meu. *Care* era familia lui până la urmă? În aceeaşi după-amiază (nu era timp de pierdut) mama a aranjat să fie trimis la o casă de pompe funebre evreiască (noi nu eram religioși, dar asta era de făcut), cu o doctrină suficient de reformată ca să accepte să-l incinereze; nu era necesară nicio ceremonie.

Avocatul care fusese mereu avocatul tatălui meu a spus că tata nu-și schimbase testamentul de mai bine de douăzeci de ani. Sigur, putea exista un alt avocat și-un testament mai nou. I-am cerut politicos lui Nok toate actele rămase după moartea lui. Ea mi-a adus la apartament o cutie de pantofi plină de chitanțe, facturi, din care jumătate neplătite, și liste ilizibile. Omul locuise la ea mai bine de un an și asta era tot ce-i rămăsese? Unde era calculatorul lui? Îl lăsase în vechiul apartament din West Fifties. Tot ce fusese abandonat acolo se aruncase de ceva vreme. Nok s-a mirat de impresia noastră că ar ști ea ceva.

— Era bolnav, a zis ea.

Și în vechiul său birou de la firmă i se șterseseră toate urmele.

Deci asta a fost. Toți banii (încă avea bani) i-au revenit mamei.

— Poate, a zis mama, a vrut să i-i lase celeilalte Abby, de vreme ce ne cam confunda.

Era greu de spus ce gândise de fapt, dar sigur fusese lucid când semnase testamentul.

— E-n regulă, mama, am zis noi.

— Poate a fost cel mai fericit cu mama, i-am zis lui Tony. Crezi că a fost?

— Pun pariu că a fost cel mai fericit, a zis Tony, când a cunoscut-o pe Nok și a început o viață dublă în care nu apăruseră încă cine ştie ce complicaţii. Pun pariu că nu-și mai încăpea în piele de fericire.

Să nu-ți mai încapi în piele nu-i tocmai ideea mea de fericire, dar foarte posibil să fi fost a tatei.

Între timp, mama voia să doneze o parte din banii nou-moșteniți unei asociații din Thailanda care se ocupa de menținerea și protejarea zonelor împădurite; voia să doneze o sumă frumuşică în numele tatălui meu, în amintirea lui.

— Ce naiba mai e şi treaba asta cu numele? i-am zis lui Tony. Ia să lase copacii în pace. N-au ei nevoie să audă nume banale de oameni.

— Poate că maică-ta ar trebui pur și simplu să-și ia alt bărbat și să-i spună Gil, a zis Tony. Ar fi mai ieftin.

La începutul relației noastre, lui Tony i se întâmplase de câteva ori să-mi spună Mark, cum îl chema pe iubitul dinaintea mea. Obiceiurile nu se dădeau duse. Oare asta însemna că toți suntem de fapt la fel pe sub cearşafuri? Cu toții speram să nu fie așa, nu?

Nu știam la ce se aștepta Nok, dar renunţase la jobul de la restaurant ca să aibă grijă de tata, iar el sigur n-o mai ajuta cu chiria. Am vândut niște fonduri mutuale și i-am trimis un cec – douăzeci de mii, nu o avere –, zicându-mi că o să pun suma la loc când o să-mi lase mama ce mi-o lăsa într-o zi. „Tata și noi, ceilalți, am ţinut să primești asta“, am scris. O scorneală, nimeni n-a ţinut în afară de mine, dar nu voiam să creadă c-o plătesc ca pe-o târfă. A primit banii.

Soră-mii i-a displăcut c-am făcut asta („e împotriva familiei noastre“), mama și-a subliniat neutralitatea („sunt banii tăi“), iar cel care s-a simțit cu adevărat jignit a fost Tony. Se purta de parcă i-aș fi luat lui banii, din vreo fântână a desfătărilor veșnice destinată bălăcelilor noastre.

— Noi n-o să mai apucăm să plecăm nicăieri, a zis el. Ție nu-ți pasă.

Respins din toate părțile pentru lipsa mea de loialitate, o clipă am avut un bizar sentiment de compasiune pentru tata. Dintr-odată mi-era dor de el, de parcă până atunci nu pricepusem că n-o să se mai întoarcă niciodată. Nu era doar plecat până-n Kuala Lumpur sau Jakarta. Cât trebuie să fi trudit el la viața lui complicată, ascunzându-se și ieşind la lumină și reinventându-se.

Își intrase în roluri, așa cum fac spionii, dar nu era un trai prea ușor.

Următorii câţiva ani alături de Tony au fost plini de hopuri, dar am rămas împreună. Eu am fost morocănos și irascibil chiar după moartea tatei și nu suportam să fac nimic, doar să stau în casă; Tony avea un conflict cu un partener de la firma de avocatură. Iar apoi, treptat, am început să ne certăm mai puțin, să vorbim mai puțin, să facem orice mai puțin. Am început să zicem că stagnarea e ceva firesc în viața de cuplu. Câțiva ani am avut (ideea lui Tony) o relație mai mult sau mai puțin deschisă, despre care mulți ziceau că e net preferabilă secretelor; eu n-aș recomanda-o.

Eram de zece ani împreună când am căzut de acord să ne despărțim de tot. Eu aveam patruzeci de ani atunci, nu era o vârstă prea grozavă la care să te trezești deodată singur, după părerea mea. Mama a zis:

— Sunt o grămadă de bărbați adorabili pe lumea asta. Nu-ţi trebuie decât unul.

Doar unul: ea făcea parte din ultima generație care credea în căsniciile de durată. Se măritase cu tata când avea douăzeci și ceva de ani și nu fuseseră iubiţi decât un pic înainte. Nu ca noi, care ne căram în spinare lungile istorii de greșeli nebunești, idei stupide, victorii mărețe, toate iubirile care n-au fost să fie: inventarul nostru.

— O să găsești pe cineva, a zis mama.

Era bine intenționată, dar ce știa ea? Tocmai ea, dintre toţi.

Poate că venise vremea să călătoresc.

— Te scoate din ale tale, a zis mama. Ceea ce e o stare mult mai plăcută decât pare.

Bineînțeles, tata călătorise prin toată lumea și nu-l scosese deloc din ale lui. Se așteptase să țină la nesfârșit povestea cu cele două familii, încântat că pusese mâna pe ditamai porţia. Puteam să pun pariu că Nok avea deja alt iubit; puteam să pun pariu că toată lumea avea, în afară de mine.

Odată, când eram mic, l-am întrebat pe tata dacă chiar trebuia să stea atât de mult plecat. Alți tătici stăteau acasă.

— Păi, a zis el, nu toți sunt așa de ambițioși ca mine. Eu muncesc de-mi sar capacele la o afacere pe care-o înțeleg mai bine decât majoritatea oamenilor.

Eram adolescent, aşa că mi-am zis doar: *Ce să-ți spun, mare scofală.* Nici măcar nu era superbogat; era doar lăudăros.

— Probabil ai impresia că cei ca tine au dreptul să voteze de două ori la toate alegerile, am zis.

— Mda, așa cred, a zis tata râzând.

Ghicisem, nu-i așa? Apoi am devenit răutăcios și i-am zis:

— Și-atunci de ce-ai mai vrut să fii părinte?

— Îmi plac mult copiii, a zis.

Așa era. Se lua la trântă cu noi pe podea când eram mici, ne inventa cântece, ne învăța să dansăm, ne lăsase să-l fermecăm. Poate că s-a gândit și la ceilalți copii ai lui când a zis asta. Probabil erau mici, bebeluși, acasă cu Nok.

În Thailanda, ne scrisese mama odată, în perioada când îi plăcea mult acolo, exista o Zi Națională a Copiilor. Se ţineau jocuri și evenimente peste tot; până și armata se purta frumos cu copiii. Noi de ce n-aveam așa ceva?

Cam pe-atunci, sora mea, care uneori fusese mai atașată de tata decât mine, a intrat într-o fază în care i-a purtat pică pentru că tocase atâţia bani. Acum ea avea doi copii, un băiat și o fată, și lor le rămânea mai puțin din cauza cheltuielilor cu cealaltă familie a lui. Mama considera că se înşală.

— Nu moare nimeni de foame, zicea.

Asta era poziția corectă, nu-i așa, nu te lăcomi. Tata ar fi făcut bine să asculte. Ce diferiți fuseseră ei întotdeauna (oare nu observaseră?). Allyson și cu mine îi făceam o vizită duminicală rapidă mamei când am purtat această discuție.

— Oamenii trebuie să învețe când e de-ajuns, ne-a zis mama. Știți ce fac în Islanda?

— Nu începe iarăși cu Islanda, a zis sora mea.

Mama se gândea din nou să se ducă să vadă aurora boreală, cândva în iarnă.

— Țara a votat de două ori să nu salveze băncile de la faliment, să lase moneda să se prăbușească. Oamenii au decis pur și simplu să fie mai puțin prosperi.

Morala era discutabilă, dar mama era obișnuită să ţină lecţii.

— Islanda a ieșit pe locul al treilea în Topul Mondial al Fericirii, a zis.

— Și cine-a stabilit punctajul? a zis sora mea. O morsă?

Eu nu credeam că se poate măsura așa ceva. Dar înțelegeam că mamei îi plăcea să și-i imagineze acum pe islandezii ăştia calmi și prudenți mâncându-și peștele fără să se plângă. În iernile lor fără soare.

— Vrei, te rog, mi-a zis, să-i spui soră-tii să nu-și mai facă griji?

1. Ultimele două versuri din „Requiem“ de Robert Louis Stevenson.

2. „Hold fast to dreams“ este primul vers din poezia „Dreams“ de Langston Hughes: „Hold fast to deams/ For if dreams die/ Life is a broken-winged bird/ That cannot fly“. (Ține strâns visele/ Căci dacă visul moare/ Viața-i o pasăre cu-aripile frânte/ Ce nu poate să zboare.) (engl.)

2
Joe

Prietena mea din liceu voia să mă căsătoresc cu ea. Cine se căsătorește în liceu?

— Nici măcar maică-mea nu-i căsătorită, am zis.

— Ăsta-i argumentul tău? a zis Veronica.

Era un gest de mare devotament şi disperare din partea ei. Pleca în toamnă la facultate, în Michigan, iar eu rămâneam acasă în Queens, ca un băiat de cartier ce eram, și nu voia să mă piardă. Am făcut sex de câte ori puteam, în vara aia de dinaintea plecării ei, însă nu i-am promis nimic ca s-o amăgesc. Mă întorceam duhnind de la slujba mea de spălător de vase la restaurantul thailandez Golden Treasure, iar ea se purta de parcă transpiraţia și unsoarea erau ceva de-a dreptul irezistibil. Toată vara am ținut-o așa, iar melancolia adăuga un fior și mai profund actului. Mă gândeam la ea în fiecare clipă, oriunde mă aflam, dar știam că povestea n-are cum să dureze la nesfârșit.

Și n-a durat. Ne-am sunat și ne-am scris e-mailuri în fiecare zi în prima lună – *mi-e dor de tine, mi-e dor de tine*, ne scriam –, dar apoi ea a devenit tot mai ocupată cu școala și cu practica suplimentară pe care o aveau seara, iar eu mergeam la cursuri de calculatoare și încă mai lucram câteva ore la restaurant, și fix când a ţinut ea să-mi spună de o anumită persoană pe care-o cunoscuse la Clubul de Cinema, tipul știa tot felul de lucruri uluitoare despre filme, eu deja mă vrăjeam cu o fată de la cursul de introducere în structurile de date.

— Știi ce rău îmi pare, a zis ea cu lacrimi în ochi.

Am zis răgușit că și mie îmi pare rău. Cumva mă simțeam ușurat, dar nu într-atât de ușurat cât m-aș fi așteptat.

— Mai bine fără ea, a zis mama. Prea devreme pentru nuntă.

Veronica s-a căsătorit cu tipul ăla din facultate, chiar după absolvire, și, din câte s-a aflat, numele lui de familie era numele unui magazin celebru. Venea dintr-o familie incredibil de bogată. Nu m-am gândit niciodată că de-asta se măritase cu el – ea nu era deloc așa –, iar lumea îmi zicea că locuiau într-un apartament prăpădit din Bushwick, înainte ca gentrificarea să afecteze toată zona aia. Am auzit că nu era genul care să arunce cu banii, soțul adică. Avea un job de cameraman, bine plătit când îl chemau la filmări, ceea ce nu se întâmpla prea des. Se zicea că era un tip OK. Pentru mine n-o să fie OK niciodată, dar nu din vina lui.

Veronica nu avusese o copilărie extravagantă. Tatăl ei era administrator-șef (adică șeful oamenilor de serviciu) la școala noastră primară, iar mama ei stătea acasă cu Veronica și ceilalți trei copii. Când fratele meu mai mic, Jack, care-a avut mereu probleme de comportament, s-a hotărât să mâzgălească cu Magic Marker dulăpioarele elevilor, tatăl ei l-a pus să le șteargă cu o perie și praf de curățat și a reușit să-l facă pe Jack să execute totul fără scandal. L-a speriat suficient cât să-l convingă.

Mama își făcea mereu griji pentru Jack. Când a împlinit cincisprezece ani, își pierdea vremea cu nişte golani, cum le ziceam eu (ea le zicea altfel, în thailandeză). În Queens existau o mulțime de bande asiatice, care se ţineau de șantaj, droguri și altercaţii pentru controlul anumitor zone, cu care se înhăitau găşti de adolescenți, ca niște echipe de juniori. Jack îşi făcea veacul într-o trupă compusă din chinezi și vietnamezi, şi nu erau deloc oameni drăguți. Mama era înnebunită să-l mute la altă școală, să-l ia de lângă golanii ăia, ca s-o apuce iar pe calea cea bună. Aşa îşi fac mamele iluzii. Și cum o să reuşească? Iubitul ei american, tatăl nostru care nu locuia cu noi, avea o grămadă de bani. Existau școli care se puteau ocupa de fratele meu.

Tata a refuzat categoric. Copiii lui americani, din familia lui obișnuită, merseseră la școli de stat și ajunseseră foarte bine. El credea în educația de stat. N-avea de gând să toace încă treij' de mii pe an cu taxele şcolare pentru dementul de frate-meu. Nici nu voia s-audă. Au discutat subiectul, cu furie în glas, iar mama a fost așa de indignată, încât i-a intentat proces. Ceea ce a costat-o.

Ea nu știuse, desigur – dar ce știa ea? – cât o să dureze toată tevatura asta juridică. Iar în vremea asta situația lui Jack nu se îmbunătățea, așa că a trecut la planul B. L-a trimis pe fratele meu înapoi în Bangkok, ca să locuiască la sora ei. Cred că el s-a supus fără să protesteze fiindcă auzise că la Bangkok e mai nebunie decât în Queens, și mai plin de belele interesante, și poate că pentru el așa a și fost. Zâmbea ca un vulpoi în fotografii. Și în Thailanda nu s-a mai băgat în nicio bandă, din câte am auzit. Grație mamei.

Mama a fost încântată când mi-am luat certificatul de dezvoltator web, am trecut și o grămadă de teste specializate și-am fost angajat pe un post dorit. Măcar unul dintre copii se descurca bine.

— Ce mă bucur, repeta ea întruna.

Singura ei dezamăgire era că la muncă nu trebuia să port sacou și cravată – oamenii din IT se îmbrăcau lejer –, dar era în al nouălea cer că lucram într-un zgârie-nori din Manhattan. De fapt, și eu eram, în felul meu cinic. Mi-a plăcut slujba aia, dar am pierdut-o în timpul Crizei. Am avut un şir întreg de joburi în acei primi ani.

M-am mutat de la mama, dar nu m-am mutat niciodată din Queens, și astfel am aflat de soțul Veronicăi. Vorba umblă. Prietenul meu, Binh, a aflat vestea de la sora lui, prietenă din grădiniță cu Veronica. Soțul ei murise când traversa strada noaptea în Leeds, în Anglia, lovit de-un taxi care mergea cu viteză, când ieșise dintr-un pub și se uitase în stânga în loc de dreapta.

— Ce porcărie, am zis. Nu-mi vine să cred.

Nu aşa trebuia să se întâmple cu soțul ăsta atât de tânăr, atât de favorizat.

— Ce porcărie. Veronica n-a fost rănită, nu?

— Ea era în New York. El se afla acolo pentru că filma un documentar despre istoria filaturilor. O s-o suni?

— Sigur, o s-o sun, am zis. E bine?

— Cum să fie bine? a zis Binh. Au fost căsătoriți cinci ani. E văduvă.

— Salut, Joe, a zis ea încet. Bună.

Am bâiguit stângaci cum că îmi pare rău, dar ea era deja obișnuită cu din astea.

— Toată lumea mă sună, a zis.

— Spune-mi dacă pot să te-ajut cu ceva. Spune-mi dacă ai nevoie de ceva.

— Sunt bine, a zis ea. Am tot ce-mi trebuie. Mama vine zilnic și-mi gătește, cât să nu mă topesc pe picioare.

— O să fii bine, am zis. Ai fost mereu puternică.

— Lumea îmi tot spune asta, a zis ea. Nu-mi place deloc.

— Scuze, am zis.

— Tu eşti excepția, a zis ea. Tu poți să mi-o spui.

Și ea ce-avea să facă de-acum? Toată lumea din cartier se întreba. Nu mai lucrase de când servea prânzul la cantina studenţească; bărbatul ei o întreținuse. Sora lui Binh a spus că soțul – Schuyler îl chema, știam? – și cei doi frați ai lui se aleseseră fiecare cu câte ceva din proprietăţile familiei când împliniseră douăzeci și unu de ani. Și că tot ce-o fi avut el în cont era acum al Veronicăi, nu-i așa?

Probabil că banii nici nu erau la bancă; erau investiți în diverse lucruri. Oare tipul avea testament? Veronica (am avut grijă s-o sun acum, să văd cum o duce) era destul de sigură că nu apucase să-și facă. Un avocat recomandat de cineva îi spusese că ar putea dura un an să rezolve totul, dar ea era ruda cea mai apropiată și, dacă nu existau alte revendicări (niciuna deocamdată), treaba ar fi mers ca unsă.

Fosta mea prietenă avea să fie moștenitoare. Era îngrozită de cei care vorbeau deschis despre asta (și erau mulți).

— M-au *felicitat*, mi-a zis ea.

De parcă viitorul ei câștig neașteptat era o despăgubire pentru pierderea lui Schuyler, un câştig vulgar. De parcă ar fi făcut o afacere cu noroc. I-am amintit cât îi plăcuse pe vremuri *Marile speranțe* de Dickens – trebuise să citim cartea în liceu –, iar acum ea ajunsese ca Pip, așteptând marea moștenire.

— Dar Pip e păcălit în privința moștenirii, a zis ea. El crede că toți banii vin de la domnișoara Havisham cea nebună și bogată. Toată instruirea de care are parte ca să devină un gentleman. Nu

ghiceşte deloc de unde vin banii.

— Dar măcar vin, am zis eu.

— Oamenii sunt foarte grobieni în romanele alea de secol nouăsprezece, când vine vorba de testamente, a zis ea.

Studiase engleza la facultate, ceea ce o pregătise perfect pentru o viaţă fără mers la serviciu.

— Toți membrii ăia ai familiei cu ghearele scoase, așteptând să pice lată vreo mătușă bogată. Marea lor șansă.

— Nimeni nu urăște banii, zicea mereu tatăl meu american.

Un adevăr de necontestat, peste tot în lume, însă el îl spunea cu un fel de îngâmfare. *El* nu ducea lipsă de acest bun mult râvnit. Dar nimeni nu are parte de absolut orice pentru totdeauna, și la câțiva ani după ce mama s-a luptat cu el din cauza fratelui meu Jack, el și-a pierdut sănătatea, deși nici nu era așa de bătrân. A făcut un atac cerebral și-apoi probabil c-a mai făcut câteva, și ultima oară când a stat în spital a convins-o cumva pe mama să-l ia acasă la ea și să aibă grijă de el. Stătea în sufragerie, se uita la televizor și dădea ordine, cu balele curgându-i pe farfuriile ei cu mâncare. Când îl ajutai să se bage în cadă, urma o reprezentație oribilă, în care ea mă antrena uneori și pe mine.

Mama l-a îngrijit bine, nu l-a neglijat niciodată, iar el era o pacoste. Ea s-a îngrijit de tot ce-a vrut el mai bine de un an, înainte ca el să moară în somn, pe canapeaua din sufragerie.

Veronica mi-a spus că lui Schuyler, soțul ei, îi plăcuse mereu Anglia și se simțise bine la filmare. Avea alcoolemia exact cât să fie vesel când a păşit în strada aia – îi plăcea berea englezească –, iar la analize s-au găsit și urme de hașiș. Hașiș, nu marijuana? Veronica a zis că nu era la curent cu hobby-urile lui cele mai recente. Ei doi nu prea vorbiseră în ultimele șase luni dinaintea morții lui. Nu ştiusem asta. Erau într-o fază de detașare, a zis ea, o fază a infidelității de ambele părți și poate că viața lor de cuplu se apropia de sfârşit.

— N-o să ştiu niciodată, nu-i așa? a zis.

Acum purta discuţii unilaterale cu el, pe pragul dintre lumi, tot așteptându-se cumva să nu se fi întâmplat. Acum avea ce să-i spună.

Și visa. Într-un vis, Schuyler îi tot spunea că întârzie la o petrecere, trebuiau să se grăbească ca să ajungă acolo, dar nu reușeau să iasă din apartament. Își tot aminteau că au lăsat ochiuri aprinse la aragaz, chiuvete care se umpleau cu apă, telefoane urgente pe care trebuiau să le dea. Ea știa că e un vis fără importanță, în condițiile date, însă o umplea de spaimă și chin. Iar petrecerea clar se dădea fără Schuyler; partea aia, a zis ea, era corectă.

Așa că am băut o cafea într-o duminică, când a venit prin Queens, ca să-și viziteze părinții. Nu știu cum mă așteptam să arate, dar arăta diferit. Avea gura mai strânsă și ochii mai mici; nu-și pierduse frumuseţea, dar era un pic deformată. A arătat mai bine când m-a salutat: *Bună, tu*, de parcă s-ar fi amuzat să mă vadă. Eram în cafeneaua unde mergeam pe vremuri, cu măsuțele ei melaminate și separeurile cu canapele capitonate, de vinilin.

Când s-a ridicat să mă îmbrățișeze, era ușoară ca o pasăre.

— E o zi cam proastă, a zis, dar mă bucur tare mult să te văd.

Avea părul lung și drept, cum îl avusese mereu.

— Separeul acesta ţi-a dus dorul, am zis. Vrea să mai verse cineva ketchup pe el.

— Nimeni nu se pricepe mai bine ca mine la asta.

Ar fi putut să mă caute mai înainte, m-am gândit. Sau poate că nu. Fusese căsătorită.

— Tocmai am primit niște vești nu tocmai bune, a zis. De la avocatul meu.

Părinții lui Schuyler, care locuiau în Colorado, hotărâseră să conteste trecerea bunurilor în proprietatea Veronicăi. Copii ale documentelor depuse ajunseseră vineri la biroul avocatului ei. Cei doi frați ai lui (Schuyler era cel mai mic) semnaseră declarații de sprijin.

— Credeam că mă plac, a zis ea. Nu-mi vine să cred, chiar nu-mi vine.

— Sângele apă nu se face, am zis.

— Familia lui Schuyler și-a dorit dintotdeauna o nuntă mai mare decât ne-am dorit noi – mă gândeam că poate aveau impresia că nu suntem cu adevărat căsătoriți. Dar *am* certificatul, dacă vrea cineva să-l vadă. Nu asta-i chestia. Nu le pasă.

Dar conflictul cu ea avea alte baze, din câte s-a dovedit. Invocau compromiterea mariajului ei cu Schuyler, eșecul în îndeplinirea presupuselor obligații de soție și, totodată, cele mai recente păreri și planuri de viitor ale lui Schuyler.

— Pot să facă așa ceva? am zis.

— Oamenii fac orice. Instanța decide. Așa mi-a zis avocatul.

— Futu-i, am spus.

— Îl ascultam cu orele pe taică-su, cu părerile lui tâmpite despre politica externă. O lăsam pe împopoţonata de maică-sa să-mi spună cum să-mi aranjez părul, a zis. Oare li se pare că eu le-am omorât fiul? Ce cred?

— Nu-i neapărat ceva personal, am zis.

— Fratele lui, Rick, mă lăsa să-l bat la ping-pong; celuilalt frate, Taddy, îi plăcea la nebunie tarta mea cu limetă. Credeam că ne înțelegem bine.

— Oamenilor le place să-și păstreze banii în familie, am zis. Mai ales când au o grămadă.

— Mă descurc fără toți banii ăia, mi-a zis Veronica data următoare când am vorbit la telefon. Păi, ce-am făcut eu ca să-mi cadă așa o pleaşcă în brațe, din senin?

Un unchi de-al ei împărțise fluturașe pentru McGovern când candidase la președinție în 1972 și încă zicea că-i păcat că omul nu apucase să-și pună în aplicare sistemul de impozitare progresiv pe moștenire – sută la sută pentru cine primea mai mult de-o jumătate de milion.

— Știu. Cine-și mai amintește de George McGovern? a zis Veronica. A murit? Nu cred c-a murit.

— A murit, am zis eu.

— Și eu n-am avut nici cea mai mică obiecţie, a zis ea, să moştenesc banii lui Schuyler.

— Nimeni nu are, am zis.

Dacă m-aș fi căsătorit cu Veronica la vremea când trăgea de mine s-o facem? Poate că ne-ar fi mers foarte bine; poate că ne-am fi întemeiat un cuib pentru tinerii prostuți care eram. Să te grăbești poate fi o treabă extrem de inteligentă. Până acum am fi avut deja un copil. Îmi puteam imagina toate astea, era oare ciudat? Probabil că și ea putea. Ne-am fi descurcat fără bani.

— Nu vedem decât seriale și filme care ne învață porcării inutile, a zis ea. Cu toții suntem educați să credem că nu poţi să ai succes în viaţă decât dacă-ţi dorești tot mai multe lucruri.

Cu toții însemna americanii. Veronica a fost întotdeauna copilul american alb dintr-un cartier care devenea pe zi ce trece tot mai asiatic. Unele dintre prieteniile ei mi se datorau. Binh și sora lui, Kim, erau vietnamezi, fratele meu și cu mine eram pe jumătate thailandezi, familia prietenei ei, Suravi, era bengaleză. Ei bine, noi toți voiam bani. Nu-i așa?

În timp ce ea tuna și fulgera, eu mă gândeam că numai budiștii erau împotriva dorinței de-a avea mai mult. Mama mea, trebuie să precizez, nu era genul ăla de budistă. Dar ne vorbea despre teoria încetării dorinţei, atâta lucru făcea. M-a familiarizat cu această teorie.

Dacă m-aș fi căsătorit cu Veronica, am fi putut să mergem în luna de miere în Montauk, chiar pe malul Atlanticului. Nu-i așa departe. I-a plăcut mereu la plajă și aș fi putut să fac rost de o cameră cu vedere la ocean; atâta lucru aș fi fost în stare să fac.

Prietenii noștri își dădeau cu părerea despre familia lui Schuyler.

— Ce adunătură de vampiri setoşi şi nesimţiţi cu diplome de Ivy League, a zis sora lui Binh.

— Ce nemernici penibili, a zis Suravi. Niște lași perfizi de tot rahatul, nici măcar n-au îndrăznit să-i spună şi ei c-o lasă cu buza umflată.

— Bogații sunt niște căcănari, a zis Binh.

A durat mult toată treaba. Au fost întârzieri; au fost discuţii lungi şi costisitoare între Veronica și avocatul ei (era bun de ceva?). Mama ei tot zicea:

— Scumpo, habar n-aveam că se poate întâmpla una ca asta.

Războiul moştenitorilor, înavuţirea neomenoasă prin tertipuri și calomnii, rapacitatea acestei familii. Cine și-ar fi putut imagina toate astea? Domnișoara Havisham? Abel Magwitch? Unchiul Pumblechook?

Din documentele depuse de familie reieșea că Schuyler își exprimase intențiile de-a pune capăt mariajului, că plănuia să se

căsătorească cu o tânără din Leeds, Anglia (Maribel, ce nume mai era şi ăsta?), și că Veronica fusese o soție nepotrivită. Menţionau două persoane cu care ea avusese relații de scurtă durată (o femeie de la clubul de lectură și un bărbat care lucra la un bar din apropiere). Bun, partea asta era adevărată. Printre prietenii ei din trecut, spuneau ei, se număra un infractor cunoscut (adică fratele meu, Jack, care fusese arestat aiurea, pentru posesie de droguri când era minor), şi chiar ea nu prea răspundea la telefon când Schuyler era plecat în străinătate, posibil din cauză că se droga; soțul ei alesese să petreacă tot mai mult timp departe din cauza convingerii că, în perioada când s-au cunoscut, ea se prefăcuse a fi altfel decât era în realitate. Avocatul Veronicăi și-a bazat apărarea foarte puternic pe faptul incontestabil că ea și Schuyler chiar fuseseră căsătoriți, indiferent ce naiba ziceau alții.

Veronica nu voia să zică deloc că avocatul ei nu era bun, dar al lor era probabil minunat. În cele din urmă, instanța de succesiune a dat câştig de cauză părinților lui Schuyler. Banii le-au revenit tot lor deşi nici măcar nu le trebuiau.

Veronica n-avea să-i mai întâlnească. Avusese fantezii în care dacă ar fi câștigat, le-ar fi arătat lor ce spirit generos are şi i-ar fi iertat atât de frumos, încât le-ar fi reintrat sigur în graţii. Dar nimeni nu vrea să ţină la omul pe care tocmai l-a învins într-un mod atât de josnic. Gata cu rudele prin alianță.

Și cu orice venit primit de-a gata. Sigur, putea s-o ducă bine chiar și așa.

— Cine i-a făcut *pe ei* stăpâni pe destinul meu? a zis ea.

Dar va fi nevoie să se cam zbată, lucru pe care nu știa cum să-l facă, implicând niște planuri pe care încă nu le avea. De ce nu le avea?

— Nu știu să fac nimic, mi-a zis ea. La ce bun că am terminat o facultate, dacă nu știu nimic?

Se întreba ce i-ar fi zis Schuyler să facă acum. Eu mă gândeam c-ar trebui să-și găsească alt consilier în materie de locuri de muncă, dar nu i-am zis.

— Mă gândesc cum o arăta Maribel, a zis. Probabil că foarte cool, dacă a lucrat cu el la film.

Îmi cam pierdeam răbdarea cu Veronica. Era fiică de om de

serviciu, nu vedeam de ce nu era în stare să pună osul la treabă, să înceapă de oriunde.

— Se poartă prosteşte pentru că-i deprimată, a zis Kim.

Mama, care pe vremuri se îngrozise la gândul că americanca aia de Veronica o să mă transforme într-un soț adolescent, a zis:

— Când nu mai are ce mânca o să găsească de lucru.

N-am înțeles niciodată cum trăia mama. Existau și alți bărbați de care-i plăcea, mai de vârsta ei, dar ea îl lăsa mereu pe tata să-şi facă loc în viața ei. Fratele meu și cu mine nu prea ne bucuram să-l vedem, cu toată prosteala lui când se juca cu noi și eforturile de-a ne distra. Ce-i drept, îmi plăcuse de el când eram foarte mic. Jack amuţea în prezența lui. Îi călca haina în picioare, în secret, iar mai târziu îi fura bancnote din portofel și odată și-un card. Mama zicea că suntem răsfățați, habar n-avem de nimic. Răsfățați de banii tatei.

Care bani? În toți anii copilăriei noastre, mama a lucrat în ture interminabile ca ospătăriță la restaurantul thailandez Golden Treasure (unde mai târziu am spălat eu vase). Poate că o plăteau atât de prost, încât era nevoită să tot primească contribuțiile lui. Pe care probabil nici nu se putea baza.

În vremea când eram cu Veronica, în liceu, ea l-a întâlnit de câteva ori pe tata. A remarcat, așa cum făcea toată lumea, că semănam cu el. Aveam bărbia lui; nasul însă era o versiune proprie, care îi deruta pe oameni în privința originii mele. Părul lui vopsit, care-i dădea un aer fals-tineresc, ei i se părea haios – își înfășura un tricou negru în jurul capului ca să-l imite, în fața mea. Pe-atunci făceam mișto de toți. Cât a fost bolnav, tatei i-a crescut şi i-a albit de tot părul. La final avea un aer speriat, fantomatic.

Însă mi-a fost dor de el după ce n-a mai fost. Poate că *dor* nu e cuvântul potrivit – nu-mi doream compania lui, dar îmi doream prezența lui în lume. Mi-am plâns de milă când a murit.

Mama era din Isan, cea mai săracă regiune a Thailandei, la nord-est. Ea și sora ei veniseră în Bangkok când erau tinere, ca să lucreze într-un mare hotel unde un văr le găsise posturi de cameriste. Acolo l-a întâlnit pe tata și a rămas însărcinată cu mine, la doi ani de la începutul idilei. Sora ei s-a căsătorit cu un

muncitor constructor din oraș și a făcut cu el trei copii. Mama le trimitea bani din New York când putea; câţiva ani mai târziu, li l-a trimis pe frate-meu, nu chiar plocon.

Cum se descurca fratele meu acolo, în Bangkok? Zicea că era un mare atu să vorbești două limbi într-un oraș plin de turiști. Se ţinea de alte mânării, adică. Și-o amintea foarte bine pe Veronica; îi plăcuse dintotdeauna de ea.

— Adu-o aici, mi-a zis. O să se amuze.

— N-o aduc deloc, am zis.

Mama nu prea vorbea despre copilăria ei; doar uneori. Tatăl ei lucrase pe plantații de orez – ca arendaș, ceea ce nu era deloc ușor. Până și-n anii buni, copiii erau trimiși să prindă șopârle și gândaci; bunica ei prindea fluturi de noapte la lumânare și îi servea lângă orez. Mâncau și șobolani – mama zicea că erau gustoși –, însă doar șobolani de câmp; nimeni nu mânca șobolani de casă.

— Nimic ieșit din comun, toată lumea făcea așa, zicea ea când ţipam oripilaţi.

Cât de atrăgător i se părea probabil tata, cu buzunarele lui burduşite cu bani. Cred că întotdeauna am știut asta. Fratele meu avea propria lui versiune a poveștilor mamei. *Mama era așa săracă, de aruncau rațele cu pâine în ea.*

Noi n-am crescut bogați, după standardele americane, de vreme ce tata nu prea stătea cu noi. Nu mergeam nici la doctor, nici la dentist, nu pe-atunci, iar eu trebuia să-l dădăcesc pe Jack, treabă care-mi displăcea și la care nu eram deloc strălucit. Aveam mâncare de la restaurant, asta da, și aveam televizor, ceea ce-a ajutat-o pe mama să învețe engleză.

Sora lui Binh, Kim, m-a sunat să-mi spună de Veronica.

— Nu vrea să iasă din apartament, nu mănâncă decât cereale reci și cred că-n curând o s-o dea afară din casă.

— Are părinți, am zis.

— Nu vrea să afle ei. I-au plătit deja avocatul când s-a făcut poprire pe conturile soțului. Asta a înghițit o mare parte din economiile de care oricum duc lipsă.

— Trebuie să-şi găsească de muncă, știe și ea asta, am zis.

— Când o sun, nu scot nimic de la ea. Nu e bine deloc.

Cu mine o să vorbească, mi-am zis, și-am sunat-o imediat pe Veronica.

— Salut, fată, am zis. Ce faci?

— Tocmai trăgeam un pui de somn, a zis. Trebuie să mă odihnesc, că am un interviu pentru un job.

— Pe ce post?

— Secretară la redacția unei reviste. Trebuie să învăț să lucrez cu o centrală telefonică.

— O să te descurci de minune.

— La celălalt interviu nu le-a plăcut deloc de mine.

— Aşa merg lucrurile.

Ce înțelept eram, nu?

— Tre' să închid, a zis ea. Întotdeauna, înainte să merg la un interviu, mănânc o porţie de cereale Special K.

— Proteinele fac bine.

— Și mă spăl pe cap.

Se părea că interviul era a doua zi. Trebuia să-și spele și o anumită cămașă – oare ce credeam, o să se usuce la timp?

Mă gândeam că, și dacă o angajau, salariul venea abia peste o lună, asta dacă rezista acolo așa mult.

— Poți să-ți împrumut ceva bănuți ca să te-ajute până te pui pe picioare, am zis.

Habar n-avusesem că o să zic asta și era prea târziu să-mi retrag propunerea.

— Nu trebuie să faci asta, a zis ea.

— Din întâmplare, chiar vreau s-o fac, am zis; mă dădeam mare. Fă-mi plăcerea asta.

Am spus-o în toate felurile care mi-au trecut prin cap. Scăpam de o grămadă de griji dacă știam că ei îi e bine, ne cunoșteam din clasa a patra, prietenii se pot împrumuta între ei, la ce-s buni prietenii? Până şi pe mine m-au convins propriile argumente, câtă muncă de convingere mai trebuia să duc cu ea? Probabil mai puţină.

— Ce noroc că te cunosc, a zis ea.

Și a acceptat banii, două mii de dolari.

— Îți spune ceva expresia *fraier cu cioc*? a zis Binh.

Unii prieteni credeau că împrumutul e un fel de plată specială,

pentru sex sau cine știe ce, o înţelegere secretă pe care-o încheiaserăm. Dar ca ce chestie să plătesc pentru sex? Nu dusesem lipsă de iubite în toți anii ăia și chiar atunci mă vedeam cu cineva de care-mi plăcea (nici ei nu-i spuneam de împrumut).

Da, mă întrebam dacă nu cumva oamenii nu se pripeau să tragă anumite concluzii în privința mea din cauza mamei. Poate-şi închipuiau că sunt cinic din obișnuinţă în ce priveşte iubirea și banii. Toate astea m-au motivat să am mare grijă să nu cumva să mă dau vreodată la Veronica. Ceea ce nu înseamnă că nu mă gândeam la ea în felul ăla. Noi doi aveam propria noastră istorie de descoperiri și de minunăţii carnale, de sisteme geniale, inventate chiar de noi. Nu erau amintiri neutre.

Însă m-am ținut departe de ea după ce i-am trimis un cec prin poștă. Am început să-i acord mai multă atenție lui Lily, femeia cu care mă vedeam de ceva timp. A reușit să mă convingă să merg la alergat cu ea în weekend, o distracție căreia îi rezistasem (ce era dacă stăteam locului?) până când m-a prins și mi-a intrat în obicei. În weekendurile senine de toamnă, alergam pe străzi, ne iventam propriile noastre trasee. Treaba asta ne lega, chiar dacă nu vorbeam în timp ce alergam. La sfârșit, ne trânteam trupurile încinse sub un copac, beam apă cu vitamine și ne sprijineam unul de altul. Ce drăguță era Lily atunci, îmbujorată şi cu părul legat în coadă.

Iar Veronica nu mă suna. Până la urmă am aflat că a pierdut apartamentul chiar și așa, s-a mutat cu Kim (care avea deja o colegă de casă) și dormea pe canapeaua lui Kim, ceea ce nu era cel mai rău lucru din lume.

— Ți-am zis eu, a spus Binh. Să nu te-aștepți să mai vezi banii ăia.

— Nu-mi pasă, i-am zis.

— Da’ ce, ești plin de bani?

— Mi-ar plăcea să cred că-s plin de calităţi, am zis și nu-i de mirare că a pufnit.

N-ai cum să spui niciodată că banii nu contează cel mai mult pe lume; n-o să te creadă nimeni. Însă nu mințeam.

— Nu ţi se pare că te-a folosit? a zis Binh – era ciudat să vorbească aşa tocmai despre Veronica.

Oare n-o credeam cu toții neajutorată și nevinovată? Prea necoaptă și copilăroasă la anii ei, cum nu muncise niciodată?

— Nimeni nu-i mai egoist decât copiii, a zis Binh. Amintește-ți cum eram noi.

— Nu-mi pasă, am zis. Nu mă deranjează. Ştii cum se zice despre bursă: nu investi niciodată mai mult decât îți permiţi să pierzi.

— Vorbești ca un miliardar, a spus Binh.

Bineînțeles, nu eram pregătit pentru catastrofa cu fratele meu. Mama a primit un telefon de la sora ei din Bangkok, care a anunţat-o că Jack avea probleme cu poliția. Stătea într-un restaurant cu două fete, turiste, explicându-le cum să se orienteze pe hartă, când una dintre ele a descoperit prea repede că-i dispăruse pașaportul. Probabil că fratele meu nu se pricepea aşa bine; mereu se credea mai grozav decât era. Fata a țipat, patronul restaurantului s-a luat de el când pleca, iar Jack l-a pocnit, a fost dezastru. Poliția trebuia să primească acum un tribut bănesc substanțial, în semn de cinste și respect.

Am trimis banii prin transfer bancar la sora mamei; cineva din familie putea să se ducă să se ocupe de treaba asta. Mătușa mea n-a vrut să le trimită pe niciuna dintre fiice, iar fiul ei era la pat cu febră denga. Oamenii fac așa ceva în Bangkok? Unchiul meu era plecat din oraș cu o treabă. Între timp, fratele meu, Jack, înfunda pușcăria.

— Nu e timp! a zis mama. Nu e de așteptat! Nu e bine!

Trebuia să mă duc eu, știam asta.

Lily, prietena mea, era îngrozită, nu c-ar fi privit-o cu ceva treaba asta. I se părea că mă las atras într-o afacere murdară, ar trebui pur și simplu să zic nu, de ce nu voiam? M-a înfuriat mai cu seamă acuzația de slăbiciune – habar n-avea ea – și i-am spus niște lucruri pe care nu le mai pot retrage niciodată.

Da, am sunat-o pe Veronica în seara dinaintea plecării. A trebuit să-i las un mesaj – „Să nu-ți faci griji dacă nu poți da de mine, chestiuni de familie mă cheamă în țara natală“. Nu mai fusesem în Thailanda de pe vremea când eram în burta mamei. Nu mă întorceam acasă, însă prima mea zi acolo a fost ca un vis despre acasă, supraîncins și suprarealist, plin de rude care

vorbeau rapid și de chipuri semifamiliare. Mătușa mea țipa întruna de încântare când mă vedea, cu totul altfel decât se purta mama cu mine. Nu că m-ar fi deranjat să încânt pe cineva. Fiicele și soții lor îmi turuiau într-o thailandeză pe care n-o pricepeam mereu.

Abia după o zi am reuşit să intru la fratele meu şi nu arăta deloc bine, plin de coșuri, sfrijit și un pic urât mirositor, îmbrăcat în uniforma închisorii, pantaloni scurți și tricou maro.

— Hai salut, frate-miu, a zis el, bun-venit în Asia, ce ţi-a luat atâta?

Am râs numai auzindu-l. Era neschimbat.

Stăteam într-o cameră din spate a secţiei de poliție, cu gratiile între noi. L-aș fi recunoscut oriunde, dar nu mai era adolescent.

— Arăți foarte bine, poate prea bine, mi-a zis el.

Ce trebuia să fac: să vorbesc cu polițaiul gras, nu cu ăla înalt, să nu-i ofer nimic direct, să le laud minunatul sistem, să-i strecor tipului mai mult de *atât*. Era bucuros că nu-l trimiseseră pe boul de văr să rezolve treaba asta.

— Nu e nicio distracţie, să ştii.

Una peste alta, a fost groaznic. Un polițai a venit să-i pună lui frate-miu cătușele și să-l ducă înapoi în celulă.

Îl uram pe Jack când m-am întors acasă la mătușă. În Thailanda, ca oriunde altundeva, era infracțiune să dai mită – pentru mine își făcea griji cineva? Jack se descurca mai bine decât mine în arest sau la pușcărie. Toată lumea mă credea grozav de deștept, însă habar n-aveam ce fac.

De frică, m-am mișcat foarte lent. Mergeam să-l văd de câte ori mă lăsau, vorbeam politicos cu orice polițist care se apropia de mine, le duceam țigări și fructe. Am încercat să discut cu ei despre fotbal (fără niciun rezultat). Am ochit o ocazie când un polițai a mai stat puţin cu mine, în momentul în care eram condus la ușă. Eram atât de înspăimântat, încât abia de legam două vorbe când i-am zis ce recunoscători le eram tuturor de acolo, ce părere bună aveam despre ei, cât de din greu știam că trudesc cu toții, iar el a luat plicul cu dorințele noastre.

Fratele meu a ieșit a doua zi, cu toate acuzațiile penale retrase. Mătușa a pregătit o cină mare şi veselă ca să sărbătorim, iar Jack

îmi tot întindea sticle de bere zicând:

— Ai reușit, frate.

Am sunat-o pe mama cu apel video de pe telefonul meu, prinzându-i într-un cadru larg pe toți chefliii, eu însumi destul de exaltat. Ce familie minunată și caraghioasă aveam. Foarte târziu în seara aia, Jack s-a întors la locuinţa lui – pe un canal, zicea el, dar eu n-am văzut-o niciodată.

— Vă iubesc pe toți, mi-a transmis într-un mesaj vocal a doua zi. Transmite-i mamei c-o iubesc, mulțumesc tuturor.

Iar după aia nu l-am mai prins la telefon. O zi întreagă i-am lăsat mesaje vocale și scrise, iar în ziua următoare o voce de robot mi-a zis în thailandeză că numărul e nealocat.

Așa c-am luat avionul spre casă, cu misiunea îndeplinită, înapoi la muncă, înapoi la viața mea bună şi tot restul. Am mers imediat la mama, ducându-i un borcan adus pe șest, cu supă de muguri de bambus, de la mătușa Tukta.

— Foarte mândră, a zis ea, adică de mine și de ceea ce făcusem la secţia de poliție.

Bineînțeles, era supărată că Jack se îndepărtase de toți. Nu era prima oară.

— O să ne caute, am zis. Când o să vrea el.

Însă, din câte am înţeles mai încolo, marea ei dezamăgire era că nu reușisem să-l aduc pe fratele meu înapoi cu mine. Ăsta era planul ei? Ar fi trebuit să-i cumpăr bilet?

— Tu ai card de credit, a zis ea.

Când a plecat fratele meu prima oară, la vremea aia un șmecheraș de șaişpe ani, mama a plâns la aeroport. Fratele meu, jenat, i-a zis:

— Faci ca un porumbel sau mai ştiu eu ce.

Ea a scos un chicotit jalnic. Printre lacrimi, a zis:

— O să le placă de tine în Bangkok – oraș pe care ea nu-l mai văzuse dinainte de nașterea lui.

Mamei îi expirase viza demult și se temea că dacă se duce acasă n-o să se mai poată întoarce. Ar fi trebuit să-și găsească un american cu care să se mărite, dar nu reușise.

Le-am povestit tuturor la serviciu ce bine m-am distrat în

Thailanda. Rudele mă îndopau încontinuu cu mâncăruri delicioase și bineînțeles că m-au plimbat peste tot, așa c-am văzut tot ce era de văzut, orașul nu era așa drăguț, cu excepția templelor, dar era pe malul unui fluviu și canalele erau fantastice.

— Pun pariu că ai ținut-o numai în petreceri, zicea lumea.

Aveam o grămadă de sarcini restante, o grămadă de date de pus cap la cap și ordonat, și nu-mi venea să cred că făcusem așa ceva înainte. Stăteam până târziu, uitându-mă iar și iar pe aceleași materiale. De fapt, ce-nsemnau datele astea? Mă înspăimânta ceața de pe creierul meu.

Am avut o lună atât de proastă la serviciu, încât atunci când am cerut câteva zile libere, șeful meu a zis că va trebui să se gândească dacă eventuala mea revenire mai este rentabilă. M-am dus acasă înfuriat la culme de neruşinarea cu care se folosiseră atâta timp de mine boii din IT, mama mea nebună, familia mea distrusă și fratele meu infractor, care scoteau fericiți şi untul din mine, de toate prințesele răsfățate cu care fusesem la viaţa mea.

N-ar fi trebuit s-o sun pe Veronica în seara aia, dar am făcut-o. Mi-a răspuns imediat, pe mobil, de unde-o fi fost.

— Te invit pe la mine, am zis. Adică acum. Hai, fă-mi o vizită.

— E cam târziu, a zis ea.

Era vreo zece.

— Nu, nu este.

— Mă trezesc devreme acum, ca să fac blaturi de tort. Lucrez pentru prietena mea, Cindy, n-o cunoști, face torturi pentru diverse persoane. Lucrez pentru ea, îmi place.

— Tot la Kim stai?

— Nu, stau în chirie la Astoria.

— Poți să vii încoace, am zis. Astoria. Nu-mi spune că nu poți. Nu vreau s-aud. Măcar atât îmi datorezi.

Iar ea n-a mai încercat să-mi spună nimic. Trei sferturi de oră mai târziu, când a apărut, am îmbrățișat-o la ușă. Era îmbrăcată mai modest ca oricând, în hanorac, și nu se machiase deloc pentru întâlnirea cu mine.

— Arăți minunat, i-am zis.

— Nu ți-am văzut niciodată casa, asta-i casa ta? a zis ea.

Locuiam într-o garsonieră mare şi peste tot erau împrăştiate

reviste și echipament de alergare. M-am întrebat dacă avusese impresia că o duc mai bine de-atât.

I-am turnat un pahar de whisky Mekhong cu multă gheață; am scos niște brânză foarte pasabilă din frigider. Am întrebat-o de torturile pe care le făcea; n-am fost bădăran.

— Sunt atât de frumoase, a zis ea. Unii fac niște torturi așa de viu colorate, ca din desene animate, dar ale noastre sunt mai degrabă ca niște aranjamente florale sau sculpturi.

E drept că-i plăcuse mereu să gătească. Odată, când eram în liceu, îmi făcuse niște macaroane cu brânză și trufe, foarte bune, de care i-am amintit acum.

În ciuda dulcegăriei conversației noastre, știa de ce-o chemasem pe la mine. În timp ce stăteam în bucătărie și ne mai luam gheață, când m-am dat la ea, apucând-o cu o mână, şi-a dat seama ce fac şi a râs. Nu era așa de nerăbdătoare ca pe vremuri, mi-am dat seama imediat, însă nici nu s-a tras înapoi ca să întrerupă ce făceam noi acolo.

Mingea era în terenul meu. Am împins-o în peretele bucătăriei; am lăsat poftele monstruoase să ne învăluie. Poftele unui monstru prietenos, căci nu doream să-i fac niciun rău, însă când am ajuns pe canapea, ne-am aruncat hainele pe podea şi ne-am pus cu adevărat pe treabă, ne-am futut, altfel nu pot să-i zic. Nu era nimic mai dulceag de-atât. Cam tot timpul m-am simțit excelent – bucurându-mă, ca o sfidare cumva –, ajunsesem unde voiam să ajung, mi se dădea ceva din ceea ce mi se datora.

După, eram aproape mulțumit, liniștit, istovit și mândru că-mi venise ideea asta. Nu eram vreun netot, simțisem cam ce puteam cere, ce resurse aveam puse deoparte.

— Hei, fată, am zis.

M-am uitat la Veronica, cum stătea cu părul în ochi, șifonată, îmbujorată și afundată în canapea. M-am tras mai într-o parte, să-i fac loc.

— Trebuie să plec, a zis ea, e târziu.

— Vrei ceai? Pot să-ți fac ceai.

— Nu, mulțumesc.

— Mai vrei whisky?

— Nu acum.

— Mulțumesc pentru reîntâlnirea fantastică.

— Și-altădată, a zis ea. Dar e târziu.

— Nu-i atât de târziu, am zis și-am ținut-o strâns.

Nu voiam s-o las să plece atât de repede – n-avea decât să-și amintească toate motivele pentru care trebuia să-mi fie recunoscătoare.

— Ce-atâta grabă?

Nu mi-a răspuns și stătea foarte nemișcată în brațul cu care-o strângeam. Las' să creadă c-o ţin prizonieră; pe moment, nu-mi păsa. Putea să mai aștepte puţin.

— Dormi, i-am zis.

Am ţinut-o aşa nemişcată şi am rămas şi eu liniştit şi tocmai când ațipean, a zis:

— Chiar trebuie să plec.

— Știu.

Mi-am retras brațul; m-am ridicat în fund. Ea a sărit de pe canapeaua aia cât ai clipi.

— Îți chem un taxi. Nu vreau să umbli aiurea la ora asta.

Am privit-o cum se îmbracă în timp ce accesam aplicația Uber pe mobil. Se schimbase la corp de când fuseserăm iubiți în liceu? Nu prea, nu, deloc. Goliciunea excitantă dispărea acum sub hainele ei (întotdeauna se pricepuse să se îmbrace repede).

— Sunt gata, a zis.

Am condus-o jos și am ținut-o cu un braț tot timpul cât am așteptat mașina.

— Trebuie să mă scol la cinci, a zis ea. Ne ocupăm de o petrecere aniversară.

— Ești foarte dedicată, am zis.

— Sunt, a zis ea.

— Dar ai venit chiar și așa.

— Mda.

Când am ajutat-o să urce în mașină, și-a întors fața înainte să apuc s-o sărut ca lumea.

— Mi-a făcut plăcere să te văd, a zis ea.

Nu s-a deranjat să pară sinceră, dar de ce-ar fi făcut-o? Era mai rezistentă decât o credea lumea; avea să fie bine. Și-i rămâneau alea două mii de dolari ale mele.

Mama a fost îngrozită că am rămas fără slujbă.

— Te-au concediat?

I-am explicat că încă nu ştiam cum stau, poate mă puteam întoarce, poate nu.

— Trebuie să găsești post nou, mi-a sugerat.

Nu era cea mai proastă idee. Cum îi plăcea să spună lui taică-meu, mătura nouă mătură mai bine. Dădea pe dinafară de banalități pline de optimism, dar unele erau adevărate. Mama încă mai ținea o poză de-a lui pe un raft, una veche, în care avea părul negru, cu o vază alături, în care de obicei se afla o floare proaspătă. Oare chiar credea că eforturile ei (dădea pomană la templul din zonă, în amintirea lui) îl puteau face să renască pe un tărâm mai bun?

Una dintre marile întrebări din viața tatălui meu fusese „Ce se poate cumpăra dacă ai bani?“. Cumpărase compania mamei mele; cu asta o momise la început. El credea în bani, prin ei voia să lege totul de el, de parcă banii erau un liant mai puternic decât orice altceva. O teorie sumbră, iar eu și fratele meu eram dovada vie că nu funcţiona cu copiii. Fratele meu distrugea demonstrativ cam toate darurile de la el, dar, sigur, aşa era frate-meu.

Acum Jack era departe, șutea pașapoartele turiștilor. Nu eram tocmai o familie mai presus de bani, nu-i așa? Uite cum mă purtasem eu cu Veronica, lichidând datoria. Mă înțelesese perfect, așa cum știam că va face. Ei, dar n-o forțase nimeni. Îmi tot aminteam cum urcase în mașină, cum își întorsese capul dinspre mine. Noaptea aia n-o să dispară niciodată ca și cum n-ar fi fost. Oare eu așa mă gândisem, că o să dispară? Oare mă gândisem măcar?

— Vești bune, a zis mama. Jack e bine.

Fratele meu o sunase cu o seară în urmă, târziu, tocmai când se întorsese de la restaurant.

— Părea bine după voce, mi-a zis.

Își cerea scuze că dispăruse, dar fusese plecat din Bangkok, ocupat cu niște treburi care îi acaparaseră atenția. Îi era extrem de recunoscător mamei că-l ajutase și de asemenea mie. Iar acum era bine, lucra în magazinul unui prieten, vindea telefoane, toată lumea avea nevoie de telefon și de cartele telefonice.

— Acum poate să sune ieftin, am zis.

— Da, a zis ea. Mă bucur. Și câștigă foarte bine cu telefoanele astea. Prietenul îl place.

— Poate că el o să se îmbogăţească până la urmă, am zis. Mai ceva ca mine.

Eforturile mele de reangajare nu aveau un succes răsunător.

Mai târziu în aceeaşi săptămână, pe la miezul nopții, am primit și eu un telefon de la Jack.

— Salut, şmechere, a zis. Ție încă nu ți-am mulțumit.

— Ba da, am zis. Și toată lumea a băut în cinstea mea, de multe ori, la mătușa Tukta. M-am făcut mangă de la bere și rachiul ăla de orez. Ești bine acum?

— Mă descurc, a zis el. Am o slujbă nouă și locuiesc cu o iubită nouă. M-ai prins când eram la pământ. Sper că nu i-ai zis mamei ce rău arătam.

— Nu era cazul.

— Acum arăt mult mai drăguț, a zis el. Crede-mă.

Am rămas fără serviciu mult mai mult timp decât mă așteptasem. Indiferent ce se căuta, angajatorilor li se părea că nu mă pricep și nici nu aveam recomandări entuziaste de la fostul meu angajator. M-am pomenit mâncând Cheerios la cină într-o seară, în timp ce mă uitam la știri pe calculator. Doar cineva ca Veronica putea supraviețui cu săptămânile doar cu Cheerios. După cină am citit întreaga ediţie electronică a ziarului *Times*. La rubrica de gastronomie, printre articolele despre felurile de mâncare ultimul răcnet, era o fotografie cu două femei care stăteau în spatele unui tort glazurat de forma unui bujor uriaș, iar una dintre femei era Veronica, cu părul ei prins în coadă la spate. Chiar ea era, numele apărea și-n legendă. „Flori dulci pentru masa de Paște“ era titlul, iar în articol scria că musafirii se vor topi după crinii cu aromă de pandan și violetele cu susan negru. O mare vedetă rock era deja fan.

Futu-i, mi-am zis, *toți o duc bine, mai puţin eu*. Am făcut eforturi să depășesc meschinăria unui asemenea punct de vedere. Din câte se părea, Veronica se trezea dimineața cu un țel anume și dedicarea ei dădea roade. Iar ele două erau prezentate ca partenere cofetare, deci poate că fusese și promovată. I-am lăsat un mesaj: *Văzut chestia din ziar bravo fată cofetărește înainte.*

Văzuse și mama chestia.

— Șorțul nu stă bine, a zis.

Voia să mă așez la casa mea, dar nu cu Veronica.

— Torturile alea sunt grozave, am zis.

Aveam o fantezie, că dacă o să fac nuntă vreodată, să cumpăr un tort floral fantastic de la Veronica, pentru a-i arăta că sentimentele mele sunt mai presus de greșeli și că îi sunt devotat. Mă cam lăsam purtat de gândul ăsta și îmi imaginam cum va arăta tortul.

Între timp, abia de puteam cumpăra o pungă de chipsuri. La capătul unei săptămâni foarte demoralizante – de ce nu puteau oamenii să răspundă măcar că nu-s genul de om pe care-l caută? – am fost chemat la un interviu. Managerul care a discutat cu mine era o femeie deosebit de frumoasă, Mei Nu-știu-cum – cu o tunsoare scurtă fenomenală –, care m-a plăcut, îmi dădeam seama, iar interviul nostru a durat mai mult decât altele. La sfârșit mi-a zis cât de mult îi place mâncarea thailandeză, aşa zic oamenii mereu, iar eu a trebuit să chicotesc și să recunosc ce bucătar bun sunt (mare minciună). A trecut o săptămână fără o vorbă și-apoi încă una. Poate că flirtasem prea tare. Dar nu credeam totuşi.

Într-o seară stăteam cu Binh și ne uitam la o comedie stupidă, de genul cu-băieții-la-băută, la televizorul lui, când mi-am verificat e-mailul pe telefon. Nu-mi scrisese nimeni că m-ar angaja, dar aveam un mesaj ciudat de la PayPal.

— Ai grijă la șmecherii, a zis Binh. Să *nu* le dai nicio informație.

Chipurile, mi se trimiseseră bani de pe un cont de PayPal cu numele de M. Mult, printr-un e-mail de la Multmaibine. Și suma era ciudată – erau 856.18 $. Am încercat să decodific cifrele – ziua de naștere a Veronicăi era în august, luna a opta, dar ziua și anul nu se potriveau nicicum cu celelalte cifre. Ea devenea uneori superstițioasă, era în stare să inventeze tot felul de ritualuri mărunte. Ce procent din 2.000$ reprezenta 856.18$? Nu reușeam să găsesc vreo semnificație în acel număr, decodificându-l, în afara faptului că voia să înceapă să-mi plătească datoria și-o făcea sub forma unei glume, ca să evite un schimb penibil de bani

gheață.

I-am explicat asta lui Binh, care a zis:

— Chiar ai de gând să dai vreun click pe site-ul ăla?

Dar site-ul s-a dovedit a fi chiar PayPal – măcar de-atât m-am prins, mare IT-ist ce eram – și mi se cerea să dau click ca să mi se vireze fondurile în contul pe care deja îl știau. Ce naiba? Am făcut-o.

M-am dus la culcare convins că toate fondurile pe numele meu se năruiau în beznă. Nu c-aș fi avut aşa de multe ca să-mi pese. M-am trezit foarte devreme și am văzut că aplicația bancară de pe telefon mă anunţa că se făcuse o depunere, așa că numai ce am ieşit pe ușă şi din bancomatul de la colț am scos câteva bancnote adevărate. I-am trimis un e-mail lui Multmaibine – *O surpriză absolut încântătoare. Îi cheltuiesc cu cap.*

Cum ţi-e şi cu norocul ăsta? Nici n-am apucat să-mi înfulec micul dejun extravagant – nişte ouă Benedict delicioase, la o cafenea până la care a trebuit să merg pe jos douăzeci de minute –, că am dat de un mesaj de la minunata Mei, care mă întreba dacă mă pot prezenta pentru al doilea interviu. Bineînțeles că puteam.

Și aşa a început o nouă etapă din viața mea. M-au angajat, slujba era bună, m-am adunat, m-am dus devreme la serviciu și am muncit din greu. Și m-am abținut să-i fac lui Mei avansuri deplasate – ce, voiam să fie concediat vreunul dintre noi? Nu voiam. Discutam o grămadă la cafea, în cantină, și am avut grijă să nu se strecoare nimic dubios între noi.

Încă mă mai gândeam ce modalitate isteaţă găsise Veronica să-mi returneze banii. Din câte se părea, o făcea în rate, pe măsură ce-i mergea tot mai bine financiar. Dar n-am mai reușit s-o prind la telefon, indiferent când sunam sau ce-i spuneam în mesaje. Nu-mi răspundea nici la sms-uri sau la e-mailurile obișnuite. Răspundea însă pe Multmaibine (poate că folosea doar contul ăsta acum) – am primit un *Felicitările mele excelente vești* – când i-am zis de noua slujbă. *Felicitările mele*, cine zice așa? Nu voia să fim împreună – am priceput – și avea dreptate.

Și tocmai când nu mă așteptam deloc, am primit încă un mesaj surpriză de la PayPal. De data asta erau 980.85$. Oare nu ne

cunoscuserăm noi în septembrie, luna a noua? Nu era prima zi de școală 8 septembrie? Dar 085 nu reprezenta nimic. O luam prea la propriu cu cifrele astea; ea avea un sistem mai codificat.

I-am trimis mulțumiri lui Multmaibine – *Bine lucrat. Îmi place să plouă din senin cu bani peste mine.*

Așadar, alegea să-mi vorbească doar prin intermediul banilor. Sigur, lumea zice că banii vorbesc, adică răcnesc de-a dreptul, de nu se mai aude nimic altceva. Am început să mă întreb dacă n-ar trebui să-i dau înapoi toți banii. Deja lucram de șase luni și aceste mici plăți nu mai veneau ca o salvare din spațiul virtual. Dacă s-ar fi trezit şi ea subit cu suma bizară a acestor două plăți în cont? Dacă i-aș fi respins pur și simplu biștarii necuraţi? Păi, ne-am fi învârtit așa. Ia-i înapoi, ba *tu* ia-i înapoi. N-ar fi fost un răspuns adevărat la răceala cu care alegea să nu-mi vorbească deloc.

La asta meditam sumbru pe la unu noaptea, când a sunat telefonul; mă căuta Jack din Thailanda. *N-au cum să fie vești bune*, m-am gândit, dar erau.

— Îmi merge de minune, a zis. June vrea să vadă New Yorkul. Am luat bilete pentru amândoi.

June era noua iubită (multe femei din Bangkok se dau în vânt după numele englezești).

— Venim în zece zile. Crezi că ne suporţi?

— Mama o să fie în extaz. De fapt, spune-i c-a fost ideea mea.

— Vreau să vă scot pe toți la cină, așa că gândește-te la un restaurant bun. Stau bine cu banii acum. Mă rog, știi asta, doar ţi-am trimis pe PayPal. Nu uit că tu m-ai scos din pușcărie. Nu uit.

Am reușit să mă abţin să urlu cât mă ținea gura. Fratele meu mă păcălise, mă lăsase să cred că erau de la Veronica. Probabil că ei mesajele mele i s-au părut de-a dreptul nebuneşti. Îmi dădeam seama foarte bine că singur mă amăgisem, însă mi-era greu să nu mă înfurii pe Jack.

— Joe, a zis el. Mai ești?

— O să găsesc un restaurant bun, am zis. Ce fel de mâncare îi place lui June?

— Orice. Știam că pot să mă bazez pe tine, a zis. Abia aștept să te văd.

— O să-i zic mamei să nu fie rea cu femeia.

Veronica trebuie să fi crezut că-mi băteam joc de ea și-o întărâtam când îi tot trimiteam mesaje sarcastice despre o datorie pe care n-o plătise. Acum chiar că nu mai pupam niciun ban înapoi. Sigur, nici n-aveam nevoie, fiindcă fratele meu îmi trimisese deja cam toţi banii. Sumele alea cu virgulă trebuie să fi fost bahţi thailandezi convertiţi în dolari. Cum de nu mă gândisem la asta? El nu voia niciodată să-şi asocieze numele cu ce învârtea acolo, niciodată.

În ceea ce-l privea, fratele meu procedase foarte elegant. Se străduise să pună deoparte banii câștigaţi din greu pe piața neagră și să mă scalde în gologani. Plicul cu bancnote pe care-l dădusem polițailor thailandezi pentru el venise de fapt de la mama noastră, la care mai pusesem şi eu ceva la fața locului, însă îmi achitasem singur biletul de avion ridicol de scump, cumpărat din scurt.

Când eram mici, trebuia să-l iau cu mine dacă mama era la muncă. Făceam mișto de el în fața prietenilor, îl întrerupeam când vorbea, îl plesneam de-i lăsam urme roșii pe piele. Nu mă purtasem foarte corect cu el, dar așa-s frații. El era un dur, încă de mic.

Când s-a făcut mai mare, fura dulciuri, de obicei Snickers, preferatul meu, pe care mi-l dădea mie. Traversa strada printre mașini, țâșnea printre ele și reușea să scape teafăr. Încerca mereu să mă impresioneze.

Iar când avea doar cincisprezece ani, poliția, care încerca să-şi facă mai mult de lucru prin cartier, l-a oprit pe stradă și când l-a percheziționat (era primar Bloomberg) i-a găsit un joint în buzunar. Nu era neapărat mare lucru, dar l-au săltat la secţie, ca să-l sperie. Mamei i-a fost frică să pună piciorul acolo, ca o emigrantă fără acte ce era, iar cum eu aveam deja aproape optsprezece ani, a trebuit să mă duc după el. A prins glas de-abia când am ieşit în stradă, redevenind Jack.

— Polițaii ăia au nişte IQ-uri de gândac, a zis.

— Treaba ta acum e să-ţi ţii gura, am zis. Mai ales de faţă cu mama. Să nu trăncăneşti despre polițai. Ești bine? Cât de rău a fost?

Asta-i tot ce-am făcut eu mai bun pentru el; ar fi trebuit să fac mai mult.

Acum mama nu-şi încăpea în piele de bucurie că Jack se întorcea din Thailanda să ne vadă. Voia să decoreze sufrageria cu ghirlande din hârtie creponată și oare să-și cumpere o rochie nouă? Tot ce avea era prea vechi.

— Nu-mi vine să cred, spunea ea în culmea fericirii, și vedeam cât de tare se temuse că n-o să mai apară niciodată.

— Îi place de prietena asta, am zis. Trebuie să fim foarte drăguți cu ea. Străduiește-te, mama.

Ea a râs, binedispusă.

— Foarte, foarte drăguță, a zis.

Voia să dăm o mare petrecere în cinstea lui, cu toate mâncărurile lui preferate de la Golden Treasure.

— Cred că vrea să ne scoată el pe noi la prima cină, am zis. Vrea să ne trateze regește.

— Apoi venim aici la desert, a zis ea. Sărbătoare mare aici după. Vin, bere, whisky, desert mare.

Știam de unde puteam face rost de un desert extraordinar. Îl puteam comanda, ca oricine, de la cofetăria Tortul Floarea Perfectă, unde își sculptau minunile cu cremă de unt Veronica și prietena ei, Cindy. Urma să-mi fac un cont online – cu numele adevărat, că doar n-aveam nimic de ascuns – și să-l ridic personal, cine mă putea opri? Era timp suficient să comandăm ceva. Oare ce floare credea mama că le-ar plăcea?

Mei mi-a spus de faliment, când discutam ca de obicei la cafea; ea era mult mai la curent cu știrile economice decât mine. Celebrele magazine înființate de familia soțului Veronicăi erau un fiasco, tocmai declarau falimentul, asaltate de debitori. Am șocat-o pe Mei când am izbucnit în hohote de râs auzind vestea.

— E prea complicat să explic, am zis.

Într-un fel, speram că și Veronica jubila văzând dezastrul. Poate că de moștenirea de la Schuyler s-ar fi ales praful oricum, rămânând doar o groază de acţiuni la bursă fără valoare. Banii se spulberaseră ca un morman de frunze uscate în vânt, cum se zice.

Falimentul însuma miliarde de dolari, trăgând în jos după el şi

o parte din furnizori. Odată ce-am aflat povestea, am căutat totul pe internet. I-am văzut pe frați, Tad și Richard, doi tipi la treizeci și ceva de ani, îmbrăcați la costum, urcând scările unui tribunal. Îşi primiseră pedeapsa pentru felul urât în care se purtaseră cu Veronica.

Doi frați. Într-un articol scria că cică ar fi certaţi, luptându-se să-şi impună propria strategie. Alternative legale la potlogării. *Rămâneți împreună*, le-aș fi putut zice. *Nu vă îngreunaţi şi mai tare situaţia.*

M-am dus să ridic tortul în pauza de prânz, tocmai în Brooklyn, căutând o străduță lăturalnică din Crown Heights şi ignorând varianta livrării. Cofetăria avea o vitrină minusculă, în care nu se afla decât o grămadă măreață de orhidee sculptate, unele pale, altele viu colorate proptite de un buștean care era tortul meu.

— Arată extraordinar, am zis când intram pe ușă.

La tejghea stătea Veronica, cu părul prins într-un batic.

— Așa e, a zis ea. Bună, Joe.

— Bună, bună. Hei, am auzit de faliment, am zis. Ce chestie.

— Știi de ce s-au prăbușit? a zis ea. Au fost de o lăcomie prostească. Se plăteau doar pe ei.

Scotea un carton alb și plat și-l plia construind o cutie.

— Uneori mă gândesc că Schuyler era ca ei. Nu trebuia să mă lase fără nimic. I-am gătit atâţia ani; am avut grijă de apartament. Dar ei se luau și de el, știi, erau răi cu el.

— Cofetăria miroase grozav.

— Așa e, a zis ea. E o atmosferă foarte bună în care să trudești din greu. O ador.

— Tortul e pentru fratele meu – din senin, se întoarce în vizită. Mama e în al nouălea cer.

— Jack cel mic și năzdrăvan. Cum e acum?

— Bine, am zis. Mi-a trimis bani și nici măcar nu mi-am dat seama, din cum a făcut-o. Cred că-i merge bine. Scuze pentru e-mailurile cu mulțumiri demente.

M-a privit lung.

— Nu câștig prea mult. Chiar dacă ne descurcăm. Nu știu ce impresie ai.

N-avea să mă mai placă niciodată. De ce să mă placă? Mi-am amintit chipul ei în noaptea aia când şi l-a ferit de mine.

— Abia aștept să văd cum e tortul, am zis.

Iar apoi am hotărât că trebuia să dăm mâna. A părut de acord; ne-am strâns mâna câteva clipe. Și gata.

În drum spre casă cu tortul, spre Queens, m-am gândit cum toate religiile detestă banii. Nu-i așa? Călugării budiști nu trebuiau să posede nimic în afară de bolurile cu care cerșeau și hainele de pe ei, Iisus i-a alungat pe negustori din templu, evreii ortodocși nu puteau să aibă bani asupra lor de Sabat. Eram furios pe bani pentru că-mi întinaseră viaţa. N-ar fi trebuit să-i împrumut niciun bănuţ Veronicăi. Ah, dar oare asta era problema? Avusesem intenții bune, dar nu suficient de bune. Mă purtasem chiar aiurea, atunci când fusesem sărac. Când am trecut pe lângă o bancă de lângă stația de metrou, mi-am dat seama subit de ce vor mereu oamenii să pună bombe în bănci.

Nu c-aș fi plănuit să-mi dau foc la portofel. Nu era vina bancnotelor, n-avea niciun rost să dau vina pe ele; era (așa cum ne place să spunem) o eroare de operare. Și totuși, banca îmi părea sinistră, cu coloanele ei de sanctuar grecesc și cu automatele ei deschise douăzeci și patru de ore.

Tortul cu orhidee a avut un succes enorm. Când l-a văzut, fratele meu a strigat:

— Maică, măiculiță. Ce-i aia?

— Special pentru tine, a zis mama.

Prietena lui a aplaudat, iar apoi am bătut cu toții din palme. În cinstea tortului.

Tocmai luaserăm marea cină în oraș, la un restaurant nemaipomenit pe care l-am ales pentru el în Brooklyn, în Dumbo. Fusese un pic agitat toată seara, dar la modul pozitiv. Povestea despre clienți duși cu pluta de la magazinul de telefoane și despre cum odată mătușa Tukta dăduse foc aparatului de gătit orez. Prietena lui, care nu vorbea engleza prea grozav, adăuga detalii la poveștile lui, în thailandeză, până când o dădeam şi noi tot pe thailandeză. Ea nu era deloc cum mă așteptasem – nu prea stilată, un pic plinuţă –, dar avea o limbă fermecător de ascuţită. M-a

cucerit. Până și mama chicotea la poantele ei.

Ne duseserăm să-i întâmpinăm la aeroport foarte târziu în seara precedentă. Stăteam pe lângă zona de bagaje și fratele meu ne-a văzut înainte să-i vedem noi pe ei. A dat fuga la mama și a strâns-o tare în brațe, ca un american, în public, în timp ce fata părea derutată și zâmbea. Când i-am strâns mâna și i-am urat bun-venit la New York, ea a zis în thailandeză:

— Bună, fratele care seamănă cu Jack.

— Dar tot eu arăt mai bine, a zis Jack.

— Fără concurenţă, a zis mama. Amândoi perfecți.

Iar în seara primei lor zile aici, toată lumea era încă destul de bucuroasă. Cu toții am zis ce păcat ar fi să tăiem un tort care arată așa, prin urmare am așteptat și ne-am amețit. Perechea care călătorise dormitase toată ziua – ceea ce nu ajuta cu oboseala dată de decalajul de fus orar; aveau să stea treji cu orele.

— Ăla care poate să stea în cap, a zis Jack, trebuie să taie tortul.

Era absurd, dar Jack a stat în cap, în timp ce June îi ținea picioarele.

— Ai trișat, am zis.

Și-apoi a stat și mama în cap! Nu mai văzusem una ca asta. A căzut repede la loc, cu picioarele pe canapea, dar era o ocazie nouă și minunată în familia noastră. S-a ridicat, chicotind, ciufulită. N-o recunoşteam.

Tortul avea un gust minunat, odată ce-a fost tăiat în felii. Era cu cartof mov și lapte de cocos și, poate, migdale, migdale să fi fost?

— Așa mâncați voi mereu? a întrebat June.

— I-am spus că noi am crescut cu resturi, a zis Jack. Acum n-o să mă mai creadă.

— Nici nu te-am crezut vreodată, a zis ea.

El a plesnit-o în glumă peste braț și apoi l-a plesnit și ea.

La un moment dat, când mâncam, June a zărit poza cu tata, având alături o crăiță într-o vază.

— Ăla-i donatorul de spermă, am zis.

Am zis-o în engleză, fiindcă în thailandeză nu puteam s-o zic decât obscen.

— Fratele meu s-a înțeles cu el mai bine ca mine, a zis Jack. Și

seamănă mai mult cu el, nu ți se pare?

Niciunul dintre noi nu semăna leit.

— Ne amintim de el, a spus mama. Vezi doar.

A doua zi, i-am dus o felie de tort lui Mei. A păstrat-o pentru gustarea de la mijlocul dimineții și am privit-o cum taie o bucăţică.

— Nu mă dau în vânt după cocos, a zis. Dar e extraordinar de frumos din partea ta că te-ai gândit să-mi aduci.

În această mică mostră de recunoștință mi s-a părut că aud ceva ce m-a făcut să-i propun (între patru ochi) să bem ceva împreună după program, într-un local aflat la două străzi mai încolo. Am așteptat-o acolo și prin sporovăiala noastră obișnuită se auzea de la o poştă vibraţia atracţiei sexuale. Am stat vreo două ore în cafenea, iar apoi, fără niciun fel de discuție, am luat un taxi până la apartamentul ei, unde am aterizat drept în pat, și-aşa a început relația noastră secretă, care era extraordinar de sexy fiindcă încălca politica firmei, fusese îndelung reprimată și ar fi trebuit să se petreacă mult mai devreme.

După ce Jack s-a întors în Bangkok cu June, am încercat să n-o neglijez pe mama, așa că i-am spus de Mei un pic mai devreme decât intenționasem. Ea s-a declarat foarte încântată că eram amândoi aranjați, Jack și cu mine. Eu nu știam cât de aranjați eram. Se preconizau clar și alte răsturnări de situaţie.

— Era și timpul, a zis ea chiar și-așa.

Iar eu mi-am amintit că fusese mai tânără cu câțiva ani decât noi când îl cunoscuse pe tata. O fată de douăzeci de ani de la ţară.

— Deci, când l-ai cunoscut tu pe tata, am zis, te-ai gândit că o să dureze relaţia?

— Nu m-am gândit deloc, a zis ea (nu voia să răspundă).

Femeia încă le dădea bani călugărilor ca să-l binecuvânteze. Ce fel de religie mai era şi asta, în care mituiai ciclul karmic cu firfirici? Și floarea pe care o punea zi de zi în vază, lângă fotografia lui: o dovadă zilnică a ignoranţei mele.

N-aveam cum să ghicesc dacă rămăsese însărcinată cu mine printr-o şmecherie sau din întâmplare. Mama mea nu era vreo intrigantă, însă învăţase de mică să se tocmească. Până și-n

Queens negocia cu toți vânzătorii de fructe de pe stradă și întotdeauna reușea să scadă prețul.

— Nimeni *altcineva* nu mai face așa ceva, zicea Veronica, să se târguie aşa.

Era pe vremea când spera să se mărite cu mine.

— Dar nu e nicio problemă să te târguiești, ziceam eu, foarte enervat pe Veronica.

Iar acum mama voia să-mi amintească că făcea ofrande destul de des la templu, cu doleanţe pentru mine și Jack. Mama credea în târguri, în tranzacţii, în dragoste şi în orice altceva. Considera că eu nu prea mă pricep deloc – în chestiuni de onoare și preț, cum merg lucrurile în privința asta. Trebuia mereu să-mi explice chestii evidente.

— Te vreau mereu fericit cu fete drăguțe, a zis ea. Cer prea mult?

Așa își imagina ea fericirea noastră? M-am gândit la lungii ani pe care-i petrecuse cu tata, la târgul pe care-l făcuse și pe care-l respectase în mare parte, chiar dacă, aproape sigur, nu fusese deloc bazat pe iubire. Ce tânără fusese când se împăcase cu situația ei, când se împăcase cu gândul. Ea ne spunea mereu ce norocoși suntem, în fiecare zi o spunea, dar vorbea cu pereţii, căci cum am fi putut noi să înțelegem asta pe-atunci? Băieți îmbuibați și ingrați ce eram. Cum am fi putut noi să ne recunoaștem norocul?

3

Maribel

Ultima oară când am fost la Londra, tot treceam pe lângă vitrine pline de șervete de bucătărie și căni-suvenir cu de-acum celebra deviză *Stai calm și mergi mai departe*[1]. Am citit cândva că atunci când autoritățile au gândit sloganul ăsta, la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, populația s-a simțit insultată că i se dă un sfat de la sine înțeles. Cine-ar fi preferat *Panichează-te groaznic și clachează*? Cine-avea nevoie să fie instruit să nu facă așa?

În Leeds, orașul meu natal, mai nimeni nu cumpăra asemenea obiecte (prea puțini turiști), însă în perioada mult-prea-scurtă din viața mea cât am iubit un american, el mă tachina zicându-mi aceste vorbe la ureche, dacă i se părea că-mi fac prea multe griji.

Și de ce-mi făceam eu griji pe atunci? De fapt nici n-aveam probleme.

Îl chema Schuyler pe americanul meu și l-am întâlnit la o filmare unde eram asistentă de producție. Era un documentar despre filaturile din secolul al XIX-lea, iar eu executam sarcini minore, îi adunam pe toți în microbuzele cu care ne deplasam la fața locului și aveam grijă să sosească furgoneta cu masa de prânz la timp. Schuyler, care făcea parte din echipa de cameramani, nu se plângea niciodată și se purta întotdeauna frumos cu toată lumea. Știam că urma să se întoarcă la New York; vedeam că poartă verighetă. Dar eu am început totul. Eram într-un pub într-o seară, după muncă, mai mulți din echipă, iar eu l-am încolțit cu întrebările.

— Ți se par prea pesimiști și resemnați britanicii? am zis. Crezi că din cauza asta n-am mai fost o putere mondială de ceva

vreme? Nu c-ar trebui să fim.

Da, era o modalitate ciudată de-a flirta, în timp ce restul se prosteau și ziceau bancuri cu pârțuri.

— Tu nu pari pesimistă, a zis el. Mi se pare că te îmbraci foarte vesel.

Purtam o rochiță de vară cu decolteu larg.

— Mulțumesc, am zis.

Să fi fost sexul partea optimistă a personalității mele? Eram interesată de perspectivă și deja eram mai binedispusă în compania lui.

Și el mă plăcea. N-a fost greu să-l fac să mă ducă în camera lui de hotel. Aveam și eu casa mea, dar colega de apartament, Emilia, te cam înnebunea de cap. Ce fantastic era Schuyler, când am ajuns să-l cunosc în acel fel, în camera lui, ce haios, jucăuș și șarmant.

Hotelul era o clădire modernă, vastă și dizgraţioasă, unde era cazată toată echipa de filmare. M-am strecurat afară cu noaptea-n cap, ca o *groupie* – omul era însurat –, dar apoi, în seara următoare, el mi-a zis să nu plec. Oricum, știa toată lumea. Nu se sinchisea nimeni. La hotel era un bufet suedez bun la micul-dejun, cu cârnăciori, bacon, ouă, roșii și ciuperci la grătar. Boluri pline cu biluţe din pepene.

Cum mi-a înseninat idila noastră sarcinile de zi cu zi! Totul îmi plăcea; nicio obligaţie nu era prea anostă. Să mătur curtea din față a unei filaturi părăsite? Să găsesc orarul de filmare pentru a doua zi, pierdut de vreun tâmpit? Să le amintesc celor de la catering încă o dată câți vegani avem? Nicio problemă. Eram un model de fire solară, o asistentă de producție numai lapte şi miere, și toată lumea făcea ce-i ziceam. Toată lumea mă iubea.

Filmarea avea să mai dureze încă patru săptămâni, iar teoria mea era că povestea noastră ținea cât ținea. Încă aveam toată viața înainte și nu mă consideram o fire delicată. Dar el de ce se căsătorise imediat după facultate? Cine mai face așa ceva? Sigur că mă abțineam să-l întreb, dar îmi plăcea să cred că îi fusese milă de ea.

Se zvonea (la filmări întotdeauna circulă zvonurile) că familia lui avea bani de-i întorcea cu lopata. Mi se părea irelevant – în general, îmi achitam singură berile – și nouă ne era greu să ne

dăm seama după accent când venea vorba de americani. Eu însămi nu păream nordică, de exemplu, ca alți câțiva din echipă, dar Schuyler n-avea cum să observe.

— Ai lui dețin jumătate din magazinele din SUA, mi-a spus prietenul meu, Alastair, un coleg de la producție. Dar bănuiesc că n-o să obții nimic din averea lui.

Ce-am obținut de la el a fost bucuria secretă a nopților noastre, care însemna și o grămadă de discuții, pe lângă plonjarea în noi și noi unde de plăcere carnală. Discuțiile erau despre familie (oare dacă părinții lui vorbeau mereu despre divorț, dar nu divorțau niciodată, aveau s-o facă? oare taică-meu o să fie toată viaţa o epavă?) și despre călătorii. Tata lucrase pentru niște firme din Bahrain și Abu Dhabi și eu mersesem la școală, în gimnaziu, în Qatar, un loc al cărui nume oamenii nici măcar nu-l pronunțau corect. Încă mai aveam prieteni în Doha, capitala Qatarului, și mă gândeam chiar să mă mut cândva la Cairo. Mă gândeam la o grămadă de lucruri. Mama mea locuia acum în Leeds, orașul copilăriei ei, iar tata era la Londra.

— Într-o zi, o să vii la New York, a zis Schuyler.

Când mi-a zis asta, stăteam întinși în pat, uitându-ne neatenţi la televizor, iar eu am picat pe spate de încântare – ca și cum ar fi fost o invitație în toată regula – și n-am zis *Ce-o să faci cu nevastă-ta?*, ci:

— N-am fost niciodată la New York.

— Niciodată? Dar cum e posibil să fi stat în Dubai și Amman și să nu fi văzut niciodată „Big Apple“?

— Uite c-am reușit.

Şi aşa ne-am apucat să luăm la rând tot ce trebuia să văd la New York. Cel mai mişto bar din Brooklyn, care era în cartierul lui. Pista de biciclete care urcă prin vestul Manhattanului până la Podul George Washington. Cel mai bun restaurant pe roţi cu taco coreean. Și, desigur, mumiile de la Met și Templul din Dendur, transportat bucată cu bucată de pe Nil. Clădirea Chrysler avea niște lifturi în stil Art Deco egiptean – știam?

N-a spus toate astea din prima; tot adăuga locuri la listă de câte ori ne vedeam.

— Tavanul cu constelații din Gara Grand Central, zicea el, când treceam unul pe lângă altul pe platou. Sendvișurile cu pastramă

de la Katz's.

Era gluma noastră – sau mai degrabă a lui, fiindcă eu doar dădeam din cap –, dar a devenit un fel de plan. Cum puteam să tot aud de lucrurile astea și să nu mă aștept să le văd?

Patru săptămâni au fost mai mult decât aș fi crezut c-o să dureze, cum eram zi de zi împreună. Trebuia să ne sculăm la șase dimineața, chestie la care niciunul dintre noi nu era bun – eu înjuram întruna că nu-mi găsesc un pantof, iar Schuyler ieșea de la duș pentru a-mi reaminti să stau calmă și să merg mai departe. Astea erau tabieturile noastre. Într-o după-amiază din ultima săptămână, filmam la un complex de filaturi de in – luam cadre cu detalii din Temple Works, o clădire industrială care imita, culmea, tocmai un templu egiptean. Acum era clădire de birouri. Nigel, expertul nostru în istoria claselor muncitoare din Yorkshire, stătea în fața acestei construcţii frumoase și ne vorbea despre copiii angajați să se târască pe sub utilaje și să adune resturi care își pierdeau câte o mână sau un picior retezate de mașinării, pe când alții rămâneau infirmi din cauza programului de lucru de șaisprezece ore, în timpul cărora repetau aceleași mișcări până înţepeneau în spasme. Supraveghetorii băteau copiii cu cureaua atunci când nu munceau suficient de bine și nu mai puteau ține ritmul. Nigel ne-a citit o relatare despre un copil bătut la pielea goală până îşi pierduse cunoștința. Ne declamase asemenea texte de la început, şi am discutat că probabil lucrurile nu stăteau nici acum mai bine în fabricile subcontractate din ţările cu forţă de muncă ieftină, dar povestea cu omul care bate un copil, mâniat de lipsa de randament, m-a emoţionat până la lacrimi. Și lui Schuyler i se umeziseră ochii, cum am văzut mai târziu.

— Ţi se face rușine că ești om, a zis el.

— Deja sunt prea multe motive să-ţi fie ruşine, am zis.

Bineînțeles, l-am admirat pe Schuyler că a plâns. Așa bărbat cum era. Dar lacrimile mele aveau și alte sentimente la bază. Mi-am amintit că viața e aspră și că în ritmul ăsta o să trec prin ea fără nimeni alături, să mă ajute.

N-am zis nimic, iar seara am fost mai pasională ca oricând, o adevărată lupoaică în pat, fiindcă renunţasem total. Nu mă mai aștepta nimic; asta era tot, indiferent ce era. Mă simțeam absolut

înfrântă și, în același timp, furioasă. Schuyler și-a dat seama că se întâmplă ceva, dar nu știa exact ce.

— A fost o zi dură, a zis el înainte să adoarmă.

Ce porcărie mai era și asta?

Am reușit să fac în așa fel încât să nu ne certăm în timpul care ne mai rămăsese, dar n-a fost uşor. În ultima seară de filmare, s-a dat o masă foarte mare, pentru întreaga echipă, într-un cort amenajat de firma de catering. Afară cădea o ploaie fină de vară, pe măsură ce se întuneca. Oamenii se îmbătau și ziceau ce minunați suntem toți.

— O să-mi fie dor de tine, știi, mi-a spus Schuyler.

Ce făcea, îi arunca un os câinelui? Nu putea mai bine de-atât?

— O să te descurci, i-am zis. Nu-mi fac griji pentru tine.

A părut rănit de vorbele mele, mi-a luat mâna și mi-a sărutat-o. Ceea ce m-a enervat. Chiar și așa, m-am dus acasă cu el în seara aia, însă începeam să trag concluzia că nu-mi place chiar totul la el. N-am idee dacă el a băgat măcar de seamă.

Și asta a fost tot. Am revenit la vechea mea slujbă, de plasatoare la un teatru din oraș, și am avut noroc că m-au primit înapoi. Între acte aveam prea mult timp de gânduri negre și încercam să nu mă las copleşită. Aveam o viață lungă înaintea mea, la mila cine știe cui, și urma să am nevoie de capacitatea de-a mă detaşa; măcar de atât. Ușor de zis, greu de făcut, bineînțeles.

Și s-a dovedit că mă așteptau două surprize. Prima, că în câteva zile au început să vină e-mailuri de la Schuyler. *Salut, Maribel. Mă gândesc la tine. Tocmai am luat o masă grozavă la un restaurant egiptean, nu-i de mirare că vrei să te muți acolo.* Încerca să fie vorbăreț. *Ce mai faci?*

Surpriza numărul doi a fost că producătorii nu erau deloc mulțumiți de anumite bucăţi din film și trimiteau echipa înapoi în Leeds, pentru două săptămâni, ca să refacă filmarea. Curând. Când am auzit asta la pub, toată lumea a zis: „Păi, nu pari prea încântată sau ceva. Ia uite ce faţă a făcut“. Dimineața, el mi-a trimis un mesaj cu titlul *ura, ura, uraaaa*.

Era un miracol, nu-i așa, dar de ce trebuia să ne bazăm pe miracole? Când echipa americană a coborât din avion, eu m-am

aflat printre oamenii care i-au îndrumat din zona de bagaje până la microbuzele pe care le pregătiserăm. Apariţia lui Schuyler parcă mi-a injectat în inimă trei mii de grame de cafeină – uite-l pe Schuyler – iar el a venit la mine să mă îmbrățișeze scurt, prietenește.

— Mai târziu, mi-a șoptit.

Odată ce-am rămas singuri, eram ca o pereche care se împacă după o ceartă, deși nu ne certaserăm – eram limpeziţi, spăsiţi și pasionali. Cei din echipă glumeau întruna că ne-am încuiat în camera de hotel. Dar asta nici măcar nu conta. Conta că trebuia să fim recunoscători. Dacă am fi pierdut toate astea?

Filmarea în sine era mai tensionată de data asta – trebuia să le iasă bine tot ce le ieșise prost înainte –, iar regizoarea, Tara, umbla cu nasul pe sus. Am încercat să-l iau pe Schuyler deoparte de restul echipei după program, ca să ne relaxăm, hotărând că puteam petrece niște nopți la mine. În ciuda colegei mele de apartament.

— Ce ceas frumos, i-a zis Emilia. Nu pari deloc fiţos, în afară de ceas.

Stăteam în bucătărie la un păhărel de gin înainte să mergem la culcare.

— Te rog, am zis.

— E-n regulă, a zis Schuyler. Și mie-mi place ceasul.

— Cine-a făcut banii? a zis Emilia. Bunicii? Străbunicii?

— Străbunicu', a zis Schuyler. A fost vânzător ambulant în Colorado. Legenda spune că și-ar fi înșelat partenerul.

— Oricine a făcut o grămadă de bani, a zis Emilia, i-a obținut făcând rău. Știe toată lumea.

— Tu așa crezi? m-a întrebat Schuyler, întorcându-se spre mine.

— Cred că da, am zis.

— Nici tatăl lui Maribel nu-i mai breaz, a zis Emilia. Dar de el s-a ales praful. E o lecție aici.

Tatăl meu, care fusese inginer programator la diferite multinaționale din Orientul Mijlociu, investise în ceva nechibzuit. Acum locuia într-o garsonieră din Londra și bea prea mult.

— Poate o să-l cunosc într-o zi, a zis Schuyler.

M-a surprins.

A doua zi dimineața, în drum spre muncă, mi-a vorbit pentru prima oară de nevasta lui. Un om cât se poate de drăguț, Veronica, însă genul care nu face niciodată nimic. El nu-și închipuise că ea o să fie așa. Nu mi-era deloc milă de nevastă. Era vina ei că nu era așa de interesantă ca mine.

— O să-ți placă America, a început el să-mi zică.

Oare? Dar mă bucuram să-l aud zicând asta.

Mama mi-a zis că bărbații cu bani pot fi autoritari. Am discutat la telefon despre asta, pentru că n-aveam chef să merg s-o văd, tocmai la marginea orașului. Aveam amândouă cele mai bune intenții, dar ajungeam să ne călcăm pe nervi.

— Sper că-ți dai seama că dacă-și părăsește nevasta, a zis mama, asta înseamnă c-o să te părăsească și pe tine într-o zi.

Nu era de mirare c-o neglijam. Și nici nu-l lăsam pe Schuyler s-o cunoască. El cam avea impresia că mama locuieşte la Londra.

— Oricum n-aveam de gând să rămân în Leeds, am zis. Poate mă duc la Cairo.

— Doar nu-ți închipui că te şi cred, a zis ea, nu?

Oamenii puteau să ne strice bucuria cât pofteau, Schuyler era tot mai îndrăgostit de mine. Niciunul dintre iubiții mei dinainte nu mai ajunsese în stadiul în care era el. În pat, când picoteam, deschideam ochii și-l vedeam cum se uită lung la mine, cum mă soarbe din priviri. Se păcălea singur? El, care încă purta verighetă?

— O să-ți placă la nebunie Coney Island, a zis el într-o seară, când eram la mine în bucătărie, fără Emilia. E ca Brighton, dar mult mai cool. Abia aștept să-ți arăt New Yorkul.

— Ai de gând să mă ascunzi undeva până te descotorosești de simpatica ta soție? am zis.

— Nu! Nu spune asta, a zis el. Nu te-ascunde nimeni.

— Și-atunci?

— O să găsim o soluţie. Se poate. Dă-mi nişte timp.

Ce naiba voia să zică?

— Ai impresia că poți să obții tot ce-ți dorești, am zis.

A părut surprins că era o acuzație.

— Îți faci prea multe griji, a zis el. Stai calmă.

Schuyler mi se păruse un om blând și relaxat. Nu-l mai

văzusem niciodată atât de încrezător, dar la modul nasol. Sau aproape.

— Crezi c-o să debarc pe țărmul tău ca prin farmec? am zis.

— Maribel. O să-ți trimit un bilet. Doar nu-ți faci griji în legătură cu biletul?

Ah, deja vorbeam de bani?

— Să-mi trimiți un bilet la clasa întâi, i-am zis. Ba nu, să-mi trimiți un avion particular, doar pentru mine.

— Ce-i cu tine? a zis el.

— Să-mi trimiți o navă spațială aurită, am zis.

— Ai putea să-ncetezi să-mi declari război măcar o clipă? a zis el.

Și-atunci am hotărât că da, poate încetez de-acum; ce făceam?

În toată povestea asta eu nu stăteam prea bine. Cu o zi înainte, mâncaserăm nu ştiu ce budincă de la furgoneta de catering și el a zis:

— Trebuie să mărturisesc că Veronica face o tartă cu limetă grozavă.

— Soția ta.

— Da, ea. Face și cu măr.

— E minunat, am zis.

— Știe să facă și orez lipicios cu lapte de cocos. A avut cândva un iubit thailandez.

— Splendid, am zis.

Și-am încheiat discuția. Dacă tânjea după deserturile ei, putea măcar să n-o spună cu voce tare.

Vedeam, nu pentru prima oară, în ce mă băgasem, întrezăream hăul de nefericire fără fund spre care mă îndreptam. De ce nu mă avertizase nimeni? Păi, de fapt mama asta făcuse, dar cine-o băgase în seamă? Ea îl crezuse cândva pe tata așa de versat în privința banilor, că n-o să ne ia mult să ne mutăm într-un conac din Londra. Râdea de neghiobia celorlalţi ingineri din Doha, care nu profitau de şansă. Cam atât o ducea mintea pe mama.

Chestia e că Schuyler habar n-avea ce e-n mintea lui. Eu mă vedeam drept o personalitate mai puternică decât soția lui – câtă

vreme eram lângă el, mă impuneam mai mult. Însă odată ce nu mai eram cu el, puteam părea doar un joc de lumini înşelător, o impresie greșită. Ne iubeam, intim și bine, dar oricine știe că iubirea se stinge.

Trebuia să fiu mult mai atentă, în această etapă foarte delicată și critică. Trebuia să încetez să stric totul. Ce, aveam impresia că bărbații ca Schuyler se găsesc pe toate drumurile? Nu se găseau, știam asta.

Peste două seri, stăteam în camera din fund a pubului și mâncam câte ceva. Schuyler era tare înfometat, fiindcă fusese să fumeze nu știu ce cu Alastair, și îmi mânca toți cartofii prăjiți din farfurie, când i-a sunat telefonul în buzunar. Fără să sufle o vorbă, s-a dus afară să răspundă și a lipsit vreo douăzeci de minute şi mai bine. Așa ceva nu se mai întâmplase; probabil că era soția lui, care avea tot dreptul să-l sune. Chiar în clipa asta o mințea, spunându-i că-i e dor de ea. Poate că nici măcar nu era o minciună.

Indiferent ce făceam noi în pat, el avusese ani la rând la dispoziție ca să experimenteze până la epuizare cu un alt trup. N-a spus niciodată că o urăște. Una dintre bucătăresele de la firma de catering avea un tricou pe care scria *Eu l-am învățat pe iubitul tău chestia aia care-ți place*. Oare asta era legenda desenului umoristic care era viața mea? Simțeam că totul în jur își râde de mine. Cât a stat Schuyler afară, tipii din echipă de la masă m-au privit stingheriţi.

— Scuze, a zis el când a revenit.

— Ai avut o discuție OK? am zis.

— Erau de la bancă, ceva legat de cardul de credit. Acolo-i mai devreme.

Nu mă mințise niciodată, din câte știam, dar chiar știam ceva sigur?

— Ce-ar fi să încerci să inventezi o scuză mai bună? am zis.

— Te rog, nu începe. După ce că trebuie să mă cert cu cretinii ăia în legătură cu soldul, mai am de-a face și cu tine acum?

— Nu *trebuie* să ai de-a face cu mine, am zis. Nu te obligă nimeni.

— Devii răutăcioasă când bei, a zis. Am observat asta.

Am zis că mie mi se pare că nu observă nimic. Și pot să beau ce am chef. Cine e el să-mi impună ceva?

— De când te simţi amenințată de telefoanele pe care le primesc?

— Poate mă crezi tâmpită, am zis. Așa m-ai crezut mereu.

Nu ne mai certaserăm niciodată în public.

— Nu ridica tonul, a zis el, dar toată lumea a auzit.

N-avea de gând să-și părăsească soția; acum înțelegeam. De ce-mi luase atâta? Tot eu am zis „Nu contează" și m-am dus acasă, iar el nici n-a încercat să mă oprească.

Mi-a sunat telefonul în toiul nopții – n-aveam de gând să-l las pe Schuyler să mă scoată din pat ca să-mi toarne alte povești inventate și discuții din burtă –, aşa că l-am pus pe *silent* și m-am culcat la loc. A doua zi, m-am sculat la șase cu o durere de cap atroce, iar Emilia răsese tot ce se putea mânca la micul dejun de prin casă – nu mai zic de pâinea prăjită, până şi ceaiul dispăruse. Am ajuns în sfârşit la hotel, ruptă de foame; vestea bună era că la bufetul cel mare încă aveau grămezi de bacon de care-mi plăcea mie, iar Schuyler încă nu apăruse pe-acolo.

— Crezi că mai aduc cârnăciori? am întrebat-o pe Kerry, una dintre scenografe.

— Poți să mănânci? a zis ea. Poate că-i un lucru bun. Bănuiesc că la spital n-au cine știe ce la ora asta.

— Ce spital?

— Ah, Maribel, a zis ea. Nu știi.

Dormisem în timp ce Schuyler plecase singur din pub și traversase strada chiar în calea unui SUV care lui probabil i se păruse că circula pe contrasens. Un SUV mare. Încă nu-și recăpătase conștiința, avea multe probleme, la coaste și ceva în piept – rămânea de văzut, de aflat cât de curând. Ea încă vorbea când am ieșit în fugă, cu gura plină de bacon, și m-am chinuit să chem un taxi pe telefon. Vorbeam aiurea, parcă nu era vocea mea, iar când taxiul chiar a venit, am strigat *da*, de parcă de-acum totul era bine.

Nu știu cu cine or fi vorbit doctorii la spital, dar sigur nu eram eu. În sala de așteptare erau o mulţime de cunoscuţi, iar Tara,

regizoarea, a ieșit din salon ca să ne vorbească tuturor. Le-am făcut „sst!“, ca să aud ce zice. Familia, a spus ea, făcea aranjamente pentru transportarea trupului înapoi în State, spitalul știa ce are de făcut, existau niște complicații juridice, dar cunoșteau procedura. *Trupul?*

Am scos un sunet ca un scâncet și Alastair m-a prins de braț. Și apoi a trebuit să plecăm cu toții; n-aveam de ce să mai stăm.

— Dar eu abia ce-am ajuns! am zis.

Nimeni nu voia să-mi spună unde era el în spital. Oamenii m-au îmbrățișat, oameni pe care-i plăceam; mi-au arătat bunătate și m-au condus afară. N-aveam la ce să mai stăm.

Nici măcar nu știam unde să mă duc. M-am întors la hotel cu ceilalți și cineva a comandat nişte ceai.

— Nu se știe nimic de șofer, nu? a zis Kerry.

Tot ce se spunea era aiurea și meschin și foarte, foarte irelevant. Oricum nu-i auzeam cu adevărat. Totul în lumea care continua să existe era găunos și jalnic și așa fusese mereu, ditamai vâlva pentru nimic. Mă înconjura larma nimicului.

Alastair, care se fâţâia pe lângă mine de parcă aș fi avut nevoie să-mi poarte cineva de grijă, ceea ce și aveam, m-a condus înapoi la apartamentul meu.

— Ne-am certat, am zis.

Apoi am intrat în camera mea, cu ziarele lui Schuyler și șosetele lui împrăştiate pe podea, iar Alastair mi-a netezit așternuturile ca să pot, cum a zis el, să mă odihnesc ca lumea.

— Ne-am certat, am zis iarăși.

Voiam să sune pe cineva? Nu pe mama, mă gândeam, nu încă.

— Îmi pare așa de rău, a zis el.

Toată lumea zicea asta.

Și astfel Schuyler a dispărut cu desăvârșire din viața mea, ca și cum ar fi fost șters cu buretele. Echipa i-a trimis un mesaj de condoleanțe soției, iar eu am semnat cartolina, și ăsta a fost ultimul lucru vizibil în vreun fel pe care-a trebuit să-l fac în legătură cu el. Nu era cazul să declar public ce însemnase el pentru mine; de ce-aș fi vrut să-i fac una ca asta soției? Era în regulă să fiu invizibilă. Nu partea asta mă deranja.

Filmarea a continuat după o întârziere de două zile, așa cum trebuia. Un actor s-a postat în fața muzeului Armley Mills și l-a citat pe Charles Dickens, care se pare c-a zis despre Leeds că ar fi „un loc odios". Îl știam pe actor – era din zonă, fratele lui zugrăvise cândva casa mamei –, iar regizoarea a scos untul din el pentru câteva replici amărâte. Erau gata să plece acasă, cu toții.

Și chiar au plecat. Alastair și cu mine am ajutat să-i mâne la aeroport, cu tot echipamentul, exagerat de numeros. De ce aduseseră atâtea lucruri cu ei? Erau foarte agitați cu toții, sâcâitori și gălăgioși și încurcă-lume. Cu glasurile lor americane nazale, își făceau griji legate de locurile lângă culoar și mai mult spațiu pentru picioare.

Odată ce ne-am despărțit de ei și ne duceam să returnăm unul dintre microbuzele închiriate, Alastair mi-a zis:

— Vrei ceva de mâncare? Cred c-ar trebui să-ți luăm de mâncare.

El și iubitul lui m-au bombardat cu gustări și-au încercat să mă convingă să mă odihnesc. Până și Emilia și mama s-au străduit cât au putut și ele. Am apreciat; aveam nevoie de ei, îmi dădeam seama. Însă ei continuau să turuie insistent despre lume, o lume în care ei încă trăiau. Alastair trebuia să vorbească despre Tara, regizoarea, care începea să se afirme; nu erau multe regizoare, iar ea era o tigroaică, nu-i așa? Emilia trebuia să repete obsesiv că Barack Obama era mult mai sexy decât David Cameron, ceva era în neregulă cu Marea Britanie, iar mama își făcea griji că gărgărița coletului îi luase în stăpânire grădina, gărgărițele astea negre invadau Anglia. Eu nu dădeam doi bani pe astfel de lucruri, cum era să dau, și-i dispretuiam în taină pe toți pentru că-și vedeau mai departe de viețile lor, ca și cum toatea astea ar fi avut vreo importanță. Se țineau înainte de treabă, până la epuizare, exagerând cu lucruri care nu contau deloc. Auzeam în treacăt ce spuneau, îi lăsam să turuie și înţelegeam totul cu o profunzime care lor le lipsea. Mi se păreau cu toții niște copii.

M-au ajutat tot timpul. Și datorită lor mi-era rușine să mă ascund pur și simplu și să dorm; mă trezeam dimineața şi mă duceam la vechiul și umilul meu job de plasatoare. Era un job la

care puteai să fii prost atâta timp cât îţi făceai pur și simplu mecanic treaba. Probabil că aşa stăteau lucrurile cam cu toate pe lumea asta.

Mama îmi dădea să mănânc de prânz și mă punea să lucrez în grădina ei, unde ungeam cu o substanță vâscoasă, dintr-un borcan, niște ziare pe care le înfășuram la baza plantelor. De ce credea c-o să mă înveselească să fiu plutonul de execuție al gărgărițelor? Mai avea și păreri despre Schuyler, pe care nu-l întâlnise niciodată.

— Avea o groază de bani, a zis, de-asta a ieșit în strada aia de parc-ar fi fost a lui.

— Te-aş ruga mult să taci din gură, am zis.

— O să te simți mai bine când o să-ți găsești pe altcineva, a zis ea. Bineînțeles, n-o să găsești pe nimeni care să aibă așa mulți bani ca el.

Când m-am născut eu, tata era un băiat de douăzeci și șapte de ani și câștiga deja un salariu bun în Emirate. Ea încă se plângea de tata și de un bărbat mult mai tânăr cu care se vedea acum și care nu părea tocmai înnebunit după ea.

— Lui taică-tu i-au plăcut mereu grădinile, a zis. Nu știu cum poate să trăiască acum într-o cameră fără fereastră.

În Qatar, stăteam într-o casă mare, cu pereţi de sticlă. Tata admira felul în care localnicii stăpâneau clima deșertică sub cupole și arcade cu aer condiționat; îi umplea de bucurie inima de inginer. Acum locuia într-o cameră în care abia de încăpea un pat, cu baia pe hol, cu bucătărie comună.

Tata trăia în camera aia de cinci ani, mai mult timp decât oricine din clădire. Spunea că alți locatari veneau la el să le spună cum să procedeze pentru ca apa caldă să urce iarăși până la ei și cum să închidă bine ușa frigiderului.

— Sunt apreciat pentru cunoștințele mele, zicea.

Unii erau atât de recunoscători încât să îi lase o sticlă de whisky atunci când se mutau de acolo; devenise o tradiţie.

— Prefer whisky, nu gin, dar unora nu le dă prin cap să mă-ntrebe.

Dragul meu tată devenise un personaj desprins din Dickens – el era bărbatul din *Mica Dorrit* care se stabileşte douăzeci de ani în închisoarea datornicilor Marshalsea, întâmpină nou-veniții, le

spune că i se zice tatăl pușcăriei și se așteaptă la mici atenţii când pleacă.

Oricât râdeam eu și mama de treaba asta, pe tata vanitatea îl ajutase – îl împiedicase să se prăbușească de tot – atunci când orice altceva nu funcţionase. Acum își putea asuma rolul unui fost agent colonial, povestind despre zilele lui de glorie din Emirate și Qatar. Și eu mai făceam asta, în felul meu, strecurând cuvinte în arabă în orice istorisire despre adolescența mea.

Dar ce fel de viață avuseserăm noi? Binsa, menajera noastră nepaleză, nu-și mai văzuse familia de nouă ani. Complexul de apartamente superb în care locuiam fusese construit de bărbaţi din Africa și Asia de Sud, care stăteau în tabere sufocante și nu puteau pleca înainte de expirarea contractelor. Nu eram cu nimic mai buni decât îmbuibații din vremea lui Dickens care insistau că nu-și puteau permite să-şi plătească mai bine muncitorii. Cum de ne prefăcuserăm că nu observăm? Cam asta făcuserăm.

Și niciunul dintre părinții mei nu se alesese cu vreun șiling din perioada aia de opulenţă altfel inaccesibilă. Acum, mama lucra cu jumătate de normă într-o grădiniță și era prost plătită.

— Trebuie să plantez mai multe legume cât mai pot, îmi zicea. Aşa faci economie.

Spunea că bărbatul cu care se vedea era înnebunit după curryul ei cu vinete – oare putea să crească vinete aici?

— Admiră cum gătesc, chiar și când e prea ocupat ca să vină să mănânce. Lumea-i prea ocupată zilele-astea.

— Așa este, am zis.

Am lăsat-o să turuie mai departe despre programul îngrozitor de încărcat al noului ei prieten important. Habar n-avea ce impresie îţi lasă.

— Pun pariu c-o să-ți găsești pe cineva în curând, a zis. O să fii surprinsă.

Căsnicia părinților mei s-a destrămat când s-au terminat banii. Poate că e prea dur spus – mama fusese extrem de dezamăgită nu doar că-și pierduseră veniturile, ci și de caracterul tatălui meu, de pretențiile lui neîntemeiate cum că ar fi fost un afacerist abil. Și de faptul că bea. Niciunul nu găsea mare lucru de zis acum, că Schuyler nu mai era, ceva care să mă ajute să merg mai departe.

Uneori, mama zicea:

— N-ai fost cu el chiar așa de mult timp.

Era adevărat, însă nu mă încălzea cu nimic, din contra.

— Mai ai atâta timp de trăit, zicea și nici asta nu-mi plăcea să aud.

La început, când m-am angajat ca plasatoare, mi se păruse un avantaj grozav că puteam să văd piesele iar și iar. Visam să scriu și eu o piesă cândva. La sfârșitul spectacolului de pe scenă, oricum ar fi fost, serios sau ușurel, mă uitam împrejur, uluită că încă mă aflu în Leeds, în spatele șirurilor de spectatori așezați, și nu în scenariul piesei care tocmai se jucase pe scenă.

De o lună încoace se juca *Antoniu și Cleopatra* – povestea unui bărbat damnat, cu o soție plictisitoare la Roma și cu o femeie extraordinară pe care o lăsase în Alexandria. Eu clar eram de partea Cleopatrei. Decorul pentru palatul Cleopatrei avea draperii cu auriu și violet și-un divan sexy. Eu nu fusesem niciodată în Alexandria – poate că acolo trebuia să mă mut, nu la Cairo. De parcă ar fi avut vreun sens orice plan de-al meu, de parcă chiar aș fi putut merge oriunde.

Mi-am făcut un nou obicei, să mă strecor într-o nișă de deasupra scărilor, unde îi lasă pe plasatori să șadă, câtă vreme nu fac zgomot; trebuia să-i auzim și așa pe actori strigând și râzând și ținând discursuri lungi, sforăitoare (ce actori proști erau). Acum totul mi se părea doar vorbărie. Uneori era o senzație reconfortantă. Lumea mă credea total dusă în ultimul timp, îndobitocită de durere, însă eu întrezăream o formă de libertate în toate astea.

N-am fost de cine știe ce folos nimănui în toate lunile alea. N-am intervenit deloc când Alastair a discutat despre declinul filmului britanic; am fost un public prost când Emilia s-a apucat să-mi explice că Partidul Național Scoțian era de fapt postmodern. Mă retrăgeam din fața vorbăriei; abia auzeam ce spun oamenii. Asta era viaţa, pur şi simplu.

Mă simțeam cumva superioară tuturor, cu subiectele lor de interes cu tot? Păi, da. De ce eram atât de sigură că moartea mă făcuse mai deșteaptă? Îmi plăcea viața mea superioară, plutind

deasupra tuturor, mai mult decât îmi venea să recunosc. Eram altfel, mai bună. Îmi plăceau depărtările în care mă cuibăream; îmi plăcea să mă uit de deasupra. Păstram această preferință mai mult în secret.

Primăvara, Alastair a primit de lucru pentru câteva luni la un serial TV filmat la Londra și a început să facă naveta revenind în weekenduri cu bârfe. Tara, fosta noastră regizoare, nu era mulțumită de ce filmase în Leeds și hotărâse că documentarul are nevoie de încă o parte, o jumătate nouă.

— Istoria e încrezută, a zis ea. Mereu ni se pare că acum suntem mai buni.

Și îi convinsese pe producători s-o trimită în Bangladesh ca să discute cu muncitorii de acum din fabricile de textile.

— Mai știi când s-a prăbușit fabrica aia din Bangladesh, a zis Alastair, după ce proprietarii știau că e distrusă clădirea, dar i-au forțat chiar și-așa pe muncitori să intre, cu sutele? Acolo s-a dus ea, prin apropiere. Deja a fost.

— Leeds și Bangladesh, împreună în sfârșit, a zis Max.

— E vorba de Leeds și Dhaka. Dhaka e orașul, a zis Alastair.

Era foarte captivat de poveste, ca și cum ar fi fost proiectul lui.

Am căutat pe internet informaţii despre prăbușirea fabricii de lângă Dhaka. Muncitorii erau plătiți atât de prost, încât Papa însuși spusese că era muncă de sclav. De care era încă plină lumea. Tara nu greșea. Qatar fusese clădit tot cu un tip din ăsta de muncă, cu echipele sale de muncitori nepalezi la drumuri care își predau pașapoartele și nu puteau pleca, şi cu menajerele sale filipineze angajate cu contracte abuzive.

Următorul lucru pe care l-am auzit despre film a fost că urma să aibă mult-așteptatul debut – prima proiecție cu public – la un festival din Brooklyn, în toamnă. Brooklyn!

— Ar trebui să mergem, am zis. Nu-i chiar așa de departe New Yorkul. De ce nu?

— Atâta drum ca să vedem un film? a zis Max. Nu suntem noi vedetele.

— Nu-i nicio vedetă. E un documentar, a zis Alastair.

— Tu nu vrei să vezi cum a ieșit? am zis.

Brooklyn. Știam unde era strada lui Schuyler – puteam să mă duc să bat strada aia la pas. Nu voiam decât s-o văd.

Bineînțeles, niciunul dintre noi n-avea bani să plece uite-așa. Ne-am uitat de bilete de avion; am numărat zilele lucrătoare în care-am lipsi. Niciunul dintre ei nu-și dorea să meargă la fel de tare ca mine și poate că era o idee jalnică asta, să mă uit la o filmare făcută de iubitul meu pe când era viu. În tot cazul, niciunul dintre noi nu s-a dus.

Însă am citit o recenzie. Max a căutat pe internet și a găsit-o într-o publicație locală dedicată festivalului. „Oamenii n-au devenit mai buni“, scria cronicarul, „în ultimul secol și jumătate. Trista exploatare a muncitorilor din industria textilă și vestimentară este înfățișată în imagini cu adevărat uluitoare în acest film ciudat, dar fascinant, cu cele două planuri temporale ale sale, atunci și acum.“

— *Uluitoare* e de bine, a zis Alastair.

— Mă întreb dacă familia lui știe, am zis.

Familia lui Schuyler nu fusese niciodată impresionată de cariera aleasă de el. Voiam să vadă ce bine se descurcase. Dacă nu părinții, măcar frații lui. Tad și Richard; știam cum îi cheamă, măcar atâta lucru știam.

Oare erau pe Facebook? Tad era. În fotografie apărea într-o barcă, vâslind pe un lac. Părea mai îndesat decât Schuyler.

Mi-a acceptat cererea de prietenie în decurs de o zi. I-am scris un mesaj în care i-am zis că îl cunoscusem pe Schuyler în Anglia și i-am trimis un link la recenzie. *Dragă Maribel,* mi-a răspuns el. *Ce surpriză să primesc un semn de la tine. Ne-am întrebat cu toții ce faci. Ești disponibilă să vorbim un pic la telefon?*

Schuyler le vorbise de mine? Am stabilit o oră, după-amiaza târziu, și m-am simţit copleșită imaginându-mi cum le-a vorbit Schuyler despre mine. Nu mi-a venit să cred când telefonul chiar a sunat.

— Bună, a zis Tad. În sfârșit vorbim.

Semăna mult la voce cu Schuyler, ceea ce era ciudat.

L-am întrebat cum îi merge, iar el a mormăit ceva despre cât de groaznic merg vânzările acum, însă sigur știam deja.

— Am vrut să discut cu tine, a zis el. Aş avea mare nevoie,

dacă nu te deranjează, să aflu informații despre momentul în care a ieșit Schuyler din pub și a pășit în stradă. Ai văzut totul?

Ce întrebare îngrozitoare.

— Ah, nu. Eu plecasem deja acasă.

— E vorba de asigurarea de viață. Avem probleme cu încasarea ei.

Părinții cumpăraseră polițe pentru fiecare dintre fii când moşteniseră active în companie. Frații beneficiau unii de pe urma poliţelor celorlalţi. Schuyler nu informase societatea de asigurări că obișnuiește să consume droguri recreaționale, prezente în organismul lui în momentul morții.

— I-ai dat tu drogurile? m-a întrebat Tad.

— Poftim? Nu.

— Era fumat tot timpul? Poți să-mi spui. Știu că Schuyler putea să fie varză.

— Era foarte talentat, am zis, un pic prea tare.

— Ai avut un motiv anume, a zis Tad, să pleci prima de la pub? Dacă ai fi traversat strada cu el, ar fi ajuns și el pe partea cealaltă.

Şi eu mă gândeam la asta în fiecare zi, dar Tad n-avea niciun drept să mi-o spună. Încă nu încheiaseră socotelile cu compania de asigurări, la un an și patru luni de la moartea lui Schuyler?

— Dacă un martor ar putea spune că s-a uitat în amândouă părţile, a zis Tad, ne-ar fi mult mai ușor să încasăm asigurarea.

— Îmi pare rău, am zis. Nu am fost de faţă. Oamenii m-au văzut plecând.

— Care oameni?

Oare plănuia să-i mituiască? Ce plan sordid. N-aveam de gând să-mi târăsc prietenii în așa ceva.

— Prea mulți, am zis.

— Încearcă să-ți amintești, a zis.

A așteptat la telefon cât am tăcut eu.

— Schuyler n-avea de gând să-și părăsească nevasta, știi, a zis el. Indiferent ce-ți spunea ție. Întotdeauna era *cât pe ce* s-o părăsească, dar apoi rămânea cu Veronica. N-ai fost tu prima.

Frapant la discursul lui era că i se frângea glasul. Era gata să dea un pumn în ceva sau să se pună pe plâns: îl iubise pe Schuyler.

Iar frații voiau bani. Ei, de ce nu? Povestea despre nevastă se

dorea răspunsul la o întrebare pe care abia dacă mi-o mai puneam. Mă îndepărtasem de întrebarea aia – foarte, foarte mult, o lăsasem în urmă. Mă obișnuisem cu realitatea brutală că Schuyler murise. Cu nesfârșita ei inflexibilitate. O realitate la fel de pură ca luna. Ce-mi păsa mie de Veronica? Ce putea să-mi mai ia ea mie de-acum, biata femeie?

— Schuyler ar fi vrut să mă ajuți, a zis Tad.

Încerca altă abordare.

— Schuyler nu mai este, am zis.

Probabil că răspunsul i s-a părut rece, însă încercam să aduc discuția într-un plan mai spiritual. Mă întrebam (cum mai făcusem) ce fel de înmormântare îi ţinuseră. Ce ziseseră frații, dacă Veronica plânsese. Acum Tad era blocat pe chestia cu asigurarea, comoara lui de aur, de parcă ar fi fost unica lui șansă la fericire. Spera din greu, fără încetare. Eu eram speranța lui! Cu ce misiune măruntă și găunoasă se însărcinase.

— Te rog să transmiți cele mai bune gânduri din partea mea întregii tale familii, am zis. Știi că vă doresc tuturor numai bine.

Oare așa era? Tad n-a zis nimic.

— Mă bucur c-am reușit să vorbim, am spus și cu asta, basta.

Îmi părea rău că nu l-am chinuit mai tare. I-aș fi putut declara cât de puţin îmi păsa că nu-şi încasase bonusul post-mortem. I-aș fi putut aminti că nu eu l-am împins pe fratele lui în stradă.

— Te-a sunat doar ca să te insulte? a zis Alastair când i-am spus întreaga poveste.

— Sigur a crezut că mă poate coopta, am zis. Că o să vreau și eu banii ăia. Suferea de, știi, un fel de iluzii financiare.

— De care tu nu suferi, a zis Max.

— Asta pentru că firma familiei e atât de imensă, a zis Alastair, își doresc și mai mult.

— Firma se duce de râpă, a zis Max.

— Întocmai, am zis. Are fundaţiile din nisip. Știu cum e când o familie investeşte în ce nu trebuie.

— Îmi place la nebunie când vezi lucrurile în ansamblu, a zis Alastair.

Adevărul era că Schuyler începea să pălească un pic în mintea mea. Mă gândeam la el în fiecare zi, dar nu mai aveam senzația

că era prin preajmă, un pic în afara câmpului meu vizual. Acum îmi venea să-i zic oful: *Îți vine să crezi ce mi-a zis Tad?* Și bineînțeles că i-aș fi subliniat și lui, dacă aș fi putut, extraordinara stăpânire de sine de care dădusem dovadă la telefon. Unde era Schuyler? *Am stat calmă*, i-aș fi zis, *și-am mers frumos mai departe, dacă te interesează.*

În zilele de după telefon, țineam adesea lungi discursuri în sinea mea, explicând de ce nu traversasem strada cu Schuyler. Cui îi explicam? De fapt, omul la care mă tot gândeam era Veronica. N-aveam cum să mi-o imaginez, bineînțeles, dar îmi dădeam seama prea bine cum trebuie s-o fi cutremurat vestea aia nemiloasă, ce pustii trebuie să fi fost lunile care au urmat. Speram că se simte mai bine – eu mă simțeam mai bine –, oare voia să audă asta? Eram absolut sigură că ajunsese și ea la capătul răbdărilor cu toate mizeriile meschine și derizorii pe care le ziceau oamenii la nesfârșit, acele griji extrem de mărunte în care rămăseseră blocați. Cum îi tot dădeau înainte. Am fi putut să discutăm despre asta și să ne simțim chiar libere împreună.

1. *Keep Calm and Carry On* (engl. în orig.).

4

Rachel

Iubitul cu care fratele meu era de ani buni a hotărât să-l părăsească, odată pentru totdeauna. Ce-i prea mult, a zis el, e prea mult. Dacă nici după douăzeci de ani nu încetezi cu certurile, o să încetezi vreodată? Era vremea s-o ia amândoi de la zero. O să rămână mereu prieteni, desigur. O să țină mereu la Saul, dar considera că nu le făcea deloc bine să se trezească zi de zi în același apartament.

Probabil că discursul lui avea noimă, numai că fratele meu tocmai fusese diagnosticat cu leucemie, în nu știu ce stadiu. (Leucemie limfocitară, cu greu îi smulgeam lui Saul toate informaţiile.) Iar apartamentul, aflat în nordul Manhattanului, îi aparținea iubitului, Kirk. Fratele meu, un bibliotecar de cincizeci și șapte de ani fără economii personale, trebuia de-acum să trăiască în altă parte. Atâta cât mai avea de trăit.

Am fost uluită și revoltată de veste, poate chiar mai mult decât fratele meu. De ce-mi plăcuse vreodată de Kirk? Îmi plăcuse, îmi plăcuse mereu. Cu vocea lui profundă, cu tunsorile reușite, cu glumele lui crude, strecurate pe un ton liniştit. Îmi zicea Sora Susie (mă cheamă Rachel, dar așa glumea el). Sora Susie era o fetișcană vioaie, care bea mereu gin pe ascuns. Aveam o serie întreagă de povești despre ea și neobișnuita relație cu câinele ei, Spot. Unii dintre prietenii lui chiar credeau că mă cheamă Susie.

Cum poți să te hotărăști să te desparți de cineva care are o boală mortală? Cine e în stare de așa ceva? Kirk.

— Omu-i futut la cap, i-am zis lui Saul. Și n-are pic de onoare.

— Nu ne-am înțeles niciodată prea bine, a zis Saul. Mai ții minte când s-a apucat să se certe cu mine în fața întregii echipe

de la Brooklyn Library? Mereu a fost o pacoste. Și știi ce plin de el e. Are impresia că dacă ești art director digital parc-ai fi Michelangelo – mereu am râs când îl auzeam băgând cuvântul *creativ* în câte o frază. Nu face atâta caz din asta. Nu-i sfârșitul lumii.

Și-atunci, care e? m-am gândit, dar n-am zis-o.

Kirk nu-i dăduse un termen-limită concret pentru mutare și toată lumea din New York știa cupluri care rămâneau împreună ani de zile după ce se despărțeau, în timp ce prețurile creșteau și se pierdeau tranzacţii avantajoase. În tot acest timp, Kirk și fratele meu dormeau în același pat noapte de noapte și – din câte înțelegeam din comentariile fratelui meu – încă aveau ceea ce se putea numi contact sexual. Nu-l judecam pe Saul nici că ţinuse să menționeze asta, se fălea şi el cât mai putea.

Și poate că despărțirea era doar o idee, o chestie aruncată într-o doară. Poate Kirk nici nu vorbise serios.

— Zice că-s leneș când vine vorba de boala mea, a zis Saul. Că ar trebui să fac mai multe, să fiu proactiv. Chiar mai e în uz termenul ăsta din 1997 încoace?

— Ce-i cu el? am întrebat. Nu pricep.

— Se vede cu altcineva, a zis Saul.

— *Ce face?* am zis.

Trebuia să încetez cu văicărelile astea revoltate, fiindcă n-aveau niciun rost și doar agravau suferința fratelui meu. Era încă legat de Kirk; nu voia să audă ce-aveam eu de spus. *Nu-i mare lucru* era mantra lui și probabil că exista o expresie din asta și în sanscrită sau pali.

— E un tip pe nume Ethan, a zis Saul. Un avocat.

Voiam să știu cum îl cheamă? Nu voiam.

Eu eram sora mai mare, cu doi ani mai în vârstă, dar acum eram bătrâni amândoi. Eu eram aia cu un istoric sexual mai haotic – fusesem cu un lung şir de bărbați și trăisem cu niște alegeri foarte proaste –, dar trecuse ceva vreme de atunci. Fiica unuia dintre iubiții mei (n-am fost niciodată adepta căsătoriei) încă locuia cu mine, după ce-și pierduse răbdarea cu ambii ei părinții, și de-acum avea douăzeci și trei de ani. O iubeam pe

Nadia, eram bucuroasă că stă cu mine, dar în apartamentul meu n-aveam cum să încăpem și ea, și eu, și fratele meu. Era un vechi chilipir din Hell's Kitchen. Nu că Saul și-ar fi exprimat vreo dorință de-a se muta la mine.

Își căuta apartament? Deocamdată nu. Deocamdată era ocupat să se ducă la o clinică unde îi introduceau un ac în branula din braț și-i picurau chimicale în vene. Îl însoțeam – nu era o procedură adorabilă – și dura ceva. Nadia s-a dus o dată să-l ia de acolo. Iar Kirk s-a dus în restul timpului. Chiar se ducea.

Saul mergea acasă să doarmă după acele intervenții – cine n-ar face-o? – și zăcea cu căștile pe urechi, uitându-se la Netflix cu orele când nu putea să adoarmă. Biblioteca îi acorda concediu fără nicio problemă și poate că n-avea să se mai întoarcă acolo niciodată. Nu arătase niciun fel de îmbunătățire după prima rundă de chimioterapie, iar doctorii voiau să înceapă alt tratament. Încă pierdea din greutate; parcă avea nasul mai mare, iar faţa îi devenise prea mică pentru el. Mă durea inima când îl vedeam.

— Ar putea măcar să *încerce* să mănânce ceva, zicea Kirk. Nici măcar nu încearcă. Îi cumpăr chestii care-i plac, care i-au plăcut mereu. Știi că-i plac chestiile alea crocante, cu pecan. Nu contează.

Aveam și eu viața mea, desigur, munca mea, obligațiile mele. Aveam un post bunicel la resurse umane, pentru un lanț hotelier, stăteam cu ochii pe polițe cărpănoase și variații de tarif demente. Eram fata cu vechime, acolo de când lumea, care știa toate ițele. Nadiei îi plăcea să întrebe dacă n-aş putea păcăli sistemul – să plătesc miliarde cuiva sănătos, pe asigurare –, dar mă vedeam nevoită să-i spun că așa ceva mă depășea. Nadia avea o atitudine adolescentină când venea vorba de escrocherii. În tot cazul, într-o seară când ne luam cina la restaurantul ei mexican preferat din West Village, am auzit pe cineva zicând, la o masă vecină:

— Ai răbdare, atâta spun. Bine?

Cunoșteam vocea; era a lui Kirk. Vorbea cu un tip chipeș, de patruzeci și ceva de ani, certându-se în stilul ăla al lui, agasat şi rezonabil. Știam tonul. Probabil că tipul ăsta nu-tocmai-fericit, într-un costum închis la culoare, era noul lui iubit.

— Aștept de ceva timp, a zis tipul.

Ah, așteptau să moară fratele meu? Sau doar să dispară, să se târască de pe scenă? Mă înecam de furie. Voiam să dau buzna peste ei și să le fac o scenă? Sau voiam să stau aici, unde puteam să mai trag cu urechea?

— Hei! a făcut Nadia, rezolvând problema în locul meu. Uite-l pe Kirk! Hei, Kirk!

El ne-a zărit, ne-a făcut cu mâna. Ce cretin.

— Ia te uită, i-a strigat el Nadiei peste cele două mese dintre noi. Arăți minunat. Salut, Rachel. El e prietenul meu, Ethan.

Ne-am salutat cu toții din cap.

Până și Nadia începea să se prindă.

— Cum de-a aflat toată lumea deodată de restaurantul ăsta? a zis ea. Nu-mi place deloc cum e acum, cu toți oamenii ăștia.

— Toată lumea știe totul în zilele noastre, a zis Kirk.

— Și nu din fericire, am zis.

— A fost o masă foarte drăguță, a zis Kirk. Nu-i așa, Ethan? Am cam terminat. Nu vă deranjați pentru noi. Savurați-vă băuturile.

Iar apoi ne-a întors spatele și i-a șoptit ceva lui Ethan. N-avea decât să se prefacă mai departe că sunt în altă cameră; n-avea decât să facă ce voia.

— O să plece repede, i-am zis Nadiei, nu prea încet.

În jurul nostru, dintr-o boxă cânta „Bésame, bésame mucho". Cântărețul implora cu note prelungi. Am rămas locului; am mestecat și am băut.

— Nu-mi vine să cred c-a trebuit să-l aducă aici, a zis Nadia.

Eu n-am știut c-au plecat decât când, pe la jumătatea celei de-a doua sticle de Dos Equis, m-am uitat într-acolo și-am zărit alți clienți la masa lor.

— Se crede-așa de șmecher, a zis ea. Domnul N-Am-Nicio-Greaţă.

— E ca Woody Allen – faci ce-ţi spune inima. Mai știi când a zis asta, când a fugit cu fiică-sa vitregă?

Nadia probabil că nici nu se născuse pe-atunci, dar auzise de asta.

— Oamenii au impresia că dacă sunt sinceri în privința poftelor lor, atunci totul e în regulă, am zis. O aberație a vieţii moderne.

Am descoperit că Nadia se ruga pentru fratele meu sau ceva care semăna cu asta. Ea nu fusese crescută în nicio religie (la ce părinți avusese), dar citea mult pe internet, învăța singură tot felul de lucruri. În toiul nopții, din hol, când mă duceam să fac pipi, i-am auzit vocea în sufragerie.

— Să fie Saul mai bine, am auzit. Să fie sănătos și fericit. Să trăiască liniștit. Să mai trăiască mult.

Și cine credea ea că se ocupa de soluţionarea cererii? N-am întrebat. Nu voiam să mânjesc puritatea acelui gest, indiferent ce-ar fi fost el. Am tras iar cu urechea când am mers pe holul ăla în noaptea următoare, dar niciun cuvânt nu mai vibra în aer. Dimineața, când m-am trezit devreme, am văzut că ea dormise (ca întotdeauna) întinsă pe spate, pe canapeaua extensibilă, iar statueta lui Buddha fusese mutată pe un raft la vedere. Era Buddha lui Saul – adică, el mi-o adusese dintr-o călătorie pe undeva. Prin Thailanda? Cambodgia? Era o figurină de piatră cenușie, de mărimea unui bidon de lapte, șezând cu o mână ridicată, cu palma deschisă. Nu te teme, asta însemna acel gest al mâinii. Saul fusese un fan al budismului – citise cărți, fusese la cursuri de meditație, explica foarte bine cum dorinţele egocentrice sunt sursa tuturor suferințelor noastre –, însă în ultimii ani nu prea mai era interesat. Nu pomenise deloc că acum s-ar sprijini pe credința aceasta. Dar Nadia?

— Nu trebuie să urmezi toate regulile, a zis ea când am întrebat-o. Oamenii rămân prea fixaţi pe chestia asta. De parcă cineva de-acum două mii cinci sute de ani ar fi fost ultimul om care să aibă habar de spiritualitate. Cum să fie adevărat așa ceva?

Ceea ce mi se păruseră a fi rugăciuni erau formulări dintr-o practică budistă, însă ea adăugase înflorituri și, tot așa, adăugase o panglică verde (nu observasem), fiindcă culoarea preferată a lui Saul era verdele.

Măcar nu se punea în genunchi. Când eram mică, mama m-a prins îngenuncheată lângă pat, declamând: „Înger, îngerașul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu, totdeauna fii cu mine și mă-nvață să fac bine“. (Cum de știam rugăciunea aia?)

— Evreii nu îngenunchează, a zis mama.

M-am ridicat imediat. Îmi plăcuse cumva tonul imperativ al

mamei. Ea vorbea rar despre chestiuni religioase și uneori făcea mișto de ce învățam la Școala Evreiască. Asta era ceva serios. Voiam să fie serios; de asta mă rugam.

Ca și Nadia. În lumea întreagă (am călătorit mult în năbădăioasa-mi tinerețe), oamenii practică rugăciunea-solicitare; cer lucruri concrete, precise, chiar şi când n-ar trebui s-o facă, conform sistemului lor de credințe. Depun flori, fructe, lumânări, bani. Mici modele reprezentând părți ale corpului pe care le vor vindecate. Dorințe votive scrise pe hârtii pe care le prind în copaci.

M-am uitat la panglica verde, o fâşie de satin rămasă de la un cadou de Crăciun. Oare Nadia avea impresia că o putere superioară putea îndeplini ce vrea ea?

— Nu se știe niciodată, a zis ea.

— N-am cum să te contrazic, am zis, deși aveam cum.

Nadia avea nouă ani când am cunoscut-o. Mă vedeam cu tatăl ei, Nick, la care mergea în weekend. Îmi tot greșea numele intenționat – Rochelle, Raybelle, Michelle – și se uita la mine cu niște ochi de drăcuşor. Dar a depășit faza asta, până la urmă, și-apoi se cuibărea la gâtul şi pieptul meu ca un copil mult mai mic și zicea că-i place casa mea. A șterpelit o lingură când a plecat. (Am văzut, dar ce conta?) O admiram pentru cât era de descurcăreață, cum încerca să fie mereu stăpână pe situație. Se străduia din greu să aibă grijă de ea. Când, mai târziu, tatăl ei s-a referit la ea ca la o moară stricată – îi plăcea expresia – am zis:

— Ce porcărie mai e și asta?

Acum era rândul lui Saul să fie moara stricată. Vorbea prea mult despre diferitele tipuri de chimioterapie pe care le făcea; vorbea prea mult despre globulele lui albe. Cândva discuta cu plăcere despre cum romanele polițiste stimulează mintea copiilor de gimnaziu și de ce cititul online este un triumf împotriva capitalismului. Acum era ca un pacient oarecare, captiv în drama propriilor chinuri, în orarul tratamentelor, în dispunerea lumii lui tot mai restrânse. Îmi doream să fie mai mult de-atât.

— Sora Susie zice c-ar trebui să bagi un joint, am zis. Ai terminat cu tratamentele. Poți să faci ce vrei.

Tocmai îmi aprindeam unul când popularizam această doctrină.

— Și *ce* naiba vreau? a zis el. Dar a tras un fum. Nu vreau nimic.

— Nu-i asta o stare ideală în budism? am zis.

— E o simplificare grosolană, a zis Saul.

Însă părea măcar un pic mulţumit. Era mai bine decât fusese de ceva vreme.

— Știi că Nadia intonează mantre pentru tine?

— Mi-a spus, a zis el. Ce fată bună s-a făcut.

Oare chiar nu voia nimic? Trebuia să-și fi dorit să trăiască, dacă se punea problema să mai reziste încă un pic. Indiferența avea să-l dărâme. Cum adică nimic? Poate că nu eram destul de atentă.

Înainte de diagnosticul fratelui meu, viața mea fusese în ceea ce părea o fază bună. Două zone esențiale se îmbunătățiseră. Un fost iubit – toată lumea îi zicea Bud – care plecase din New York cu opt ani în urmă începuse să-mi trimită e-mailuri. Plecase în Cambodgia ca să lucreze pentru un ONG, apăra drepturile muncitorilor, care clar aveau nevoie să fie apărate, şi acolo, și aici. Ne despărțiserăm urât, însă ne aminteam mereu, fiecare, de ziua de naștere a celuilalt, o dovadă de maturitate. La ultima mea aniversare, îmi scrisese: *Să ne dăm mâinile peste ape, să ne dăm mâinile peste cer*, versuri dintr-un cântec popular în gimnaziu. Odată ce-a început să-mi scrie Bud, fredonam mereu cântecelul în gând. Și, în sfârșit, după atâta amar de vreme, Nadia părea să fi depășit o perioadă dificilă – lăsase în urmă obiceiul de-a-și plânge de milă și de-a se da bătută, crizele de furie și accesele de disperare, nebunii din astea. Era iarăși la școală, urma cursuri de design pe calculator la FIT, despre care-i plăcea să vorbească; era recuperată. În sinea mea mă simţeam mândră, de parcă aș fi avut dreptate în tot ce zisesem de la bun început.

Măcar aşa îmi era mai ușor să fiu drăguță cu Saul când se plângea la nesfârșit de aceleași lucruri.

— Mi-e greață tot timpul, a zis el. Nu mai suport. Nu pot nici măcar să borăsc. Nu pot să fac nimic.

— Nu poți să citești? am zis.

Era bibliotecar, ce Dumnezeu. Cititor escapist autentic. Încântat de descoperiri, entuziasmat de cunoştinţele ascunse prin cotloane.

— Vrei niște audiobookuri? Poți să asculți în timp ce ți-e greață.

— Lasă, a zis el. Nu pricepi.

Purtam discuţia în dormitorul din apartamentul lui și-al lui Kirk. El stătea în capul oaselor în pat, înfășurat într-o pătură. Se răsese în cap și nu-l prindea deloc. Noptiera era vraiște, plină de flacoane cu medicamente și ciorapi vechi. Poate voia să fumeze ceva?

— Nu ajută, a zis el. De ce zice lumea că ajută?

Kirk era în sufragerie, butona la mobil. I-a strigat lui Saul:

— Vezi c-a mai rămas în frigider niște smoothie din ăla de mango. Se înghite ușor. Nu crezi că ți-ar plăcea?

— De ce crezi că mi-ar plăcea ceva? a zis Saul.

— De prost ce sunt, a zis Kirk.

Între timp, în toiul acestor întâmplări, Bud, vechiul iubit, hotărâse că era vremea să vorbim pe Skype – de la Phnom Penh la New York. Să ne dăm mâinile peste ape.

— Rachel, a zis el când am apărut fiecare pe ecranul celuilalt.

Mereu mi-a plăcut mult vocea lui. Era Bud! Avea părut mai scurt, mai cărunt (și-al meu la fel, dar vopsit). Oare mereu îi atârnase un pic pielea sub bărbie?

— Nu-i ciudat să ne dăm întâlnire așa, online? a zis.

Ah, ne däduserăm întâlnire? Vedeam camera din spatele lui, o perdea de mărgele în fața unui dressing, o fereastră deschisă, iar afară frunze de palmieri, mari și verzi.

— E caniculă acolo acum? am zis. Aici ninge.

— Sunt treizeci și ceva. Ți-ar plăcea. Îți place vara.

Fusesem în anumite zone din Asia de Sud-Est când eram tânără și neliniștită – Thailanda și Malaezia –, dar nimeni, nici măcar călătorii de cursă lungă, nu se ducea pe-atunci în Cambodgia, o țară rămasă în haos după război.

— Încă-i haos, a zis el.

— Și aici e haos, am zis. Deja îi spusesem cele mai proaste glume cu Trump. Bogații devin tot mai bogați. Știi *tu*.

— Ceea ce mă uimește pe mine, în domeniul meu, a zis el, e puterea oamenilor de a merge mai departe.

Avea momente din astea când părea infatuat, însă avea dreptate în ce spunea.

— Îi vezi ieșind din fabricile unde lucrează zece ore pe zi într-o căldură înăbușitoare, cu salarii așa de mici că de-abia au ce mânca, și uneori o fată râde de ce-i spune prietena ei. De-abia se urneşte de oboseală, dar ceva tot o amuză.

Eram curioasă dacă Bud poate glumi cu ei în limba lor, care-o fi fost ea.

— Khmeră, a zis el. Khmera e „cambodgiana“. Dar le ia ceva timp până se prind că glumesc.

Probabil că nu era chiar așa de amuzant cum își imagina.

— Ar trebui să vii în vizită, a zis el. Haide în Phnom Penh.

— Sigur, am zis, de parcă chiar vorbea serios, ceea ce nu credeam că face.

Și ca și cum m-aș fi putut duce oricând, uite-așa.

Eram la muncă, la birou, când m-a sunat fratele meu să-mi dea o veste senzațională.

— Ghici ce-am făcut? a zis. Am mâncat un bol imens de înghețată cu fulgi de mentă. Două cupe și jumătate. Mă simt mai bine.

— Rece ca gheața? E-n regulă?

— S-a dus ca unsă. Puteam să mai mănânc.

Am râs.

— Ți-a fost foame.

— Poate că înțepăturile alea funcționează. Poate că mă fac bine. Mă simt mai bine.

— Zău?

— Și nici nu mai obosesc așa tare când merg de acolo-colo. Am vrut doar să-ți spun.

— Ce mă bucur!

— Două cupe și jumătate. Puteam să mai mănânc.

Nu-mi venea să cred – eram prea fericită ca să stau locului, așa că mă plimbam prin cameră cu telefonul. Poate că avea mai multe zile decât ne închipuiam. Nu îi mersese bine la început, dar poate că acum era pe calea cea bună. Tot ce se putea.

Mai târziu seara, Nadia a zis:

— Păi, așa *se presupunea*, c-o să aibă efect. Doar de-asta a făcut-o.

— *Se presupune* de obicei nu face nici cât un căcat în ploaie, am zis, iar apoi mi-a părut rău că îi vorbisem așa cuiva atât de tânăr.

— Dacă se simte mai bine, mi-a zis prietena mea de la serviciu, Amy, atunci poți să tragi o fugă până-n Cambodgia. Să te bucuri de sexul cu ex-ul, să vezi Angkor Wat.

— E prea departe. Tu știi ce departe e? Douăzeci de ore cu avionul. Pe puțin.

— Bănuiesc c-ai căutat pe internet, a zis ea.

Și nici biletul de avion nu era chiar moca. Sau poate Bud credea c-o să-l achite el? Nu ajunseserăm deloc la întrebarea asta.

— Toată lumea pleacă de lângă fratele meu, am zis. Nu trebuie să le urmez și eu exemplul.

— Deci am găsit apartamentul ăsta mic și drăguț, a zis fratele meu. Mic, dar nu-i un lucru rău. Destul de luminos.

— Ai căutat? N-am știut că-ți cauți.

Eram îngrijorată că poate îmi scăpaseră și alte lucruri.

— Păi, mi-a picat în brațe, a zis el.

— Și ți-l permiți? Sigur?

Era poziționat deasupra unei uzine de tratare a apei? Pe lângă Nevada?

— E în blocul nostru, a zis Saul. Vecinul nostru are o garsonieră pe care vrea s-o subînchirieze.

Era doar cu trei etaje mai jos.

— Tipul ăsta vrea ditamai garanția, a zis Saul. Așa se face acum. Două luni, de siguranță, o lună în avans. Nu știu unde-și închipuie c-aș fugi. Kirk îmi împrumută banii.

Îi împrumuta pe naiba. Iubitul fratelui meu îl plătea să se care. O să se salute în lift pentru tot restul vieții. Și toată lumea se prefăcea fericită.

— Abia aștept să am casa mea, a zis Saul. De ani buni n-am mai avut așa ceva.

— Ai vrut să fii singur?

— Nu, a zis el. Dar e-n regulă.

Nadia credea că şedinţele ei de meditație aduseseră această îmbunătățire în viața lui Saul, concentrarea din toate puterile pe cuvintele alea. Ceva îl ajutase, în ciuda tuturor aşteptărilor.

— Am făcut mai multe decât știi tu. Şi nu doar cu voce tare, a zis ea. Nu râde.

— Nu râd.

— Păi, ce alt motiv ar mai putea fi? Nu-i niciunul.

N-aveam de gând să-i ofer nicio explicație științifică. Părea atât de fericită. Încă era o fată stângace, iar fericirea îi făcea chipul mai rotund și mai încrezător.

— Saul mi-a mulțumit, a zis ea. A zis c-am fost extraordinară.

Acum, că îi mergea mai bine, și fratele meu revenea la sentimente mai bune. Oamenii bolnavi au niște dispoziții de tot rahatul.

— Vrea să-i creez un model de perdele pentru ferestrele noii locuințe, a zis Nadia. Chiar pot.

Oare Saul avea de gând să se întoarcă la muncă? Făcuse mereu naveta pe o distanţă absurdă, din Inwood, aflat tocmai în capătul de nord al Manhattanului, tocmai până în sud, în Brooklyn, o oră și un sfert, dar spunea că-i place să citească în metrou. Avea un salariu cu nimic impresionant, o asigurare decentă (o verificasem) și o pensie nu tocmai rea. Voia să fie iar la bibliotecă?

Nu spunea. Nu i-a plăcut nici măcar când l-am întrebat noi. Când era mic, îi plăcea să te anunțe: „Treaba mea, n-ai decât să afli și singură“ și părea că asta îi vine să spună şi acum.

— Vorbim mai târziu, a bâiguit.

Mie, mie mi-a zis asta.

Potrivit mamei, lumea îl credea pe Saul mai puțin încăpățânat decât era în realitate. Eu m-am înțeles mai bine decât el cu mama, și aveam și eu probleme. Ne-am pierdut ambii părinți la un interval de câteva luni, acum un deceniu. Kirk se purtase foarte bine în toată perioada aia. Pe atunci încă-mi plăcea de Kirk.

Toţi l-am ajutat pe Saul să se mute. Nadia a găsit pe cineva la școală care să-i croiască perdelele – de-un crem cu tentă verzuie,

foarte drăguțe, cu fâşii cenușii-fumurii în centru. Eu i-am făcut curăţenie lună şi i-am cumpărat un cuptor cu microunde. Își lua din apartamentul vechi o canapea și o bibliotecă, pe care Kirk și noul iubit le-au încărcat în lift, laolaltă cu cutiile cu hainele lui Saul. Ethan, iubitul, a zis:

— Ce lumină bună! când a intrat în cameră, cocoșat sub greutatea canapelei.

Arăta altfel în blugi și tricou, un pic mai îndesat.

— Ador lumina, a zis fratele meu. E răsăritul unei noi zile.

Stătea într-un colț în timp ce noi toți munceam:

— Știți, chiar nu-mi trebuie o locuinţă mai mare, a zis.

Noul iubit a părut de-a dreptul ruşinat.

— Canapeaua arată super aici, a zis Kirk.

Mă îngrijora această obediență a lui Saul, această adaptare nonșalantă la noua lui situație. Era sinceră? Era admirabilă? Eu însămi, de-a lungul vieții, mă mândrisem că rămân în relații bune cu foștii, însă dusesem ceva bătălii crâncene pe traseu. Nick, tatăl Nadiei, se înfuriase așa de tare din cauza unui lucru pe care l-am spus odată despre personalitatea lui, încât amenințase că o răpește pe Nadia și-o ia înapoi la el. Că vine noaptea să mi-o fure. Nu vorbea serios – așa credea și Nadia –, dar era furios foc; cum se zice, vedea roșu în fața ochilor. Și Saul ce vedea acum? Toată vorbăria aia despre lumină. Mă întrebam dacă vede o strălucire estompată, dacă are o viziune a lungilor zile scăldate în raze blânde, valuri de lumină revărsându-se în aerul dimprejur. Binecuvântând și înălbind lunile petrecute în camera aia, câte or mai fi. Tot vorbea atâta despre lumină. El știa mai multe ca noi.

Iar uneori redevenea pe nesimţite cel de dinainte, nemulțumitul. Era o primăvară foarte rece și ploioasă în New York, și de câte ori încercam să-l scot la vreo masă, de orice fel – brunch sau o cină sau orice, el zicea:

— Cine vrea să iasă când e *așa*?

Chiar și când vremea era perfect în regulă, îl irita să iasă din casă. Deranjul, disconfortul. Și mâncarea? Oare știam ce grasă e mâncarea în toate restaurantele cu brunch? Aveam idee de la ce feluri de mâncare trebuia să se abţină?

Noul iubit al lui Kirk nu se mutase sus – se părea că are propriul lui apartament excelent pe o stradă mărginită de copaci la capătul lui West Village. S-a întâmplat să mă întâlnesc cu Kirk în lift și nu părea deloc încântat, dar cine știe ce însemna asta?

— Hai salut, i-am zis.

Iar el a bâiguit:

— Ah, bună.

Nu că te-ai fi așteptat să sară-n sus de bucurie când mă vede.

Deci ce făcea Saul toată ziua? Căuta tot felul de chestii pe calculator, adora discounturile la cărți de la anticari și știa care prețuri erau în creștere, făcea maratoane de seriale, recitea ceva Dickens, făcea un pic de meditație. Păstra casa ordonată și relativ curată, dovadă că era atașat de ea. Și îl mai vizita cineva în afară de mine?

— Vin prietenii. Și colegii de muncă. Și știi cine vine mult? a zis el. Kirk.

Am chicotit amar.

— Te ajută?

— Aduce de mâncare. Alaltăieri am mâncat căpșuni. Zice că-i e dor de mine.

Mă săturasem ca dracu' de căcaturile alea de toane ale lui Kirk căcat-cu-moț.

— Și tu ce-i zici?

— Îi zic că trebuie să se obișnuiască să fie singur.

Ce calm alegea fratele meu să fie. Speram că asta îl deranja pe Kirk.

Cât despre Saul, nu se grăbea să revină la muncă, nu? Nu, nu se întorcea. Cum de mă gândisem că s-ar putea întoarce?

— Ai fost vreodată în Cambodgia? l-am întrebat pe Saul. Sau doar în Thailanda?

Făceam ceai în bucătăria lui, singurul lucru pe care mă lăsa să i-l fac. Era o bucătărie frumoasă, cu faianță albastră pe pereți.

— Doar în Thailanda. Înainte să-l cunosc pe Kirk. Ne-am dus până sus, în nord-est, o zonă nu prea turistică pe-atunci. Ai fost vreodată în regiunea aia?

— Nu, n-am fost.

— Minunați oameni, a zis Saul. Săraci lipiți. Ca turist, mă

simțeam ca un nesimţit, zornăindu-mi mărunțișul pe acolo. Meritau ceva mai bun.

— Libertatea de a nu suferi de lipsuri materiale, am zis. Asta era una dintre cele patru libertăți din discursul lui FDR[1]. Nimeni nu se mai gândește acum la asta ca la un drept al omului.

— Deci vrei să te duci în Cambodgia? a zis Saul. Asta-i ceva nou.

— Îl mai știi pe Bud, tipul ăla cu care ieșeam cândva? Locuiește acolo.

— Cred că nu s-a purtat foarte frumos cu tine, a zis Saul. Din câte-mi amintesc.

— Atunci a fost atunci, acum e acum, am zis.

— Să ții minte c-ai spus asta, a zis Saul.

— Deci, cum se hotărau oamenii cu cine să se căsătorească pe vremuri, când nici măcar nu se culcau unii cu alții? a întrebat Nadia. Cum înțelegeau în ce se bagă?

— Nu mă-ntreba pe mine, am spus. N-am făcut parte din sistemul ăsta. Dar nu te poți orienta doar în funcție de sex, știi. Trebuie să-ți explic eu asta?

— Nu trebuie chiar deloc, a zis Nadia dându-și ochii peste cap. Dar cum reuşesc oamenii să se înţeleagă în chestii enorm de importante gen, ce sunt dispuşi să suporte?

Știam că nu-i vorba despre viața ei amoroasă (lipsită de evenimente), ci despre a prietenei ei, Kit, hotărâtă să se mărite cu un om ale cărui merite Nadia nu reuşea să le vadă. Cum să-și susțină prietena, dar fără să o mintă prea mult: asta era problema.

— Minte-o, am zis.

Nu eram părintele ei; puteam să vorbesc cu ea în felul ăsta.

— Ei i se pare deștept tipul și, de fapt, e prost ca noaptea. Mă deprimă ce fac oamenii.

— Nu știi cum o să iasă până la urmă. Nimeni nu poate ști.

— Ei i se pare c-a câștigat lozul cel mare, a zis Nadia. Îi pare rău de noi, restul.

— Așa-s oamenii, am zis. Și eu eram așa.

Saul mi-a zis că se gândea mai mult la situaţia lui financiară în

ultima vreme. Făcuse o listă cu cât cheltuia pe chirie, cât pe mâncare și întreţinere, ce venit are, ce-i mai rămânea pe deasupra. Puțin.

— Beneficiez de anumite avantaje, a zis el. Nu-s sărman. Sper că știi asta.

Și, apropo, își făcuse un testament, era în bibliotecă, lângă albumul mare cu desene de Audubon, dacă mă interesa.

Eu credeam că testamentul era gata de mult.

— Păi, nu. Și-ăsta e și bun. Am pus pe cineva, un avocat, să se asigure că-i totul în regulă.

— Ai găsit un avocat fără să ieși măcar din apartament?

Ethan era avocat.

— Nu e specializat pe probleme de succesiune, a zis Saul, dar știam că poate să mă ajute cu formulare pentru un act simplu. A fost ușor, datorită lui. I-am spus pur și simplu ce vreau. Floare la ureche.

— Ce drăguț.

— Să nu uiți. Lângă cartea lui Audubon. Acolo ascund eu chestiile esențiale.

Eram cu ochii în lacrimi când a venit Nadia acasă.

— Saul a decis să purtăm o mică discuție despre *testamentul* lui, am zis. În ce roman de secol nouăşpe trăim?

— Sper că nu-i lasă toți banii lui Kirk sau ceva, a zis ea, după ce m-am calmat și a turnat un pic de vin pentru amândouă.

Speram în taină că Saul îi lăsa Nadiei ce avea de lăsat, cum, legal, nu avea nicio relaţie cu niciunul dintre noi.

— Oricum nu-i bogat, a zis ea.

— Nu contează, am zis eu.

Asta era treaba cu banii, nu-i așa? Cât de mult contau. Pe vremuri mă certam cu Bud pe tema asta, demult, când ne plăcea să dezbatem care dintre prietenii noștri o ducea bine. Eu susţineam mereu că veniturile mari îi acresc pe oameni și-i fac zgârciți și anxioși.

— Cred că mai bine nu te duci în Cambodgia, a zis Nadia.

— Cine-a zis că mă duc?

— Știi că-i arestează pe muncitorii din fabrici dacă încearcă să facă grevă? E foarte nedrept.

— Nu mă duc nicăieri prea curând, am zis.

Voiam să sar în pat cu Bud – era adevărat, nu conta cât de bătrâni eram –, dar asta n-avea nimic de-a face cu subiectul care mă preocupa în clipa aia, și anume fratele meu.

— Vorbești de Bud mai mult ca înainte, a zis Nadia.

— Saul îl cunoaște. Nu prea-l are la inimă.

— Scuză-mă, dar Saul nu s-a dovedit aşa un expert în materie. Eu n-aș asculta părerile lui despre iubiți, dacă aș avea vreunul.

— Și de cine-ai asculta?

— Nu de tine, a zis ea.

Ce-mi plăcea în discuția asta era optimismul ei. Avea douăzeci și trei de ani și n-ar fi repetat niciodată greșelile pe care le făcuserăm noi.

Ethan l-a însoțit pe Saul la una dintre vizitele la doctor, pe principiul că era bine întotdeauna să mai ai pe cineva care să fie atent și să-și ia notiţe. În ce lume trăiam, dacă nu puteai să-ţi asculţi doctorul fără un avocat de faţă?

— A pus niște întrebări bune, a zis fratele meu. A fost o discuție plăcută. Dar nu cred că mă mai duc.

Cât de bune puteau să fi fost întrebările alea? După părerea mea, Ethan nu fusese de niciun ajutor.

— Cum poți pur și simplu să nu te mai duci? am zis.

— Răspunsul e chiar în întrebarea ta, a zis el.

Credeam în libertate – era dreptul fratelui meu să nu se ducă nicăieri – și n-aș fi făcut deloc bine dacă aș fi fost autoritară sau aș fi implorat sau aș fi depus muncă de convingere. Se pare că doctorul nu îi mai oferea nimic din ce voia el. Saul mergea la mai mulți doctori, toţi făcând front comun când venea vorba de propuneri deloc atrăgătoare.

— O să fie foarte relaxant, a zis fratele meu. Să stau acasă.

Care casă? Noua locuință avea o bucătărie bună (într-adevăr, mai bună decât cea dinainte), iar eu credeam că dacă-l convingem să mănânce, ar avea mai multe zile de trăit. Moștenisem convingerea de la mama noastră, care se indigna mereu dacă nu terminam ce-aveam în farfurie – „Oamenii din alte părți ale lumii s-ar bucura tare mult să mănânce ce lași tu

acolo“. Ne-am născut prea târziu ca să auzim de armenii muritori de foame, dar ne pomenea de oamenii din China (să fi fost vorba de foametea din regimul lui Mao?), iar adulții ne spuneau mereu că e periculos să nu fii recunoscător că ai ce mânca. Oare părinții din locuri precum Cambodgia le zic asta copiilor lor acum? Sau copiii ăia au mâncat dintotdeauna?

Saul mânca câte ceva – puteam să fac o supă cremă de porumb foarte bună, care nu-i displăcea, și ouă ochiuri ca în Orientul Mijlociu, cu mentă, oregano și ceapă verde. Uneori, mânca Pad Thai de la un restaurant din zonă. În zilele bune, putea fi momit cu înghețată de anumite arome. Mânca încet, ca un copil neastâmpărat de cinci ani.

Nadia venea cu mine în weekend ca să facem curat prin casă. Aduceam aspiratorul de la Kirk; în lift, Nadia îşi trecea furtunul peste umeri, ca pe-un boa. Chiar și cu toate cocoloașele alea de praf pe care le adunam de sub mobilă, garsoniera era atât de mică, încât treaba nu dura mult, iar Saul se apuca să spună câte-o glumă.

— Știți de ce nu aspiră un budist prin colțurile camerei?

— Eu o știu pe-asta, a zis Nadia.

Eu n-o știam.

— Pentru că, a zis fratele meu, nu are niciun atașament.[2]

— O, Doamne, uite la ea că râde, a zis Nadia.

— Cred c-a inhalat lac de parchet, a zis Saul.

Ce însemna asta, niciun atașament? Saul îmi spunea că înseamnă: *Nu-ți face griji, nu va dura, nimic nu durează*. Și spunea că toate astea erau mai reconfortante decât păreau.

— Nu pleca în Cambodgia, mi-a zis Nadia la cină, în seara aia.

Credeam că-i explicasem deja limpede că nu mă sui în niciun avion.

— Cum pot să fac față la chestiile prin care trece Saul când nu ești tu aici? Sunt tânără, știi.

Bud încetase să mă mai invite la Phnom Penh, în lipsa unui răspuns entuziast din partea mea. Poate găsise pe altcineva. ONG-urile erau pline de femei inteligente și singure. Încă mai vorbeam pe Skype. Mă pieptănam, mă dădeam cu ruj; aveam emoţii înainte să mă sune. Imaginea fiecăruia dintre noi pâlpâia pe

ecranul celuilalt. Și asta era tot.

— L-am întrebat pe Saul, a zis Nadia, unde-ar vrea să meargă dacă i-aș putea îndeplini dorința, știi, cum face fundația aia care le îndeplinește copiilor o dorință. I-am zis că ar trebui să meargă în Jamaica. Acolo se duce Kit, în luna aia a ei de miere ridicolă. L-aș duce eu. Nu-i așa departe.

— Și el ce-a zis?

— A zis că-i place bine-mersi unde este.

Am pufnit.

În general adulții nu-și duc la îndeplinire cele mai fierbinți dorințe înainte să moară, în ciuda tuturor filmelor cu intrigi din astea. Le vin alte idei până atunci. Pe cele vechi le lasă în urmă.

Nadia a început să poarte o panglică verde la gât, în cinstea lui Saul (îi stătea bine, ei totul îi stătea bine). Ca vrajă, n-a funcționat. Saul a avut o săptămână foarte proastă; zicea că începe să-şi simtă oasele de la brațe și picioare ca niște tuneluri ale durerii. Șobolanii îi săpau tuneluri în oase toată noaptea. L-am bătut la cap pe doctor, prin telefon, până când i-a prescris mai multe analgezice. Poate că nu suficiente – rețetele erau sărăcăcioase, din cauza crizei opioidelor –, dar binevenite acum.

— Sunt pe felie, sunt spart, sunt pa, a zis Saul. Sunt multe de zis despre asta.

Când eram mici, încă se mai vorbea despre droguri ca sursă de iluminare. Când aveam douăzeci și ceva de ani, în Thailanda, se găsea orice de cumpărat (sau prietenul meu de pe-atunci găsea), și zăceam pe-acolo muci de drogaţi, neştiind nici noi ce luaserăm. Așteptam clipele de-o bizară luciditate, care uneori apăreau. Hașiș opiat, oare se mai fuma așa ceva? Cine-a inventat combinația aia?

— Îți mai amintești ceva? a zis Saul.

— Mi-l amintesc pe prietenul meu, am zis. Doar că am uitat cum îl cheamă.

Saul a râs. Încă putea să râdă.

— Sora Susie, a zis.

După ce tânjeam?

— Te simți descurajată din cauza lui Trump? m-a întrebat pe

ecran Bud, din Phnom Penh.

Da, dar nu-mi aminteam să mă fi gândit la asta de curând. Cu toții sufeream la diferite niveluri, nu-i așa, aveam o întreagă ierarhie.

— În ONG-uri, a zis Bud, lucrătorii sociali care văd tot ce-i mai rău ies mereu în oraș ca să se înveselească prostește. Ca britanicii ăia de la Oxfam care angajau prostituate.

El mă înveselea foarte igienic.

— Tu ce faci în Phnom Penh? am zis.

A surâs un pic.

— Păi, nu prea-i mare lucru de făcut. De fapt este, dar nu fac eu. E un bar care-mi place. Fetele mă știu, nu mă deranjează.

M-am bucurat că nu era deranjat.

— Ți-ar plăcea fluviul, avem trei fluvii. Și templele.

— Ce fac cambodgienii ca să aibă noroc?

Mă gândeam la Nadia și la panglica ei.

— Unii oameni își fac tatuaje cu rol protector. Angelina Jolie și-a făcut un tatuaj cambodgian.

Cât de departe era. Ce însemna să ai o idilă care nu urma să se materializeze niciodată? Nu mi se mai părea așa rău. De fapt, avea anumite avantaje față de contactul în persoană. Și era la fel de reală ca formele tatuajului Angelinei Jolie (pe care-l văzusem pe net), cu binecuvântările lui protectoare scrise în pali. Bud devenise o dorință de-a mea, care nu-mi crea nicio dificultate.

Kirk era supărat. Mi-am dat seama după cum arăta, ciufulit și încruntat, când m-am întâlnit cu el la tomberoanele de reciclat din subsolul blocului. Aruncam o pungă cu doze goale de ghimbirată. Era singurul lucru care-i mai plăcea lui Saul acum, că se-ntorsese la faza în care totu-i displăcea. Dozele au zăngănit când le-am aruncat.

— Nu se simte deloc bine, nu? a zis Kirk. Nu știam cum o să fie.

— Bănuiesc că nu știai, am zis.

— Hai nu fi aşa pornită, a zis Kirk.

Acum voia să-mi mai și placă de el? L-aș fi împins în tomberoanele de reciclat, dac-aș fi fost altfel de om.

— Ce-i cu tine? am zis.

Păream să fim legați pe veci; așa și?

— Ți-a spus? a zis Kirk. L-am rugat să se mute înapoi.

Am tras aer în piept, cu un șuierat de uimire. Tocmai mă gândeam să găsesc pe cineva care să vină câteva ore pe zi să ajute, atât cât putea acoperi asigurarea lui. Cineva bun. Nu mai era nevoie acum? Nu mai era treaba mea?

— M-a refuzat, a zis Kirk.

— Futu-i, am zis.

Bineînțeles, eram mândră de fratele meu (noi nu îngenunchem) și chiar surprinsă. Kirk fusese și mai surprins.

— Aş putea să ajut. Suntem prieteni! Nu-i pasă, a zis Kirk. Insistă că e mai fericit fără mine.

Kirk părea distrus de noutatea asta. Probabil de fapt nici nu era adevărat ce-mi spusese, deși poate totuşi era. Cine știe ce-și dorea de fapt fratele meu? Acum se purta de parcă ar fi trăit într-o împărăție unde se vorbea o limbă pe care i-ar fi fost mult prea greu să ne-o traducă și nouă.

Kirk se uita lung la mine, așteptând ceva ce spera că-i pot oferi eu.

— Toată lumea îl crede tare blajin, dar e cel mai încăpățânat om de pe planetă, am zis. Nu înseamnă nu.

— Poate c-o să se răzgândească, a zis Kirk.

Iubeam încăpățânarea fratelui meu. Nu trebuia să mai alerge de colo-colo, nu-i așa, să gonească pentru a obține ceea ce considera că trebuie să aibă. Îi era bine unde era. Bineînțeles, îl invidiam pentru libertatea lui, cine n-ar fi făcut-o?

Cu doar câteva zile în urmă, făcusem o mică criză după ce-mi pierdusem cerceii preferați; îi primisem în dar de la tatăl Nadiei, pe care nici măcar nu-l plăceam, însă îi aveam de ani de zile și-mi stăteau bine.

— De ce te agăți? a zis Saul. I-ai avut și-acum au dispărut.

Mostra asta de filosofie a reușit să mă oprească din văicărit. Saul avea darul ăsta – putea să rostească o tautologie astfel încât să pară minunat de simplă și de corectă.

— Adio și n-am cuvinte, le-am zis cerceilor mei.

Saul vorbea dintr-un punct mai îndepărtat, de unde lucrurile se vedeau mai bine, vorbea în cunoștință de cauză.

Nu c-ar fi urmat mereu calea asta. Uneori mai făcea și el câte-o

criză, arătându-se foarte iritat că îi cheltuiam dolarii pe mâncare la pachet exagerat de scumpă sau pe detergent organic – „Nu mă dau banii afară din casă". Pentru niște mărunțiș amărât. Se temea că i se termină resursele. E o metaforă aici.

— Cine-ar fi crezut c-o să ajungă un calic? a zis Kirk.

Cât de puțin îl înțelegea Kirk; în ce hal o dăduse Kirk în bară. Pusese mâna pe tot ce râvnea. Kirk, neghiobul care acum se căia și care visa ca fratele meu cap limpede să se răzgândească.

Ceea ce el a și făcut. Peste cinci săptămâni, Kirk m-a sunat ca să-mi dea vestea.

— Gata, l-am instalat.

Când mi-a zis, Saul era deja în vechiul lui dormitor, uitându-se la televizor dintr-un pat de spital proaspăt închiriat. Kirk a închiriat un pat din banii lui? Cine-ar fi crezut că vrea să fie îngrijitor?

— Stau foarte confortabil, a zis Saul. Am perna asta de tip nou sub gât. Ethan mi-a luat-o.

— Ţi-au adus sus toate lucrurile? Spune-mi ce ai nevoie.

— Cred că am cam tot ce-mi trebuie.

Cel care părea foarte, foarte fericit era Kirk.

— Deja arată mai bine. Chiar arată. Îți dai seama din prima c-a fost o mișcare bună. Nu credeam c-o să accepte. Am renunțat, habar n-aveam c-o să se întâmple până la urmă. Și-am rezolvat totul așa repede! Am reușit.

Vorbea plin de entuziasm tineresc; turuia.

În seara aia, când am trecut să-l văd pe Saul în noua lui locuință veche, Kirk radia de încântare în prag.

— Ethan a pregătit o micuță cină fantastică, un fel de tocană de midii. Și Saul a înfulecat-o. Ei, nu chiar pe toată, dar a mâncat. I-a plăcut.

— Am mâncat așa ceva în Islanda, a zis Ethan. Am fost acolo cu mama anul trecut.

Ethan avea o mamă? Nu mi-l imaginasem niciodată în altă parte decât în camerele de aici.

— E minunat, a zis Ethan despre Islanda. Scump, dar merită.

Ce-i păsa că e „scump" unui avocat cu ditamai salariul?

— Ethan știe să gătească, eu știu să gătesc, a zis Kirk. O să mai

încercăm şi alte feluri de mâncare.

— Acum avem o găleată întreagă de cochilii de scoici, a zis fratele meu.

Fratele meu, cu fața lui suptă, cu coatele preschimbate în două măciulii osoase.

— Ethan e bun la bucătărie, a zis Kirk.

— Pot să fac câte ceva, din când în când, a zis Ethan. Dar știi că lucrez până târziu.

— Eu nu pot să mănânc târziu, a zis Saul. Să nu vă așteptați să stau treaz. Obosesc.

— A mâncat și înghețată, a trebuit să-mi raporteze Kirk.

Dincolo de această relatare a priceperii lui ca bucătar, Ethan a plecat la scurt timp după sosirea mea. S-a auzit cum discută în șoaptă la ușă cu Kirk și dus a fost.

— Hei, a zis fratele meu când Kirk a revenit în cameră. Nu trebuie să spăl eu vasele acum, nu?

Kirk a reacționat de parcă ar fi fost cel mai amuzant lucru pe care l-a auzit vreodată.

— Le aruncăm pur și simplu după ce se murdăresc, a zis.

Și chiar am râs și eu?

La scurt timp după aceea, l-am condus amândoi pe fratele meu în vechea lui cameră. Saul mi-a arătat cum se coboară patul, ca să te sui în el mai ușor.

— Un miracol al științei, a zis. Cred că costă o avere.

— Prinț nobil, noapte bună[3], a zis Kirk.

La ieșire, am văzut din hol că în studioul digital al lui Kirk, de obicei impecabil, era vraiște, grămezi de haine erau împrăştiate peste tot. Devenise camera unde dormea el. (Singur, se pare. Fără Ethan deocamdată.)

— E înnebunit după patul ăla, a zis Kirk. Ai văzut? Chiar e.

Atunci când lumina soarelui – pe care fratele meu o iubise cândva – a început să-l deranjeze la ochi, chiar și-n apartamentul ăsta întunecos, Ethan i-a montat draperii în jurul patului. A pus pe cineva să-i construiască niște stâlpi în cele patru colțuri ale patului, iar apoi a atârnat draperiile elegante ale Nadiei – au devenit perdele de pat, ca acelea pe care le avea Scrooge când s-a speriat de fantome.

Nadiei i se părea că perdelele arată bine și-așa, verde-pal pe margini și cenușiu-fumuriu în partea de sus și de jos. Nu se dădea în vânt după Kirk („De ce trebuie să-mi placă de el?“), dar a făcut un efort când am dus-o în vizită. Stăteam cu toții în sufragerie, iar Ethan ne-a adus ceai și o farfurie cu bezele pastelate de la o cofetărie, o delicatesă ușoară pentru Saul.

— Ce drăguțe sunt, a zis Nadia.

— Ceaiul pare prea tare, a zis Kirk. Pentru Saul trebuie mai slab. Poți să aduci apa fierbinte?

— Nu te pricepi la ceai, a zis Ethan, dar s-a întors cu ceainicul cât ai clipi. Gustă-l, i-a zis fratelui meu.

— E tocmai bun, a zis Saul.

— Ești sigur?

De câte atenții se bucura Saul, câtă solicitudine afectuoasă. Îl vedeam cum savurează fiecare clipă.

Ciugulea și sorbea, regele mesei. Între două înghițituri, a zis:

— Ne-am uitat la televizor la o chestie absolut haioasă.

— Ne-a plăcut la nebunie, a zis Ethan.

— Nu m-am putut opri din râs la un moment dat, a zis Kirk.

Nadia a prins toate detaliile (un număr de-al lui Tig Notaro), iar fratele meu i-a imitat stilul sec. Kirk a râs în hohote privindu-l.

— Ți-ai ratat vocația, trebuia să faci stand-up, a zis el.

— A optat pentru bănetul gros care se câștigă din biblioteconomie, a zis Ethan.

Saul n-a rezistat și a povestit cum a răsturnat odată un întreg cărucior cu cărți pe un administrator de la bibliotecă, o poveste pe care-o mai auzisem de multe ori. La fel și Kirk. Fratele meu a zis-o bine de data asta. Nadia a râs de stupefacția tâmpă a administratorului prăbușit, de scuzele aiurite ale lui Saul, dar cel căruia i-a plăcut cel mai mult povestea a fost Kirk. Se uita ţintă la fratele meu și dădea din cap; aplauda și striga. Rareori îl mai văzusem așa fericit.

Cât despre Saul, el avea figura aia mucalită pe care-o au oamenii când spun o glumă care prinde. Ce încântat era fratele meu, se vedea pe fața aia trasă a lui.

Când am plecat, Nadia mi-a șoptit în lift:

— Deci presupun că-i e bine aici.

Încă avea fața trandafirie de la râs, dar glasul îi era acum stins. Întreaga treabă îi dăduse peste cap ideile despre natura iubirii. Și nici eu nu spuneam o vorbă. Ce știam eu? Mă gândeam că lucrul acesta va deveni o parte esențială din memoria ei, pentru cine știe cât timp, și că tot ce tocmai văzuse îi va rămâne în amintire. Cum erau ei trei, pur și simplu – asta voiam să-și amintească.

1. Președintele SUA Franklin D. Roosevelt în discursul său, „Cele patru libertăți“, susținut pe 6 ianuarie 1941, a propus patru libertăți fundamentale de care ar trebui să se bucure oamenii din întreaga lume: libertatea de exprimare, libertatea de religie, libertatea de a nu suferi de lipsuri materiale, libertatea de a nu trăi cu frică.
2. Joc de cuvinte în jurul lui *attachments*, însemnând evitarea atașamentului față de lucruri și idei practicată de budiști, dar și accesoriile aspiratorului care se atașează în capătul tubului, cum ar fi peria specială pentru colțuri.
3. Cuvinte pe care le rosteşte Horaţio, în finalul lui *Hamlet*. În: William Shakespeare, *Hamlet, Prinţ al Danemarcei*, traducere de Leon Leviţchi şi Dan Duţescu, Editura Univers, Bucureşti, 1986, p. 432.

5

Bud

Tata, care era bine intenționat în unele privințe și-n altele nu, a murit la șaptezeci de ani, nu chiar așa de bătrân. Locuise în casa noastră din New Jersey, înconjurat de îngrijitori, iar pe fereastra din față avea un abțibild pe care scria *Afară cu SUA din ONU*. Fusese cândva membru în John Birch Society, grup de extremă dreapta, și poate că rămăsese mereu (nu țineam legătura prea strâns). În anii cât am stat împreună, când încă se derula Războiul Rece, tata se mândrea că nu s-a lăsat niciodată fraierit de comploturile perfide ale acelora care încercau să transforme SUA într-un iad socialist, o mândrie care se baza pe un simţ al necesităţii imediate. În fiecare zi când se trezea, avea ceva important de realizat. Abțibildul din fereastră, de fapt, nici nu părea chiar așa de vechi.

Mama era deja căsătorită de mult timp cu altcineva, dar sora și fratele meu locuiau prin zonă. Ce verde și vălurit era peisajul de țară, ce frumoase păreau acele vechi suburbii. Arțarii din fața casei noastre crescuseră și deveniseră niște uriași cu coroane stufoase. Venisem cu avionul de pe alt continent, iar când m-au văzut, frații mei au zis: „Ah, ai sosit!“, de parcă nu crezuseră vocea de la telefon.

Ne adunaserăm pe veranda din față.

Eram bucuros să îi văd. Cecie, sora mea, arăta un pic stafidită, dar deloc rău, iar fratele meu, Dillon, era plinuț, dar numai cât să arate mai prietenos.

— Asta este, a zis Cecie, ceea ce însemna că era cu adevărat foarte tristă.

— Chiar că este, am zis.

Era tatăl meu. Aveam și eu tristețea mea.

— A avut viața pe care și-a dorit-o, a zis fratele meu.

Ajungea; nu trebuia să săpăm mai adânc.

Eram mezinul, iar căsnicia părinților era deja în impas când am apărut eu, așa că tata m-a neglijat un pic, ceea ce a fost un lucru bun. Știam, din câte zicea el la cină, că nişte oameni aparent de treabă puneau la punct o periculoasă Nouă Ordine Mondială. Eu am început clasa întâi în 1961 şi Cortina de Fier era încă trasă. Eram prea timid ca să fiu o pacoste în școala primară, dar trebuie să fi îndrugat și eu părerile alea de destule ori încât oamenii să-și dea seama ce sunt.

Singurul meu prieten era un băiat pe nume Will – eram Will și Bill – ai cărui părinți erau și ei implicați în treaba asta. Eram obsedați de mașini, amândoi, și nu voiam decât să ne jucăm cu toate mașinuțele pe care le aveam, să facem curse, să desemnăm campionii; uneori le puneam nume și le inventam povești. Am trecut printr-o fază în care construiam automodele, dintr-o sută de piese de plastic pe care le lipeam și pictam. Eram niște mici pedanți ai industriei auto; știam multe. Visam să conduc într-o bună zi o mașină din armata secretă care îi împușca pe dușmanii comuniști ascunși ai ţării mele; aveam să-i lichidez și să dispar în trombă.

Înainte de clasa a șaptea, familia lui Will a hotărât să se mute în California. Am zis c-o să ne scriem, dar n-am făcut-o. N-aveam alți prieteni și am rămas deodată singur aşa cum nu mai fusesem niciodată – noaptea mi-era cel mai greu – și atunci m-am apucat de citit. Practic, mi se permiteau doar anumite tipuri de cărți, dar nu era atât de greu să introduc pe furiș lucruri la mine în cameră. De curățenie se ocupa fata în casă, iar gusturile mele literare o lăsau rece. Aveam permis la bibliotecă; ne obligaseră la liceul meu privat să ne facem. Îmi plăceau cărțile polițiste, indiferent de vârsta pentru care erau indicate, și-l adoram pe Dickens, care oricum lor li s-ar fi părut inofensiv.

În clasa a șaptea, o fată drăguță de la ora de engleză pe nume Sally m-a întrebat ce fel de muzică îmi place. Am zis că muzica ușoară. Eram deja bine intrați în anii ’60 și niciunul dintre

părinții mei nu permitea în casă ceea ce numeau ei muzică de junglă. Sally m-a inițiat în muzica Motown – The Temptations, The Supremes, Martha and the Vandellas. Am fost așa de încântat că mă invitase în sufrageria ei, să ascult discurile la combina hi-fi a familiei, încât i-am zis că sună chiar bine. Bineînțeles, unele piese le mai auzisem, revărsându-se la maximum pe geamurile portierelor, din boxele din magazinele cu haine, dar nu prea ascultasem, iar ce auzeam acum era o tristețe vibrantă – *Baby, baby, baby, don't leave me* – și o forță surprinzătoare în tot acel geamăt care o exprima. Familia mea ura orice slăbiciune, dar asta era o formă complet diferită de-a te plânge.

Mama lui Sally, care habar n-avea cine sunt, mă plăcea pentru că eram tuns foarte scurt și ne aducea cola și alune sărate. Știam ce schimbare monumentală era chestia asta pentru mine, să ronțăi gustări, să beau suc cu paiul, bătând ritmul pe genunchi, în casa asta străină, și chiar m-am gândit o clipă că i-aș putea ademeni să adopte perspectiva mea despre lume. Abia vorbeam la vârsta aia, deci cum aș fi putut face eu asta? Sally putea să-mi mai pună o groază de discuri, dacă nu mă grăbeam să plec acasă. Tata zicea, pe-atunci și mai târziu, că femeile sunt pierzania mea.

Nu că s-ar fi întâmplat totul dintr-odată. Deși îmi plăcea mult să stau pe la Sally, deși mă uimea că ea mă plăcea, mă simțeam ca un monstru ciudat când intram pe ușa propriei mele case. Și nici nu puteam ţine această senzație în secret. Le-am spus părinților (care sorbeau cocktailuri în sufragerie înainte de cină) că nu suportam rock-and-rollul ăsta dement și caraghios pe care mi-l pusese Sally. Părinții mei n-au tăiat-o pe loc de pe lista cunoștințelor cu care mă lăsau să mă văd – asta s-a întâmplat mai târziu –, dar tata s-a pornit să vocifereze despre cum elementele decăzute ale societăţii ne duceau cultura de râpă. Mă mai temeam de tata uneori, dar de când mama se certa tot mai rău cu el, mi se mai domolise spaima.

— Nu erau *chiar așa* de proaste cântecele alea, am zis.

Tata a bătut cu palma în măsuța de cafea.

— Ce-i cu tine? a zis el.

Și n-a zis-o pentru ultima oară.

John Birch Society era deja în declin – chiar dacă părinții mei n-ar fi recunoscut în veci – și până și fratele și sora mea mai aveau abateri din când în când. Dar eu am avut cel mai mult de îndurat de la ai mei; îi îngrozeam cel mai tare, și pe bună dreptate. La început n-am vrut decât să fiu ca ei, dar într-o altă formă, un fel de tânăr republican sofisticat și spiritual. Dar ei și pe-ăsta l-ar fi disprețuit. Încercam să nu mă cert, dar adolescenților nu prea le iese asta. Când tata îmi poruncea tunând și fulgerând să mă duc în camera mea, pe loc, în clipa aia, mă duceam. Mormăiam chestii de genul „America colcăie de nedreptăţi", la care mama țipa ca din gură de şarpe și tata chiar mi-a tras un picior odată, tare și dureros, în fluierul piciorului – spre groaza mea, dacă nu se oprea? – şi mă duceam drept în camera mea, unde stăteam până-mi dădeau drumul. Docilitatea asta mi-a trecut pe măsură ce creșteam.

Am fugit pentru prima oară de acasă când aveam cincisprezece ani. Nu eram nici golan, nici descurcăreț din fire și m-am gândit c-o să mă duc să stau cu fratele meu, care era la un colegiu ultraconservator, undeva la nord de Pittsburgh. L-am sunat dintr-o cabină telefonică de la autogară, iar el mi-a zis:

— Trebuie să te-ntorci, Billy băiatule, îmi pare rău.

Sala de așteptare era plină de bănci și m-am așezat pe una, ceea ce-a însemnat că o cerșetoare țăcănită, cu sacoșe după ea, s-a rugat de mine s-o duc cu mașina în Alaska. Când m-am mutat, un tip somnoros și-a pus capul pe umărul meu și mâna, pe coapsă. Aveam deja un metru optzeci și cinci, eram mai înalt ca el, dar tot m-am temut când l-am împins de pe mine.

— Hei! a făcut el.

M-am mutat pe cealaltă parte, iar apoi m-am trezit când m-a apucat un polițist de umăr.

— E timpul s-o iei din loc, mi-a zis.

Mai târziu, totul a ajuns o poveste pentru Sally. Am zis că polițaiul fusese o voce din tării, vorbe pogorâte de pe un nor. Mă înţepenisem în ceaţă şi apatie, raţiunea mă lăsase cu totul, eram înfrânt. M-am ridicat și-am prins ultimul autobuz al serii spre cartierul nostru din New Jersey și am mers pe jos şase kilometri de la ultima stație până acasă. Părinții mă așteptau.

— Ce îți închipui tu că faci? a zis mama.

Mama mea cea stilată arăta ca o cotoroanță, o femeie uscățivă și furioasă, în capot de casă.

— Tu nu eşti normal, a zis tata.

După aia, am avut parte de-un program mai strict de veniri și plecări și camera îmi era percheziționată. După aia, au discutat să mă exileze la un unchi din Tennessee (nu s-a întâmplat niciodată). După aia, am început să fumez iarbă cu Sally. M-am schimbat după aia, chiar dacă ieșise varză. (Aș putea spune la fel, de fapt, despre o grămadă de lucruri din viața mea.) Mă lansasem în lume și, cu toate că avusesem suficiente motive de îngrijorare și descurajare, supraviețuisem – eram bine –, o senzație atât de interesantă, încât mi-a dat dependență.

Până și Sally se temea că n-o să mai termin liceul, de-atâtea ori am fugit. Am descoperit autostopul – mergeam pe jos până-n orăşelul din apropiere (eram tare bun la mersul pe jos) și scoteam degetul mare la înaintare. Odată am ajuns tocmai până-n Philadelphia, unde-am cerșit bani pentru masa de prânz și-am dormit într-un parc, lângă un muzeu. Odată am ajuns într-un loc de campat din altă parte a statului și mi-am făcut saltea din geacă. Odată m-am dus în Manhattan și n-am făcut decât să mă plimb toată noaptea, doar pe străzile cu magazine încă luminate. Ca fugar, eram un amator – două zile a fost recordul meu – și nu m-am alăturat niciodată găștilor care se refugiau prin apartamente sau leneveau în tabere ridicate pe străzile orașelor. Când eram acasă, îmi făceam chiar și temele. Dar abia mai vorbeam cu părinții. Tata mă făcea golan cu gărgăuni în cap și se înfuria dacă nu-i răspundeam.

— Trezește-te! îmi striga și mă lovea cu muchia palmei peste ceafă.

Mama, care putea fi foarte rece, zicea:

— Pe vremuri aveai și tu un dram de minte.

Noaptea, mă strecuram afară pe fereastră – mă pricepeam la cățărat, știam unde-i fiecare ieșitură și mă furișam în casa lui Sally, pe care trebuia s-o părăsesc înainte de zori.

— Ah, ia uite ce-a adus vântul, zicea Sally.

Atâta noroc aveam și eu, în toată situația aia. Fetele mă plăceau. Probabil că din cauza răcelii mele, dar ţinea și de

aspectul meu fizic. Sally avea deja un iubit pe atunci, dar nu m-a respins niciodată. Și simțeam cum mă priveau femeile tinere când mă duceam în locuri noi. Nu mă simțeam chiar în largul meu cu oameni pe care nu-i cunoşteam, dar fetele făceau toată treaba când intrau în vorbă cu mine.

Am reușit să termin liceul ăla particular încuiat; eram de atâta timp acolo, că au renunțat să-şi mai bată capul cu mine. Nu mă înscrisesem la nicio facultate – mereu crezusem că voi fi nevoit, fiindcă altfel o să fiu recrutat, însă războiul s-a domolit și recrutările s-au încheiat, la fix pentru mine. Părinții erau de părere c-ar trebui să lucrez un an, ca să am ocazia să mă maturizez, și am discutat cu un prieten de-al lor despre ce-ar însemna un viitor ca director de vânzări. Bineînțeles, în noaptea de după absolvire am plecat, am evadat cu trenul, cu o geantă de voiaj plină de cărți, pulovere și lenjerie.

Aveam pe cineva care mă aștepta. Când am coborât în gara din Hoboken, aproape pustie la unu noaptea, ea era acolo, lângă chioșcul de ziare închis – scumpa mea Lizzie, cu părul ei lung și negru și ochii albaştri-deschis, de care atârna tot viitorul meu. Avea douăzeci de ani și-un apartament pe care-l împărțea cu două colege în New Brunswick, unde mergea la facultate. Era cea mai bună prietenă a surorii lui Sally și-o întâlnisem la un picnic organizat pentru o zi de naștere. Eram deja bun la agățat fete pe-atunci.

Ce apariție uluitoare era ea, în sala de așteptare din Hoboken. Am tras-o înspre mine şi am sărutat-o lung. Ne amețea dramatismul momentului. Gara era mizeră și cavernoasă, cu vopseaua decojindu-se de pe pereți, iar noi jucam într-o scenă minunată dintr-o poveste importantă și o știam.

Ea avea mașina afară, un Dodge Dart bușit, pe care l-am condus eu – eu conduceam mereu – și mai știam și drumul. Era o seară caldă, ploioasă. Abia de-am vorbit (îmi plăcea că nu e vorbăreață), doar eu am zis:

— Ador vremea asta.

Iar ea a chicotit.

Dale și Betsy, colegele ei de apartament, încă nu se culcaseră și ne-au făcut o mică petrecere de bun-venit când am sosit. Aveau vin ieftin; aveau o cutie de fursecuri cu fulgi de ciocolată

Entenmann’s.

— Trăiește liber sau mori, au închinat ele.

Tuturor le-a plăcut povestea mea – demoni de dreapta care zămislesc un copil normal –, iar fuga mea deja devenise o legendă vie.

Nu era prima noapte pe care o petreceam în patul lui Lizzie, și deja eram somnoroși și beți când am început, însă aveam mult tupeu şi era noaptea noastră.

— Hei, a zis ea când am terminat, noi doi avem ceva serios, nu-i așa?

A doua zi, mi-am sunat părinții dintr-o farmacie, de la un telefon cu fise.

— Alo, a zis mama.

Iar eu am zis:

— Să nu-ți faci griji, sunt bine, și-am închis.

Oare chiar credeam că pot detecta de unde sunasem? Câte seriale polițiste văzusem? Când am ieșit și m-am dus la bufet pentru prânz și-am mâncat un hotdog cu Lizzie, încă mă concentram pe vocea mamei mele, familiară de-o viață și-acum pierdută. Iubire, ne-iubire, nu doar că lărgisem un pic legăturile; le tăiasem de tot. Încetasem să mai fiu fiul lor, iar mai târziu chiar așa aveau să spună și ei.

Arătam ca oricare dintre prietenii mei (poate mai puțin neîngrijit), dar trăiam într-un alt stadiu al vieții, prins în destinul unui om mai bătrân. Plecasem de acasă. De ce nu știusem cât de imuabil va fi pasul ăsta? Aveam un pic de experiență, cât fugisem de-acasă în reprize scurte, dar nu suficientă; îmi dădeam seama că nu era suficientă. Lizzie, pe care n-o puteai prosti, a zis:

— Cum a mers, bine?

— Binișor, am zis. Rapid.

Aveam întreaga zi la dispoziție ca să sărbătorim, ceea ce-nsemna să fugim acasă și să ne băgăm iarăși în pat. Dar a doua zi era luni și Lizzie începea slujba ei de vară dintr-o tabără de zi, unde se îngrijea de o gașcă de copii de șapte ani. Betsy arhiva dosare în biroul de admitere; Dale făcea cursuri de lingvistică la școala de vară; casa îmi rămânea numai mie. Am fumat ce mai rămăsese din iarba dosită de cineva, dar am văzut imediat problema. N-aveam ce face cu timpul meu și n-aveam nici bani;

eram pe marginea unui hău mai adânc și mai vast decât suportam eu.

Până la cină improvizasem cât de cât o teorie. Oare un oraș ca New Brunswick n-avea nevoie de taximetrişti? Adoram mașinile; știam despre ele mai mult decât majoritatea oamenilor. A doua zi mi s-a spus că trebuie să ai douăzeci și unu de ani ca să faci rost de autorizaţia de taximetrist în statul ăsta. Nu puteam să mint? Am încercat, la altă firmă.

— Amice, aș putea să-i chem să te-aresteze, dă-o-n pizda mă-sii, a zis proprietarul parcului auto.

Chiar nu voiam să primească ai mei vreun telefon.

I-am dat lui Dale douăzeci de cartoane scrise de mână, să le pună prin campus: *ofer curse ieftine, nicio distanță nu-i prea scurtă sau prea lungă*. A trebuit să curăț mașina lui Lizzie și să stau acasă lângă telefon, iar numele de pe reclame era Bud, Cel mai Bun Șofer din Lume (ca să nu-mi dea părinții de urmă, nu c-ar fi încercat). Zile în șir, telefonul n-a sunat deloc. Primul apel a fost de la o studentă în anul doi care se tăiase la mână cu un cuțit de brânză și voia s-o duc la Urgențe. Am dus-o rapid, am așteptat și am adus-o înapoi la cămin.

Şi aşa mi-am clădit măreața mea reputaţie de șofer. Puteam fi sunat la orice oră din noapte, mă duceam oriunde și aveam grijă de siguranța pasagerelor mele. (Nu era o epocă sigură – trecătorii de pe străzile orașului erau jefuiţi cu cuțitul; Patty Hearst fusese răpită fără ca măcar să iasă din apartament.) Lizzie nu intenționase să-mi lase de tot mașina pe mână și mai era îngrijorată, nu fără motiv, și de toate tinerele zglobii care se urcau în ea.

Eram mândru de slujba pe care-o inventasem, de bănuții care-mi tot intrau. Mă descurcam. Din patru în patru săptămâni îmi sunam părinții și le lăsam un mesaj rapid. Odată am auzit-o pe mama zicând:

— Ah, Billy.

Atunci am întrebat-o ce mai face.

— Ce-ți pasă ție? a zis ea.

Sub sarcasmul usturător, se ascundea o întrebare sinceră. Uitasem că ea mă plăcuse cândva. Și mie mi se păruse așa drăguț din partea mea că sun.

— Mereu ai o părere grozavă despre tine, a zis Lizzie.

Poate așa era. Eram oarecum arogant. Și mi-era dor de ai mei, dar nu ca altor copii; știam că trăiesc fără sentimentele obişnuite, pe care le au majoritatea oamenilor. Ce era să zic? *Da, e mama mea, dar.* Cine-ar fi vrut să fie în locul meu?

Lizzie etala istoria mea când veneau oameni în vizită. Părinții mei credeau că mișcarea pentru drepturile civile era un paravan pentru înființarea unei republici negro-sovietice. Ei credeau că fluorizarea apei din rețeaua publică era parte dintr-o conspirație pentru otrăvirea poporului. Eu eram obișnuit cu toate astea, dar prietenii noștri țipau uluiți. Și treaba asta mă făcea să par special și interesant, așa cum chiar credeam amândoi că eram. Preluase cazul meu, draga de Lizzie. Nu voiam să-i mulțumesc deloc cu voce tare, dar îi eram profund recunoscător. Și eram mai jucăuș cu ea decât fusesem cu oricine înainte. Aveam jocuri, aveam glume, aveam forme de veselie ale noastre.

Am rămas cu Lizzie doi ani. Am crescut cu ea. Totul s-a terminat când a descoperit că Dale, colega ei de apartament, mă invitase în camera ei nu doar o dată, în anumite după-amiezi. Eu n-o luasem pe Dale așa de-n serios, dar clar n-o refuzasem. Și adevărul e că nici nu mi se părea c-ar fi fost ceva greșit (oamenii făceau de toate), dar știam cum o va lua Lizzie.

Nu plătisem niciodată chirie și aveam destui bani să-mi cumpăr o rablă, un Volkswagen Broscuţă cândva alb. Am pornit la drum și, atent să n-o las să se încingă pe dealuri abrupte, am ajuns în Vermont fără să mă lase motorul nici măcar o dată. Mă simțeam singur fără Lizzie și îi trimiteam vederi – „Mi-e dor de tine, iubi“ și „Aș vrea să fii cu mine“ – la care ea n-avea cum să răspundă. Nu locuisem niciodată la țară, dar mă gândeam cumva că s-ar putea să-mi facă bine – ceruri înstelate, orizonturi nesfârșite – și am citit, pe-un panou de informații dintr-un supermarket, un anunț cu o cameră ieftină de închiriat. Camera era într-o casă cu mai mulți locatari, deci măcar aveam oameni în jur.

Toată lumea din casă trebuia să lucreze în cooperativa alimentară locală – așa făceam rost de mâncare ieftină –, iar eu n-aveam nimic împotrivă să azvârl cartofi în sacoşe sau să mătur

podelele, numai că întârziam tot timpul. Tipul care era director a zis:

— Dobitocii ăștia ca tine au impresia că nu trebuie să facă nimic.

Iar unei femei pe nume Eileen i s-a făcut milă de mine.

— E un mare fandosit, a zis ea, nu ca tine.

Flirtând cu ea, am reușit să capăt postul de șofer pe camionul de livrări – tipa era într-un comitet –, iar când au avut nevoie de cineva care să muncească în plus, am ajuns să câştig nişte bani aşa.

Îmi plăcea să locuiesc la țară? Îmi plăcea pe timp de vară și toamna – Eileen mă ducea la cel mai frumos lac, unde înotam, și pe un munte cu cei mai roșii arțari. Era de regulă mai lipicioasă și mai cicălitoare decât fusese Lizzie vreodată, însă la început nu mi-a păsat. Ah, uram iarna. Casa era prost încălzită, ca să se facă economie, și umblam pe-acolo ca un zombie în indispensabili și pulovere groase. Și apoi am fost jefuiți.

Toți ai casei erau plecați la un chef de Crăciun, la cooperativă. Când ne-am întors, ușa se bălăbănea în balamale și, dincolo de ea, pernele canapelei erau aruncate pe jos. În camerele noastre, sertarele erau trase din dulapuri. Nu eram un grup prea avut, dar ne smulseseră un casetofon stereo din perete și Eileen a rămas fără un colier de perle pe care-l avea de la mama ei. Parcă trecuse uraganul prin casă – împrăştiind, smulgând şi răsturnând totul cu o viteză brutală.

— De ce-au venit *aici*? a zis Eileen. Ne urăsc?

— A fost cineva sărac, a zis unul dintre tipi. Oamenii jefuiesc din necesitate.

Îmi luaseră o sută de dolari din sertarul cu lenjerie, ceea ce m-a înfuriat atât de tare, că mi-a venit să-l pocnesc pe tipul care vorbea despre necesitate. Deși mă gândeam că probabil are dreptate. Mă simțeam naiv și năpăstuit, așa cum se simțeau mulți dintre noi. Pericolele pândeau de peste tot în jur, dintotdeauna, ca șoarecii pe care-i auzeam noaptea din pereți.

Pe atunci lumea încălca legea una-două (nişte prietene de-ale lui Lizzie erau mereu jefuite în campus). Adevărul e că și eu furasem câteva lucruri – o pereche de mănuși de lucru de la prăvălia cu furaje din oraș, o vestă matlasată de la magazinul

Army-Navy. Dar nimic de la vreun cunoscut.

În ziua de Crăciun, în casă se vorbea doar cu amărăciune – despre hoții care ne urau și era posibil să ne calce din nou pragul –, însă unul dintre tipi a zis:

— Ce-am avut și ce-am pierdut? E o greșeală să-ți pese de *obiecte*. Este o lecție.

— Cine are chef de lecţii din astea de căcat? a zis cineva.

Mie-mi cam plăcea să fiu independent de orice posesiuni, dacă aşa se punea problema. Nu mă făleam cu lucrurile mele. Pe de altă parte, iarna mă făcea rapace. Aș fi luptat din greu pentru toate hainele mele groase, dacă ar fi dat careva să mi le ia.

— Și ce trebuie să facă săracii, a zis cea mai bună prietenă a lui Eileen, ca să fie catalogați drept sărmani?

— Există agenții guvernamentale care chiar cu asta se ocupă, a zis prietenul ei.

Masa noastră modestă de Crăciun consta în aripi de curcan cu sos – nu era rău deloc –, iar eu am zis, în timp ce rodeam carnea de pe oase:

— Tata ar fi spus că oamenii sărăcesc din vina lor, pentru că sunt leneşi.

Părinții mei nu prea reuşeau să-şi imagineze cum trăiau alţi oameni.

Cineva a zis că discuția asta e prea deprimantă pentru Crăciun, așa că am abordat un subiect mai potrivit: ale cui rude fac cel mai prost pandişpan cu fructe.

Jaful m-a făcut să-mi schimb părerea despre bani. M-a făcut să-i consider ceva efemer. Fusesem așa de mândru de micuța mea grămadă de bancnote și, puf, ele dispăruseră. Țelul meu în viață, în clipa aia, era să am grijă de mine fără să fiu condiţionat de restricțiile obișnuite; asemenea părinților mei, credeam în libertate. Trebuia să mă descurc mai bine de-atât.

A nins trei zile la rând după Anul Nou. Frumos, dar lanțurile de pe cauciucuri erau o glumă proastă, iar radiatorul din camion abia mai mergea. Ce căutam în colţul ăsta de țară uitat de Dumnezeu? Voiam să plec de-aici. Eileen a urlat când i-am zis – ea avea altă impresie despre noi doi decât mine. Eram prea rupt în

cur ca să pot pleca undeva. Era o iarnă lungă, iar la începutul lui martie motanul casei, Freddie, s-a cocoțat într-un arțar și trei zile n-a mai coborât. A trebuit să mă sui până aproape de vârf ca să-l dau jos, și-am făcut treaba asta pe frig, cu mâinile goale, ca să pot să mă țin bine.

— Ar trebui să te faci hoț de pisici, a zis una dintre femei.

I-am mulțumit pentru sugestia ei în materie de carieră. Eram cățărător amator, dar aveam talent, un talent care, asemenea tuturor calităților mele, se irosea aici. Ce păcat că nu exista în tot târgul nicio clădire înaltă unde să se ţină bani gheaţă. De fapt, exista un restaurant drăguț în localitatea vecină, construit ca să întruchipeze un fel de castel. Fanfaroni provinciali se duceau acolo să mănânce gălbiori. Avea atâtea cornişe și firide, încât n-ar fi fost greu să te cațeri pe pereţi, dacă te pricepeai. Într-o duminică dimineața, în mai, un bucătar venit să pregătească brunchul a descoperit că avusese loc o spargere la un etaj superior și cineva fugise cu încasările de vineri și sâmbătă.

Când mă târam pe acoperișul ăla, îmi ziceam așa: *Ideea asta de tot căcatul o să-mi vină de hac, o să mă sparg ca o sticlă când o să pic de-aici.* A trebuit să-mi tot repet să-i dau înainte, să nu mă mai gândesc. Însă atunci când m-am strecurat răsucindu-mă pe fereastra turnulețului, care nici măcar nu era încuiată, și când chiar am găsit cutia cu bani într-un sertar al biroului din pod, am fost așa de mândru, că abia m-am abținut să nu urlu. M-am simţit minunat.

A doua zi, m-am dus cu cutia în pădure, departe, ca să sparg încuietoarea și să fac bilanțul – 613 $. O splendoare. Iar dacă vreunuia dintre locatarii casei i-a dat prin cap că eu am fost făptaşul, ei bine, nu a zis-o. Mă tenta să mă laud – m-am pomenit zicând: „Mare acrobat spărgătorul ăla“, dar Eileen nu se prindea prea ușor. M-am luat la ceartă cu ea pe tema pungilor de hârtie pentru gunoi, dacă făceau sau nu rău planetei, iar peste două zile am plecat spre Boston.

Aș fi putut avea un viitor ca infractor – îmi plăcea –, dar îmi lipseau camarazii. În Boston, mi-am luat o cameră într-un YMCA de pe Huntington Avenue și-am avut noroc ca, printre diversele grupuri de locatari, să pic într-unul cu tocilari tineri care renunțaseră la școală. Un grup soios, dar inofensiv, cu care mi-am

sărbătorit cea de-a douăzeci și una aniversare bând bere ieftină și discutând viitorul imperiului american. Toți ne bucuram că părea sortit pierzaniei.

Am mai făcut două lucruri de ziua mea: am depus actele pentru autorizaţia de taximetrist și mi-am sunat părinții. Care nu mai aveau niciun drept asupra mea, asta dacă avuseseră vreodată.

— Ce mai e nou? am zis.

Mama a fost așa de derutată, încât la început a tăcut.

Erau noutăți. Sora mea, Cecie, era logodită cu un tip de care le plăcea; frate-miu nu prea se descurca la Facultatea de Drept. Părinții mei discutau dacă să divorțeze, dar asta n-am aflat decât mai târziu.

— Aproape c-am uitat de tine, a zis mama.

Mama avea o limbă tare ascuțită când se simţea jignită. N-o condamnam, deși cândva o făcusem. Și ei mi se păreau mai ireali, ei toți adică, și poate că așa și eu lor. Eram ca israelienii și palestinienii care locuiseră cândva în aceeași vale, dar acum erau în tabere diferite. Nimeni nu uitase nimic.

M-a angajat un tip care avea un parc de taxiuri și, deși traficul din Boston era nebunie curată, îmi plăcea slujba mea. Întâlneam tot felul de oameni, mai ales fete. Doi prieteni de la YMCA au găsit un apartament lângă Fenway Park și făceam destui bani ca să stau cu ei. Cealaltă chestie în Boston era că toată lumea era la școală într-un fel sau altul, toți se duceau la vreun curs sau o luau de la capăt cu studiile. Auzisem că școlile se arătau interesate de elevii netradiționali, ceea ce eu sigur aș fi fost, dacă m-aș fi întors.

Am adus o fată la nunta soră-mii. Invitația sosise la apartamentul meu, părinții solicitându-mi să-i fericesc cu prezenţa la nunta fiicei lor, Cecilia Susan. Mi-am cumpărat un costum de la Goodwill și am convins-o pe Phoebe să facem un drum până-n New Jersey cu mașina mea. O cunoscusem când am condus-o acasă de la un bar, o brunetă micuță și drăguță, beată moartă, amuzată de toate reclamele de pe stâlpii stradali; până şi propria adresă i se părea haioasă. Ne bucuram împreună de ridicolul lumii și am făcut ceea ce n-ar fi trebuit să fac, am urcat

cu ea în apartamentul ei când m-a rugat. Eram amândoi exuberanți – am încercat să nu mă grăbesc, dar tot am făcut-o – și a trebuit să mă ridic din patul ăla ca să-mi termin tura de noapte.

— Da, bine, știu, a zis ea.

Am sunat-o a doua zi, îngrijorat că acum mă ura, dar ea a exclamat: „Hei! Tu ești!“ și s-a dovedit a fi o persoană serioasă și prietenoasă când era trează.

Lucra la o asociație caritabilă pentru copii săraci, le scria cererile de apel către tribunale. I-a plăcut din prima la nebunie bufetul meu preferat, frigănelele lor i se păreau perfecte, îi plăcea orice voiam eu să fac. Nu credeam c-o să rămână cu unul ca mine – o femeie care se trezea și se ducea la birou în fiecare zi – dar între noi era clar ceva real.

La nunta soră-mii, a purtat o rochie cu imprimeuri vintage din mătase cusute laolaltă, foarte la modă pe-atunci, și își prinsese o gardenie artificială în păr. Numai că am ajuns un pic cam târziu (din vina mea) și ne-am strecurat undeva în spate, la biserică, iar slujba ajunsese pe la jumătate. Sora mea – uite-o! – se căsătorea cu un tip care n-arăta așa rău. Sub voalul diafan, era îmbujorată de la emoţiile acestui moment grandios.

— După ce-ai lipsit trei ani, n-ai fost în stare nici măcar s-ajungi la timp? mi-a zis tata la petrecere.

Era un pic mai îndesat, un pic mai bătrân.

— Mersi, tata, și tu arăți grozav, i-am zis.

— Cred c-ai auzit ce căpcăun sunt, a zis el când îi strângea mâna lui Phoebe.

Ea a chicotit politicos.

Mama era mai bine. S-a înclinat ca să mă îmbrățișeze, inundându-mă cu parfumul ei de garoafe, și-a zis:

— Mă bucur mult de tot că ești aici.

Arăta bine – mama cea zâmbitoare a miresei. Iar sora mea a plâns când am pupat-o; fratele meu m-a bătut pe spate o groază. Tocmai deveneam sentimental și un pic beat când tata a ținut toastul, care conținea expresia „popor de familii“ în fiecare propoziție.

— Știi, mama pleacă, a zis fratele meu. E ultima oară când suntem toți împreună.

— N-a fost ideea tatei, sunt sigur.

— I-a spart geamurile mașinii când i-a spus mama.

M-am gândit la furia tatei și cât de puțin a avut de câştigat de pe urma ei. Tuna și fulgera și apuca cu toată forța lucruri de care nu poţi să te agăţi. Drăguța lui nevastă, fiul mai mic, America cea dement oligarhică din mintea lui – duse, duse, fantome în ceață. Cât de zadarnică era acum agăţarea asta a lui. Nu că mi-ar fi fost milă de el.

— Drăguță fata cu care ai venit, a zis fratele meu.

Phoebe, care băuse chiar și mai multă șampanie ca mine, a zis:

— De ce cheltuiesc oamenii atâţia bani pe nunți? Mor copiii de foame prin toată țara. Dar nimeni de-aici nu crede asta, nu-i așa?

Am pierdut-o din ochi cât depănam amintiri cu fratele meu despre partidele noastre de foosball, iar ea s-a dus la oamenii de la firma de catering care debarasau platourile cu mâncare și s-a apucat să le explice unde puteau dona resturile (în Boston, la patru ore distanță). Mama era chiar lângă ea și a zis:

— Ar fi ditamai brambureala.

Până când am ajuns eu acolo, Phoebe îi zicea mamei că habar n-are ce-i aia brambureală. Și alte câteva chestii.

— Mama ta s-a simţit atât de bine azi, m-a informat tata. Cred că va trebui să-ţi scoţi invitata din incintă.

Phoebe nici măcar nu țipa, nu tocmai, doar adusese în discuție cazuri de mame care-și hrăneau țâncii din tomberoane. Eu unul înfulecasem bucuros stridii Rockefeller, filet mignon, cartofi gratinați – când mai apucam să mănânc așa ceva? Am fost dezamăgit să fiu expediat înainte să se taie tortul de nuntă, cu șirurile sale de flori din cremă de unt, și mi-a dat prin cap (doar o secundă) s-o las pe Phoebe să aștepte în mașină, putea să citească o carte. Dar am plecat împreună și i-am zis soră-mii:

— Minunată petrecere, să aveți o lună de miere minunată!

Eram prea beat ca să conduc, la fel și Phoebe (ne dădeam seama de-atâta lucru), așa că am parcat la două străzi de salonul de nuntă și-am dormit în Broscuţă. M-am trezit în creierii nopții, prea înalt ca să stau ghemuit în scaunul ăla și deloc încântat de Phoebe. Nu era familia ei; n-avea dreptul. Deși nu mă obligase nimeni s-o aduc aici. Am avut un acces de dispreț față de noi toți, nuntaşii, întreaga adunătură de oameni, mormăind și prefăcându-ne și urlându-ne opiniile; mi se părea că întreaga

noțiune de familie era greșită și falsă.

Și nici n-am lăsat-o pe Phoebe să-și ceară scuze, când s-a trezit și s-a simțit prost.

— Aș putea să le trimit o scrisoare, a zis. Dă-mi adresa, pot să le scriu.

— Las-o moartă, am zis. Nu înrăutăți lucrurile.

Nu mă mai întorceam. După episodul ăla, care nici nu fusese din vina lor, voiam să mă țin departe de toată povestea asta neplăcută, cât mai departe. Să-mi văd de viaţă, separat de ei. Dar ce-mi imaginam eu atunci – că pot să mă lipsesc cu totul de ceea ce numim legături de sânge? Da, așa îmi imaginam. Și puteam, după cum s-a dovedit; așa mi-am croit calea. În toată lumea, părea ceva imposibil. Fără părinți, fără soție, fără copii? Oamenii de pe tot cuprinsul planetei se minunau.

Când mă întorceam acasă cu Phoebe, am zis că avusese dreptate să strige că nimănui nu-i păsa de toți copiii care mor de foame în America. Dar apoi ne-am certat pe tema familiei regale britanice. Eu am făcut o glumă despre o mătușă de-a mea, care se purta de parcă ar fi fost ducesa de Windsor, iar Phoebe a spus că ducesa fusese nazistă, iar eu am zis:

— Nu cred.

— Tu ai impresia că eu n-am cum să știu nimic niciodată, dar niciodată, a zis Phoebe.

Ce-mi păsa mie? Ne certam ca oamenii care se încaieră prin baruri din cauza unor fapte diverse pe care nimeni nu le ştia sigur. Ne-am ciorovăit și înțepat până ne-am oprit la o cafea, pe marginea autostrăzii.

— N-ai decât să verifici, a zis ea, iar apoi am comandat gogoși cu ciocolată și am încercat să ne amintim că ne plăcea unul de celălalt. De fapt, nu ne-am mai revenit niciodată, ca pereche.

A trebuit să mă duc la bibliotecă peste câteva zile, ca să citesc în *Encyclopædia Britannica* informația că ducele și ducesa vizitaseră Germania înainte de război și îl admirau mult pe Hitler. (Bine, nu scria că erau membri de partid.) De ce luasem totul în râs? Phoebe mă acuzase că dau dovadă de un exces de încredere în mine, specific elitelor. Cauza tuturor relelor din lume.

Iar apoi m-am pomenit citind la întâmplare din acel volum (W de la *Windsor*) din *Britannica*, o sursă de informații pe care părinții mei au condamnat-o mereu. *Wallaby*[1]*; warbler*[2]*; Wellington, Duce de; Wright, Orville și Wilbur*. Am răsfoit cartea toată dimineața. Când am venit acasă, le-am zis colegilor că Napoleon puţin a lipsit să câștige Bătălia de la Waterloo. Ce încântat am fost să aflu asta.

Și astfel m-am autoconvins să revin pe băncile școlii. În realitate, școala n-a fost deloc așa. Te puneau doar să scrii lucrări și să argumentezi teorii, să defineşti concepte și să identifici principii. Am făcut științe politice și economie și chiar ceva fizică. Era cu taxe la UMass[3], dar le puteam plăti în rate. Mi-a luat șase ani să termin. Trudy, prietena mea de la final, era barmaniță și a adus acasă o sticlă de Jack Daniel's ca să sărbătorim.

— Mare rahat e diploma, ce să zic, am spus luând o dușcă, şi totuși mă mândream cu treaba asta.

I-am scris mamei (puteam să fac asta), și fratelui meu, și surorii mele, să le zic. Sora mea avea deja doi copii, nu că m-ar fi preocupat.

Încă mai eram taximetrist. Fusesem amenințat o dată cu pistolul de-un tip, în primii ani, și-mi luasem porția de clienți dementi, dar aș fi ținut-o așa la nesfârșit. Îmi plăcea destul de mult. Din senin, sora mea mi-a scris că vine cu soțul în Boston, are nişte treburi, nu vreau să iau prânzul cu ei?

I-am răspuns că da.

Trudy făcea mișto de mine când mă aranjam ca să plec. (Clar nu mai luam nicio prietenă cu mine de data asta.) M-am bărbierit cu grijă, mi-am netezit părul, mi-am pus un pulover ca lumea.

— Domnul Elita Globală, a zis ea.

— Spaima popoarelor, am zis.

Trebuia să mă întâlnesc cu ei la restaurantul hotelului unde stăteau, ceea ce însemna mâncare mediocră, dar ce conta? Ceea ce n-am știut înainte să intru în sală era că-și luaseră și copiii cu ei. Un mititel cu beretă de marinar stătea într-un scaun înalt lângă Cecie, iar Cecie, mai dolofană acum, îi băga o linguriță în gură. S-a întins să mă pupe zicându-mi:

— Tata nu vrea nici măcar să vorbesc cu tine.

Soțul, al cărui nume îl uitasem, a zis:

— Dar noi ne bucurăm foarte mult să te vedem. Mulțumim că ai venit.

Am dat mâna cu băiatul mai mare, care probabil avea vreo patru ani, un gest care l-a amuzat teribil. I-am făcut cu mâna bebelușului.

— Tata mai e și-acum supărat din cauza nunții, a zis sora mea. Crede că tu și prietena ta încercați să mobilizaţi muncitorimea.

— Așa ar fi trebuit să facem, am zis.

— Hai să nu-ncepem, a zis sora mea.

Am făcut tot felul de mutre caraghioase ca să amuz copiii și-am întrebat ce face mama.

— Habar n-am avut că era așa de nenorocită, a zis sora mea. Zice că e prima dată când ştie ce-i aia fericirea. Noul soț e un mocofan care bea prea mult, dar îi place de el.

— Sper că are bani, am zis.

— Tata ne-a interzis să-ți rostim numele, a zis sora mea. Crede că ai furat combina hi-fi a lui Dillon. În noaptea în care-ai plecat.

Era o mică exagerare. Cum aș fi putut să mă car în tren cu două boxe montate în lemn de mahon, un amplificator și un pick-up? Nu luasem decât reportofonul lui Dillon, o cutie de plastic de mărimea unui roman cartonat, pe care el oricum nu-l folosea niciodată.

— Pentru asta nu mă iartă? am zis. Au trecut opt ani de-atunci.

— Un frate care fură de la alt frate, a zis ea. Asta și treaba cu sindicatul, de la nuntă.

— Ei, cu ce te mai ocupi? a zis soțul ei.

Am zis că lucram la sediul central al Local 1199 – Sindicatul Național al Angajaților din Spitale și Asistență Medicală. Mare parte din zi stăteam la un birou – răspundeam la telefoane, încercam să dau de oameni, printam fluturași –, dar îmi plăcea munca asta. De fapt, era slujba lui Norm, unul dintre colegii mei de apartament, dar nu s-ar fi supărat că i-o subtilizam în interes personal.

— Treaba asta o s-o ascundem sub preș, a zis sora mea. Dacă nu te deranjează.

— Păi, de ce pula mea mi-ar păsa? am zis.

— Atenție la copii, a zis sora mea.

L-am întrebat pe băiatul mai mare dacă-i plăcea de Bert și Ernie și-am purtat o scurtă discuție despre poveștile din serialul cu Păpuşile Muppets (la care ne plăcea să ne uităm, mie și lui Trudy, când fumam iarbă). Am apucat să fiu unchiul lui pentru vreo douăzeci de minute și-am imitat-o excelent pe Miss Piggy – „La *moi* te uiţi?" – ceea ce i-a plăcut. Când bebelușul a început să se agite, ne-am luat la revedere.

Şi uite-așa mi-am început cariera la Local 1199. I-am zis lui Norm că vreau să mă angajez acolo, dacă aude vreodată de vreun post, și-a durat niște luni de zile, dar mi-a găsit. Însemna o scădere salarială, dar deja eram convins că ăsta mi-e destinul. Alergam mai mult decât îi spusesem soră-mii – mereu făceam drumuri cu mașina ca să împart fluturași în fața vreunui spital. O grămadă de oameni de pe stradă ne ignorau. Reagan îi concediase pe controlorii de trafic aerian greviști cu un an înainte, așa că sindicatele nu stăteau pe roze. Asta ne apropia mult. Am ieșit cu destule asistente.

Pe una dintre ele am urmat-o la New York. Era în vara în care-am împlinit treizeci și trei de ani – Angelica, iubita mea, a prins de lucru la St. Vincent, chiar în Village, iar eu am reușit un transfer la biroul central al 1199. Ziceam întruna că ador orașul, afirmație care-i mira pe unii, fiindcă în acea vreme în anumite districte şi anumite parcuri bântuia o disperare pârjolitoare, iar numele ei era *crack*. Fiole folosite scânteieau în rigole, în timp ce restul orașului îşi vedea de traiul lui pe picior mare. Angelica era o tipă tare, dar dependenții distruși îi îngreunau și mai mult munca şi-aşa grea, iar ei îi cam displăcea că mă arătam așa de încântat.

— Ție chiar îți *place*, a zis ea, să fii într-un loc unde se întâmplă tot ce-i mai rău?

— Dacă pui aşa problema, nu, am zis. Dar altfel da, îmi place.

Fusesem crescut să disprețuiesc haosul, ceea ce probabil mă făcea să îndrăgesc mare parte din haosul pe care-l întâlneam. Nu eram prea bătrân ca să nu fi încercat de fapt *crack*-ul (doar de două ori), și-mi plăcuse destul de mult – îmi plăcea luciditatea perfidă pe care ți-o dădea, mult prea scurtă. Consumul de droguri

de la mijlocul anilor ’80 implica o doză de speranță nesăbuită care nu-mi era tocmai străină.

— Oamenii au dreptul s-o dea-n bară, am zis.

Ea a gemut. Și totuși, eu și Angelica ne înțelegeam foarte bine. Era un om practic, o adeptă a dovezilor mai presus de teorie, mult mai puțin dogmatică decât toți ceilalți cunoscuți de-ai mei. Spitalul o pusese în tura de noapte deocamdată – orarele noastre nu se sincronizau – și e posibil ca asta să ne fi ajutat să trăim împreună. Uneori mă dădeam jos din pat dimineața devreme ca s-o întâmpin, pregăteam micul-dejun, care consta în înghețată, și-apoi ne băgam amândoi în pat.

Odată, în decembrie, m-a dus la ea acasă, ca să-i cunosc familia din Filipine, dintr-un oraș de lângă Manila. Familia nu se dădea în vânt după mine, dar eu m-am îndrăgostit pe loc de acea parte a lumii. Mă tot minunam de palmieri, de ferigi, de hibiscuși, de arșiță, de ceaţa umedă, de ritmul agale al vieţii. Mă aflam într-un alt fus orar al istoriei. (Angelica zicea că eram atras de subdezvoltare.) Până și la Manila găseai frumusețe la marginea străzii. Cum de puteam eu, cu genele mele britanice, să fiu o ființă atât de tropicală? Însă chiar eram. Am plecat de capul meu, fără Angelica, și am făcut ceva autostop prin regiunea muntoasă. Vermontul era mic copil, după părerea mea.

Angelica se bucura că-mi place acolo, dar i se părea dubios că eram aşa în extaz. Oare nu-mi păsa că toţi localnicii ăia fermecători, în cocioabele lor adorabile, nu câştigau destul cât să trăiască? Sau uitam asta în vacanță? În avion spre casă, parcă ne-am trezit deodată că trăim în opoziţie unul faţă de celălalt. Familia ei probabil o bătuse la cap. Și Angelica voia să se mărite, cândva în viitor, dar eu n-aveam de gând să mă căsătoresc cu nimeni. Ea știa asta.

După călătoria aia, n-am mai rezistat aşa mult împreună. Ea cădea pradă unor accese de furie împotriva mea, de parcă aș fi trădat-o pur şi simplu fiind cine eram.

— Nu poți să scapi aşa uşor la nesfârșit, mi-a zis.

A fost o despărțire mai grea decât mă așteptam.

Dar după aia am devenit un călător împătimit, încercând mereu să ajung undeva în Asia de Sud-Est, în hăţicurile cu vegetaţie luxuriantă ale zonelor aflate în diverse stadii de

dezvoltare dintre India și Australia. Știam unde să găsesc bilete ieftine de avion, strângeam zile de concediu medical ca să-mi lungesc vacanţele, trăiam foarte modest când eram acolo. Îmi plăcea peste tot unde mergeam – în Malaezia, Thailanda, Sumatra, Java – an după an. Tipii de la sindicat îmi ziceau Omul Junglei.

La birou se zvonea că veneam dintr-o familie care deţinea vile în toate locurile astea, că beneficiam de un fond fiduciar. Recunoscusem de bunăvoie în fața cuiva că tata deținea o companie care făcea cutii de carton pentru alte firme. Trudy îmi spunea pe vremuri că își dădea seama ce tip de școală particulară terminasem după cum vorbeam, deși acum vorbeam altfel. Oare rămâneai veșnic și pentru totdeauna ceea ce erai prin născare? Eu îmi organizasem viața bazându-mă pe alte principii.

Mama îmi spunea când o sunam:

— Oare îți mai amintești ceva, cât de mic, despre noi?

Noul soț al mamei – nici măcar nu mai era așa de nou – aranjase să se mute într-o comunitate de pensionari cu ștaif, care ei chiar îi plăcea.

Adevărul e că uitasem multe. Trecuse atâta timp de când vorbisem despre mai toate lucrurile astea. Și, oricum, acum nimic nu mai era la fel. Îi vizitasem de câteva ori. Arătam cu toții altfel acum.

— Bănuiesc că tu ești oaia neagră, a zis un tip de la serviciu.

— Eu sunt capra, am zis. Eu sunt porcul-mistreț.

Oamenii au impresia că într-o zi sigur o să te întorci de unde ai venit, că ești în continuare cel de acasă și că locul acela te va revendica. Dar eu trăiam în cu totul alt sistem. Nu era pentru oricine, dar mie-mi plăcea sistemul meu.

Eram în Isan, în nord-estul Thailandei, unde mă simțeam minunat mergând cu motocicleta pe malul unui lac cu nuferi roz, când am primit vestea proastă despre tata. De la un telefon public dintr-un oficiu poștal din Udon Thani, am sunat robotul telefonic de acasă să-mi verific mesajele și am auzit vocea lui Cecie, vorbind lent la început – „Te-am sunat doar ca să-ți spun“ – și continuând sobru că tatăl nostru murise. De un cancer pe care se

pare că-l avea de ceva timp și de care ea credea că știu, numai că nu știam. Mesajul era vechi de doar două zile.

— Suie-te în primul avion, a zis Cecie când am sunat-o. Hai că poți. Vino și gata.

A costat mult să schimb biletul și, pe tot parcursul lungii călătorii cu mai multe escale, bineînțeles că m-am întrebat: *De ce am eu impresia că trebuie să mă prezint acolo în vreun fel?* Ratasem înmormântarea în sine, de fapt. Eram în cer, undeva deasupra Pacificului, când au zis ce-au avut de zis. Avea prieteni, dar nu mulți; se lua la ceartă cu ei. Nimic nu i se părea mai irezistibil decât o izbucnire de indignare. Îl vedeam la cină, cum pufnește în râs și bodogăne şi-l apucă furia la te miri ce știre; îi auzeam vocea cât am stat treaz lăsat pe spate, cu ochii închiși, în scaunul neîncăpător din avion.

Am sunat-o pe Cecie de la un telefon public din aeroport. Era zece seara, ora New Yorkului.

— Bun, a zis Cecie. Eşti aici. E bine să-ți aud vocea. Vino mâine. Sunt chestiuni juridice. Și Dillon vrea să te vadă.

— Nu prea devreme, da?

— Vino la casă, a zis ea. Știi unde-i casa.

Fusesem două decenii departe de casa propriu-zisă. Bineînțeles, o mai văzusem în vis.

— Ce fac copiii? am întrebat-o pe Cecie când stăteam pe verandă.

— Păi, știi. Sunt trişti. Charlie are deja treisprezece ani. Și Laird e în clasa a cincea.

— Deștepți brici, a zis Dillon.

Cecie îşi făcea de lucru cu o cheie de la ușa din față.

— Poate zugrăvim un pic pe aici înainte să vindem casa, a zis ea.

O butelie de oxigen fusese adusă pe hol, probabil așteptând să fie ridicată. Înăuntru, vechea canapea bej avea acum culoarea cărbunelui, iar covoarele dispăruseră. Casa era o clădire înfricoșătoare, pustie și rea.

— Am vrut să petreci un pic de timp aici, a zis Cecie, fiindcă în testament scrie că avem dreptul să ne alegem orice obiecte dorim. Eu voaim să iau măsuța de cafea din sticlă, dacă nu aveți nimic

împotrivă.

— Eu n-am.

— Dă o raită, dacă vrei, a zis Cecie. Nu s-a stabilit nicio reuniune oficială pentru citirea testamentului. Nu se face așa ceva decât în filme.

— Vrei să afli ce scrie? m-a întrebat Dillon.

Nu eram sigur că vreau, dar ei au început să-mi spună. Nouăzeci la sută din proprietăţile tatălui nostru urmau să se împartă egal între Cecie și Dillon, iar restul de zece procente îmi reveneau mie. Cu anumite condiții.

— Nu, am zis. Cum adică?

— Ți-au fost lăsate într-un fond, a zis Cecie, iar executorii suntem noi. Primești dobânda sub formă de plăți. Și e o clauză care zice că pierzi totul dacă închei o căsătorie nepotrivită.

Am început să râd, un sunet sec, ca un strigăt, incontrolabil.

— De ce credea că vreau banii lui? am zis.

— Toată lumea vrea bani, a zis Dillon.

Eram în stare s-o iau din loc și să mă căsătoresc imediat cu o persoană nepotrivită, numai ca să-l ştiu că se răsuceşte în mormântul lui proaspăt.

— Aşa-s fasciștii, am zis, vor mereu să deţină controlul.

— Hai să nu amestecăm politica-n povestea asta, a zis Cecie.

— Cred că se temea de profitoare, a zis Dillon.

Îmi lăsase așa o avere?

— Aș vrea să semnez o hârtie, un act, ce-o fi, am zis, prin care să renunț la toate drepturile. Păstrați voi tot. Eu nu vreau să mai am de-a face cu asta.

Dillon a zis:

— E mai mult decât crezi, Billy băiete. Și ești tânăr. Până în patruzeci de ani nu ești încă bătrân. S-ar putea să vrei să-ți cumperi o casă, să trimiți un copil la facultate.

Să vreau ce? Tocmai ce mă văicărisem de ăia câțiva dolari prăpădiți în plus cât dădusem pe avion. Și-mi petreceam viața încercând să obțin sporiri salariale pentru muncitori subevaluați. Banii nu erau un fleac. Știam și eu asta, la fel ca oricine. Mai bine ca unii.

Însă eram absolut sigur că nu vreau nimic din indiferent ce sumă îmi lăsase tata; nu se dădea nicio luptă în sinea mea. Nu

voiam să bag mâna în casa asta cu bani.

Oare nu luasem deja decizia asta cu ani în urmă? Nu-mi doream decât să-i fi putut spune asta tatei. „Nu mă interesează, scuze. Absolut deloc.“ Și abia atunci am priceput cu adevărat că el nu mai era. Simţeam aşa o apăsare în piept, că abia mai puteam respira. El nu se mai întorcea, indiferent ce-aș fi zis. Discuția se încheiase.

— Gândește-te, a zis Cecie.

— El știa că nu-i vreau, am zis.

De fapt, habar n-aveam ce gândea tata. Dar îmi displăcea profund că sora și fratele meu considerau c-ar trebui să-i primesc.

— Mereu ai fost foarte încăpățânat, a zis Cecie.

Am fost? Poate că tata intenționase să fie un gest de bunătate, când mă trecuse şi pe mine la urmă, fără tragere de inimă. Un om pe care nu-l mai văzusem de șaptesprezece ani. Dar avusesem dreptate să plec; mereu avusesem dreptate în privința asta.

— Avocatul poate să redacteze ceva și să-mi dea să semnez, am zis.

Când m-am întors la New York în acea noapte, mi-am sunat toți prietenii ca să le zic că venisem acasă și de ce.

— Ce rău îmi pare, ziceau.

— Îmi pare tare rău să aud.

Dar n-am zis nici măcar unui singur om despre testament; mă gândeam că nimeni n-ar înţelege. Era prea complicat să explic și ţinea strict de micuța mea familie ciudată. Oamenii nu pricep niciodată, când vine vorba de bani.

Desigur, mă simțeam bogat fiindcă îi refuzasem. Puteai să înșiri toate lucrurile de care n-aveai nevoie și să te simți minunat că ai renunțat la ele. Am zăcut prin apartamentul meu cu zilele, uitându-mă la tot felul de prostii la televizor zi şi noapte, închiriind casete video, mâncând ce comandam, citind romane polițiste şi jelind în felul meu.

— Arăți ca naiba, probabil te-ai distrat pe cinste, mi-a zis șeful când am revenit la muncă.

Băusem prea mult în ultimele nopți rămase din concendiu. Și nici nu eram prea bronzat.

— Ei, ia zi, toată lumea de pe-acolo îi urăște pe americani? a întrebat cineva.

— Nu chiar, am zis. Nu mai e așa. S-a zis cu imperiul.

A trebuit să mă gândesc că asta fusese marea anxietate cu care trăise tata, declinul Americii ca putere mondială umflată, căpetenia cea lacomă a lumii occidentale. A trăit chinuit de dovezile constante că se năruie, se năruie.

Imperiile se năruie. Cine nu știa asta?

Când am călătorit în Asia, uneori lumea credea că sunt din Australia sau Canada. Eram prea jegos și zgârcit ca să fiu un american bogat. Aș fi putut fi bogat dacă țineam mâna întinsă să pice banul din testament? Probabil că nu, dacă nu primeam decât dobânda. Cât însemna asta? N-aveam de gând să întreb. N-aveam de gând nici să mă gândesc.

Și nu m-am gândit. Cine știe cum, spre propria mea surprindere, am reușit cât de cât să-mi scot povestea din minte odată ce-am semnat hârtia. Nu-mi petreceam timpul cu oameni cheltuitori și nu mă așteptasem niciodată să mă-mbogăţesc.

De ce aveam nevoie? Nu de cine ştie ce. Aveam amicii mei din Boston – încă vorbeam la telefon – și amicii de la serviciu. Mi se părea că mă înțeleg bine cu toată lumea, dar poate că nu era așa. La serviciu se duceau lupte – dacă să ne unim sau nu cu Sindicatul Internațional al Angajaților din Industria Serviciilor, mie mi se părea o idee bună, dar am făcut prea multe poante cât se luptau ei, eram prea glumeț și sarcastic. Problemele organizatorice mi se păreau stupide, deși noi ne bazam pe nevoia profundă de a ne organiza. Am făcut o poantă cu cine nu trebuia despre supersindicate și cum că mărimea contează, și m-am pomenit mutat la altă secție, unde programul de muncă era un chin.

Nu m-a concediat nimeni, dar mi-am dat seama că trebuie să plec. Nu reușisem să păstrez prea multe slujbe la viața mea, ceea ce nu mă bucura nici acum. Voiam să mă mut la o organizație nonprofit care plătea și mai puțin? Chestia cu munca, dacă stai să te gândești, e că de fapt nu vrei să munceşti de niciun fel. Eram abătut, ursuz și neglijent când mi-am dat demisia înainte de momentul când îmi pusesem în gând s-o fac, mi-am luat prostul

obicei să dorm toată ziua, am fost evacuat din apartament, m-am oploșit pe la o fostă iubită iritabilă și zece luni am fost o pacoste pe capul tuturor, una bine abţiguită. Și mai trăiam și pe spinarea iubitei.

Ce m-a salvat? Iarna mi s-a părut c-o văd pe sora mea pe stradă, și nu oriunde, ci tocmai pe Fifth Avenue. O femeie cu o tunsoare scurtă, de tip republican, cu doi băieți lângă ea, unul abia intrat în adolescenţă și celălalt avea vreo zece ani, și se uitau în vitrinele magazinului Saks, amenajate de Crăciun. Se mai îngrășase Cecie? Nu era Cecie, mi-am dat seama într-o clipă, dar nu înainte ca femeia să-şi ia o figură alarmată, de parcă i-aș fi urmărit. Un tip nebărbierit, cu o căciulă de lână pe cap, cu părul lunguţ care-i ieșea de sub ea – cât de rău puteam să arăt? Așa de rău? Și dacă o cunoștea pe Cecie din New Jersey și se ducea să-i spună? Știu că era un gând absurd, dar mă blocasem în el.

Am mers acasă și m-am spălat, m-am pieptănat și m-am ras. Mi-am dus la călcat singurul costum pe care-l aveam – „arăți ca un politician perdant“, mi-a zis prietena mea – și-am început să merg iarăși la interviuri. Am explicat că în lunile în care nu lucrasem avusesem grijă de fratele meu bolnav. Acum se simțea mai bine, mulțumesc de întrebare. Ziceam că sindicatul mă învățase că balanța dintre salarii, productivitate și profit din sistemul nostru era absolut defectă. Și că puterea nu ţi se dădea niciodată; ea trebuia luată. Suna destul de miștо.

În cele din urmă, am primit un post, într-o asociație care ajuta foști deținuți. Un post care a început să-mi placă. Tatăl meu ar fi detestat teribil slujba asta, însă eu nu mi-o alesesem ca să-i fac în ciudă. În plus, mă și pricepeam.

Mama, care era sănătoasă tun, mi-a scris: „Mi-ar plăcea să nu ai tot timpul genul de profesie în care să le spui oamenilor că lumea le datorează un trai mai bun“. Ce exprimare învechită. Ce doleanţe învechite. Lumea, cu toate prefacerile ei nebunești și răsturnările ei spectaculoase, pentru ea nu era o planetă în schimbare.

Pentru o vreme, după ce m-am mutat de la fosta iubită, m-am ținut departe de femei. Și nici măcar n-am făcut-o intenționat,

doar că ajunsesem să-mi privesc cu alţi ochi propria soartă. Mi-era mai bine de unul singur, o formulă pe care o înțelegeam. Mi-era mai bine să nu mai intru în asemenea angajamente false. N-aveam să câștig vreun premiu pentru celibat de-a lungul acestei perioade, dar așa am fost, în general, singur. Ce primitoare mi-era casa când răsuceam cheia în broască și îi treceam pragul seara.

Încercam să-i fac rost de job unui individ proaspăt eliberat, când am întâlnit-o pe Rachel. Tipul avea ocazia să se angajeze ca spălător de vase în bucătăria unui hotel. Rachel nu se ocupa cu angajarea, dar superviza contractele. Era la biroul ei, mâncând o gogoașă cu gem în dimineața când am cunoscut-o, și avea un fel foarte hotărât de-a mesteca în timp ce mă asculta. Am purtat o discuție foarte directă despre riscuri, violențe și predicții, iar ea i-a făcut semn lui Anthony să intre.

— Nu alegi unde te naști, a zis ea. Am un copil care locuiește cu mine și care a avut niște părinți profund imperfecți.

— Nici eu nu m-am înțeles prea bine cu ai mei, am zis, deși bănuiesc că s-au străduit. Unii nici măcar nu încearcă.

Copilul care locuia cu ea avea unsprezece ani și era o fată obsedată de jocuri video. Am zis că mă pricep la jocuri video și că eu și Rachel am putea discuta despre asta la un pahar, cândva.

Ea a zis că am putea și nu mi-am dat seama decât peste trei zile, când sorbeam din cocktailurile Margarita, că mă luase drept un fost pușcăriaș, la ce muncă făceam. Bravo ei, mi-am zis, că stă la o băută cu mine chiar și așa.

Eram bâtă la jocuri video, dar ea nu mi-a scos ochii cu asta niciodată.

— Vrea să toace banii, a zis Rachel despre fata cu care locuia. Doar ca să-și ia ceva scump. Prostii din astea video sau haine de designeri de care are impresia c-a auzit toată planeta.

— Și cum procedezi?

Rachel a ridicat din umeri.

— E alocația ei. Poate să-și ia tâmpenii dacă îşi pune banii deoparte.

Cât de agilă era acea ridicare din umeri. Bunul-simţ e mult mai sexy decât înclină oamenii să creadă.

Odată ce am început să ies cu Rachel, m-am înțeles și cu fata. Nadia era o puștoaică șireată care râdea la glumele mele, iar eu puteam să le imit și pe Kelly Clarkson, și pe Beyoncé. Oamenii presupuneau mereu că nu-mi plac copiii, de vreme ce nu mă deranjasem să fac niciunul. Poate că mă îngrozea cuvântul *familie*, dar copiii îmi plăceau. Nadia era o plăcere.

Rachel o moștenise de la un fost iubit, deși era greșit să spui „moștenit“ câtă vreme Nick, fostul, încă era cât se poate de viu. Corectând acest termen, Rachel se mândrea cu gestul pe care-l făcuse de bunăvoie, cu faptul că ea alesese s-o țină pe Nadia.

— Oare *moștenit* înseamnă „în mod automat“? am întrebat.

— Nadia nu vrea să creadă lumea că tatăl ei a murit, a zis Rachel. E încă atașată de el, înțelegi.

Un lucru pe care-mi plăcea mult să-l fac cu Rachel era s-o duc prin cartiere unde-i puteam arăta chestii din anumite părți ale lumii pe care le adoram. În Queens, ne duceam în cartierul filipinez din Woodside, la magazinele cu mâncare malaeziană din Flushing și la restaurantele thailandeze din Elmhurst. Ea fusese în Thailanda în tinerețe. Îi plăcea restaurantul Golden Treasure, preferatul meu, unde găseai mâncare minunată și o ospătăriță la fel de minunată. Thailandezii aveau un templu budist uimitor – o clădire obișnuită newyorkeză, de cărămidă, pe care se înălţa o pagodă thailandeză superbă aurie-albastră, cu o arcadă tot aurie deasupra intrării. Vedeam călugări intrând şi ieşind discret, cu haine de iarnă pe sub veșmintele lor de culoarea șofranului, în ianuarie.

— Un miraj, zicea Rachel.

Oare călugării erau fericiți? Probabil o întrebare dincolo de concepţiile lor. Tradiția nu le permitea să-și manifeste vizibil sentimentele, dar arătau de parcă și-ar fi văzut de treaba lor bine-mersi. În Thailanda văzusem tineri novici fumând în stradă, dar nu și aici. Aici călugării păreau absorbiți în lumea lor, mergând prin Queens cu cele două mese pe zi ale lor, urmându-și datinile străvechi.

— Sper că le ţin de cald hainele alea, zicea Rachel.

Oamenii se descurcau fără o grămadă de lucruri, asta era clar.

Cei din trupa mea, cândva deținuți, se descurcaseră ani la rând fără intimitate sau siguranță sau o serie de drepturi civile. Își fabricau propriile substitute, tot aşa cum îşi făceau țuică din fructe și zahăr în saci de gunoi.

Mă înțelegeam de obicei cu ei, cu clienții mei, dar uneori nu. Se înfuriau pe mine că le găseam slujbe pe care le detestau sau nu le găseam nimic de lucru. Nu puteam să fac eu totul.

— Nu-s magician, i-am zis într-o seară lui Rachel când mă plângeam ce zi grea avusesem.

— Sper că nu le spui şi lor asta, a zis Rachel. Numai de defetism n-au nevoie.

Ce replică bisericoasă îmi dăduse. Ce știa ea de problemele cu care mă confruntam eu? Ne-am apucat să ne certăm, aruncându-ne vorbe grele despre defectele celuilalt. Chiar nu voiam să aud de la ea ce auzisem.

Nu ne-am despărțit după o singură bătălie, dar ne-am mai răcit. Era mai bine să nu vorbim atât de des, așa că ne sunam mai rar. Așteptam mai puțin unul de la celălalt, ne-am mai domolit entuziasmul inițial. Nici în public nu ne străduiam mereu să ne purtăm frumos.

— Îmi plăcea mai mult de tine înainte, zicea Nadia.

Și la Nadia mă mai răsteam. Iar când chiar părea că s-a terminat definitiv cu noi doi, ni se reaprindea brusc interesul şi ne împăcam într-un avânt pasional. Ni s-a întâmplat de mai multe ori.

Și-am ținut-o așa vreo doi ani, cu pauze și împăcări.

— E jenant, a zis Rachel când ne înțelegeam bine, adică eram prea bătrâni ca să ne mai purtăm aşa.

Adevărul e că în general ne plăceam. Oamenii zic mereu, nu-i așa: poate mai bine-am fi fost doar prieteni. De parcă dorința poate fi ignorată.

Mi-a tras clapa când am vrut s-o duc la un picnic în Prospect Park cu vechii mei amici de la sindicat. Trebuia să meargă undeva cu Nadia; a uitat să mă anunțe. Iar apoi am vrut eu să fiu singur când avea ea nevoie s-o însoțesc la o cină în cinstea fratelui ei. Am zis că vin și nu m-am dus.

Dar nu de-asta am părăsit New Yorkul. Până atunci ne despărțiserăm deja. Am părăsit New Yorkul în 2008, chiar în toiul crizei financiare, din cauză că mi-am pierdut serviciul. Nu doar eu, întreaga asociație s-a prăbușit, din lipsă de finanțări. Cei din consiliul de conducere reușiseră s-o mențină pe linia de plutire, milogindu-se după ajutoare guvernamentale, linguşindu-şi donatorii particulari – dar acum renunțau. La ședința în care ne-au dat vestea, am glumit cu toții despre cât de ușurați eram că nu mai trebuie să mergem să ne vedem clienții în adăposturile alea municipale împuțite. De fapt, nu eram deloc ușurați.

Aveam deasupra biroului de la muncă o poză cu mine pe motocicletă, pe un drum mărginit pe ambele părți de munți bogat împăduriți, în Laos, lângă Luang Prabang. Oamenii erau mereu impresionați când pomeneam nume de locuri în diverse limbi asiatice, dar de fapt nu știam nimic. Nimic! Doar niște picanterii oarecare. Căci ce știu vreodată turiștii? Am început să mă uit după locuri de muncă în străinătate.

În toată Asia de Sud-Est lucrau expatriați, însă în Cambodgia existau cele mai multe ONG-uri. Alte țări limitau ce fel de munci puteau presta străinii din motive interne (Laos și Vietnam erau încă, practic vorbind, comuniste), dar Cambodgia avea mare nevoie de ajutoare. Era încă sfârtecată de masacrele din războiul ultimei generații, unul din cinci cambodgieni trăind sub limita sărăciei stabilite la nivel mondial.

E-mailurile oficiale de respingere mi-au inundat Inboxul – eram prea bătrân, asta să fi fost? Bun, eram bătrân. La cincizeci și trei de ani nu mai eşti adolescent. Dar după o perioadă mult mai lungă decât mă așteptam, am fost intervievat prin Skype de o asociație din Phnom Penh care lucra cu sindicatele din zonă, pentru a promova cauza muncitorilor. Un post pentru care chiar eram potrivit, nu era de mirare că mi-au oferit un contract. Am promis că o să învăț limba khmeră, am promis totul.

Mama mă credea nebun că mă duc. Era convinsă că o să mă omoare khmerii roșii, chiar dacă îi spuneam că nu mai sunt la putere de mai bine de douăzeci de ani.

— Pornesc către măreţul răsărit, am zis. Nu-i așa rău.

— Ai trăit mereu în lumea ta închipuită, a zis ea.

Acum mama trecuse binișor de optzeci de ani și disprețuia pe oricine nu era la fel de vigilent ca ea.

I-am spus că Phnom Penh era capitala unei țări reale. Unde ajungeam cu un bilet de avion de la Delta Air Lines.

— Mereu ți se pare că deții secretul paradisului, a zis ea.

Își închipuia că am planurile mele secrete; asta voia să spună, de fapt. De parcă aș fi fost vreun adolescent visător, care se strecoară afară pe fereastră ca să ajungă în zonele mai libertine ale cartierului. Alpinismul ca revoluție mondială.

Unii prieteni ziceau cât mă invidiază că îmi iau lumea-n cap – ce liber eram, ce curajos –, iar unii ziceau „Păi, nu te reține nimic aici“, adică li se părea c-o duc mai bine decât mine. Le reaminteam tuturor că plecam la muncă, nu în concediu, într-un oraș de un milion și jumătate de oameni, nu într-o grădină tropicală. Urma să fiu bine plătit, dar n-aveam să lenevesc într-un pat de orhidee.

Chiar și așa, Phnom Penh a fost un șoc în toată regula. Un oraș asiatic modern, cu blocuri-turn și semafoare și temple istorice, care arăta ca un târg părăginit, garnisit cu cărucioare de vânzători stradali, copertine zdrențuite, ziduri mânjite de funingine și niciun petic de trotuar fără gropi. Motociclete, biciclete, mese și lăzi lăsate aiurea umpleau oricum trotuarele – pentru asta erau. Orașul era cumva minunat în felul său, dar nu așa cum mă așteptasem.

În primele săptămâni a trebuit să mă obișnuiesc cu solicitările de la serviciu. Eram într-o campanie care implica trimiterea de scrisori oficiale către agențiile guvernamentale, în care le spuneam ce căldura dracului era în fabricile de confecţii. Ei răspundeau, noi le răspundeam iarăși. Deranjam firmele americane (inclusiv una care făcea paltoanele pe care le purta mama), dar toate se prefăceau că habar n-au ce se petrece acolo. Angajații cu vechime de la birou – puști de douăzeci şi ceva de ani, americani și europeni – mă scoteau seara la băut; voiau să-mi placă în Phnom Penh. Un pahar de bere era un dolar și ei știau locuri unde costa chiar și mai puțin. Îmi plăceau barurile – mereu mi-au plăcut barurile – și nu mă puteam hotărî niciodată între

alea cool de pe malul fluviului și alea mai ieftine de lângă piață. Tuturor li se părea că mă adaptez foarte bine.

Mă deranja să fiu cea mai în vârstă persoană din încăpere? Uneori, da. Printre cambodgienii de la birou (aveam câțiva) se numărau două surori aproape de vârsta mea, însă ele nu mergeau niciodată la bar. Simțeam că devin un bătrân izolat departe în colonii, privind lung în berea sa, gata să stea de vorbă cu orice tâmpit.

În unele cartiere, când ieșeam din bar după miezul nopții, eram oprit de copii care cerșeau – o fetiță purtându-și în brațe fratele bebeluș sau un băiat foarte sfrijit, într-un tricou jerpelit. Aveau program de lucru nocturn. Regula oficială era să eviți să le dai bani copiilor, fiindcă altfel încurajai adulții să-i trimită pe străzi. Eu nu respectam mereu regula. Copiii erau bătuți dacă nu aduceau destul acasă; îți dădeai seama într-o clipă.

Amicii mei de la muncă vorbeau despre asta – cine dădea, cine nu. Cambodgienii voiau să știu că mulți, foarte mulți copii săraci aveau părinți absolut devotați, care munceau ore în șir, orice prindeau. Femeile din fabrici pe care le apăram noi – multe dintre ele erau mame.

— Nu-ți face impresie greșită, ziceau surorile cambodgiene.

Dacă un *barang* ca mine – un străin – voia o femeie, primea o mulțime de sugestii despre unde poți găsi una. Îi opream pe tovarăşii de pahar care îmi înșirau prețuri. Nu voiam așa ceva. Am început să mă gândesc la iubite de demult, la cele de care chiar îmi plăcuse. La Lizzie, de exemplu. Acum, când eram printre toți oamenii ăia de douăzeci și ceva de ani doldora de opinii inteligente și necoapte, mă gândeam la ea și la discuțiile pe care le purtam în apartamentul ăla – teoriile noastre extravagante, răsdiscutate, cât ne plăcea să ne auzim vorbind.

Am încercat să dau de Lizzie pe net. Am căutat-o pe Google și mi-au apărut câteva femei cu acelaşi nume – una în New Jersey, care mi-a dat speranţe –, dar niciuna n-avea vârsta corectă. Am căutat pe Facebook și LinkedIn, degeaba. Aveam un e-mail deja scris în minte, mai trebuia doar să-l trimit când o găseam. *Salutare după atâția ani, sper că ești bine. Acum lucrez în Cambodgia, e foarte cald, dar ți-ar plăcea aici.*

Le-am trimis prietenilor de acasă fotografii cu mine la Angkor Wat, odată ce-am avut destul timp liber să mă duc acolo. Ceea ce m-a uimit, dincolo de temple și de sculpturi, erau hărțile pe care le vedeam peste tot, ale Imperiului Khmer care stăpânise cândva mare parte din Asia de Sud-Est. Șase sute de ani la putere, până când Angkor (unde se afla cel mai mare oraș din lumea preindustrială) a fost nimicit de un regat thailandez în 1431.

Bineînțeles, credeam cu tărie că însăşi ideea de imperiu era depășită. Era de-ajuns să te uiți la soldații care trag de prizonierii legaţi cu funii de gât, din frumoasele basoreliefuri ale templului. Când am argumentat asta într-un bar din Phnom Penh – „de fapt, nu-i ceva așa de măreț“ – un tânăr britanic de lângă mine a zis:

— Bănuiesc că n-ai crescut cu *Războiul stelelor*. Și vikingii! Toată lumea vrea mereu să-i cucerească pe alții.

M-am întrebat cu ce crescuseră khmerii roșii. Probabil că existau pe-acolo oameni pe care i-aș fi putut întreba.

— Eu sunt de stânga, am zis. Sunt împotriva cuceririlor rapace.

Tipul s-a uitat la mine de parcă tocmai i-aș fi zis ceva în finlandeză.

— Cum? a zis.

Rachel s-ar fi tăvălit de râs văzând cum invocă cineva *Războiul stelelor* ca argument moral. Și-n clipa aia mi s-a făcut foarte dor de ea.

Mi-am schimbat locuința destul de des – trei apartamente în patru ani. Am renunțat la cartierele ieftine din zona unde lucram și m-am orientat spre complexele de apartamente, până când am aterizat în Toul Tom Poung, o zonă comercială foarte bună, lângă Piața Rusă – botezată în anii ’80, când mărfurile și clienții proveneau din Uniunea Sovietică. Alt imperiu dispărut.

În apartamentul meu confortabil, mă uitam la CNN alături de o femeie foarte drăguță pe nume Clarice, mult prea tânără pentru mine, care se convinsese să se îndrăgostească lulea de mine, în calitate de cunoscător al tradiţiilor din partea locului (stăpâneam ceva mai bine limba khmeră). Era în iarna lui 2016, când republicanii se luptau între ei care să candideze la preşedinţie –

Ben Carson, Ted Cruz, Carly Fiorina – cine erau toți oamenii ăștia? Un reporter intervieva un purtător de cuvânt al mișcării conservatoare Tea Party, care îi tot dădea cu „destinul excepţional“ al poporului american și supremaţia noastră firească, America fiind „cetatea luminoasă din vârf de munte“[4] (expresii care-mi erau cunoscute). Chel, cu bărbia despicată. Îl știam de undeva pe tipul ăsta? De ce mi se părea așa? Am așteptat să-i apară numele. Era Will! Prietenul meu din școala generală!

— Făceam curse de mașinuțe cu tipul ăsta! i-am zis lui Clarice. Mi-a fost cel mai bun prieten până am împlinit doişpe ani.

— Bănuiesc că s-a schimbat un pic.

— Nu, am zis.

Și a trebuit să-i explic cum am crescut noi doi.

— Nici nu-mi imaginez cum e să ai asemenea părinți, a zis ea. Trebuie să fi fost cam ţăcăniţi. Asemenea oameni n-ar trebui lăsaţi în preajma copiilor. Cel puțin eu așa cred.

— Nu erau ţăcăniţi, am zis. Au avut grijă de noi. Te înşeli total.

— Poftim? a zis ea. Am dreptul la o opinie.

— Vorbești despre părinții mei, am zis.

Mi-am dat seama că o uram. Un val de indignare îmi curgea fierbinte pe sub piele. Nu-mi venea să cred cât de insolentă era. Viața-i plină de surprize.

Cam pe atunci am început să-i scriu lui Rachel. Uite că ne-auzim din senin și nici măcar nu-i ziua ta. Ce mai faci, cum e mereu-minunata Nadia? Mă uit la apus, pe fluviu. Chiar ți-ar plăcea mult aici.

Se prea putea să fie căsătorită cu altcineva acum. Nu mai eram împreună de mai bine de nouă ani. Dar din răspunsul ei nu părea măritată. Era veselă și glumea că metroul merge și mai prost acum. Nadia avusese o fază în care fusese o mare pacoste, dar acum ieșea frumușel din ea. *Ce mă bucur că ai dat un semn*, zicea.

Și dintr-odată m-am simțit mai bine, având-o pe ea alături, cu tot neajunsul celor paişpe mii de kilometri dintre noi. Era în gândul meu când vorbeam despre cât mă frustrau sarcinile preaîndrăgitei mele slujbe. La care-aș fi vrut să fiu genial. I-am scris: *În fabricile alea încă e ca-n Anglia secolului al XIX-lea. Femeile leșină din lipsă de aer. Am avut greve, acum doi ani cinci*

muncitori au fost împușcați. Totuși, salariile erau mai bune decât când am început eu să lucrez aici.

Mă gândeam la ea când ieșeam să mă plimb. Știam ce-ar gândi Rachel despre tipul pe *tuk tuk* care conducea ca un italian sau despre şedinţele de activitate fizică ținute pe-o muzică asurzitoare în parc, lângă templul Wat Botum. Îi tot spuneam c-ar trebui să vină în vizită. Dick, prietenul meu de la serviciu, mi-a zis că descriam oraşul de parcă ar fi fost Parisul și s-ar putea ca ea să observe că seamănă mai degrabă cu Detroit.

— Multora le place Detroit, am zis.

Adevărul e că mă atașasem foarte tare de Phnom Penh, unde acum aveam câțiva amici de încredere, nomazi de-ai mei cu experiență, printre care și un cuplu de francezi care dădea niște cine grozave și un britanic cu teorii sarcastice. Dick îl numea eşalonul nostru.

Oare numai eu am fost uluit când bătrânul clovn cu păr portocaliu a fost într-adevăr desemnat candidatul republicanilor? *Măcar o să avem în sfârșit o femeie președinte*, mi-a scris Rachel. *Suntem atât de înapoiaţi față de restul lumii.*

În dimineața de 9 noiembrie, când titlurile ziarelor anunţau rezultatul alegerilor, nu m-am putut gândi decât că lipsisem atât de mult, încât nu mai pricepeam nicio iotă din nimic. Rachel mi-a scris: *Aș vrea să mă pot trezi din povestea asta. În metrou, o femeie plângea în hohote, cu ochii în telefon. Am trecut într-o cu totul altă perioadă istorică.*

A trebuit să-i amintesc de alte alegeri pline de vești proaste și că vor veni vremuri şi mai grele. *Ronald Reagan. Warren Harding. Millard Fillmore* (nume care stârnea mereu râsul). Chiar mi se părea reconfortant să mă gândesc la ideile proaste cărora țara le supraviețuise.

Întâmplător, locuiam într-un loc care-și pierduse aproape un sfert din populație din cauza unei idei proaste, ba mai mult decât proaste. Cambodgienii nu vorbeau despre asta din prima, doar dacă apucai să-i cunoști. Cei mai bătrâni o făceau.

Deci bem mai mult, a scris Rachel.

I-am trimis o poză cu o cutie de bere Angkor. Deși nu mergeau deloc prin baruri, surorile cambodgiene de la birou aveau un frate care ne vindea baxuri din astea, pentru micile noastre

petreceri. Pe etichetă era un desen cu cele trei turnuri ale templului.

Toată lumea știe, i-am scris lui Rachel, *că o să treacă și asta.*

În iarna aia i-am tot trimis lui Rachel fotografii cu palmieri, orhidee și orice flori mari, tropicale pe care le vedeam. Cine-și dorește să trăiască în ger? Mă gândeam că o să i se pară ademenitoare, o s-o îndemne la evadare.

Fratele meu tocmai a primit un diagnostic prost, mi-a scris ea într-un mesaj. Era cancer, un tip de cancer pe care nimeni nu şi-l doreşte vreodată. Mi-l aminteam pe fratele ei, un tip amuzant și liniștit, și i-am zis că-mi pare tare rău. În curând, a început să-mi scrie mai rar. Am devenit unul dintre tâmpiții ăia care-și verifică mereu Inboxul. Am început să mă gândesc că am putea să ne vedem pe Skype, de ce nu vorbeam pe Skype? (Fiindcă nu-l suportam, însă motivul ăsta deja nu mai era valabil.) Nu voiam s-o pierd încet-încet.

Pe ecran arăta exact ca ea însăși, doar că n-ai cum să-ţi aminteşti cu toată exactitatea de cineva. La început, când vorbeam, mi se părea cumva teatral, dar apoi ne-a prins.

— Nadia vrea să se facă designer, a zis ea.

— Ce mișto, am zis.

Când vorbeam, la ea era cu douăsprezece ore mai devreme, ea era noapte și eu eram zi. La sfârșit ne făceam cu mâna ca și cum am fi luat fiecare alt tren.

Și aşa a început un obicei minunat. Purtam discuții esențiale dintr-un fus orar în altul, nici în carne și oase, dar nici pe nevăzute. O priveam cum îmi explică în detaliu chimioterapia pe care o făcea fratele ei. Îmi spunea cele mai noi bancuri cu Trump. Îi povesteam călătoria dintr-un weekend la Kampot, un loc aflat la vreo două ore distanță, verde și liniștit. I-am trimis o poză cu un hamac pe o plajă. Ne-am obișnuit să stăm de vorbă regulat. Într-o zi avea să vină în vizită, ziceam amândoi. (Nu prea curând, de vreme ce fratele ei se afla în situația asta.)

Unii străini se duceau acasă o dată pe an sau cam așa ceva, dar nu și eu. Trimiteam vorbă prin e-mail. Mama era tot mai fragilă și

arăta deprimant de sfrijită în fotografii. *Încă mai înțelege ce și cum*, îmi scria fratele meu. I-am trimis o poză cu mine în fața palatului regal – acoperiș de aur în filigran, cu fleuroni ondulaţi, coloane albe, eu în pantaloni scurți –, iar când i-a arătat-o, ea a zis:

— Nu pare să fie cine ştie ce sărăcie acolo. Chiar au nevoie de el?

Tata a urât oamenii săraci. Credea că ei singuri își atrag sărăcia prin obiceiuri iresponsabile și decizii greșite, că se plâng toată ziua și vor favoruri speciale. El chiar credea că bogăția e un semn al judecății sănătoase și-al unui comportament corect, și că forțele pieței libere au felul lor firesc de a face dreptate tuturor.

Era de fapt o idee utopică – fără intervenție, adevărata libertate ar exista așa cum se presupune că trebuie să fie ea. Iubea libertatea. Forțele demonice ale intervenționismului erau mereu la pândă.

La serviciu, uneia dintre noile angajate, o fată de douăzeci și șase de ani din Miami, îi fusese smulsă poșeta de un tip care trecea cu motoreta pe lângă ea. Se trezise doborâtă la pământ din cauza vitezei și violenţei gestului și era în șoc – strigase cât o ţinea gura de pe trotuar. A venit la muncă bandajată la mână și la picior, unde se lovise de trotuar, în cădere. Clarice, fosta mea prietenă, a zis:

— Şi mie mi s-a întâmplat o dată. Poţi s-o păţeşti nașpa de tot aici.

— E din ce în ce mai rău, a zis cineva.

Tot auzisem asta, în atâţia ani de când eram acolo. Ce știau ei? Bun, erau mai mulți străini acum, cu mai mulți bani de furat.

Mi-am amintit de scurta mea carieră de hoț – episoadele cu furturi mărunte din magazine, culminând cu aventura absolut nebunească a escaladării castelului-restaurant din Vermont. Aș fi putut să mor atunci! M-apucase groaza acolo sus, și-apoi fiorul descoperirii cutiei cu bani înăuntru. Bancnotele care aveau să-mi alimenteze evadarea.

Tulburat, i-am povestit totul lui Rachel data următoare când am stat de vorbă pe Skype. Și, tot povestind, mi-am amintit tot

mai multe detalii. La etajul doi şindrila de care mă ţineam se mişca. Trebuise să mă concentrez tare, tare de tot, când mă săltam târâş pe perete.

— Ce golan, a zis ea. Îmi pare rău că nu ne ştiam pe atunci.

Clar unul dintre cele mai drăguţe lucruri pe care le spusese cineva vreodată despre mine. Mă agățam de el, încercând să-mi amintesc exact cum mi-l zisese, într-una dintre plimbările mele de la sfârșitul zilei. Mergeam pe malul fluviului, prin zona unde lacul Tonlé Sap se contopeşte cu Mekongul, așteptând să se facă răcoare. Apa era liniștită și argintie, şi pe măsură ce aburii rozalii făceau loc pe cer amurgului cenușiu, se aprindeau luminile pe ambarcaţiunile pentru turiști.

Tata spusese cândva că vrea să cumpere o barcă, deși nu se ocupase niciodată cu asta și nici nu petrecea prea mult timp pe apă. De fapt, rareori își lua concediu. Acum, mă izbea uneori gândul că fusesem prea dur cu tatăl meu – și el fusese dur cu mine, chiar foarte (încă mai credeam asta), însă eu fusesem încăpățânat și furios și nemilos. Mă și mândrisem cu asta. Și încă o făceam. Când mi-l imaginam pe tata, nu-mi venea deloc să-i cer scuze, dar mă cuprindea o mare tristețe când mă gândeam la el. Cum ne mai luptam noi din orice.

Îmi părea rău că nu s-a putut altfel; măcar atâta lucru i-aș fi spus. (Nu-mi era ușor să-mi imaginez discuţia asta.) Și aș fi vrut să știe, desigur, că lucrurile s-au aranjat în ce mă priveşte; poate că nu părea, dar așa era. Iată-mă, bucurându-mă de luxul unei plimbări de seară pe străduțele ocolite ale unui oraș asiatic, privind la luminile construcţiilor de pe un străvechi canal navigabil, încântat de cum arată zilele mele. Aveam un post onorabil într-un colţ de lume pe care-l iubeam; o femeie frumoasă mă fericea online. *N-aș fi putut cere mai mult decât am*, i-aș fi spus tatălui meu.

1. Cangur pitic din Australia și Noua Guinee.
2. Păsări cântătoare din familia silviilor.
3. University of Massachusetts.
4. Formulare inspirată din aşa-numita „Predică de pe munte“ (*Evanghelia după Matei*, cap. 5) şi folosită în retorica politică în SUA. Se referă la „excepţionalismul american“, la SUA care acţionează în lume ca „far

călăuzitor“ spre democraţie.

6
Tara

Mama era să se mărite la nouăsprezece ani. Din câte povestea, pe atunci ea era o simplă fată din New Brunswick cu care își făcea de cap Gil (îi plăcea să-i rostească numele). El era student la Rutgers și se întâlniseră fiindcă ea lucra la recepţia unui cabinet medical din New Jersey, unde el se dusese pentru o ruptură a mușchilor rotori. Ea flirta cu o grămadă de pacienți; pe-atunci, nimănui nu-i păsa de asta. Era pe la mijlocul anilor ‘60.

Ce-i plăcea lui la ea era lipsa de timiditate (trăsătură pe care și-a păstrat-o). Cea mai reușită întâlnire a lor a fost o ieşire până la Asbury Park – el nu mai întâlnise o fată care să vrea să se dea de două ori la rând în roller-coaster. Zdruncinăturile, picajele, virajele și coborârile demente pe care le anticipau, dar pe care nu le puteau împiedica, erau pentru ea o metaforă ingenioasă a tuturor delectărilor fizice de care aveau parte în intimitate, ori de câte ori se putea. Ea mai fusese de multe ori în parc când era mică, dar abia cu ocaziile astea l-a înțeles cu adevărat. Era o versiune stridentă a unui adevăr enorm. Mi-a explicat totul cu mai multe detalii decât aș fi vrut.

Așadar, ea și Gil ieșiseră împreună într-o seară caldă de mai, chiar înainte de sfârșitul semestrului, și se plimbau pe faleza din scânduri, cu cartofii prăjiți și sucurile acidulate roșii, după ce se dăduseră în roller-coaster.

— Știi ce? a zis el. Ai putea să te măriți cu mine.

Mama a fost deosebit de flatată – n-o mai ceruse nimeni înainte – și nici măcar n-a prea deranjat-o felul infatuat în care el își formulase cererea. Însă caracterul definitiv al căsniciei (căsnicie!) nu i se părea chiar potrivit pentru ceea ce era între ei,

deși își dorea să fie receptivă.

— Poate c-ar trebui să locuim împreună mai întâi? a zis ea.

De când renunțase la facultate, ea locuia acasă și abia aștepta să plece de-acolo.

— Atunci las-o baltă, a spus el.

Nu știuse cât de jignit se va simți. El s-a oprit brusc pe faleză, s-a răsucit pe călcâie și au pornit amândoi înapoi spre parcare, o plimbare lungă și șerpuită (timp în care ea s-a gândit doar: *Nu ne mai luăm înghețată?)*.

— Nu trebuie să *plecăm*, a zis ea. Plecăm? Nu pleca!

El detesta tot ce-i spunea ea atunci, indiferent câte lacrimi vărsa.

— Ar fi trebuit să știu, zicea el întruna. Ești așa de copilăroasă, habar n-ai de nimic.

Nu se așteptase să se supere așa tare. Au mai avut câteva întâlniri înainte să se despartă cu adevărat, dar atunci s-a sfârșit ce-a fost frumos între ei.

Ani mai târziu, după ce locuise prin toate colțurile lumii, mama era la cumpărături în New York, în căutarea unei geci, când a văzut numele lui Gil pe o etichetă. Știa că era chiar Gil, știa că intrase în afaceri cu haine, dar chiar și așa a fost un șoc să vadă literele țesute în satin.

— Știam că nu pot să cumpăr geaca, a zis. N-am nimic cu Gil, dar nicio femeie n-are chef să-i șoptească trecutul la ureche de câte ori se îmbracă. Nu-i așa?

Următorul iubit pe care l-a avut, după Gil, a văzut că are un post tocmai bun ca să șterpelească câteva cutii de medicamente din cabinetul doctorului. Ea s-a gândit că n-o s-o prindă nimeni și n-au prins-o. A dosit frumos marfa în sacoșa ei ecologică, sub o eșarfă de mătase înflorată.

— Bravo, fată, a zis Quinn, iubitul.

Ea se așteptase să fie lăudată mai din sufet, însă el n-a sărutat-o decât după ce-a numărat flacoanele. Chiar și-așa, s-a bucurat. Voia să fie un altfel de om, iar el o învăța cum.

El voia medicamentele ca să le vândă, nu să le consume, dar le-au încercat și ei și s-au drogat și s-au moleşit și au dat-o pe

gimnastici de dormitor (cum se zicea pe-atunci), totul fără grabă. Erau în apartamentul lui în acel moment, în altă zonă din orașul ei. Ea a adormit și nu s-a mai dus acasă la părinți până dimineața, iar tărăboiul, toate țipetele și insultele lor au făcut-o să înțeleagă că nu mai putea să locuiască acolo.

Astfel, Quinn a fost calea ei de evadare (cumva spre surprinderea lui). Au fost nevoiți să mute toate lucrurile ei din casa familiei în pauza ei de masă, când amândoi părinţii lipseau; el a venit cu mașina s-o ia, pe ea cu geanta ei de voiaj plină de haine. Era atât de tânără, încât unele bluze încă aveau etichete cu numele ei, din tabere. Iar apoi el a făcut nazuri când ea și le-a așezat în dressingul lui.

Se înțelegea cu toată lumea de la cabinet, avea o personalitate plăcută, așa că nimeni nu-și făcea griji dacă petrecea câteva minute în magazia din spate, șterpelind încă câteva medicamente cu denumiri știute de Quinn. O lua ușurel cu furturile, cantități mici de fiecare dată; înțelegea riscurile. Quinn ar fi pus-o să care orice, de la stimulante și calmante până la ultima pastilă. N-avea decât s-o facă lașă; trebuia să tragă linie. A adus un buchet de narcise la cabinet, în chip de scuză, în ziua în care i-a explicat bunului doctor (nu era el așa de bun) că trebuia să plece foarte curând, fiindcă se întorcea la școală.

— Cursuri pregătitoare pentru Drept, a zis ea. O să fie tare greu.

Cine începe școala în aprilie? Nimeni n-a zis o vorbă despre asta. Noua ei apetență pentru minciună a dat roade din plin.

Quinn s-a înfuriat că demisionase fără ca măcar să-l consulte.

— Și eu ce mă fac acum? a zis.

— Trebuie să-ți spun, a zis ea. S-ar putea să am un job la Londra.

Un avantaj când lucrezi la un doctor care tratează sportivi accidentaţi este că intră pe ușă o grămadă de bărbați. De ceva vreme se combinase cu un tip pe nume Matthew, care se rănise la genunchi când făcea o excursie prin Munții Kittatinny. El îşi propusese să pornească din Anglia și să urmeze un traseu pe uscat, prin Europa și Asia – să ia autobuzul și trenul sau să facă autostopul cu camionagii – prin Turcia, Iran și Afganistan, tocmai până în Himalaya. Drumul le-ar fi luat luni de zile, dar nu i-ar fi

costat mult. Mama voia ceva, dar nu știa nici ea ce, iar asta era cea mai bună idee din tot ce auzise, cea mai ambițioasă. Avea niște bănuți, din partea ei de profit pe medicamente, cât pentru început, iar el își vindea mașina.

— Ce fel de job? a zis Quinn.

— Într-un hotel, a zis ea. Vărul meu cunoaște pe cineva de la un hotel din Londra.

Probabil că-i era un pic frică de Quinn, de și-a anunțat plecarea în felul ăsta. Și dusă a fost. El a făcut-o în fel și chip, dar ea nu s-a lăsat, s-a întors la părinți doar pentru câteva zile (familia ei încă era supărată că nu rămăsese cu Gil), iar apoi a plecat de tot, cu dragul de Matthew. Un om în general agreabil, deși mama habar n-avea asta pe-atunci. El găsise un zbor ieftin spre Londra, iar ea a fost așa de încântată, încât i-a plăcut până și mâncarea ieftină din avion. A adormit cu capul pe umărul lui şi tava încă în față. Și astfel am ajuns eu să-mi petrec primii nouă ani de viață în Nepal.

Pe mama o chema Frances, dar toată lumea îi zicea Frankie. Mie mi-au pus numele Tara, după o zeitate foarte puternică din budismul tibetan – din fericire pentru mine, suna ca un nume obișnuit, deși am avut o fază în care am încercat să mi-l schimb în Terry. Sora mea s-a pricopsit cu Apsara, care era mai greu de spus oamenilor.

Am avut o copilărie cu adevărat veselă. În Kathmandu, prietenii părinților mei considerau copiii niște ființe fascinante și se lăsau ușor convinși să se joace cu noi; ei credeau în libertate, în drepturile copiilor de-a alerga peste tot ca niște maniaci mititei. Apsara și cu mine ne petreceam timpul zburdând împreună, aveam amici care veneau și plecau și uneori ne jucam cu copiii nepalezi de pe strada noastră. Vorbeam limba cât să ne putem juca jocuri simple și ei nu se arătau deranjaţi cu ceva.

Au existat câteva episoade de neglijenţă. Odată ne-am rătăcit cu orele, când am luat-o pe o scurtătură pe străduţe, și ne-am speriat foarte tare, și odată sora mea a avut o tăietură care s-a infectat și i-a lezat un nerv de la picior. Dar în general bucuria și mirarea pe care le vânau adulții se potriveau destul de bine cu preferințele noastre. Tata ne-a învățat să citim, când era acasă și

nu plecat prin excursiile lui, iar când avea ceva bani de pe urma turiștilor pe care-i direcţiona spre trasee montane sau le găsea ghizi în drumeţii, eram trimise la o mică școală condusă de o englezoaică. Era aproape ca o școală adevărată.

Bineînțeles, nu puteau rămâne pentru totdeauna în Nepal. California a fost un mare șoc, când am aterizat acolo. Stăteam în Berkeley, o alegere cât se poate de bună, unde-am poposit în sufrageria unui prieten din facultate de-al tatălui meu. Oamenii erau tare drăguți cu noi, dar aveau alte obiceiuri. La școală era mult mai rău decât ne așteptam. Sora mea și cu mine nu eram obișnuite să fim despărțite și n-aveam deloc experiență în a sta nemișcate în bancă două ore și jumătate dimineața și două ore și jumătate după-amiaza. La început, sora mea a fost cea mai revoltată – urla și încerca să fugă de capul ei –, dar ea s-a adaptat mai repede. Nu avea decât șapte ani; oamenii o tolerau.

Eu mă descurcam mai bine când mi se spunea să fac ceva, dar eram îngrozită. Chiar o să rezist la aşa ceva încă opt ani?

— O să te obișnuiești, puișor, zicea tata. Îmi pare rău.

Până la urmă, am învățat cum să răspund la anumite materii (nu la aritmetică), iar apoi o fată m-a întrebat ce mi-am adus de mâncare. I-am dat tocana mea de linte la schimb pe sendvișul ei cu brânză, cum fac copiii, și apoi am reușit să leg nişte discuţii cu ea și cu alți câțiva colegi.

Văzusem câteva clipuri la televizor în Nepal, dar nu văzusem niciodată un film la cinema, amplul spectacol luminos în bezna monumentală, o lume pură în sine. Prietenii tatei ne-au dus să vedem *E.T.* și mi-a plăcut la nebunie. Am ieșit uluită că mă aflam iarăși afară, cu toate acele întâmplări nebunești strânse bine la locul lor şi cunoscute de la distanță. Adoram acea distanță; adoram fiu suverana sentimentelor mele.

— Mie tot nu-mi vine să cred că avem curent tot timpul aici, a trebuit să zică mama.

Trecea și ea prin propria criză de identitate în perioada de readaptare la SUA și avea tendința să ironizeze bunăstarea și confortul de aici. Sora mea repeta întruna replicile ei preferate (*Phone home*) din scenele care-i plăceau și eu o tot șâșâiam tăios; nu voiam să aflu versiunea altcuiva despre ceea ce tocmai

trăisem. Ar fi trebuit să fiu mai atentă la Apsara.

Părinții mei nu erau interesați de bani, însă știau că au nevoie de ei acum, că părăsiseră îndrăgitul lor Kathmandu, unde prețurile erau stabilite de localnicii nu prea obișnuiți cu un sistem economic bazat pe bani gheață. Tata, care-și dorea mereu să stea în aer liber, încerca să se angajeze pe un post de ranger la un parc natural. Mama se gândea că ar putea să-și deschidă un magazin unde să vândă șaluri de caşmir. Aceste idei nu se potriveau, însă ei nu erau obișnuiți să aibă slujbe stabile și e posibil să nu prea fi băgat de seamă. Între timp, mama ne-a făcut rost de tichete alimentare. A zis că trebuia să ni le luăm repede, înainte să ni le ia Reagan.

Era în luna mai când tata a primit în sfârșit postul de la Devils Postpile National Monument. Un nume care pe noi ne speria, în vreme ce lui nu-i venea să creadă ce noroc a avut. Mama ne-ar fi ținut în Berkeley, să-i așteptăm vizitele, însă s-a dovedit că nu puteam sta la nesfârşit cu prietenii lui. Părinții mei se certau tare și rău despre ce înseamnă viața adevărată, iar apoi tata a plecat la coliba lui din sălbăticie, cum îi spunea ea. Iar când s-a terminat școala, în iunie, mama ne-a luat, pe Apsara și pe mine, într-o călătorie de patru zile cu autocarul (care, în mare, ne-a plăcut) la New York. Avea o prietenă din liceu care ne-a găzduit la început, iar apoi ne-am stabilit în Lower East Side. Cineva i-a dat de lucru ca ospătăriță într-un restaurant – îi plăcea că era înconjurată de lume și putea aduce mâncare acasă. Și acolo ne-am petrecut noi restul copilăriei.

Mama noastră trebuia să plece mereu la muncă la patru jumate după-amiaza, așa că pentru noi cina era un fel de gustare de după orele de școală. Apsara era cea mai puțin civilizată, dar era atât de dulce, încât scăpa nepedepsită. Mânca cu mâinile, își punea sirop Log Cabin pe hamburger; mamei nu-i păsa. Când am mai crescut, eu eram responsabilă cu mesele noastre. N-am avut bonă niciodată (eu împlinisem deja zece ani), dar aveam o vecină pe care-o puteam suna. Copiii vecinei adorau mâncarea noastră.

Nu cunoșteam pe nimeni cu bani. Ce-i drept, hainele noastre erau cam improvizate – ce rămânea la urmă din mormanele de haine donate la Goodwill –, dar Apsara se dichisea adăugând o

curea sau o eșarfă îndrăgită cu imprimeu zebră. Aveam protectori când cineva se apuca să-și bată joc de noi sau să ne amenințe; îi aveam pe ceilalți copii din bloc. La liceu mai trăgeam sperieturi, dar nu prea des.

Eram bună la teme. Când venea tata în vizită, de vreo două ori pe an, zicea mereu că o să ajung președinte. Mă ducea la film; vedeam și câte două la rând cu el dacă voiam. (Recomandările de vârstă nu contau pentru el; amândurora ne plăcea *Blue Velvet*.) Pe Apsara o ducea la patinat, pe gheață iarna și cu rolele vara. S-a descurcat cu formularele pentru stipendiul meu când am intrat la facultate. Până și mama încă îl iubea, deși amândoi aveau din când în când pe altcineva.

Facultatea pe care el m-a ajutat să mi-o aleg (în nordul statului New York, la trei ore și jumătate distanță) era o școală plină de alți cinefili împătimiți, un loc minunat, iar teoriile mele erau la fel de bizare ca ale celorlalți. Prietena mea Tracey, o fată din Bronx care se exprima nonşalant cu termeni ca plan general și *eyeline matching*[1], considera că filmul meu din anul întâi despre mașinile de gunoi era „mult mai bun decât cam toate porcăriile alea“. N-am fost niciodată mai încântată de mine.

Un iubit pe care l-am avut o vreme, la douăzeci și ceva de ani, îmi spunea:

— Îmi pare rău să-ți dau vestea asta, dar în zilele noastre nimeni nu mai trăiește din măruntiş.

Nu eram deloc frivolă în privința banilor – eram aia anti-frivolă din familie –, însă mă mulţumeam cu sume mici. Eram *barista* la Starbucks când mi-a zis asta și nici nu-mi displăcea slujba mea. Terminasem facultatea de câțiva ani, înceram să-mi găsesc câte ceva de lucru pe la filmele altora. Sigur, voiam să fac și eu filme, dar când? Un film de-al meu din studenție fusese prezentat la un festival, ajutasem la montarea unui scurt documentar al prietenei mele Tracey și făceam un *latte* excelent, cu modele în spumă.

Măcar mă descurcam mai bine ca sora mea, căreia îi plăcea să vină la mine ca să-i dau biscuiți gratis. Lua prea multe droguri – nu știam de care, substanțe cu nume neoficiale care mă depășeau. Nu arăta așa rău, o fată drăguță și slabă, în tricou negru, deloc

neobișnuită. Dacă stăteam cu ea în pauză la o masă din spate, îmi zicea că prietenul ei dispăruse, dar probabil o să se întoarcă, și că sigur își găsea și ea ceva de lucru în curând. N-am reușit nicicum s-o conving să se mute cu mine.

Mi-am realizat primul documentar cu o finanțare din partea statului New York și cu ajutorul multor prieteni. Era despre viețile nevinovate ale șobolanilor din oraș; aveam niște prim-planuri bune cu activitățile lor cvasiveverițești și înregistrări cu declaraţiile unor experți care nu îi detestau. Nesenzaționalist și fascinant, spre asta țințeam. Partea grea era să-l prezint undeva. Tracey m-a ajutat să-l strecor la o seară cu filme realizate de femei, iar publicul a aplaudat la final. Am mai avut alte câteva proiecții.

Șobolanii lucraseră pe gratis, dar următorul proiect necesita mai mulți bani. Voiam să fac ceva despre incendiul de la Triangle Shirtwaist Factory, unde muriseră 146 de muncitori din industria confecţiilor, în 1911. Majoritatea victimelor trăiseră în cartierul meu din Lower East Side și în zona care acum se numea East Village. Plănuiam să filmez și câmpurile de bumbac din sud, de unde venea materialul, poate inserând vechi cadre cu culegătorii. Și voiam filmări cu gândacii de bumbac. Îmi trebuia un cameraman bun.

Realizatorii de film – cei pe care-i știam, cei cu documentarele – vorbeau mereu ce calvar era strângerea de fonduri. Cât de îngrozitor de greu era acum, la sfârșitul anilor nouăzeci. Știam că trebuia să comunic pertinent, dar şi original cu fundaţii atât publice, cât şi private, și elocvent cu bogații, să-i conving că documentarele de stânga li se potriveau ca o mănuşă. Dacă nu mă finanțau anul ăsta, aveau s-o facă anul următor.

N-am renunțat; am tot încercat. Nimeni nu m-a răsplătit pentru eforturile mele.

— Ai nevoie de-un iubit bogat, a zis mama.

— Mami, am zis, tu chiar mă crezi în stare să-mi fac un tătic de zahăr? Nici pe tine nu te văd ducându-te la întâlnire cu vreun baştan.

— Eu l-am avut pe iubitul meu, pe Gil, a zis ea, când eram

tânără. Acum e mare mahăr. Tu știi câte haine vinde?

— Nu știu, am zis, și nici tu nu știi.

— A vrut să se căsătorească cu mine. Poți să dai de el. Există internetul.

— Mami.

— Nu ca iubit, vreau să zic. Ca investitor, adică. E atât de ușor acum, prin e-mail. Firmele oamenilor au site-uri pe internet. Treci prin câteva birouri până ajungi la el. Am discutat deja un pic cu el, și eu nu mă descurc așa de bine ca tine la calculator. S-a bucurat mult s-audă de mine.

— L-ai găsit? Pe Gil ăla?

— Doar un pic de bună-ce-mai-faci. Călătorește mult, prin Malaezia. Toate fabricile sunt acum pe alte continente, știi. Eu n-am fost niciodată în Malaezia. Lumea zice că-i grozav.

— Poate-o să mă lase să filmez în fabricile lui.

— N-ar fi drăguț? a zis mama.

Mama credea că Gil o să fie interesat fiindcă era evreu, iar în incendiul din Triangle fuseseră multe victime din rândul evreilor. (Dar și mulți italieni.)

— Obișnuiește să dea bani pentru asemenea lucruri? am zis eu.

Ea era sigură că da, însă când am căutat tot ce se găsea despre el, mi s-a părut că nu era decât una dintre iluziile ei.

— Moare de nerăbdare să te cunoască. Și pe Apsara, a zis mama.

Înțeleg că v-a contactat mama (Frankie), am scris în e-mail. Am explicat care era istoricul meu de realizatoare de film inovatoare – am trimis un link la un trailer pe care îl putea viziona – și am sugerat (era sinistru?) că un fabricant de haine din zilele noastre ar putea avea cunoștințe care să-mi fie de ajutor în acest proiect. De asemenea, semănam mult cu mama, dacă voia să se uite pe site-ul meu.

El mi-a răspuns: *Mă bucur să aflu că are niște copii creativi. Eu am un fiu și o fiică doar un pic mai tineri ca tine. Băiatul e la Drept. Se descurcă bine.*

I-am zis ce noroc pe el că munca îi dă ocazia să călătorească peste ocean. El mi-a scris: *Îmi place Asia. Malaezia și Indonezia*

sunt foarte frumoase. Thailanda a fost chiar și mai frumoasă. Dar mi-e dor de soția mea și de familie.

I-am scris: *Sunt interesată de fabricarea textilelor, datorită cercetărilor mele (care, apropo, au mereu nevoie de finanțare). Mi-ați putea spune ceva util despre practicile curente din fabricile de îmbrăcăminte unde sunteți?* A fost o întrebare pripită, dar n-am zis nimic de munca obligatorie peste program, despre spaţiile neaerisite sau despre muncitorii sub limita legală de vârstă.

După cum sigur știi, mi-a scris el peste câteva zile, *noi solicităm îndeplinirea standardelor de bază, ba chiar mai mult decât a celor de bază, dar odată ce ai de-a face cu Lumea a Treia, multe lucruri nu mai stau în puterea ta. Sunt sigur că înțelegi asta, doar ai crescut în Nepal.*

„Ce vrei de la mine?“ – mă întreba el de fapt. Răspunsul era „bani“, dar n-aveam de gând să spun așa ceva. Deja mă învăţasem minte. Omul nu trebuie să se umilească clipă de clipă. Puteam să-l scutesc de asta, şi pe mine la fel.

Am adorat Nepalul, i-am scris. *La fel și Apsara. Oamenii cred că am uitat, dar nu am uitat.*

Îmi aminteam cum alergam noi pe străzile alea – erau atât de puţine mașini. Până și ricșele-bicicletă așteptau mereu următoarea cursă, tot sperând. Dar piața era ticsită de lume – oameni târguindu-se și croindu-și cu greu drum printre tarabe. Apsara aproape că fusese călcată în picioare, și nu doar o dată. Cât de eterne erau piețele, vânzoleala comerțului. *Cel mai bun preț pentru tine, doar azi*: sloganul s-a păstrat de-a lungul istoriei. Eram nedreaptă cu Gil?

Ce prosper era Gil, în comparație cu Nepalul – ce greu îi era să intre în împărăția cerurilor, mai ușor trecea o cămilă prin urechea acului. Nu stătea în puterile lui, pe naiba.

I-am mulțumit că a corespondat cu mine. Aveam să-l anunț data viitoare când vreun film de-al meu urma să ruleze în New York.

Mama considera că Apsara ar putea fi o educatoare minunată la grupa mică, asta dacă s-ar fi întors la școală ca să-şi ia diploma. Îi plăceau copiii mici; jobul i-ar fi venit mănușă. Asta era ideea mamei, nu a Apsarei. Între timp, sora mea trăia cu alt ratat și le

lua hainele oamenilor într-un club. Era bucuroasă că lucra noaptea, pentru că așa dormea până târziu. Toți eram genul de oameni care se trezesc târziu.

Aveam scenariul scris pentru prima parte a filmului despre incendiul de la Triangle. Până și Apsara a trebuit să stea și să mă asculte vorbind despre el. Clădirea originală aparținea acum de NYU, cu o plăcuță comemorativă pe ea. În momentul incendiului, ușile de la etajul nouă erau ținute încuiate, pentru ca muncitorii care plecau acasă să poată fi percheziționați, să nu fure. Am forțat-o să mă asculte povestindu-i despre fetele din fabrică (mai tinere decât noi, majoritatea), rămase blocate înăuntru, cum au sărit pe ferestre de la etajul opt, cu hainele și părul în flăcări, unele ținându-se de mână.

Ea a zis:

— Am avut cândva un pact sinucigaş. Cu Jinx, o mai ții minte.

— O, nu, am zis. Futu-i. Și ce-aveați de gând să faceți?

— Nu mai știu.

— Ei, rahat. Mai știi.

— Da, bine, a zis ea. Ziceam c-o să ne băgăm pietre în ciorapi și-o să sărim de pe dig, în Coney Island. Noaptea. N-aveam de gând s-o facem pe bune.

Jinx era prietena ei din liceu. Și ce altceva îmi mai scăpase?

— Ei, Terry, a zis ea, te ambalezi mereu așa de ușor din orice. N-a fost mare lucru. Zău.

Când era mică, în Nepal, sora mea fusese o ființă atât de energică şi activă. Numele ei (pe-atunci îi plăcea) însemna ceva de genul „dansatoare celestă“, așa că toată ziua se învârtea, sărea și țopăia, un înger dansând step. Când s-a tăiat la picior, a inventat niște pași jucăuși, sus-stângul. Eu fusesem mai țâfnoasă, mai greu de mulțumit. Cine știa de unde vine fericirea? Adevărul e că existau niște teorii. În budismul practicat uneori de tata, auzeai discuții despre zădărnicia agăţării de fericire. Acel ceva după care alergi și de care te agăți e menit să-ți alunece din mâini, să se topească precum zăpada, să se risipească-n văzduh. Ce putea fi mai evident? Adevărul efemerităţii vieţii era cumva o idee îmbucurătoare pentru tata. Pufnea văzând ambițiile mărunte pentru care majoritatea oamenilor se dădeau peste cap.

Tatăl meu credea în libertate.

Săptămâna următoare am încercat s-o întreb pe Apsara:

— Și știi ce mai face Jinx acum?

— Jinx are un copil, locuiește în Philadelphia.

— Și e bine?

— De ce n-ar fi?

Sora mea a trebuit să închidă, tocmai pleca la club, urma o seară supertare, cu o groază de lume, fiindcă veneau ăia de la Cutăriță, o trupă de care nu mai auzisem.

— Sunt o ignorantă, am zis.

— Ultima oară când au venit, Wilton a dansat trei ore jumate fără pauză.

Wilton era prietenul ei.

— Sunt pe-afară de tot.

— Ți-ar plăcea mult, a zis ea și a râs.

Poate că ducea o viață mai bună ca mine.

Mama era să moară când m-a născut. Spitalul din Kathmandu avea probleme de igienă și ea s-a pricopsit cu o infecție îngrozitoare. Tata a fost foarte îngrijorat când a rămas însărcinată a doua oară și a împrumutat bani pe avion până la Bangkok, cu zece săptămâni înainte. Sigur că eu nu-mi mai aminteam nimic din toate astea, fiindcă aveam doar doi ani atunci, dar se pare că le-am dat bătăi de cap în Thailanda.

— Nici eu nu voiam să plec din Nepal, a zis mama. Mult zgomot pentru nimic.

Mama era cu adevărat foarte curajoasă.

În Thailanda era să mă înec în fluviul Chao Phraya. Mă jucam pe mal și-am alunecat; le-a luat un minut până m-au observat zvârcolindu-mă în apă.

— Îți dai seama, i-am zis prietenei mele Tracey. Am avut o experiență în pragul morții înainte ca măcar să știu să vorbesc în propoziții întregi.

— Nu prea contează dacă nu-ți mai amintești, a zis ea.

Dar mie mi se părea că contează. Știam povestea aşa cum mi se spusese. O știam așa de bine, o știusem dintotdeauna.

S-a dovedit că gândacii de bumbac nu influenţaseră deloc furnizarea de bumbac pentru Triangle Factory. Marea invazie a gândacilor lacomi din Mexic nu ajunsese la apogeu decât în anii ’20, adică cu cel puțin un deceniu mai târziu. Dar eu îmi doream mult să păstrez gândacii în film. Să-i selectez la audiții pe cei mai buni ronțăitori şi să le prezint talentele.

Nu era tocmai cea mai bună idee. Ce alt fir puteam să mai urmez? Proprietarii Triangle Shirtwaist Company fuseseră dați în judecată pentru ucidere din culpă. Își angajaseră un avocat excelent și fuseseră achitați. Peste câțiva ani, au fost acuzați că au ținut ușa închisă într-o altă fabrică.

Incendiul pornise, din câte se părea, de la unul dintre tăietori – cei mai bine plătiți dintre muncitori, toți bărbați –, care aruncase un muc de țigară lângă un coș cu resturi de bumbac și tipare de hârtie; tăietorii fumau, lucru care era împotriva regulamentului, dar tolerat. Un privilegiu al bărbaților.

Când faci un film, trebuie să te gândești cine-i vinovatul și atunci vei vedea chiar mai multe decât ți-ai dorit.

— Oamenii detestă să fie furați, a zis mama. Se înfurie absolut exagerat. Cât putea să fure o fată din fabrica aia? Pe bune, bucăți de dantelă? Poate o bluză făcută sul? Mai nimic.

Mama avusese greutăţi din cauza mâncării pe care o aducea acasă de la un anume restaurant. Apsarei îi plăcea foarte mult o prăjitură cu brânză pe care, se pare, n-aveau de gând s-o arunce în seara aia. Mama și-a pierdut slujba. A găsit un alt post, dar cu ceva eforturi.

Acum mama mă suna ca să vorbim despre Apsara. Când vorbisem ultima oară cu ea? Cum mi se părea ce spusese ea, că vara e cel mai deprimant anotimp? Vara? Cum putea să spună așa ceva?

— E bine, am zis. Mi-a spus că ea și tipul ăla al ei, cum-îi-zice, Wilton, se duc tot timpul la plajă. La Jones Beach, unde nu-i deloc rău, știi.

Mama pleca pentru două săptămâni în Maine, cu un iubit nou. Era tânără mama noastră, abia trecuse de cincizeci de ani, avea părul foarte negru, des şi creţ (îl moștenisem) și se aranja mereu, aşa cum îi cerea (considera ea) slujba ei. Acolo îl întâlnise pe noul

tip, care era ajutor de bucătar. Și mai era și destul de tânăr față de ea.

— Tu să ai grijă de Apsara cât lipsesc eu, mi-a zis.

De parcă putea cineva să aibă grijă de ea cu adevărat.

— Proprietatea e furt, i-am zis lui Tracey.

Scrisesem asta cu marker permanent pe un perete când eram în facultate, citând un anarhist de secol XIX (Proudhon, de-al cărui nume n-am mai auzit după aia). Nimeni n-a mai reușit să șteargă cuvintele. O propoziție excelentă, grea de sens.

Tracey a zis:

— Și ce-a mai șterpelit mama ta în afară de prăjitura cu brânză?

M-au enervat mereu cei care o vorbeau de rău pe mama. Ce, i se părea că ciordeala e ceva ca din filmul *Băieţi buni*? Tracey mi-era prietenă, dar eram și vechi rivale.

— Nu știu. Toate paharele și tacâmurile noastre. O carafă frumoasă de inox.

Tracey avea un întreg set de tigăi adunate în timp de familia ei. Părinții mei nu căraseră cu ei niciun obiect de uz casnic cu avionul din Kathmandu; tot ce-aveam aici fusese șparlit sau recuperat de mama.

— Te gândești vreodată să te întorci în Nepal? a zis Tracey. Adică, dacă ai avea destui bani. Aș merge cu tine, dacă o să te duci vreodată.

Dragul nostru Nepal trecea printr-un război civil urât – maoiști împotriva altor facțiuni, printre care şi familia regală. Oare mai cunoșteam pe cineva acolo? Ţineam minte că mama le scria unor prieteni. Pe-atunci, lumea încă mai scria scrisori.

Sora mea, care nu mai ținea minte locul la fel de bine ca mine, avea cel mai frumos suvenir. Avea un clopoțel de templu din alamă, pe care mi-l dorisem mereu. La templele hinduse din vecinătate sunau şi clincheteau mereu clopotele la anumite ore. Nu voiam să mă duc în Nepal cu nimeni de-aici. Nu credeam că ar înţelege.

Tracey avea trei surse de finanțare pentru un film la care era pe cale să înceapă filmările, despre o crimă comisă de două femei

care se duseseră după aia la pescuit de păstrăv în Munții Catskill. Avea să fie plecată șase săptămâni, huzurind pe lângă pârâuri răcoroase, în vreme ce noi asudam în oraș. Eram rămasă mult în urma ei ca realizatoare de film – ce să faci, nu putem să fim cu toții la același nivel, nu-i așa? Aveam talent, dar la fel aveau o grămadă de oameni. Poate că n-o să ajung niciodată să fac ce-mi doream. Era simpla realitate. Era posibil să fiu doar unul din acei oameni ale căror proiecte rămân mereu doar pe jumătate gândite, ale căror idei nu apucă niciodată să-și ia zborul. Nimeni n-are nevoie de ele; planurile se risipesc.

— Poți să te gândești să faci altceva, a zis mama.

A fost unul dintre cele mai groaznice lucruri pe care mi le-a zis vreodată.

Apsara a venit într-o după-amiază toridă de iulie să vorbească cu mine, la Starbucks. Mi-a zis, în timp ce făceam spumă de lapte la espressorul gălăgios, că vrea s-o împrumut cu niște bani.

— Doar trei sute, doar pentru scurt timp, a zis ea. Am niște cheltuieli suplimentare care m-au luat pe nepregătite.

Cheltuieli suplimentare – așa vorbești cu sora ta care te cunoaște? Apsara își mai și scrâșnea dinții, semn că se ţinea de rele.

— Mda, bine, am zis. Vino după program, mergem la bancă.

— N-ai o pauză înainte, una mică de tot? N-am putea să mergem imediat? Adică acum?

Era cicălitoare ca un copil. I-am zis să revină într-o oră.

— Ai putea să-mi dai mie cardul, a zis.

— O oră, am zis. Revino atunci.

Nu s-a mai întors. Unde naiba era? N-o vedeam prea bine. Când am sunat-o, îmi intra căsuța vocală, cu o melodie pe fundal. Am încercat de mai multe ori. Am sunat la club, dar femeia care a răspuns la telefon a zis:

— Nu vine marțea. Scuze – și-a închis.

Nu știam numele de familie al prietenului sau adresa unde locuia cu el, dacă acolo locuia. Nu voisem să le știu. Ce era cu mine? M-am gândit să m-apuc să sun pe la spitale – câte erau în oraș? Puteam să aflu ceva? Pe mama n-o sunam. Nu încă.

Apsara m-a sunat a doua zi pe la prânz ca să-mi zică:

— Sunt bine. Uită de împrumut. Totu-i bine. Tu ce faci?

Mama avea povestea ei despre motivul plecării lor din Kathmandu. Trecuseră deja prin atâtea. În primele luni le plăcuse mult să locuiască în acel oraș frumos, sclipitor și murdar, unde se vindea legal hașiș prin toate magazinele. Le plăcuse să piardă vremea pe acolo și le plăcuse euforia simplă dată de droguri, de parcă ar fi fost două făpturi din altă specie, avansată, mai diafană. Dar tata voia să-și vadă de expedițiile lui, iar mama era așa de tânără, încât își închipuia că ar putea să ajungă creatoare de modă. Cumpăra stofe frumoase, pe foarte puțini bani; decupa un tipar din hârtie maro și încerca să croiască hainele manual, ceea ce dura enorm. Tata a găsit-o într-o zi înfășurată într-un cocon de brocart, plângând înfrântă.

— Nu sunt în stare, a zis, ceea ce era adevărat.

În cele din urmă, el a închiriat ultimul etaj al unei clădiri cu un balcon lung, iar mama s-a apucat să-l mobileze cu mici achiziții de la piață și să-şi invite prietenii la *chai*. I-a plăcut mult această perioadă, care a durat ceva. Apoi a rămas însărcinată cu mine și a renunțat la droguri și la țigările *bidi*. Mânca în schimb o grămadă de dulciuri, *burfi* și toate dulciurile consistente, pline de *ghee*, pe care am ajuns și noi mai târziu să le iubim.

Mama a fost cât pe ce să moară după ce m-a născut, și nici ea, nici tata nu şi-au mai revenit de tot din şoc. Ea îmi zicea că-și aminteşte cum zăcea în întuneric, în spital, și vedea pe coridor forma limpede a unui crocodil gata să-și deschidă fălcile, iar ea nu putea să țipe. Tata zicea că se gândea la tot ce greșise în viaţă de ajunseseră acolo și-i venea să le ceară iertare în genunchi tuturor asistentelor, deși totul se întâmpla şi din cauza lor.

— Ce cloacă era spitalul ăla, zicea mama.

Și totuși, asta nu i-a făcut să urască Nepalul. Când aveam eu trei ani, guvernul nepalez a hotărât să scoată canabisul în afara legii și să ducă hoarde de hippioți la graniță cu dubele, pentru a-i deporta în India. Părinții mei nu locuiau la hotel, așa că nimeni nu le-a ordonat să plece nicăieri și au rămas bucuroși.

Dar de ce au plecat, atunci când au plecat în sfârşit? A fost vina mea, însă eu n-am știut. Am țipat la un băiețel nepalez din curtea noastră, care îmi scăpase o carte în noroi. Cărțile pentru

copii în limba engleză se găseau greu, iar eu i-am spus vreo două vorbe duşmănoase şi dispreţuitoare în *newari*, o limbă locală pe care mai apoi am uitat-o. Indiferent ce i-oi fi zis, mama s-a gândit că nu ne descurcam ca lumea acolo și că eu căpătasem apucături tare urâte. Probabil că voiau să plece oricum; probabil că erau pregătiţi de-acum.

M-a sunat Apsara când eram la spălătoria din cartier, așteptând cu coșul meu de rufe ude să se elibereze un uscător.

— Salut, a zis ea, scuze că te deranjez, dar aș cam avea nevoie să împrumut iarăși nişte bani.

— De ce de la mine? am zis.

— Pentru că nu mi i-ai mai împrumutat data trecută, a zis ea.

— Eu sunt sora bogată?

— Nu-mi trebuie decât cinci sute. Nu-i așa de mult. O să ți-i dau repede înapoi. Nici n-o să simți că-ți lipsesc.

Vorbea ca o drogată înrăită. Nici măcar nu știam ce-i place – Ecstasy, ketamină, noile forme de metamfetamină, orice era în vogă la sfârșitul anilor ’90 –, ai crede că aș fi putut să-mi dau seama, doar era Apsara, însă nu puteam. Mereu se jura că nu făcea decât să bea vin alb. Oricine poate să jure orice.

— Crezi că mă scald în bani? am zis. Lucrez la Starbucks, nu la Apple.

— Dacă prietena ta Tracey avea nevoie de bani pentru un film de-al ei, reușeai tu cumva să faci rost, a zis sora mea.

De unde până unde?

— Ești la fel de rece și nașpa ca toți oamenii de film pe care i-am întâlnit vreodată. Nu erai așa în Nepal.

— Nici măcar nu-ți mai amintești. Eram mici. Ce-i cu tine?

— Nu mai țipa la mine, a zis ea.

— Cineva trebuie să țipe la tine, am zis, fiindcă ai cam luat-o la vale. Eşti varză, varză, nu alta.

Am crezut că s-a încheiat conversația, însă apoi m-am auzit oferindu-i două sute, mai mult de-atât nu puteam.

Era grețos de recunoscătoare când a venit la apartamentul meu, peste o oră, ca să ia banii.

— Mulțumesc foarte mult, n-ai idee câtă recunoştinţă îți port, a zis. Serios, serios.

— Hai, te rog, am zis. Nu fi sinistră.

Îmi zâmbea fals. Mie, sora ei.

Peste o săptămână, când s-a întors din excelenta ei vacanță în Maine – supă bună de scoici, iubit minunat, ocean rece ca gheața – mama nu mai dădea de Apsara. Mobilul soră-mii zicea că nu primește apeluri. Clubul zicea că în acel moment nu lucra nimeni cu acel nume acolo. Mama știa numele întreg al lui Wilton, dar nu figura cu nicio adresă pe nicăieri. Vechea prietenă a Apsarei, Jenny, zicea că nu mai vorbise cu ea de luni de zile.

— Tu trebuia să ai grijă de ea, mi-a zis mama.

— Ah, am zis. Asta-i treaba mea? Și, oricum, Apsara-i prea mare pentru așa ceva.

— Trebuie s-o găsesc. Habar n-avem unde e. Dacă zace pe-o stradă pe undeva?

— E bine.

Chiar aşa credeam când am zis-o – eram supărată pe ea că mă convinsese să-i împrumut bani –, dar știam prea bine motivele pentru care poate nu o ducea chiar așa bine. Au ieşit la suprafaţă încet-încet. Mama a gemut.

— Sunt așa de dezamăgită de tine, a zis.

— De mine? am zis. Cea mai nonșalantă mamă din lume își varsă nervii pe mine. Dar tu ai fost vreodată atentă la vreuna dintre noi?

Mama n-ar fi trebuit să fie așa de șocată. Chipul i s-a crispat de parcă aș fi plesnit-o; avea ochii mici și îndureraţi.

— Acum scoţi ce-i mai rău din tine, a zis ea.

— N-ar fi trebuit să ne faci, am zis eu. De ce te-ai mai deranjat?

Am întrebat-o dacă s-a obosit să-l sune pe tata, oricum el fi trebuit să ne crească în locul ei; poate că auzise el ceva de Apsara. L-a sunat atunci, pe loc – era dimineața devreme în California – și mi-a întins telefonul înainte să răspundă.

— Salut, a zis tata, bucuros să-mi audă vocea.

M-am pus pe turuit despre Apsara, revărsând toată panica noastră, înfrângerile, frustrările și spaima tot mai mare.

— S-a dus la Baltimore, a zis el. Nu v-a spus?

Wilton, prietenul ei, avea familia în Baltimore. Aveau să stea acolo o vreme, până se mai linișteau apele – nici tata nu știa despre ce ape e vorba. Casa familiei prietenului avea telefon fix;

ea îi dăduse numărul. Ca să nu-și facă griji dacă voia să dea de ea.

Mama a sunat la acel număr, a lăsat un mesaj și-apoi a sunat iarăși, de-atâtea ori, încât până a doua zi a dat de Apsara.

— Chestia e, mi-a zis mama mai târziu, că nu-mi place vocea ei. Pare confuză, bleagă și distrată. Ce-o fi cu ea?

— Ce știu eu?

M-am gândit că poate Wilton a făcut bine s-o ducă acasă. Mama a sunat atât de des, încât până la urmă a aflat o altă versiune a evenimentelor. Povestea era că Apsara se încinsese și se deshidratase și cine mai știe ce de la cât dansa după obicei într-un club din Brooklyn care-i plăcea. Leșinase, dar au reușit s-o trezească băgându-i cuburi de gheață în sân, și au dus-o acasă. Acasă, ei i s-a părut că e bine și-a luat câteva somnifere din cele care se dau fără rețetă, ca s-o ajute să se odihnească. Poate ceva mai multe. Abia dimineața devreme prietenul a văzut că nu reușește s-o trezească și i-a trecut prin cap s-o ducă la Urgențe.

— I-au dat drumul după *o zi*, a zis mama. Crezi că e-n regulă? Eu nu cred că e-n regulă.

Wilton susținea că Baltimore îi pria extraordinar Apsarei. Familia lui o hrănea cu budincă de banane, care-i plăcea la nebunie. Mama a zis că Wilton era altfel decât îl crezuse. Purtaseră o discuţie în regulă. Dar nimeni nu voia să ne ducem în vizită, și mai ales nu Apsara.

— Am plecat pentru c-am vrut să plec, a zis sora mea. Nu vreau să aduc New Yorkul cu mine.

— Dar noi nu suntem dealerii ei, i-am zis mamei. Despre ce vorbește?

— Trebuie s-o ducem undeva, a zis mama. Știi la ce mă refer. La un centru de tratament.

Oare sora mea avea asigurare? Oricum, nu mai era angajată nicăieri.

— Trebuie dusă într-un loc bun, a zis mama. Există locuri care i-ar plăcea și ei. Putem să ne interesăm.

— Știi că locurile ălea costă de te usucă.

— Nu-mi pasă. Ce contează? Cunoaștem lume, a zis mama. Îl știm pe Gil, îi putem scrie lui Gil. Tu știi câte haine vinde?

Poate că mama știa ceva ce eu nu știam. Poate că timpul pe care-l petrecuseră împreună, ea și Gil – în pat, cu noile lor talente trupești, nopțile când el îi spunea ce-ar trebui să facă lumea, serile albastre ale plimbărilor pe faleză –, erau de neuitat și neuitate. Poate că el avea să fie încântat și onorat s-o ajute pe iubita lui de demult, Frankie, cu necazurile ei de mai târziu, din interesanta ei viață. Avea și el familie; știa ce înseamnă copiii. Și era dintr-o generație căreia-i plăcuseră drogurile; n-avea s-o considere pe sora mea doar o proastă care-şi distrugea singură viaţa. Deși eu așa o consideram pe atunci. Mama o să știe cum să vorbească cu el. O să-i spună că Apsara avusese o perioadă grea din cauza firii ei neliniștite de spiriduș, și că avea nevoie de activitate fizică, și că înţelegea oamenii cu atâta agerime, încât sigur se făcea bine odată ce se aduna. Odată ce primea ajutor.

Mama chiar s-a lăudat a doua zi dimineața ce mesaj bun îi scrisese lui Gil.

— Am o presimțire, a zis ea.

Am crezut-o? De unde să mai știi ce să crezi? El n-a răspuns imediat la e-mail (de ce-ar fi făcut-o?), iar apoi mama a căutat numărul de telefon de la sediul firmei lui din New York. Că poate era acolo, nu în Malaezia.

L-a prins la telefon a doua zi. Te rezolvă Frankie imediat. El i-a preluat apelul.

— Vocea ta sună ca vocea ta, mi-a zis ea că i-a spus el.

— Mă gândesc la noi când mă uit la fetele mele, a zis ea. Adică la cum e să fii tânăr.

— Pentru ele e altfel acum.

— Pun pariu că nu arăți bătrân, a zis ea.

El a chicotit.

— Aș vrea eu.

— Am niște amintiri frumoase, a zis ea. Știi la ce mă refer.

— Știu, a zis el.

Apoi ea i-a explicat iarăși situația soră-mii. Spera ca niciunul dintre copiii lui să nu ajungă vreodată într-un asemenea pericol. Era ceva de nedescris. Dar existau locuri în care Apsara putea să primească ajutor, știa că existau. Gil a zis că nu prea înțelege ce legătură avea asta cu el.

— Doar un împrumut, a zis mama.

— Ah, a făcut el.

A zis că deja îi avea pe ai lui în grijă. Ce era cu toți oamenii ăștia care-și aminteau de el numai când le trebuiau bani? Frankie totuşi era o surpriză – Frankie, tocmai Frankie, care nu fusese niciodată așa –, dar poate n-ar trebui să se mire, de vreme ce cealaltă fiică voise și ea să-l tapeze de bani.

Mama a înțeles că-l jignise. El se bucurase că îl suna, după atâţia ani – iubita pierdută se întorcea la el, aducând cu ea doruri noi, deși el avea o soție –, iar apoi această frumoasă perspectivă se transformase într-o solicitare de bani. Îl păcălise. Ea ar fi dat fuga bucuroasă până la biroul lui, pentru una mică, dacă asta ar fi ajutat-o pe Apsara. Prea târziu.

— Îmi amintesc, i-a zis ea, când s-a născut Apsara. Ne-am dus la Bangkok – nu știu dacă ai fost vreodată acolo –, iar asistentele nu prea știau engleză. Când mi-au arătat-o, am zis *Kop kun ka*, ceea ce înseamnă „mulțumesc", altceva nu știam să zic în thailandeză. Toată lumea a râs. Dar aşa se zicea.

— Ador Bangkokul, a zis el. Am avut și noi fabrici în Thailanda, dar nu a durat cât mi-ar fi plăcut. E o țară minunată, preferata mea. Mi-e dor de ea. N-am mai fost acolo de unsprezece ani.

Ea se gândea ce avere trebuie să fi făcut – omul nu ducea deloc lipsă de bani – tocmai când el îi amintea că îi părea tare rău, dar era cam ocupat pe moment și trebuia să încheie convorbirea.

A fost foarte supărată acasă, în seara aia. Glumea că ar trebui să dăm spargere la bancă, dar cu mama nu se știa niciodată. Oare un hacker putea să-i spargă contul? m-a întrebat. Un hacker foarte bun, un om din ăsta, ar reuşi cumva?

Sora mea a avut un fel de altercație cu Wilton și a hotărât să lase în urmă Baltimore și toată aiureala aia cu odihna la pat. Și-a băgat lucrurile într-un rucsac și l-a convins pe tatăl lui Wilton s-o ducă cu mașina la autogară. Wilton era supărat când ne-a spus și nu știa unde se dusese. Poate în Miami.

— Nici măcar nu ne-a mulțumit vreunuia dintre noi, a zis Wilton.

Mama încerca să rămână calmă.

— Trebuie să facă cum o taie pe ea capul, nu? Uneori pur și simplu nu se poate altfel.

Mi s-a părut că mama îndrugă tâmpenii.

Sau poate că nu. Ce știam eu? Apsara și-a instalat tabăra în aer liber, ilegal, undeva în Florida – ne-a trimis un e-mail cu o frază în care ne descria valurile oceanului noaptea. Pe plajă a cunoscut diverşi oameni – cine știe ce fel de oameni – și a găsit de lucru lângă Miami, dansa într-un club. Dacă era la pământ, noi n-am primit detalii; ne scria când voia ea. Trebuia să ne obișnuim cu ea plecată.

— Nu se mai întoarce, i-am zis mamei – așa bănuiam.

Apsara ne-a trimis e-mailuri și mie, și ei, ca să se asigure că suntem bine după prăbușirea turnurilor World Trade Center – cât ne-am bucurat să primim vești de la ea, ne-am mândrit cu ea luni la rând. Se împrietenise cu o fată, o dădacă, și pusese la punct un fel de program de activităţi fizice pentru copii mici. Micuților le plăcea mult – o vedeau pe plajă –, iar după o vreme au angajat-o să ţină programul în parcurile municipale. Tata a vizitat-o și s-a simțit excelent – a zis că arăta ca o lăcustă-balerină punk, cu costumul ei de gimnastică verde şi tunsoarea.

Mama și Ron, ajutorul de bucătar cu care mergea în Maine, au rămas împreună mai mult decât se aștepta oricine. O ducea la cluburi de salsa – ei îi plăcea mult – și în Maine vara. Îmi plăcea de el. După aceea, ea n-a mai fost cu nimeni. Eu am întâlnit un tip foarte de treabă la un curs de editare digitală. M-a ajutat să scriu cereri de finanțare (le redactasem greșit înainte) și chiar am primit un grant să filmez un documentar despre originile metroului newyorkez, cu toate magistralele sale care de-abia dacă se întâlneau. A avut parte de mai multe proiecții și mai multă atenție decât te-ai fi așteptat, iar după aia am avut rezultate tot mai bune, primind câte-o mică sponsorizare. Îmi plăcea mult să mă folosesc de date istorice, câtă vreme toată lumea vedea cât de periculos e să ne închipuim că s-a terminat cu știrile proaste.

Mama a pomenit ani de zile ce remușcări avea pentru felul în care s-a purtat cu Gil. Îl făcuse să sufere de două ori – mai întâi nearătându-se deloc dornică să se mărite cu el și a doua oară

cerându-i un împrumut atunci când el credea că-l caută cu gândul la o idilă.

— N-am avut nici cea mai mică intenție să-l rănesc. El nu mi-a făcut niciodată niciun rău, zicea.

Mereu spunea c-o să-l sune ca să încerce să îndrepte lucrurile, dar nu știa cum anume să facă asta.

Singura dată când a încercat, era deja prea târziu. Trecuseră zece ani de când îl rugase s-o ajute cu Apsara. Numărul de telefon pe care-l avea, de la biroul lui, nu mai era alocat și s-a dovedit că nu mai exista nicio firmă cu numele ăla. Când a căutat pe internet, a văzut că fusese înghiţită de o companie mai mare. Nimeni de la recepția acesteia nu auzise vreodată de Gil.

Îl putea suna acasă, așa a hotărât. Nu făcea ceva interzis, care ar fi supărat-o pe soție dacă afla. O femeie în toată firea avea voie să stea un pic la taclale cu un vechi prieten, nu era nimic rău în asta.

Am încercat să-i explic situaţia bărbatului cu care ieşeam pe atunci.

— Cred că nu vrea decât să aibă o părere bună despre ea. Aşa e toată lumea, nu? N-o să-i ceară iar bani.

— Sper că nu, a zis el. Pe bune acum.

Nu-mi pica niciodată bine să aud vorbindu-se urât despre familia mea. El deja se arătase prea derutat să afle că aveam o soră de care eram apropiată, însă pe care n-o mai văzusem de mai bine de un deceniu. Și mai pomenisem și că tata era ranger în deșertul californian.

— Ce altceva mai ai să-mi spui? m-a întrebat el.

— Ţi se pare prea de tot, nu? am zis. Dar tu pe ce lume ai trăit până acum?

Și i-am mai zis vreo câteva de dulce.

Poate era irascibil pentru că nu-i convenea cât de mult eram plecată din oraș, acum, că munca mea se bucura de-un mic boom, de-un mic val de atenție. Îşi găsea tot mai mulți amatori. Un film de-al meu despre femeile din oraşele manufacturiere de secol XIX primise recenzii foarte bune. Planul meu măreț era să merg în continuare pe firul acestui subiect, să filmez în Manchester și Leeds.

— Sper că Gil știe cât de bine îți merge, a zis mama.
— Mama, am zis, cui îi pasă de documentare?
— O să-i pară rău că n-a investit atunci când a putut.
— Da, suferă cumplit.

Apsara trecuse printr-o fază în care nu vorbise deloc cu noi. O vreme, tehnologia ne-a permis să-i vedem chipul poznaş şi neastâmpărat pe Skype sau pe FaceTime, iar ea ne-a trimis un video cu exercițiile drăgălașe și săltărețe pe care le făcea cu copiii. Ținea lecţii la un centru YMCA și la o grădiniță. Dar în ultimii doi ani se întâmplase ceva. Devenise tot mai puțin comunicativă, abia mai răspundea la întrebări, era năzuroasă și distrată. Iar apoi a dispărut din nou. N-o mai găseam. Nu ne dădeam seama dacă motivul era un iubit aiurea, pilulele sau mai rău. Nu mai era așa de tânără. Apoi mama a primit o vedere de la ea, pe care scria *Lăsați-mă în pace deocamdată*. Mama m-a sunat să mi-o citească, cu vocea înecată în lacrimi. Eram plecată; eram plecată mereu – de data asta în L.A., unde lucram împreună cu Tracey la un film.
— E prea bătrână pentru porcăriile astea, am zis. Nu poate să rămână un copil mare la nesfârșit. Are treizeci și cinci de ani, ce naiba? Tu ești bine, mama?
Era o întrebare cretină, genul la care ea mereu răspundea cu da. Așa era ea.
— E prea greu, a zis mama. Habar n-am avut c-aşa o să fie. Nici când eram tânără, nici mai târziu. Poate că nimeni nu știe, niciodată, fiindcă altfel oamenii nici nu s-ar mai da jos din pat. E prea greu.

Mama a găsit un număr de telefon care putea fi al lui Gil într-o carte de telefon veche, pe care n-o aruncase. Pe Upper West Side, da? Merita încercat. A lăsat un mesaj scurt și o femeie a revenit cu un apel. Femeia, soția lui Gil, a zis că ea și Gil divorțaseră de ceva vreme și-i părea rău că trebuie să-i spună asta lui Frankie, dar Gil murise de curând. Cu doar câteva luni în urmă.
— Atac cerebral, a zis ea.
— Ah! a făcut mama.

Mama era destul de emoţionată că femeia se deranjase s-o sune.

— Păi, nu mi s-a părut corect să n-o fac, a zis femeia. Sunteți o veche prietenă?

— L-am cunoscut înainte de dumneavoastră, a zis mama. V-a vorbit vreodată de mine?

— Nu prea ştiu, a zis soția lui Gil. Nu-mi amintesc mereu numele.

Mama și-a spus numele pe litere.

— Mi-a făcut mare plăcere să vorbim, a spus femeia.

— Ar fi trebuit să-l sun mai demult, mi-a zis mama. Unele lucruri nu trebuie amânate. Nu poți să-i ceri iertare cuiva care-a murit.

— Poți să-i ceri, am zis. Numai că nu poţi s-o primeşti. Oricum, poate că lucrul cel mai important este să-ți ceri iertare.

Chiar m-am gândit că e. Oare mama nu se stăduia să fie mai bună ca oricând, să rescumpere cruzimea cu care-l tratase odată pe bărbatul ăsta pe care abia dacă-l mai cunoștea?

— Ar trebui să ne cerem iertare unii altora nonstop, am zis.

Mama a râs. Nu, noi n-aveam de gând să facem asta. Nu eram genul care pleacă fruntea sau pupă poalele cuiva. Dar mă gândeam la toți oamenii pe care-i rănisem. Mulţi de-acum, iar eu eram mai bună decât atâţia oameni.

— Îmi pare rău, i-am zis mamei.

— Da, a zis mama. Și mie.

Voiam să-i cer iertare Apsarei. Unde era? Și tatei, și mai multor iubiți de pe vremuri. Cu toţi mă purtasem urât într-un fel sau altul.

Apsara ne-a făcut o surpriză, lucru la care s-a priceput mereu de minune. Se căsătorea! Cu Wilton, pe care-l știam de mult timp. Vestea a venit sub forma unei lungi convorbiri telefonice cu mama. Nu, nu era în Baltimore, ce idee, era în Queens. Acolo locuia Wilton acum. Devenise avocat; lucra la imigrări. Muncă multă, bani mai puțini.

— Ce bine! a zis mama.

— Păi, e dornic să se-alăture familiei mele nebune, a zis

Apsara.

N-am întrebat niciodată de cât timp veniseră în Queens înainte să se hotărască să reia legătura cu noi.

Oare cum o să arătăm noi în ochii ei acum? Mama aranja o reuniune, o petrecere, în apartamentul ei de pe Ludlow Street, unde să ne reîntâlnim cu toții. Apsara o să observe că îmbătrânisem, după talie, că-mi vopsisem părul castaniu și aveam un stil diferit, mai șic. Oare să port cerceii mari de argint ca niște cârlionți? Tocmai trecusem printr-o despărțire lungă și nu veneam cu nimeni.

Mama a țipat când au intrat în cameră, iar eu a trebuit să comentez cu un:

— Elvis al nostru a intrat în clădire, în timp ce ea o strângea pe soră-mea mai s-o facă praf.

Și mie-mi bătea inima tare. Sora mea era încă un spiriduș cu păr țepos, dar fața îi devenise mai osoasă. Rămăsese slabă și vânoasă, de la toată gimnastica pe care o făcea cu copiii la trei centre YMCA. Wilton chelise un pic, dar încă arăta cool, în geaca lui neagră, sport.

— Întoarcerea exilaților, am zis.

Apsara chicotea mult, ceea ce ne plăcea. Am vorbit cu toții, despre cum se schimbase cartierul, nu mai băga nimeni în venă pe pragul ușii, cât de bine-i mergea orașului, la fel și-n Miami, ce încântați eram că e Obama președinte.

— O ador pe Michelle, a zis Apsara.

— În Nepal e tot haos, dar s-ar putea să ne ducem acolo în luna de miere, a spus Wilton.

— Ah! Sunt geloasă, am zis.

— Hai cu noi, a propus Apsara.

Doar o glumă, dar mi-a plăcut.

— Chiar îți mai amintești cum era acolo? a zis mama. Erai mică.

— Păi, n-o să-mi mai amintesc unde-s una, alta, a zis Apsara.

Mă gândeam că probabil își amintea cu drag de locul ăla, dacă alegea să se ducă acolo acum. Nu credeam că fericirea poate fi o falsă amintire, nici când detaliile nu mai erau la locul lor.

— Există hărți, a zis Wilton.

Mama era în al nouălea cer din cauza nunții.

— Aș putea să fac eu modelele de rochii, a zis. Pentru tine, Apsara – o să arăți frumoasă foc –, și pentru mine și Tara. Și aș putea să le croiesc tot eu, știi.

— Poftim? am zis.

Apsara și cu mine am făcut schimb de priviri. Trebuia să ucidem ideea din fașă.

— Nu prea cred, a zis Apsara.

Mama a văzut că ne dădeam ochii peste cap, dar a ales să nu protesteze. Era prea încântată ca să mai fie supărată vreun pic pe sora mea, care era acasă, vie și nevătămată (așa cum eram până la urmă toți), și locuia aproape, la câteva stații de metrou distanță, și care ne oferise o poveste cu o nuntă la final.

1. Tăietură între două planuri, care dă iluzia că un personaj din primul plan privește la un anumit obiect din al doilea plan.

7
Ethan

După ce a murit Saul, nimic n-a mai fost la fel. Asta n-ar fi trebuit să mă surprindă, doar că-mi imaginasem altfel lucrurile. Mă atașasem de el, mă obișnuisem să fiu în preajma lui într-un mod mai strâns și mai direct decât și-ar fi dorit el. Îl admiram, nu fiindcă făcea față bolii aşa de bine – uneori nu făcea –, ci fiindcă până atunci deja înțelesesem cine era el, dincolo de boală. Se străduia să nu fie o povară prea mare pentru Kirk sau pentru sora lui, sau pentru oricine avea grijă de el, și existau suficiente motive să-i vină să-l scoată din sărite pe Kirk. Se purta de parcă nu și-ar mai fi amintit niciunul.

L-am urmărit pe Kirk. Părea să se aștepte să-l ajut, așa că asta am făcut. De fapt, consideram că toate aceste sarcini ne apropie mult. Să-l convingem pe Saul să mănânce destul din felurile preferate, să-l ajutăm pe Saul să se instaleze comod în așternuturi. Mă strecuram afară la scurt timp după aia și-mi reluam viața de dinainte să-i cunosc pe toţi oamenii ăştia.

N-am mai mers prea des pe acolo odată ce au venit ajutoarele de la azil, în ture. Patru ore pe zi erau acoperite de asigurare, și ce suflete onorabile erau acele ajutoare medicale, tipi din diferite zone distruse de pe toate continentele, intrând pe ușă în uniformele lor negre de bumbac, ca să execute cele mai dificile munci.

Am apucat să-l cunosc pe Saul înainte de final. Lumea zicea că felul în care-l ajutam pe fostul iubit al iubitului meu le amintea de cea mai cumplită perioadă a epidemiei SIDA, când bărbaţii gay strângeau rândurile în semn de solidaritate. Leucemia nu era așa;

oricine se putea îmbolnăvi fără să facă nimic deosebit. Noi eram doar un grup de trei persoane, cu dinamici schimbătoare. Saul făcea glume pe seama lui Kirk pe la spatele lui, îi imita formulele preferate și râdeam împreună, ca niște cunoscători. Îl iubeam amândoi, dar asta era treaba noastră.

În perioada când încă îl mai interesa să vorbească, Saul a hotărât să-mi spună:

— Crezi în secrete?

— Păi, am zis, ca avocat trebuie să le tolerez. E chestia aia cu relația confidenţială avocat-client. Se presupune că îți ții gura câtă vreme nu-i vorba de cadavre îngropate. Sunt cazuri celebre de avocați care-au dat de naiba din cauza asta.

Secretul lui Saul era că furase o carte rară. O luase din fondul de la bibliotecă cu ani în urmă, doar ca să se uite la ea – înainte, când nu urlau alarmele la tine, și în calculatoare nu se înregistra totul până la ultima particulă – și n-o mai returnase. Era sigur că nimănui nu-i mai păsa acum. Și voia să fie vândută, ca să-i lase Nadiei niște bănuți. N-avea nimic altceva să-i lase moștenire – toate economiile fuseseră de mult cheltuite pentru a beneficia de ajutorul medical de la stat – și chiar nu voia ca acea carte să fie trecută între posesiunile lui și taxată. Însă cineva o putea vinde discret. Am subliniat că avocații au motive să evite ilegalitățile.

— Poate cunoști pe cineva, a zis el.

Și nu voia să afle Kirk despre asta. Nu voia să aibă Kirk o părere proastă despre el.

Kirk era la trei străzi distanță, să cumpere înghețată. Voiam să văd cartea?

Nu-mi venea să cred ce vedeam. Era o ediție princeps a cărții *Comoara din insulă* de Robert Louis Stevenson, o carte pe care o iubisem din tot sufletul în copilărie. Era doar un volum legat în pânză maro, cu litere aurite pe copertă, dar avea autograful autorului, chiar acolo, pe pagina de titlu. M-a luat un pic cu leșin, deși știam că mă comport stupid. Robert Louis Stevenson! Scrisul lui. Cassell & Co., Londra, 1883.

— Mama îmi citea poeziile lui când eram mic, am spus. Mi-a zis că „plăcutul tărâm al plăpumii“[1] era doar un *quilt*. Un cuvânt peste care n-am mai dat de atunci.

— A fost bolnav toată viața. Probabil de tuberculoză.

— Și mamei îi plăcea să spună „S-a-ntors marinarul, de pe mări s-a ivit“.

— „Iar vânătorul de pe deal a sosit.“ E epitaful lui.

— Pe bune? am zis. N-am știut.

— Zicea așa: „Versul acesta să mi-l săpaţi pe mormânt“. Și așa au făcut; e pe piatra lui funerară, în Samoa.

Am tăcut amândoi o vreme.

— E semn de mare vanitate, a zis Saul, să-ţi alegi epitaful când încă n-a venit vremea.

O scurtă căutare pe internet a scos la iveală o serie de exemplare similare (puține) care se vindeau pe sume între cincisprezece și douăzeci de mii de dolari. Ah, rămânea problema ștampilei şi seriei de la bibliotecă, însă Saul deja scrisese o scrisoare, pe o foaie de hârtie cu antetul bibliotecii, în care declara că volumul fusese scos din fondul de carte. Se ocupase de asta cu aproape doi ani în urmă, când Kirk a adus pentru prima oară vorba despre despărțire.

M-am gândit că sora mea ar putea ști pe cineva care colecționează obiecte de valoare şi ar scrie fără să stea pe gânduri un cec pentru un tom venerabil ca ăsta. Nu, nu voiam să-mi târăsc sora în așa ceva. Nu voiam să mă implic nici eu. Ce făceam?

Și oare nu era *Comoara din insulă* o poveste despre cum goana după o comoară îi face pe oameni să se trădeze, să se saboteze și să se omoare între ei? Când aveam unsprezece ani, eu și prietenul meu Mike țopăiam de acolo-colo cântând: „Lada mortului cea grea/Cinșpe hăndrălăi ţinea“, acel imn înflăcărat și sângeros. Pirați violenți, o poveste pentru băieți.

L-am asigurat fără probleme pe Saul că n-o să-i spun lui Kirk despre carte. Oricum, nu despre asta voiam să vorbesc în puţinul timp pe care-l petreceam singur cu bărbatul care încă era iubitul meu. Avuseserăm cândva parte de nopți lungi în acel apartament mare și frumos al lui, mutându-ne regește de pe canapea pe pat, pe covor, iar pe pat și așa mai departe. După ce Saul a fost reinstalat în locuință, aveam alt sistem. Trimiteam un Lyft ca să-l aducă la mine – traversând tot Manhattanul pe lung, din Inwood

în Village – și ne bucuram de câteva ore doar ale noastre, ca pereche. Puneam alarma, ca să nu doarmă prea mult; adoram să-l privesc cum doarme. Noi nu ziceam niciodată: *Etapa asta n-o să dureze la nesfârșit, o să vină și vremea noastră, viitorul ne aparţine.* Dar ne gândeam la asta; ne țineam în brațe, conștienți de scurgerea timpului.

Habar n-aveam la început, când flirtam cu Kirk, că mai exista cineva. Ne-am întâlnit, culmea, într-un tren. Mă duceam în vizită la un prieten din Hudson Valley; el mergea la o conferință a directorilor artistici, în Beacon.

— Conferință se traduce prin vrăjeală, a zis el, ironic și fermecător.

Ne-am apucat să vorbim despre fluviul de dincolo de geam, despre întinderea sa scânteietoare, plină de lumină.

— Mereu mi se pare că ruta asta oferă una dintre cele mai frumoase călătorii cu trenul, a zis el.

L-am întrebat dacă a călătorit mult – s-a dovedit că, de fapt, niciunul nu prea apucase. Dar intenționam.

— La anul în Tahiti, a zis el.

— Bun, deci ne dăm întâlnire, am zis.

Prima noastră întâlnire nu a fost în Mările Sudului, ci la un bar cu vedere spre panorama cu zgârie-nori a Manhattanului, absolut splendidă la apus, foarte aproape de apartamentul meu din West Village. El mi-a spus, când ne beam Mojitourile, că se cam afla la sfârșitul unei relații și că deocamdată locuiau tot împreună. Mă deranja chestia asta?

— Nu mă deranjează nimic, am zis, una dintre cele mai mari minciuni pe care le-am spus vreodată.

Mă gândeam că dacă mă arătam nonșalant lui i-ar fi fost mai ușor, indiferent ce făceam. Aș fi zis aproape orice, numai să nu-l pierd înainte să fie al meu. Eram absolut pregătit pentru orice fel de aranjament.

— S-ar putea să fie bolnav, dar nu-i contagios, a zis Kirk. Probabil un cancer al sângelui.

Chiar a zis asta. Am vrut să-i cer să repete, dar n-am făcut-o.

— Mi-e greu să merg acasă, a zis el. E destul de sumbră atmosfera acasă.

Dacă încerca să-mi câștige simpatia, nu era deloc nevoie. Nu

mă deranja să fiu o aventură, un flirt de băiat rău. Trecusem bine de patruzeci de ani și arătam așa și-așa; nu mai fusesem aventura cuiva de ani de zile.

— Știe că între noi nu mai e nimic, a zis Kirk.

Nu voiam să-mi spună mai multe. De ce mi se părea așa de grozav tipul? Aveam motive, dar nu erau motive îndreptăţite. Mă luase complet valul dorinței.

Iar după ce-am fost pentru prima oară împreună, mai târziu în noaptea aceea, dar nu mult mai târziu, stăteam întins în pat, plutind ca pe-un norişor pe certitudinea nemărginită că, până la urmă, duceam o viață privilegiată. Mai bună decât mi-aș fi putut imagina. Indiferent cât avea să dureze. Dăduse norocul peste mine; uneori se mai întâmplă.

Am așteptat cât am putut până să-i explic mamei situația cu Kirk.

— E foarte complicat, i-am zis. Știi cum e cu locuințele în New York.

— E bolnav? a zis mama. Tipul pe care-l părăsește e bolnav?

— Arată bine. Dacă-l vezi, zici că-i bine. N-o să fie singur. Kirk o să-l ajute mai departe.

— Ai citit vreodată *David Copperfield*?

Am recunoscut că nu.

— El se căsătorește cu o fată drăguță care se dovedește a fi enervant de copilăroasă și care se îmbolnăvește la momentul potrivit. Pe patul de moarte, ea îi zice că o să-i fie mai bine fără ea și apoi el se însoară cu altcineva. El are o viziune, cu duhul primei soții radiind din ochii celei de-a doua soții pentru a-l binecuvânta. Așa că se alege cu amândouă. Dublu succes. E foarte încântat de ce-a făcut.

Oare se gândea la tata? La cele două Abby ale lui?

— Bărbații nu-s buni de nimic, am zis, deși pe moment eram fericit.

— Ai grijă de tine, a zis ea.

Mi-ar fi plăcut să-i arăt mamei *Comoara din insulă* cu uimitoarea semnătură a lui Stevenson. Însă era secretul lui Saul, nu al meu. Păstrat cu anii, o ambiție crescută dintr-o minciună.

Am fost acolo când Saul i-a spus surorii lui povestea volumului subtilizat. Kirk lucra până târziu; Rachel și cu mine luam cina împreună. Dansam unul pe lângă altul ca să evităm să ne ciocnim în bucătăria minusculă, prostindu-ne, când Saul a apărut în cadrul ușii ca să-i spună despre cartea asta a lui. Oare s-a alarmat că fratele ei, bibliotecarul – un om chibzuit în purtări și cu mult discernământ –, comisese o faptă care se încadra clar la furt calificat?

— Vai, Saul, a zis ea. Ce frumos din partea ta că te gândești la Nadia.

Nimeni nu părea să vrea să returneze cartea. Biblioteca se zgârcise când venise vorba de pachetul de asigurări al lui Saul și nu era deloc văzută cu ochi buni în casa asta – de ce le-ai da bani? Cititorii aveau alte exemplare la dispoziţie pentru lectură, nu?

Iar Saul fusese mereu așa de scârțar, certându-ne pe Rachel și pe mine când ne aruncam la delicatese ca să-l hrănim, de parcă ar fi ținut cartea asta secret și față de el însuși. Acum se schimbase peste noapte, devenind posesorul unei averi apreciabile, regele salonului.

Știam cu toții că hoții sunt prinși când încearcă să vândă marfa. Știam de la știri sau din povestirile cu detectivi? Saul a zis că asta arăta cât de utile sunt romanele polițiste. Le iubise de când se știa.

— Poate reuşim s-o vindem peste ocean, a zis Rachel.

— N-o trimit la iubitul tău din Cambodgia, a zis Saul.

— Nimeni n-are bani în Cambodgia, a zis Rachel.

— Singapore, am zis eu.

O căutare a scos la iveală că exista o singură librărie de cărți rare în Singapore (pentru cărți în limba engleză), un magazin elegant – nu ne doream un cumpărător mai ferit, mai mărunt? Din câte se părea, bibliotecile se descotoroseau la greu de cărțile lor și digitalizau totul, dar pentru cărțile rare încă exista o piață. Asiaticii bogați și nebuni simțeau nevoia să cumpere lucruri, eram sigur. Nu că m-aș fi priceput pe bune la aşa ceva. Dar sigur existau în orașul ăla dealeri particulari care activau discret, trebuia doar să știi cum să dai de ei. Oare un vorbitor de chineză mă putea ajuta? Sau acolo era o cu totul altă lume? Poate că

trebuia să mă duc personal la Singapore.

Iar apoi altceva ne-a absorbit atenția. Saul a început să se simtă mai rău. Spunea că are dureri – oricine vedea cum îi umbresc fiecare expresie de pe chip – și după prea multe zile proaste, era atât de dopat cu medicamente, încât reuşea să doarmă cu întreruperi. Uneori îl ajutam să se ridice în capul oaselor, în pat, pentru ca apoi Kirk să-l hrănească dintr-o tavă. Odată ce era ridicat, prezenţa mea nu mai era dorită în cameră. Planurile de-a vinde cartea pe un teanc de bani păreau o fantezie frivolă și bizară. O idee țăcănită, foarte departe de esența problemei.

A durat prea mult această etapă în care s-a chinuit tras pe roata cancerului, însă apoi Saul a părut să se volatilizeze, pur și simplu, fără să ne mai dea ocazia de-a ne bucura de prezența lui înainte să se ducă. În acele ultime săptămâni, ajutoarele medicale au fost acolo, ridicând, săltând și ajutând, cu mai multă pricepere și mai puțină spaimă ca noi.

Kirk a întrebat dacă m-ar supăra să nu vin la înmormântare.

— E prea ciudat să apar însoțit, a spus. Știi ce vreau să zic.

Eu mă gândeam că aș putea să stau în spate, dar el nu era de acord.

— O să vorbim mai încolo, a zis. Nu mă bate la cap. Nu-i momentul.

— Deci îmi interzici să vin? am zis. Care-i treaba?

— Nu discutăm acum.

— Adică tu hotărăști cine poate să vină să-l plângă pe Saul? Nu i-ar plăcea asta, nu i-ar plăcea deloc.

— Nu-mi vorbi mie de Saul, a zis el. N-ai dreptul.

— Eu n-am niciun fel de drept, în pizda mă-sii, am zis și cu asta conversația s-a încheiat.

Slujba se ținea la o casă funerară evreiască din Bronx aleasă de sora lui; sigur aş fi recunoscut rugăciunile. Mă gândeam să mă duc oricum, dar mi-a fost rușine să aduc orice urmă de vrajbă într-un asemenea loc. Mi-a displăcut profund că nu am fost prezent. Nu l-aș fi dezamăgit niciodată pe Saul lipsind de parcă aș fi fost prea ocupat. I-am trimis un e-mail surorii lui, ca să-i spun

că respectam solicitarea lui Kirk.

Probabil că la înmormântare s-au ținut discursuri prin care Saul era preamărit și adorat și i se conferea noua lui sfințenie, în calitate de mort. Știam ce vor spune. În cazul lui Kirk, cum stătea în primul rând, totul mai avea și efectul de a-i reaminti (iar și iar, cu fiecare discurs) cât de mult regreta complicitatea cu mine. Ce groaznic de mult. Împreună conspiraserăm nerăbdători să-l trădăm pe Saul atât cât va dura.

— Mi-ai spus mereu că nimic nu te *deranjează*, de ce? abia a așteptat el să mă întrebe. Ce era cu tine?

Mi-a zis asta la telefon, la patru zile după înmormântare. Ca să dau de el, trebuise să-l sun la tot felul de ore.

— Mai bine nu zici nimic, a spus. Cred că n-aș suporta să aud.

Ăsta era Kirk, recompensa mult așteptată. Mă înşelasem amarnic, nu-i așa?

— Știu că poți să-ţi pledezi cauza, doar ești avocat, dar abține-te, a zis. Pur și simplu abține-te, da?

— Poate ar trebui să vorbim mai târziu, am spus.

— Nu cred. Chiar nu cred.

A urmat o pauză, oare ce mai aşteptam să aud?

— M-ai auzit? a zis Kirk.

Cât de nerăbdător era să dispar. Indicatorul propriei depravări.

— Bine, am zis. Pizda mă-sii. Păi, atunci, asta e.

— Nu mi-a plăcut niciodată de el, a zis soră mea, Allyson.

Deși nu-l întâlnise decât o dată și atunci râseseră pe rupte discutând despre nu știu ce restaurant sofisticat.

— Oamenii îşi revin după astfel de lucruri, a zis mama.

O spunea ca pe-o încurajare.

— Din cauza lui nu m-am dus la înmormântarea lui Saul, am zis. Era demoralizant să-mi fie dor de cineva pe care aproape ajunsesem să-l disprețuiesc. Nu c-ar fi grozave înmormântările.

— În Thailanda, a zis mama, toată lumea trece pe lângă trupul acoperit și toarnă apă parfumată pe mâna dreaptă a cadavrului – știi, pentru purificare – și toți îi cer iertare pentru certurile din trecut.

— Eu nu m-am certat niciodată cu Saul, am zis.

E adevărat că ne mai ciondăneam când refuza să mănânce ceva ce tot el abia ceruse, și mereu purtam certurile noastre tăcute, secrete, despre al cui este Kirk. Saul câștigase bătălia asta și nici măcar nu știa.

Îl tot visam pe Saul. În vise, eram mereu încântat să-l văd, așa, din senin. *Salut, Saul. Ai apărut.* Arăta mult mai bine decât înainte să moară, nu mai era ofilit și scheletic. Într-un vis, se plângea că vrea un pulover mai călduros, chiar cerea prea mult?, iar eu căutam peste tot și nu găseam nicăieri unul pe care şi-l dorea.

Era o fantomă?

Și pe Kirk îl visam, care clar nu era o fantomă. Într-un vis era nesătul de sex. În altul, mă încuia într-un cufăr mare metalic, oricât mă împotriveam. În altul, pregătea un tort care se ardea și apoi se mai întâmpla ceva ce nu-mi aminteam. Viața mea din somn nu mi-era de niciun ajutor.

Trăiam zi după zi, pas cu pas, încercând să mă concentrez la muncă (aveam un caz de calomnie care ar fi fost interesant, dacă aș fi fost interesat) și lăsându-mi prietenii să-mi ţină discursuri încurajatoare, bine intenționate și superioare, când am primit un mesaj de la Rachel, sora lui Saul. Era despre exemplarul din *Comoara din insulă,* pe care încă îl avea.

La început, scria ea, *Nadia a vrut s-o păstreze, să aibă ceva de-al lui, dar mai are un Buddha și o grămadă de alte lucruri. Acum se gândește la viitorul ei. Poate ne întâlnim odată și poate mă ajuţi să trecem în revistă posibilitățile.*

N-o puteam sfătui să facă nimic ilegal. Să trecem în revistă era, probabil, altceva. M-am bucurat sincer foarte mult că voia să mă vadă.

M-am întâlnit cu Rachel într-un restaurant care-i plăcea ei, pe Eighth Avenue, mai sus de 50th Street. Ne-am îmbrățișat cu drag, ceva ce nu făceam deloc înainte. Când mi-am exprimat condoleanţele pentru Saul, ea a zis că Nadiei îi era cel mai dificil acum.

— E o fată bună, am zis.

De fapt, Nadia m-a urât multă vreme. Dacă mă vedea în lift, întorcea capul și se uita în altă parte. S-a obișnuit cu mine odată

ce-am stat mai mult pe-acolo, făcând una-alta pentru Saul. Se știa că râdem la aceleași glume. Ea, de fapt, nu prea ajuta, doar îi citea uneori lui Saul. Lui îi plăcea.

— A dus o viaţă foarte instabilă, a zis Rachel. Și eu cam plănuiam să plec într-o lună. În Cambodgia, doar pentru două săptămâni. Nu-s încântată s-o las de capul ei.

— Pot să am eu grijă de ea, i-am zis. S-o scot la cină, dacă crezi că ar ieși cu mine.

— Poți încerca, a zis Rachel. Mulțumesc. Îi place mult mâncarea mexicană. De fapt, ai văzut.

— Mi-ar plăcea mult, am zis.

— Ai fost vreodată în Singapore?

— Nu, n-am fost, am zis.

— O să mă opresc acolo la întoarcerea din Cambodgia. Prietenul meu Bud știe pe cineva acolo. Ca să vindem cartea.

— Am auzit că e un oraș minunat.

— Știi cumva – m-am gândit c-ai putea știi – există o limită în privința sumei pe care poți s-o aduci înapoi în țară?

— Zece mii. Altfel trebuie să-i declari.

— Și ce pot să-ți facă?

— Păi, pot să ți-i ia. Pot fi taxe sau amenzi, civile sau penale. Nu prea ține de domeniul meu, știi asta.

— Deci va trebui să împărțim suma, a zis Rachel. Bud ar putea să transporte jumătate. Ar trebui să se întoarcă cu mine. Sau să vină în vizită mai târziu.

— Dacă ai încredere în el, am zis.

A părut surprinsă. O jignisem.

— Scuze, am zis. Am citit prea multe despre oameni care pun la cale revolte ca să pună mâna pe harta comorii.

— Îmi imaginez, a zis ea.

Dacă voiai, puteai să zici că prin această incursiune planificată în subteranele din Singapore se îndeplinea o ultimă dorinţă lăsată cu limbă de moarte. Rachel o vedea, fără îndoială, ca pe-o misiune de onoare.

Dacă prietenul ei habar n-avea ce naiba face, existau riscuri despre care până și eu citisem. Tranzacțiile cu „asociații ilegale“ (ceea ce pe la noi se numea mafie) se pedepseau în Singapore cu lovituri de nuia, dar și cu pușcăria. Femeilor nu li se aplica bătaia.

Prietenul ei sigur știa toate astea.

— Îți doresc o vacanță minunată, i-am zis.

Visele mi-au devenit din ce în ce mai ciudate. Într-unul, încheiam o înțelegere cu Saul: dacă îi cumpăram un apartament nou, unul scump, în Chelsea, cu balcon dând spre High Line, el o să-l facă pe Kirk să se întoarcă la mine, o să-l convingă.

— Pot s-o fac, a zis. Acum oamenii ascultă de mine.

În altă noapte, am visat că plecasem împreună cu Saul dintr-un bar și ne plimbam pe malul fluviului spre o vilă părăsită, care știam că e casa morților. Nicio lumină aprinsă. L-am condus spre ușa de la intrare, cu fronton triunghiular, și-am dat să intru și eu, dar nici n-am trecut de holul întunecat și m-am trezit. Un prieten de la serviciu mi-a zis că bunica lui chinezoaică ar spune că, de fapt, e de bine să visezi despre propria moarte. Ar putea însemna că te îmbogățești sau că ești pe cale să începi o nouă etapă a vieții.

— I-auzi, am zis. Sunt pregătit.

Mie visul nu mi se păruse așa vesel, dar n-aveam de gând să mă contrazic cu vreo bunică.

Am mai discutat cu Rachel o dată înainte să plece, iar ea mi-a vorbit despre Nadia, despre cât de revoltată era încă.

— E supărată pe viață, a zis Rachel. Că nimic și nimeni nu durează. Pentru că pierdem totul. Nu-i place. Era în regulă când o zicea Buddha, dar acum nu mai e.

În fond, Nadia și cu mine gândeam la fel.

Am sunat-o a doua zi după ce Rachel a pornit spre Cambodgia. A fost foarte surprinsă să-mi audă vocea.

— Ethan? a zis.

I-am spus că mi-e o poftă nebună de *tacos al pastor* și știam că și ei îi plac chestiile astea, așa că poate voia să mă însoțească. Tot acolo mai aveau și *elote* bun.

— Foarte bun? a zis ea. Rumenit ca lumea?

Când am ajuns la restaurant, era machiată dramatic la ochi, cu un contur negru și sumbru. De ce făceam asta? Legătura mea cu oamenii ăştia era Kirk, pierdut pentru totdeauna.

— Meniul arată foarte clasic, a zis Nadia.

Însă apoi ne-am simţit mai bine. Am zis că auzisem că

bucătăria mexicană e deosebit de specializată pe regiuni și am întrebat-o dacă s-a gândit vreodată să meargă în Mexic.

— Voiam să-l duc pe Saul în Jamaica, a zis ea. N-a vrut să meargă.

— Știi, singurul loc în care-am fost eu, am zis, e Islanda. A fost ideea mamei mele. Până la urmă, ne-am dus vara, când nopțile sunt luminoase şi amurgul e de vis. Mi-a plăcut la nebunie.

— Era în regulă și Jamaica. Acum Saul nu se mai poate duce nicăieri.

Eu nu credeam în viața de apoi, dar știam că mai toată Asia crede în reîncarnare. Ea ce părere avea?

— Eu vreau să vorbesc cu el, a zis. Asta nu mi-e de niciun ajutor.

Nimic n-avea să ajute; trebuia să ne ajutăm singuri. În clipa aia nici eu nu mă descurcam mai bine ca Nadia.

Mânca bine, ceea ce mi s-a părut un semn bun.

— Nu mi-a plăcut deloc toată ipocrizia de la înmormântare, a zis ea mestecând.

— Oamenii nu știu ce să facă, am zis. Nu pot spune mereu chiar ceea ce gândesc.

— Și atunci când pot? Când încetează să mintă?

Aici m-a încuiat.

— Nu mă-ntreba acum. O să-mi amintesc la un moment dat.

Mă simțeam groaznic să fac pe bătrânul cinic, tocmai când ea rătăcea prin beznă.

— N-o să-ți amintești, a zis ea pe un ton maliţios, cântat.

N-ar fi trebuit s-o scot nicăieri. Nu eram persoana potrivită.

— În Islanda, unde e lumina aia tot timpul, a zis Nadia, mai știu oamenii ce moment din zi este?

— Au niște aptitudini pe care noi nu le-avem, am zis. Asta înveţi când călătoreşti.

— De unde știi dacă n-ai fost decât într-un singur loc?

— Uită tot ce ți-am zis.

Masa asta mă ducea la disperare. Îmi reamintea cât de bătrân eram și cât de puţine şanse mai aveam. Pentru Nadia era o perioadă crudă și întunecată, dar oricine vedea că avea toată viața înainte.

— Nu-mi vine să cred că Rachel chiar a vrut să se ducă în

Cambodgia, a zis ea. Tipul ăla a spălat-o pe creier.

— Eu nu cred asta, am zis.

— Tu știi cât ia să ajungi acolo? Și cât costă?

Mi-am terminat ştiuletele de porumb.

— La școală cum îţi merge? am zis.

— Kirk e un bou, a zis Nadia ca să fie drăguță cu mine.

I-am trimis un e-mail lui Rachel, ca să-i zic că m-am văzut cu Nadia. Rachel mi-a scris: *Îmi place Phnom Penh – palatul, templele, mâncarea sunt minunate. Dar cred că niciodată, nici măcar în tinereţe, n-am mai văzut atâta sărăcie undeva. Și nouă ni se pare că avem probleme. Bud e un ghid bun.*

M-am bucurat să aflu că se înțelege bine cu Bud. Poate că treaba asta cu vechii iubiţi era o idee bună. Tony, fostul meu iubit, se mutase în Washington, ceea ce nu era chiar așa de departe. Dar n-aveam altceva mai bun de făcut decât să repet vechile greșeli? Sigur, era posibil să se fi schimbat.

Când eram adolescenți, prietenul meu Mike avea niște teorii despre reîncarnare.

— Nu poți ucide energia, spunea el.

Dar voia cineva să renască doar sub forma unor elemente rearanjate şi lansate-n eter? (Aşa gândea și Nadia.) La ce bun să continui într-o altă formă? Mike zicea:

— Suntem prea fixaţi pe individual. Gândește la scară mare.

Avea temperamentul unui copil precoce. Acum, când nu puteam să dorm, încercam să-mi amintesc ce voia să spună cu asta, cu gânditul la scară mare.

Tocmai când mi se părea că mi-e mai bine, deodată am primit un telefon de la Rachel, seara târziu.

— Te-ai și întors? am zis.

Nu se întorsese. Era încă în Phnom Penh și tocmai descoperise, încercând să scoată bani de la un bancomat, că nu mai avea niciun ban în cont. A încercat de la alte bancomate, de la alte bănci, dar se părea că cineva din Cambodgia îi intrase în cont – cineva care stătuse la coadă în spatele ei la bancomat sau care se învârtise în jurul ei la vreo bancă de acolo. Oamenii aveau

diverse metode. Într-o țară din Lumea a Treia, cei trei mii cinci sute din cont îți schimbau viața, erau mai mult decât dublul venitului mediu. Încercase să o anunțe pe Nadia, fiindcă și ea folosea cardul. Dar nu reușea nicicum să dea de ea. Nu-i răspundea la mesaje, la e-mailuri, la telefon. O văzusem în ultima vreme? Nu o văzusem.

Iar apoi, banca de acasă, a zis Rachel, i-a spus că retragerile fuseseră efectuate de la bănci din New York. O serie întreagă de retrageri, în decurs de câteva zile. O femeie de la serviciul de relații cu clienții i-a citit locațiile. În West Forties, unde era apartamentul; în Chelsea, unde era școala Nadiei.

— Deci Nadia a luat banii, a zis ea. Misterul s-a limpezit.

— Of, fir-ar să fie, am zis.

Dar dacă i s-o fi furat Nadiei cardul? Și apoi hoțul să fi ghicit cumva parola, ca un spărgător de seifuri care stă și ascultă rotița? Un geniu al tehnicii.

— Vezi tu dacă poți să dai de ea, a zis Rachel.

Am dat de ea la școală. Știam de la Rachel că avea curs de la unsprezece și mi-am petrecut o parte din pauza de prânz în fața intrării principale a FIT, pe West 27th Street, așteptând-o să iasă. Probabil că arătam ca un obsedat, cum stăteam acolo cu cafeaua, în timp ce toți puștii ăia îmbrăcați șic mișunau pe lângă mine, fete aranjate în mai multe rânduri de haine și băieți cu ochelari extravaganți. Ea purta aceeași rochie cadrilată simpatică pe care-o purtase la cină, deci clar nu era deghizată.

— Bună, Nadia! am zis.

— Ethan? a zis ea.

Nu fugise cu banii la Paris și nici pe plajele din Jamaica. Poate că nu luase niciun bănuț.

— Nu pot să iau legătura cu Rachel, am zis. Tu ai mai vorbit cu ea? E bine?

— E bine, a zis Nadia. Poate nu vrea să vorbească cu tine.

— Voiam să-i trimit bani. E izolată acolo, fără lichidităţi, fără nimic. Chiar sunt îngrijorat.

— E bine, a zis Nadia. Îl are pe tipul ăla, Bud.

— Să sperăm că n-a lăsat-o baltă. E grav să rămâi fără bani.

— Scuze, le-a zis Nadia celor două femei care acum am

observat că o însoţeau. Trebuie să vorbesc cu omul.

M-a condus spre colțul străzii, departe de mulțime.

— Rachel are carduri de credit, a zis. Nici măcar n-o cunoști și nu mai poți de grija ei. De mine nu-și face nimeni griji.

— Ah, ba eu îmi fac griji, am zis. Înțeleg ce te aşteaptă. Sunt avocat.

— Am un tată de rahat și-acum te mai am și pe tine?

— Rachel te iubește, am zis. Poate îi trimiţi tu niște bani. Ai economii?

— Eu? a zis ea. Poate, nu cine ştie ce.

— Dacă tot știi unde este, am zis. Iar eu nu știu. Ar fi de ajutor. Sunt sigur că ți-ar fi foarte recunoscătoare.

— Nu-i pasă de mine.

— Haide, măi.

Am oftat, ceea ce însemna: *Tu te-auzi măcar puţin?*, și am pus punct discuţiei.

Eu lucram în domeniul litigiilor civile, dar Tony, fostul meu iubit, se ocupa cu dreptul familiei și-mi spunea că oamenii care depuneau actele de divorț încercau mereu să obțină, sub formă de bani, o plată pentru ceva ce nu se putea răscumpăra niciodată. Cât de prozaici erau, înșirându-și plângerile până la cele mai mici amănunte. Suferința era reală, banii erau reali, însă relația dintre aceste două lucruri era o amăgire. De care era plină lumea. Iubirea și banii erau întotdeauna încâlcite și încurcate, mereu confundate una cu cealaltă. Nadiei îi fusese mult mai bine înainte să se îmbolnăvească Saul rău. Probabil că era supărată și pe Buddha.

M-am gândit la ea, cum îşi intona gândurile bune pentru Saul în faţa statuetei lui Buddha. Uneori o făcea în apartamentul lui Kirk. *Să trăiască liniștit.* Kirk și cu mine, necredincioșii, ne uitam unul la celălalt cu o privire între amuzament și înduioșare. Ce fermecat eram de Kirk pe atunci; tragedia lui Saul mi-a devenit prețioasă datorită lui. Mă duceam acasă după acele seri, după sărutul nostru nu-prea-lung de la ușă, cu senzația că parcă bucuria m-ar fi așteptat după colț.

Probabil că dragostea are ironiile ei. Când eram mic, fusesem foarte șocat să aflu că organele genitale sunt implicate în iubirea

adultă – era absurd când aveam cinci ani. Așa că trăisem în toți acei ani cu tiraniile comice ale trupului, cu stângăciile și măreția lor. Plăcerea sălbatică pe care o trăisem alături de Kirk nu mi se mai părea acum minunată, însă îi duceam dorul tot timpul. În fiecare clipă.

Nu s-au întors chiar toți banii în contul lui Rachel, dar mare parte, da. Când și-a verificat iarăși contul online, Rachel a văzut că apăruseră două mii opt sute. M-a sunat seara târziu ca să-mi spună.

— Ce-ai făcut? a zis. Un miracol.

— Am vorbit codat, i-am spus. Ca pirații. Ei, de fapt nu codat, dar în aluzii voalate. Ne-a plăcut.

Nu îi strecuram lui John Silver Lunganul semne negre făcute din pagini rupte din Biblie, dar aveam felul nostru de-a ne înțelege, eram complici. Așa simțisem. Dar cine știe ce-i mai dădea Nadiei prin cap mai departe?

— Și eu, care crezusem că-i vreun cambodgian sărac, a zis Rachel. Slavă Domnului că n-am acuzat pe careva. Asta-ți arată în ce hal te poți înşela.

— Altfel, totul e-n regulă? Acum ai tot ce-ţi trebuie?

— Am crezut că Nadia a terminat cu chestiile astea. Că doar n-am cine ştie ce salariu. Ea știe asta. Nu m-am așteptat deloc la așa ceva. Ar fi trebuit, dar n-am vrut.

— Ți-a mai luat ceva înainte?

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

— Nadia o să fie bine, am zis. Te duci la Angkor Wat?

— Nici nu-mi mai pasă, a zis ea. Dar ne ducem.

I-am spus mamei întreaga poveste despre banii furaţi de Nadia. Fiind mama mea, m-a tot ridicat în slăvi cât de isteţ tratasem problema cu ea. Luam brunchul la ea acasă, înfulecând bageli cu un fel de somon afumat care-mi plăcea mie.

— După câte-a făcut Rachel pentru ea, am zis.

— Cam așa se-ntâmplă, a zis mama.

Predase la gimnaziu suficient timp cât să le vadă pe toate. Ani de-a rândul i se derulaseră sub ochi capricii preschimbate în nebunie, turbulenţe și cruzimi adolescentine pline de

inventivitate.

Devenise mai calmă după toate astea, cât să nu mai fie surprinsă de fiecare dată?

— Da, a zis ea. În cazul meu, aşa s-a întâmplat.

M-am bucurat să aud. Tony spunea pe vremuri că mama mea era mult mai puțin ignorantă decât majoritatea oamenilor. Și exact la asta se referea. Ea cam știa ce contează și ce nu.

— Nu e ea atât de rea, Nadia asta, a zis mama.

La început, Kirk mă ducea la plimbare prin Inwood Park, un parc de-a dreptul impresionant, o întindere de natură luminoasă, cu coaste împădurite și-un iaz pe care înotau rațele, iar egretele albe pluteau în depărtare, un loc cu totul necunoscut mie până atunci.

— Știam c-o să-ți placă, mi-a zis.

Luam priveliștile acelea uimitoare drept un semn al măreției lui Kirk, așa cum fac proaspeții îndrăgostiți. Nu era prea departe de apartament, deci n-ar fi trebuit să fiu atât de rănit aunci când, mai târziu, Saul povestea despre picnicurile minunate de care se bucuraseră el și Kirk acolo, de potecile frumoase pe care se pierdeau. Uram să aud de arborii-lalea. Dar mă prefăceam că nu fusesem niciodată acolo.

— E aproape de-aici? ziceam.

Măcar atât puteam să fac pentru Saul.

M-am dus să mă plimb pe acolo acum, într-o după-amiază de duminică, târziu, când n-aveam nicio treabă prin zonă. Era deja iarnă, dar parcul era încă frumos, chiar și-n goliciunea sa. Îmi ziceam că-mi iau la revedere de la toate astea, deși probabil că speram să-l văd pe Kirk ieşind de după un stejar.

Am văzut un pui de raton într-un copac, de fapt, foarte palpitant. Un bandit mascat – am vrut să-i fac o poză, de parcă ar fi fost o descoperire fabuloasă de turist. Era ca o plecare în călătorie pentru un newyorkez, nu? I-am surprins spinarea, fundul blănos cu coada vărgată, înainte să dispară. Mamei i-ar plăcea poza aia.

— Îţi merge foarte bine, cred, a zis sora mea, Allyson. Adică, după despărțire.

Asta m-a enervat cumplit. Mi se părea o insultă la adresa suferinței mele, a dezastrului pierderii lui Kirk, care acum era un om mai bun decât zicea oricine că ar fi. Și cu atât mai mult o insultă la adresa doliului pe care-l purtam pentru Saul, de care ea nu știa mare lucru.

— Mulțumesc, am spus, doar ca să închei discuția.

Sora mea era bine intenționată. Toată lumea voia să redevin cel care fusesem. Numai că eu nu-mi doream asta deloc.

Nu peste mult timp, Rachel s-a întors în New York.

— A fost o călătorie fantastică, a zis ea la telefon. Știu că în anumite momente nu părea, dar a fost.

Avea un suvenir pentru mine; ne vedem la brunch, da?

A venit înfășurată în două șaluri de lână peste haină.

— Mi-e greu să mă obișnuiesc iarăși cu iarna, a zis descâlcindu-le de pe ea. Nu-ți imaginezi cum e în Singapore.

— New Yorkul trebuie să ți se pară un miraj, am zis.

Era ianuarie și erau minus șase grade afară, plus un vânt foarte urât.

— Totu-i un miraj, a zis fericită.

Era de bine?

— Și Singapore nu-i peste tot numai fițe, cum crede lumea. Acum trei zile am fost în dugheana unui negustor ambulant și-am mâncat gogoși la micul-dejun.

— Ai vândut *Comoara din insulă*?

— E o poveste lungă, a zis ea.

Bud, prietenul ei, era oarecum amic cu un englez implicat în conducerea unui centru de recuperare pentru dependenți (mulți dintre ei dependenți de jocurile de noroc, zicea el), la marginea de est a Singaporelui. Nu-l putea prezenta pe Bud nimănui, nu direct, dar îi putea arăta cu cine să vorbească. S-au dus la o cafenea din zonă și i-a arătat o masă din colț, unde jucau table niște chinezi bătrâni. Adică, doi dintre ei jucau; ceilalți se uitau și așteptau. Jucătorii arătau ca niște bătrâni oarecare prinşi într-o partidă de joc – putea fi domino, poker, barbut – foarte concentrați, fără să vorbească, absorbiți de strategie. Tipul cu care trebuiau să vorbească era bărbierit, cu cămașă bleumarin şi o cicatrice pe obraz.

— Nu eram invizibili în cafenea, a zis Rachel. Ne-a observat absolut toată lumea. Eu habar n-aveam cum să le interpretez expresiile. Și mi-am zis: *Am cam încurcat-o.* Bud zicea că știe ce-are de făcut, să nu mă tem. Și dacă nu știa? Nu voiam să se dea mare, să ne pună pielea-n joc sau ceva. Ce se întâmpla cu Nadia dacă nu mă mai întorceam? I-am zis lui Bud că m-am răzgândit. Și chiar așa era.

— Și i-a convenit?

— S-a simțit jignit. N-a zis mai nimic, doar „Ești sigură?". Prietenul lui plecase deja; știam c-o să se jeneze să-i spună că se deranjase degeaba. Iar când mergeam pe stradă, a zis: „Atunci de ce ne-am mai obosit să venim aici?". N-aveam un răspuns.

Nu era povestea la care mă așteptam.

— Dar știi ce? I-a trecut. Până seara s-a hotărât că era minunat să vedem Singapore, că totul s-a potrivit de minune. Ne-am distrat. Temple, moschei, dansat pe stradă, mâncare malaeziană, mâncare indiană. E mult mai distractiv decât spune lumea.

— Și cartea e tot la tine?

— O ţin pe un raft, lângă celelalte lucruri care-i plăceau lui – o cupă de înghețată și niște romane polițiste de Dashiell Hammett. Un fel de altar pentru Saul. Nadia o să hotărască ce-o să facă cu cartea, când o să fie mai mare.

— S-o păstrezi cu grijă.

— Am pus-o să citească romanul, într-o ediție obișnuită. I-a plăcut mult de John Silver Lunganul.

— Libertatea-i minunată.

— Da, a zis ea. Scapă în cele din urmă, nu? Scapă de pe corabia care-l duce la pușcărie. El și papagalul lui.

— Lui Saul i-ar fi plăcut propriul altar?

— Îi plăcea să fie iubit. Iar nouă ne reamintește că iubirea nu e zadarnică.

Eu îmi petrecusem ultimele luni crezând că este.

— Nu așa credea Buddha?

— Cred că-i o interpretare greșită, a zis Rachel. Trebuie s-o întrebăm pe Nadia. Iarăși stă pe site-uri budiste – ea e experta.

Nadia era expertă în ceva? Probabil că se înțelegeau mai bine.

— Am stat de vorbă, a recunoscut Rachel, dându-și ochii peste cap.

Putea să facă glume despre iertare.

— O discuție foarte lungă.

— Crezi c-o să te mai duci vreodată în Cambodgia?

— Ah, da, a zis ea. Și încă des, dacă pot.

Rachel îmi adusese un suvenir de la Angkor Wat. Era un magnet de frigider din plastic turnat care înfățișa patru femei dansând – aveau sânii dezgoliți, talii foarte subțiri și niște coafuri înalte, fabuloase, şi erau surprinse cu genunchii îndoiţi și brațele elegante înălţate, cântând în cor. Rachel zicea că erau *apsara*, spirite ale norilor și ale apei, sculptate prin toate templele din Angkor.

Peste câteva zile, când m-am dus s-o vizitez pe mama, încă îl aveam în buzunarul hainei.

— Ți-a adus o imagine cu fetițe? a zis mama.

— Sunt protectoare, am zis. Așa mi-a spus. Îl apără pe regele zeilor seducându-i dușmanii.

În timp ce-i ziceam asta, m-am întrebat dacă îi dădusem impresia lui Rachel c-aș avea nevoie de ajutor într-ale seducției. Poate că deja mă culcasem cu toți dușmanii mei.

Mda, ăsta era un gând amar. Oare nu puteam să mă mai gândesc la Kirk doar ca la un biet om amăgit? Care îşi făcea prea multe visuri despre dreptul său de-a evada?

— E foarte frumos din partea ei că s-a gândit la tine, a zis mama.

Mama se temea că o să am mereu parte de nenorociri în dragoste. Mereu voia să audă că am prieteni.

— Lui Rachel i-a plăcut în Cambodgia, am zis. Se gândește să se mai ducă.

Tata n-a fost niciodată în Cambodgia, dar mama avea sertare pline de zorzoane și stofe pe care i le adusese el din alte locuri. Încă purta toate eșarfele de mătase minunate, care îi plăceau și pe care alegea să nu le încarce cu sentimente negative. Brocarturi și baticuri. Avea și ea felul ei de a-și compartimenta sentimentele, mama mea. În fiecare an aprindea o lumânare de Yahrzeit comemorând moartea tatei, și asta, zicea ea, indiferent de părerile ei.

Mama era o persoană cu o grămadă de convingeri ferme, dar o lăsa mai ușor când venea vorba de chestiuni importante, ca moartea. Oamenii din întreaga lume aprindeau lumânări pentru morți, flăcările reprezentând sufletele. (Budiștii nu credeau în suflete, îmi spusese Nadia. Dar aprindeau lumânări chiar și așa.) Mama avea o grămadă de motive să nu-i dorească binele tatălui meu, dar în fiecare an cumpăra acel pahar plin cu ceară de la piața cușer. Asta făcea un om serios, privea lucrurile mai în ansamblu. Dacă tata, oriunde-ar fi fost el, nu-i era recunoscător, ea n-o lua personal. Considera că era o greșeală să pui problema așa. Aprindea flacăra chiar înainte de apusul soarelui, ca parte dintr-un proiect mai vast.

Eram cu ea într-o seară, mă uitam cum o aprinde în bucătărie. Oare tatălui meu i-ar fi păsat că era comemorat pe pervazul de lângă chiuvetă? S-ar fi bucurat cât de cât, m-am gândit, și totodată s-ar fi mirat, dacă cineva aflat de cealaltă parte a acestei vieți mai este capabil să se mire de ceva. Abia de-ar fi recunoscut bucătăria, care fusese reamenajată și nu mai era deloc ca pe vremea lui. Îmi aminteam când patinam cu toții pe linoleum, în șosete. Tata făcea niște răsuciri și alunecări complicate. Era un tată haios când voia. Și m-am întrebat (nu pentru prima oară) cum de-ajunsese mama să-l aleagă pe el. Eu, dintre toţi, ar fi trebuit să înțeleg asta, opacitatea orbitoare pe care o poate induce iubirea. Se cunoscuseră la o coadă de lângă o cabină telefonică (nu mai există așa ceva), în alt secol. Cunoșteam acel secol, nici eu nu mai eram tânăr. (Îl tachinasem cândva pe Kirk pentru că era mai bătrân, încă un lucru regretabil.) Cu câtă simplitate aprindea mama chibritul şi cât de minunat mă simțeam uitându-mă la ea.

1. „The pleasant land of counterpane“ este ultimul vers din poezia „The Land of Counterpane“, de Robert Louis Stevenson.

Mulțumiri

Încă o dată, mă declar profund recunoscătoare pentru consultanța și sfaturile splendide primite de la draga mea prietenă Myra Goldberg. Mulțumiri sincere lui Chuck Wachtel pentru observațiile abile și vigilența de vultur, și lui Kathleen Hill pentru discuţiile prețioase. Vreau să-i mulțumesc minunatului meu editor, Dan Smetanka, tuturor celor de la Counterpoint și remarcabilei mele agente, Geri Thoma.

Fragmente din acest roman au fost deja publicate în reviste. Capitolul 1 a apărut cu titlul „Secrets of Happiness“ în *The Southern Review*, Capitolul 2 a apărut cu titlul „Love and Money“ în *The Yale Review*, Capitolul 3 a apărut cu titlul „Freedom from Delusion“ în *Sun*, Capitolul 4 a apărut cu titlul „Freedom from Want“ în *Tin House*, Capitolul 5 a apărut cu titlul „Fields of Empire“ în *The Missouri Review*, iar Capitolul 7 a apărut cu titlul „The Overland Trail“ în *The Southern Review*. Mulțumiri speciale Andreei Morrison.